

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN VUOSIKERTOMUS 2020

Sisällys

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN TOIMINTA	3
TOIMINTA 2020	3
HALLINTO	4
JÄSENISTÖ	4
TOIMIHENKILÖT	5
TUKIPALVELUT, TILINTARKASTAJAT JA JULKAISUT	6
TOIMINTA AVAINTULOSALUEITTAIN	7
1. Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta	7
2. Maiseman- ja luonnonhoidon palvelut	10
3. Yrityspalvelut	13
4. Järjestötoiminta ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	14
Viestintä ja markkinointi	18
MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUKSET	27
ETELÄ-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	27
ETELÄ-SAVON MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	32
ETELÄ-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	39
ITÄ-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	53
KESKI-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	63
KESKI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	69
LAPIN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	74
LÄNSI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	77
OULUN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS	83
LIITTEET	99

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN TOIMINTA

TOIMINTA 2020

Vuosi 2020 oli Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n 27. toimintavuosi rekisteröityneenä yhdistyksenä. Perustamisvuosi on 1933. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus (MKNK) on yleishyödyllinen yhdistys ja valtakunnallisen neuvontajärjestön keskusjärjestö.

Maa- ja kotitalousnaiset on valtakunnallinen ruoan, maaseutumaiseman sekä yrityspalveluiden asiantuntijajärjestö. Strategiakauden 2016–2020 visiona on Maistuva, viihtyisä ja elinvoimainen maaseutu – hyvinvoivat suomalaiset. Toimintavuonna valmistui uusi strategia vuosille 2021–2025.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ohjaa ja koordinoi koko järjestön toimintaa. Keskus tukee piirikeskuksia ja paikallisyhdistyksiä koko järjestön yhteisten tavoitteiden saavuttamisessa. Se huolehtii mm. opetus- ja kulttuuriministeriön valtionavustuksen hakemisesta ja jaosta piirikeskuksiin, valvonnasta, raportoinnista ja tilityksistä. Keskus vastaa myös useiden aluerajojen ylittävistä ja valtakunnallisten hankkeiden hausta sekä hallinnoinnista. Tavoitekeskustelut piirikeskusten kanssa käydään syksyisin ja edellisvuoden toiminnan valtakunnalliset tulokset kootaan keväisin.

Toiminnan avaintulosalueita ovat ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta, maiseman- ja luonnonhoidon palvelut, yrityspalvelut ja järjestötoiminta sekä yhteisöllisyyden edistäminen. Viestintä sekä Koti ja maaseutu -lehti tukevat avaintulosalueiden tavoitteiden saavuttamista.

Toimintavuoden teemalla ”Maaseudun lumo(a) – kohti kestävämpää kehitystä haluttiin kiinnittää huomiota luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen ja kääntää kehitystä luonnon monimuotoisuutta korjaavaan toimintaan. Tavoitteena oli myös vahvistaa ilmastomyönteistä ja kestävää kehitystä edistävää toimintaa sekä korostaa ja tuoda esille maaseudun monipuolisia mahdollisuuksia ja vahvuuksia sekä kaikkea sitä mitä suomalainen maaseutu ja sen lumovoima tarjoaa: ainutlaatuisen elinympäristön, laadukkaita raaka-aineita, vaihtelevaa luontoa erilaisine maisemineen, monipuolista kulttuuria, rauhaa ja erilaisia tuotteita sekä palveluita tarjoavia yrityksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän avustuksen avulla edistettiin järjestön toimintaedellytyksiä ravitsemuksen, terveellisten elintapojen, alueiden ja elinympäristöjen elinvoimaisuuden ja kestävä kehityksen lisäämiseksi, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseksi sekä syrjäytymisen torjumiseksi.

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonnan ympäristöministeriön rahoittama Kädet multa -hankeen pilottivaihe viidessä piirikeskuksessa saatiin päätökseen. Seuraavaksi hanke jalkautuu muihin piirikeskuksiin kattaen lähes koko Suomen. Hankkeessa toteutetaan RAKI2-ohjelman teemaa: Ravinteita kierrättävän kaupunkiviljelyn sekä aktiivisen ja ruokaa-arvostavan ruokakansalaisuuden toimintakonseptien edistäminen. Hanke on saanut jo pilottivaiheessa näkyvyyttä eri medioiden välityksellä.

Maiseman- ja luonnonhoidon palveluissa toiminnan keskiössä oli luonnon monimuotoisuuden edistäminen niin maaseudulla kuin kaupungeissa. Teeman alla toteutettujen neuvonta- ja suunnittelupalvelujen lisäksi toteutettiin mm. suuren suosion saanut Vuoden maisematekokilpailu ”Niityn lumo”. Maisemanhoidon palvelut edistivät kulttuuriympäristön kestävä hyödyntämistä ja hoitoa lukuisilla hankkeilla.

Yrityspalveluissa yhtenä keskeisenä teemana jatkui elintarvikkeiden nimisuojaus. Suomalaisista maataloustuotteista ja elintarvikkeista 12 on saanut EU:n nimisuojaus. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on mukana yhtenä hanketoimijana, yhdessä Helsingin Yliopiston ja Ruralia-instituutin kanssa #nimisuoja2025 -hankkeessa, jonka avulla pyritään saamaan rekisteröityä Suomeen 20 uutta maantieteellistä merkintää EU-tasolla vuoteen 2025 mennessä. Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat yhteistyökumppaneineen ovat viestineet nimisuojauksesta ja auttavat nimisuojarahakemusten tekemisessä eri puolella Suomea.

Vuoden lopussa Maa- ja kotitalousnaiset olivat jälleen mukana valtakunnallisessa kinkkutempussa, joka innosti jälleen ennätysmäärän suomalaisia tekemään kiertotalousteon viemällä joulukinkkujen paistorasvat niille varattuihin keräyspisteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, maaseuturahasto, eri säätiöt ja yritykset sekä muut organisaatiot ovat rahoittaneet toimintaamme. Järjestön toimi- sekä luottamushenkilöt sekä

tuhannet jäsenet ja muut vapaaehtoiset ovat tehneet työtä sen eteen, että meillä olisi maistuva, viihtyisä ja elinvoimainen maaseutu sekä hyvinvoivat suomalaiset.

HALLINTO

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n varsinainen kokous

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n varsinainen kokous pidettiin 19.11.2020 Sokoshotelli Vantaalla. Kokoukseen oli mahdollista osallistua myös etäyhteydellä, jonka koronapandemian vuoksi suurin osa kokousoosallistujista valitsi. Kokoukseen osallistui yhteensä 24 virallista kokousedustajaa ja 26 muuta henkilöä. Kokouksen puheenjohtajana toimi Päivi Alanne Etelä-Suomen piirikeskuksesta.

Vuoden 2020 Maa- ja kotitalousnaisten -tunnustuspalkinto annetaan joka kolmas vuosi piirikeskukselle. Kertomusvuoden palkinto jaettiin poikkeuksellisesti Maija-Liisa Tausta-Ojalalle ns. elämäntyöpalkintona. Maija-Liisa on tehnyt ansiokasta työtä sekä Oulun Maa- ja kotitalousnaisten että koko Maa- ja kotitalousnaisten järjestön eteen vuodesta 1987 alkaen. Hän on yhteistyössä asiantuntijoidensa kanssa luotsannut Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittymistä, maaseudun asukkaiden - erityisesti naisten - yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin vahvistumista sekä ruokakulttuurin, yrittäjyyden ja maisemanhoidon kehittymistä. Maija-Liisa on ennakkoluulottomasti luonut ja rakentanut kansainvälisiä verkostoja mm. eteläsaksalaisen sisärjestön kanssa. Järjestön sisällä Maija-Liisa on kokemuksen rintaäänellä tukenut nuorempia kollegojaan. Maija-Liisa on aina ollut ylpeästi Maa- ja kotitalousnainen isolla M-kirjaimella.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen myöntämä Vuoden 2020 maisemateko -tunnustus ”Niityn lumo” luovutettiin Lenholman haalle Paraisiin. Kunniamaininta annettiin Sulkavalle Koskelan luomumaitotilan laitumille.

Hallitus

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n hallitukseen kuuluivat toimintavuonna seuraavat henkilöt:

- puheenjohtaja pääsihteeri Mervi Mäki-Neste (Etelä-Pohjanmaa)
- varapuheenjohtaja maa- ja metsätalousyrittäjä Rauni Miettinen (Etelä-Suomi)
- jäsen, toimitusjohtaja Riitta Huhtala (Keski-Pohjanmaa)
- jäsen, yrittäjä/kaupunginvaltuutettu Susanna Koski (Pohjanmaa)
- jäsen, kotitalousopettaja, yrittäjä Marttiina Sihvola (Etelä-Savo)
- jäsen, maa- ja metsätalousyrittäjä Tarja Tervo (Kainuu)
- jäsen, sihteeri toiminnanjohtaja Mirja Hellstedt 30.11.2020 saakka
- Hallitus kokoontui toimintavuonna 11 kertaa. Hallituksesta erovuorossa olivat Mervi Mäki-Neste ja Marttiina Sihvola. Varsinaisessa kokouksessa 19.11.2020 hallituksen puheenjohtaja Mervi Mäki-Neste valittiin jatkoon seuraavalle hallituskaudelle (2021–2023) ja uudeksi jäseneksi Sanna Mäki Varsinais-Suomesta (toimintakausi 2021–2023).

JÄSENISTÖ

Jäsenjärjestöt

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n jäseniä ovat ProAgria Keskukset (9 kpl), ProAgria Keskusten Liitto sekä Lapin Maa- ja kotitalousnaiset ry. Paikallistason toimintayksiköitä, maa- ja kotitalousseuroja, maa- ja kotitalousnaisten osastoja tai muita vastaavia järjestöillä oli 1 135. Uudesta jäsenrekisteristä saatiin jäsenten määräksi 23 757, mutta tieto on puutteellinen edelleen käynnissä olevan rekisteriuudistuksen takia.

Kunniajäsenet

Kunniajäseniä ovat emäntä Pirkko Kallio (Nivala) vuodesta 2003, maanviljelysneuvos Marja Kallio (Laukaa) vuodesta 2009 sekä maakuntaneuvos Eeva Nurmi (Hummppila) vuodesta 2013.

TOIMIHENKILÖT

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen palveluksessa työskentelivät vuonna 2020 seuraavat henkilöt:

- Mirja Hellstedt, toiminnanjohtaja, päätoimittaja 30.11.2020 saakka
- Sari Jääskeläinen, talous- ja hallintopäällikkö
- Leena Lahdenvesi-Korhonen, varatoiminnanjohtaja, kehitysjohtaja (maiseman- ja luonnonhoito)
- Tuula Lehtonen, toimituspäällikkö (Koti ja maaseutu -lehti) vanhempainvapaalla 1.1.2020-31.7.2020 saakka ja aloitti 1.8.2020 80 % työajalla.
- Tiina Makkonen, toimituspäällikkö (vs.) (1.1.-31.8.2020) / viestintäpäällikkö-viestintäpalveluiden tuottaja (1.9. – 31.12.2020)
- Marita Suontausta, kehityspäällikkö (ruoka, ravitsemus ja kotitalous)
- Helena Velin, järjestöpäällikkö
- Susanna Winqvist, viestintäpäällikkö (1.1.-31.8.2020)/erityisasiantuntija, viestintä (1.9.-31.12.2020)
- Heli Ursin, harjoittelija

Jäsenyys / edustus eri toimielimissä ja organisaatioissa

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen henkilöstö on ollut edustettuina toimintavuonna mm. seuraavissa toimielimissä:

- Alfred Kordelinin säätiön Jaakko Kolmosen rahasto, jäsen Mirja Hellstedt, varajäsen Marita Suontausta
- Green Care Finland ry:n hallitus, jäsen Mirja Hellstedt
- Kansainvälisen maisemapäivän valmisteluryhmä ja maisemakuvakilpailun raati (YM) jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Kotitalous- ja kuluttajaneuvottelukunta, jäsenet Mirja Hellstedt
- Kotitalouksien omatoimisen varautumisen järjestötoimikunta (Kova), jäsen Helena Velin
- Kouluruokaverkosto (OPH), jäsen Marita Suontausta
- Kulttuuriympäristöviestinnän yhteistyöryhmä Kyvyt, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- LumoVesi-ohjausryhmä, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Maaseudun tukihenkilöverkon ohjausryhmä, jäsen Mirja Hellstedt
- Maatalouskoneiden tutkimussäätiön valtuuskunta, jäsen Helena Velin
- Maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden nimisuojaustyöryhmä (MMM), jäsen Mirja Hellstedt
- Maito ja terveystyöryhmä, jäsen Mirja Hellstedt
- Maitohygienialiiton johtokunta, jäsen Mirja Hellstedt, varajäsen Marita Suontausta
- Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelman seurantakomitea, jäsen Mirja Hellstedt, varajäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Museoviraston luontorinki, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Museoviraston muinaisjäännösten hoidon asiantuntijarinki, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Naisjärjestöjen Keskusliitto, MKNK jäsenjärjestö, toiminnantarkastaja Mirja Hellstedt
- Naisten Valmiusliitto hallitus, jäsen Mervi Mäki-Neste, varajäsen Helena Velin
- Naisten Valmiusliitto, Naisten koulutuksen kehittämistyöryhmä, jäsen Helena Velin
- Peltöheijot ja suopohjat Suomen Metsäkeskus ohjausryhmä, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- PerinneElo, työryhmä, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Työtehoseuran RuokaAkatemian viestintätyöryhmä, jäsen Mirja Hellstedt
- Työtehoseuran valtuuskunta, jäsen Mirja Hellstedt
- Työ- ja elinkeinoministeriön Kuluttaja-asiain neuvottelukunta, jäsen Mirja Hellstedt, varajäsen Helena Velin
- Vieraslajiasioiden neuvottelukunta (MMM), jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen, varajäsen Mirja Hellstedt
- Vieraslajiasioiden neuvottelukunta (MMM), viestintäjaosto, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Viherympäristöliiton viheralan neuvottelukunta VihNe, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Viherympäristöliiton puunhalausviikon järjestelytoimikunta, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Walter Ehrströmin säätiön hallitus, jäsen Mirja Hellstedt
- Ympäristöministeriön luonnonsuojelulainsäädännön ohjausryhmä, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Ympäristöministeriön perinnebiotooppien päivitysinventointien ohjaus- ja arviointityöryhmä, jäsen Leena Lahdenvesi-Korhonen
- Ympäristöministeriön Ravinteet kierto -hankkeiden viestijäverkosto, jäsen Susanna Winqvist

TUKIPALVELUT, TILINTARKASTAJAT JA JULKAISUT

Taloushallinnon palveluista vastasi oma talous- ja hallintopäällikkö. IT-tukipalvelut ostettiin Mtech Digital Solutions Oy:ltä ja graafista suunnittelua ostettiin ProAgria Keskusten Liitto ry:ltä.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n tilintarkastajana toimi tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab.

KOTI ja maaseutu -lehti

Toimituspäällikkö (31.7.2020 saakka Tiina Makkonen ja 1.8.2020 alkaen Tuula Lehtonen) vastasi lehden suunnittelusta, toimitusprosessista ja yhteyksistä avustajiin ja asiamiehiin sekä lehden mainosyhteistyöstä.

Lehden taittopalvelu ostettiin ProAgria Keskusten Liitosta. Lehteä taittoivat Birgitta Salminen ja Päivi Jokimies. Ilmoitusmyynnistä ja yhteyksistä Jaicom Tilaajapalveluun vastasivat talous- ja hallintopäällikkö, toimituspäällikkö ja toiminnanjohtaja-päätoimittaja. Maa- ja kotitalousnaisten Keskusten ja piirikeskusten ruoka-asiantuntijat osallistuivat lehden Ruokaneuvot-sivujen suunnitteluun ja toteutukseen. Järjestöpäällikkö työsti toimituspäällikön kanssa järjestösivuja.

Lehti ilmestyi toimintavuotena 8 kertaa: 6 kertaa 60-sivuisena ja yhden kerran 84-sivuisena tuplanumerona. Vuoden 2020 lopussa lehdellä oli tilaajia noin 6 500, joista vapaakappaleiden saajien osuus oli noin 400. Lukijatutkimuksen mukaan jokaisessa tilaajataloudessa Koti ja maaseutu -lehteä lukee keskimäärin 2,7 lukijaa, joten kullakin numerolla on noin 20 000 lukijaa.

Lehteä rahoitettiin edelleen ensisijaisesti tilausmaksuilla. Mainostilaa myivät omien resurssiensa puitteissa päätoimittaja ja toimituspäällikkö.

Lehti solmi vuonna 2019 yhteistyösopimuksen K-ryhmän Pirkka-tuotemerkin kanssa, minkä ansiosta lehden takasivulla oli Keskon mainoksia vuoden 2020 jokaisessa numerossa. Näiden lisäksi lehdessä oli myös Pirkka-merkin ostamia advertoriaaleja ja lukijakilpailupalkintoja. Lankamaailman kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti saatiin sekä lukijakilpailujapalkintoja että Tekeville käsille -ohjeita ilmaiseksi. Pirkka-advertoriaalien lisäksi lehti tuotti maksullisen artikkelin myös Laihian maltaasta.

Toimintavuonna lehteä kehitettiin eteenpäin sijaistavan toimituspäällikön johdolla ja uusia, esteettisesti innostavia taittoratkaisuja toteutettiin. Lehdessä aloitettiin mm. uusi Teemakasvikset -palsta sekä Lumoava Maisema -palsta.

Tekstien editointiin ja stilisointiin panostettiin paljon, jotta heti ensi silmäyksellä lukija kokisi tarvetta ja halua tarttua aiheisiin tarkemmin. Erityisen paljon kiinnitettiin huomiota otsikointeihin ja nostojen huomioarvoon.

Lehti hankkii julkaistavan materiaalin luotettaviksi todetuilta ammattivustajilta. Mukaan rinkiin tuli vuoden aikana useita uusia tekijöitä. Toimituspäällikkö teki osan jutuista ja osallistui aktiivisesti myös kuvamateriaalin tekoon (mm. kansikuvia).

Toimintavuonna lehdessä käsiteltiin monin eri tavoin Maa- ja kotitalousnaisten osaamista ja kampanjoita. Ruokaneuvot, Lumoava maisema ja Teemakasvikset keräsivät lukijoilta runsaasti hyvää palautetta.

Lehden ruokaohjeet olivat Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntijoiden laatimia ja ammattivalokuvaaja Kati Laszkan kuvaamia. Maija Silvennoisen Kauhan varressa -ruokapalsta oli myös joka numerossa.

Vaikka korona vaikeutti lehden juttujen tilausta loppuvuonna, saatiin karanteeneista johtuvia juttuaukkoja tehokkaasti paikattua monipuolisen avustajakunnan avulla.

Joulukuussa lehteä myytiin jouluhinnalla 40 euron hintaan (norm. 54 €).

Lukijapalautteen perusteella lukijat olivat jälleen erittäin tyytyväisiä Koti ja maaseutu -lehteen. Eniten hyvää palautetta lehti sai jutuista, joissa kerrottiin maaseudun pienistä yrittäjistä. Puutarha-aiheet, hyvinvointiaiheet ja

lifestyle-artikkelit saivat kiitosta. Lehteä kehuaan palautteissa paljon siitä, että siinä ei ole naistenlehtihömpää tai liikaa mainoksia.

Lehden instagramia pyrittiin loppuvuonna kehittämään, jotta julkaisuja olisi säännöllisesti. Seuraajien määrä nousikin syyskuun 370 seuraajasta 500 seuraajaan vuoden loppuun mennessä.

Lehden tiedot päivittyivät ja jokainen uusi numero esiteltiin lehden kotisivuilla.

Lehden ilmoittelua tehtiin omassa lehdessä, Maatalouskalenterissa ja ProAgrian alueellisissa lehdissä.

Lehden toimituspäällikkö teki myös aktiivisesti töitä, jotta lehdessä olisi innostavat lukijakilpailupalkinnot palautteiden keräämistä varten. Palautetta käytetään paljon avuksi lehden kehittämisessä.

Muut julkaisut ja aineistot

Koti ja maaseutu -lehden lisäksi on tuotettu avaintulosalueittain neuvontatyötä tukevia viestintä- ja markkinointimateriaaleja. Niistä kerrotaan myöhemmin eri avaintulosalueiden toiminnan tulosten raportoinnin yhteydessä.

TOIMINTA AVAINTULOSALUEITTAIN

1. Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta

Maa- ja kotitalousnaiset edistävät kestävästä kehitystä, resurssiviisautta ja kiertotaloutta toiminnassaan. Toimintavuoden aikana Maa- ja kotitalousnaisten Keskus, piirikeskukset sekä paikallisyhdistykset ja jäsenet ovat toimineet aktiivisesti mm. kasvien käytön lisäämiseksi, ruokahävikin vähentämiseksi, ilmastomyönteisemmän ruoan valmistamiseksi, liikunnan lisäämiseksi ja erilaisen osaamisen vahvistamiseksi. Ilmastomyönteisen ja kotimaisen ruoan edistäminen näkyi maa- ja kotitalousnaisten toiminnassa mm. ruokakursseilla, luennoilla, webinaareissa, neuvontatilaisuuksissa ja tapahtumissa sekä sosiaalisessa mediassa esimerkiksi kekriviikon kampanjana loka-marraskuussa. Korona-tilanteen vaikeuttaessa fyysisiä tapaamisia, siirtyi neuvonta myös Teamsissa pidettäväksi etätilaisuuksiksi ja erilaisten Facebookissa ja Instagramissa esitettävien live-lähetysten sekä YouTube- ja TikTok-kanavilla näkyvien videoiden tekoon.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö, ympäristöministeriö, muu erillinen rahoitus

Ilmastomyönteiset, kestävän kehityksen periaatteiden sekä terveellisten elintapojen mukaiset ruokavalinnat

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvontaa

Yhteistyössä piirikeskusten ruoka-asiantuntijoiden kanssa on kehitetty eri-ikäisille kuluttajille erilaisia ruokakursseja, luentoja, koulutuksia ja havaintoesityksiä. Joistakin niistä saatiin pidettyä koronasta huolimatta ihan kasvotusten. Mutta ruoka-asiantuntijat ottivat keväällä 2020 ison digiloikan ja siirsivät ohjausta ja neuvontaa digitaalseksi. Asiantuntijat ottivat YouTube:n lisäksi niin TikTakin lyhyet infovideot kuin Facebookin ja Instagramin livelähetykset haltuun. Teamsin kautta on pidetty erilaisia luentoja ja jopa ruokakursseja. Nämä kaikki ovat saavuttaneet uusia kiinnostuneita kuluttajia. Ruoka-, ravitsemus ja kotitalousneuvonnan kehityspäällikkö oli sekä Lännen median lehdissä ympäri maan että Ylen Aamu-tv:ssä kertomassa, miten kotitalouksien ruokahuolto pitäisi hoitaa ja miten kannattaa varautua pitkittyvään pandemiaan.

Valtakunnallisiksi ruokakursseiksi suunniteltiin kolme kurssia ja niihin tehtiin materiaalit. Lisäksi keväällä peruna alkoi taas kiinnostaa ja perunaruokakurssille valmistui uutta materiaalia.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kotoisaa juhlavasti

Arkiseksi mielletty, perinteiset ruuat taipuvat loistavasti juhliinkin sopivaksi tarjottavaksi. Maakuntien mauista voi muokata mukavia tarjottavia isoihin tai pienempiin juhliin.

Mustamakkaraa tikunnokkaan cocktailpalaksi, lapskoussia annoslusikkaan suupalaksi tai maksalaatikko ohuena viipaleena lisukkeilla alkuruuaksi. Nostetaan kotiruoka kunniaan!

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Suomiruokaa ulkomaalaisille vieraille

Mitä jos saat ulkomaalaisen ruokavieraan? Mitä tulee ottaa huomioon ja miten tarinallistan ruoan? Lohi ja poro ovat ne yleisimmät, joita ulkomaalaisille tarjotaan. Mutta meillä on paljon muutakin. Yleensä tavallinen suomalainen perheruoka maistuu myös ulkomaalaisille. Käytetään sesongin tuoreita tuotteita (sieniä, marjoja, juureksia, kaloja). Myös erilaiset mädit ja riista ovat hyviä raaka-aineita, joista saa maistuvia ja mieliinpainuvia aterioita.

Savustettu, graavattu ja kylmäsavustettu kala sekä riistasta ja lampaasta valmistetut ruuat ovat kiinnostavia. Marjat ovat hyviä jälkiruokiin ja leivonnaisiin.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Ilmastomyönteinen ilta

Miten lisään helposti kasviksia lautaselle. Suositusten mukaan kasviksia tulisi syödä vähintään puoli kiloa päivässä. Useimmilla meistä se jää vielä 300 grammaan. Lisäämällä kourallisen kasviksia päivän ruokiin ja välipaloihin, saa kasvismäärää helposti nostettua noin 150 grammalla. Ihan jo käyttämällä perinteisten, tuttujen kotiruokien joukossa hiukan erilaisia kasviksia, saadaan ruuan ravintosisältöä parannettua. Varsinkin lähellä tuotettujen kasvien runsas käyttö on myös ympäristöteko, sillä kasvikset sitovat kasvaessaan ilmakehän hiilidioksidia!

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö.

Perunasta on moneksi

Peruna on yksi tärkeimmistä ravintokasveista kaikkialla maailmassa. Se on ekologista, edullista, monikäyttöistä ja herkullista. Siihen ei helposti kyllästy. Perunasta voi valmistaa ruokia ja herkkuja niin arkeen kuin juhlaankin. Eikä peruna ravitse pelkästään kroppaa. Se on hyvää myös mielelle.

Peruna on suomalaisten peruseruokaa, arkena ja pyhänä. Keitettyinä tai sellaisenaan uunissa kypsennettynä miedonmakuinen peruna on loistava lisäke monenlaisille aterioille. Sen lisäksi herkullisen mukulan käyttötavat ovat lähes rajattomat! Esimerkiksi leivonnaisissa ja murekkeissa se on erinomainen kuohkeuttaja ja mehevoittaja.

Rahoitus: opetus ja kulttuuriministeriö

Ruokakasvatusta, yhteisöllisyyttä ja osaamisen jakamista

Mitä meillä on ruokana?

Yhteistyössä Etelä-Suomen, Keski-Pohjanmaan ja Kainuun maa- ja kotitalousnaisten piirikeskusten kanssa toteutettiin vähävaraisille lapsiperheille ja maahanmuuttajille tarkoitetun koulutuspaketin ja toimintamallin suunnittelu ja pilotointi. Projektin ensisijainen tavoite oli ohjata perheitä parempaan ruokaosaamiseen. Monesti vähäosaisissa perheissä puuttuu innostus ja taito valmistaa edullista ja riittävän ravitsevaa ruokaa kauden raaka-aineista. He tarvitsevat peruseruokakursseja. Ruokatreffit keittiössä! – ruokakasvatustapausta syrjäytyneille ja syrjäytymisvaarassa oleville nuorille -projektista saadun palautteen perusteella tarve perheiden ruokakäyttötutkimisen ohjaamiseen on suuri.

Perheiden tukeminen on parasta eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäisyä!

Koska yhteisen ruokakurssin järjestäminen vähävaraisille perheille voi olla haastavaa leimautumisen pelossa, lastenhoidon hankaluuden tai jopa kulkemisen vaikeuden vuoksi, parhain vaihtoehto on perhekohtainen ohjaaminen kotioloissa. Pilotin perheisiin saatiin yhteys sosiaalitoimen ja diakoniatyön kautta. Koronan vuoksi pilotti saatiin toteutettua kolmessa perheessä neljän tapaamiskerran paketteina. Myös asian arkaluontoisuuden vuoksi projektista ei sen käynnissä olon aikana tiedotettu suuremmin.

Mutta nyt Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntijoilla on toimintamalli ja materiaalit, jolla voivat lähestyä kuntien sosiaalitoimintaa ja diakoniatyötä ja tarjota ohjausta.

Projektissa käytettiin jo valmiina olevaa Ruokatreffit keittiössä -materiaalia sekä teetettiin uusi Mitä meillä on ruokana-vihkonen. Vihkosessa on mm. kahden viikon ruokalista ja vinkkejä tähderuokien käytöstä. Vihosia lähetettiin kaikkiin piirikeskuksiin, jotta sitä voidaan käyttää kurssimateriaalina muillakin kursseilla.

Projekti koettiin sekä perheissä että sosiaalitoimessa tärkeäksi ja hyväksi. Perheissä oikein odotettiin asiantuntijan tuloa. Perheissä kasvien käyttö, ruokien suunnittelu ja lasten mukaan otto ruoanvalmistustilanteisiin lisääntyi.

Rahoitus: Tampereen Talouskoulun säätiö ja opetus- ja kulttuuriministeriö

Kädet multa

Kädet multa – aktiivisen ruokakansalaisuuden toimintamalli varhaiskasvatukseen, kouluun ja paikallisyhteisöihin -hanke sai rahoituksen ympäristöministeriöstä ja käynnistyi syksyllä 2019. Hankkeen päätavoitteena on kehittää ravinteiden kierrätyksestä lisäävä aktiivisen ruokakansalaisuuden toimintamalli varhaiskasvatukseen, peruseruokan ja paikallisyhteisöihin sekä viestiä siitä. Hankkeessa tuotetaan konkreettinen toimintamalli, joka sisältää mm. toimintaohjeet ja materiaalit päiväkodeille, kouluille ja muille toimijoille verkkosivuilla, viestintä- ja aktivointimateriaalia paikallistoimijoille, materiaalia vanhemmille ja muille

lasten lähipiirissä toimiville (esim. isovanhemmat), koulutuksen, jota toteuttavat Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntijat ja neuvonta- ja markkinointivideoita. Hanke tavoittaa kehitys- ja koulutustyöllä vähintään 60 varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen toimipaikkaa, 600 aikuista ja 3000 lasta sekä viestinnällä mittavasti laajemman joukon.

Vuoden 2020 lopussa saatiin pilotointi päätökseen. Pilotointi tapahtui 10 toimipaikassa Itä-Suomen (Pohjois-Savo), Keski-Pohjanmaan, Keski-Suomen, Länsi-Suomen (Satakunta) ja Oulun piirikeskusten alueilla.

Hankkeeseen osallistui päiväkoteja, muutama alakoulu ja yksi yläkoulu. Hanke sai näillä alueilla runsaasti näkyvyyttä paikallismedioissa. Mm Limingassa omenapuiden istutusta oli seuraamassa paikallisen Ylen toimittaja ja Keski-Pohjanmaa -lehti teki kahden aukeaman jutun päiväkodin Kädet multaan- toimista Maa- ja kotitalousnaisten Keskukseen mediatiedotteen innoittamana.

Seuraavaksi hankkeessa alkaa toimintamallin jalkautusvaihe ja hanketta levitetään Maa- ja kotitalousnaisten muihin piirikeskuksiin: Etelä-Pohjanmaa, Etelä-Suomi, Etelä-Savo, Itä-Suomi (Kainuu) ja Länsi-Suomi (Varsinaisuus).

Rahoitus: ympäristöministeriö

Älä ruoki hukkaa! - Perusopetuksen oppilaat vaikuttajina ruokahävikin vähentämiseksi kotitalouksissa

Kaksivuotinen Älä ruoki hukkaa! -hanke alkoi joulukuussa 2020. Se on valtakunnallinen hanke, jonka toteuttavat Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ja sen yhdeksän piirikeskusta yhteistyössä Kotitalousopettajien liiton ja sen jäsenyhdistysten, Luonnonvarakeskuksen (Luke) ja Suomen Luokanopettajien sekä sen jäsenyhdistysten kanssa.

Hankkeessa kehitetään, testataan ja jalkautetaan perusopetusikäisten lasten ja nuorten ympäristö- ja ruokakasvatukseen työkaluja ja toimintamalleja, joiden päätavoitteena on ruokahävikin vähentäminen kotitalouksissa. Koulujen ja kotien yhteistyön tuloksena. 3.–9. vuosiluokkien oppilaat toimivat innovaattoreina ja vaikuttajina erilaisissa kotitalouksissa. Päätavoitteeseen pääsemiseksi vahvistetaan oppilaiden tietoa ruokahävikistä (mm. määrä, syyt ja ympäristö- sekä muut vaikutukset). Yhdessä oppilaiden kanssa pohditaan, ideoidaan ja harjoitellaan keinoja vähentää ruokahävikkiä ja toteutetaan vaikuttamisprojekteja alakoulujen ympäristöopissa ja yläkoulujen kotitalousopetuksessa.

Älä ruoki hukkaa! tukee, syventää ja laajentaa Kuluttajaliitto-Konsumentförbundet ry:n Hävikkifoorumi -Hävikki haltuun -hanketta, jossa Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on Kuluttajaliiton yhteistyökumppanina.

Rahoitus: Ruokavirasto

Ruoka-asiantuntijoiden osaamisen vahvistaminen

Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntijoiden verkostoa ja osaamista vahvistettiin järjestön kaikkien asiantuntijoiden yhteisillä koulutuspäivillä (29.–30.1.) ja kuukausittaisilla webex/Teams-tapaamisilla, joissa oli koulutusta, toiminnan suunnittelua ja arviointia. Koulutuspäivien aihealueina oli mm. uusi strategia ja sen näkyminen ruoka-, ravitsemus ja kotitaloustoiminnassa, Green Care-toiminta, ilmastonmuutos, kestävät ruokavalinnat sekä nimisuojojärjestelmän käyttöönoton laajentaminen Suomessa.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Ruokaneuvot

Ruokaneuvot-konsepti jatkui tuottaen 8 kertaa vuodessa sesonginmukaisen ruokakokonaisuuden kuvineen. Kokonaisuuksia hyödynnettiin mm. Koti ja maaseutu -lehdessä, nettisivuilla, sosiaalisessa mediassa (mm. Facebook ja Instagram) ja lehdistötiedotteissa. Ruokaneuvot on osa ruoka-asiantuntijuuden brändäystä.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Kuva 1. Vuoden 2020 ruoka-asiiantuntijoiden kasvoiksi nostettiin Asta Asunmaa (Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset), Niina Vihelä (Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset), Satu Nokkonen (Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset) Sanna Louna (Itä-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset) sekä Marita Suontausta (Maa- ja kotitalousnaisten Keskus).

Yritysyhteistyö

Yritysyhteistyötä tehtiin K-ryhmän ja Suomen Sokerin kanssa. Uusia toimintamuotoja ja kumppanuuksia pyrittiin kehittämään ja yhteistyöstä neuvoteltiin useamman toimijan kanssa.

2. Maiseman- ja luonnonhoidon palvelut

Tuotekehitys ja osaamisen kehittäminen

MKN maisemapalveluissa toimi luonnon monimuotoisuus -kehitysryhmä. Ryhmissä arvioitiin maiseman- ja luonnonhoidon nykyisiä palveluita ja tuotteita sekä arvioitiin tulevaisuuden tarpeita ja vaihtoehtoja tulevaisuuden palveluratkaisuiksi. Kehitystyön tavoite oli vahvistaa asiiantuntijoiden osaamista ja yhteistyötä yli keskusrajojen ja tukea asiiantuntijoiden erikoistumista. Maisemapalveluiden valtakunnallisesta sosiaalisen median viestinnästä vastasi erillinen viestintäryhmä. Palvelukehitystyö lisäsi asiiantuntijoiden ja maakuntien välistä yhteistyötä. Palvelukehitystä ja viestintäyhteistyötä toteutettiin piirikeskusten rahoituksella.

Vuoden maisemateko -kilpailua kehitettiin yhdessä maisema-asiiantuntijoiden kanssa. Laadittiin esittelyvideoita, artikkeleita ja muuta markkinointimateriaalia kilpailun tunnettavuuden lisäämiseksi.

Vuoden aikana järjestettiin kuusi teams-koulutusta ajankohtaisista ja asiantuntemusta syventävistä aiheista. Asiantuntijoille järjestettiin lisäksi koulutuspäivä aiheella: Niityn lumo. Maisema-asiiantuntijat osallistuivat myös useisiin ympäristöhallinnon ja kulttuuriympäristötoimijoiden sähköisiin koulutuksiin ja neuvottelupäiviin. Maisema-asiiantuntijat olivat myös omana osastona Viherpäivillä 2020. Koulutuksilla ja tapaamisilla lisättiin asiiantuntijoiden yhteistyötä, verkostoitumista ja toisilta oppimista. Osaamisen kehittämistä toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella.

Vuoden maisemateko -kilpailu

Kuudennen kerran järjestetyn Vuoden maisemateko -kilpailun teemana oli “Niityn lumo”. Kilpailun suojelija toimi kansanedustaja, eduskunnan ympäristö- ja luontoryhmän puheenjohtaja Pirkka-Pekka Petelius.

Maakunnalliset voittajat kilpailivat valtakunnallisesta tunnustuspalkinnosta. Kilpailun raati nosti Lenholman haan Paraisilta valtakunnalliseksi voittajaksi 17 maakunnallisen tunnuksen saaneista teoista. Valtakunnallisessa kilpailussa annettiin myös tunnustuspalkinto Koskelan luomumaitotilalle Sulkavalle.

Kuva 2. Vuoden 2020 teemalla kannustimme kiinnittämään huomiota luonnon monimuotoisuuteen sekä hoitamaan ja edistämään erilaisten niittyjen monimuotoisuutta (Kuva. Leena Lahdenvesi-Korhonen).

Kilpailu sai runsaasti medianäkyvyyttä ja kampanjasta viestittiin myös yhteistyössä mm. Ylen Pelasta pörriäinen –kampanjan kanssa. Kilpailuun tuli ennätykselliset 109 ehdotusta. Voittajateon valitsivat ympäristöneuvos Tapio Heikkilä ympäristöministeriöstä, asiantuntija Petra Heikkinen opetus- ja

kulttuuriministeriöstä, Biodiversiteetti- ja viestintäasiantuntija Riku Lumiaro Suomen ympäristökeskuksesta, suojelubiologi Katja Raatikainen Metsähallitukselta, toiminnanjohtaja Mirja Hellstedt, toimituspäällikkö Tuula Lehtonen ja viestintäpäällikkö Tiina Makkonen Maa- ja kotitalousnaisten Keskukseen viestintäpäällikkö. Kilpailua toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön tuella.

Hankkeet

Maiseman- ja luonnonhoidon palveluilla toteutettiin useaa kulttuuriympäristön resurssiviisasta hoitoa ja luonnonmonimuotoisuuden edistämistä tukevaa hanketta.

Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina

Hankkeen tavoitteena on innostaa toimijoita hyödyntämään arvokkaiden maisema-alueiden kulttuurimaisemaa sekä kulttuuriympäristöä ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä paikallista ruokakulttuuria ja historiaa monimuotoisesti ja aidosti yritystoiminnassa. Järjestetään työpajoja tapahtumien, historian, paikalliskulttuurin hyödyntämisestä ja profiloinnista sekä viestinnästä. Toimenpiteillä tuodaan alueiden arvot ja mahdollisuudet asukkaiden ja maanomistajien tietoisuuteen ja kannustetaan heitä niiden hyödyntämiseen ja niiden tarjoamiseen yritystoiminnassa. Nostetaan alueiden paikallisesta kulttuuriympäristöstä, historiasta ja kulttuurimaisemasta aiheita, mihin yrittäjät voivat tarttua ja mitä voivat tuotteistaa. Toteutus viedään mahdollisimman lähelle käytäntöä toteuttamalla ideoita ja suunnitelmia työpajoissa ja paikallisissa tapahtumissa. Tavoitteena on edistää valtakunnallisen arvokkaiden maisema-alueiden verkoston syntymistä ja brändäystä. Hanke käynnistyi 1.7.2018 ja sitä toteutetaan vielä 2021 helmikuun loppuun saakka.

Rahoitus: maaseuturahasto ja Hämeen- ja Uudenmaan ELY-Keskukset.

Maisa Maiseman arvo – maaseudun ekosysteemipalveluiden pilotti

Luonnon ja kulttuuriympäristön tarjoamat ekosysteemipalvelut, luontolähtöiset, terveyttä ja hyvinvointia edistävät palvelut ovat kasvava toimiala, sillä ihmiset ovat kiinnostuneita sekä hyvinvoinnistaan että luonnossa liikkumisesta. Maiseman rooli luontokokemuksessa on tärkeä. Hankkeessa kehitettiin ja pilotoitiin palvelumuotoilun menetelmin kolmella maisema-alueella toimintamalli, joka yhdistää jo maisemasta kerätyt tarinat, sen hyvinvointivaikutukset, oheis- ja ohjelmalvelut sekä kohteen saavutettavuus suunnittelun siten, että niistä syntyy tuote. Tuotteistaminen tapahtui neuvotellen ja opastaen maanomistajia ja opas- ja ohjelmalveluita sekä kuntien toimijoita. Hankkeen toiminta-aika oli 1.6.2018–31.12.2020.

Rahoitus: maa- ja metsätalousministeriö

Kuva 3. Kestävä maisematuote - toimintamallin julkaisu valmistui vuoden 2020 lopussa. Julkaisun toimitti Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry.

Peltomaiseman muutos – visuaalinen maisemaseuranta 2020

Tehtävänä oli laatia kulttuurimaiseman muutosten valokuvadokumentointi. Työ pohjautuu vuosina 1996, 2000, 2005 ja 2010 laadittujen peltomaisemapisteiden kuvausten toisintoihin muutoksen dokumentoimiseksi. Valokuvattavana oli 125 peltomaisemapistettä 13 paikkakunnalla. Kohteet kuvattiin sekä digitaalisesti maisemakuvina että myös dronekuvina.

Rahoitus: ympäristöministeriö

Kuva 4. Hankkeen kuvauksista vastasi valokuvaaja Martina Motzbäuchel. Heinäkuussa kuvaukset olivat edenneet Etelä-Savoon Sulkavan Väätilänmäelle (Kuva Leena Lahdenvesi-Korhonen).

VALIO CARBO -hanke, maitotilojen luonnon monimuotoisuuden kehittäminen

Vuonna 2019 alkanut yhteistyö Valio Oyj kanssa sai jatkoa myös vuonna 2020. Osana Valio CARBO -hanketta MKN maisemapalveluiden tehtävänä oli laatia maitotiloille luonnon monimuotoisuuskartoituksia ja antaa käytännönläheistä neuvontaa tilan luonnon monimuotoisuusarvojen kehittämiseksi. Asiantuntijat laativat vuoden aikana 30 kartoitusta eripuolilla Suomea. Kartoitukset saivat hyvää palautetta toteutetuissa palautekyselyissä. Asiantuntijoiden antamat käytännönläheiset neuvot myös otettiin tiloilla laajasti toteutukseen.

Fingrid yhteistyö

MKN maisemapalveluiden yhteistyö voimajohtoalueiden perinneympäristöjen kehittämisessä jatkui jo neljättä vuotta. Maanomistajien kiinnostus voimajohtoalueiden luonnon monimuotoisuuden kehittämiseen ja Fingridin perinneympäristöjen hoidon tukeen lisääntyy vähitellen.

Sidosryhmätyö, verkostoituminen ja viestintä

Valtakunnallinen ja alueellinen sidosryhmätyö on kulttuuriympäristöalalla tärkeää. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus osallistuu aktiivisesti lähes 15 kulttuuriympäristöä koskevan valtakunnallisten työryhmän toimintaan. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus välitti aktiivisesti tietoa maisema-asiantuntijoille eri sidosryhmien ja työryhmien sekä hankkeiden ajankohtaisista asioista.

Maisemapalvelut osallistuivat ja luennoivat kulttuuriympäristön hoitoa koskevilla valtakunnallisilla koulutus- ja neuvottelupäivillä ympäri Suomea. Kulttuuriympäristönhoidon ajankohtaisista teemoista viestittiin aktiivisesti sosiaalisen median kanavilla.

3. Yrityspalvelut

Osaamisen vahvistaminen, kehittäminen ja yrittäjyyden edistäminen

Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijoiden verkostoa ja osaamista vahvistettiin järjestön kaikkien asiantuntijoiden yhteisillä koulutuspäivillä, jotka pidettiin Helsingissä 29.–30.1.2020. Koulutuspäivillä kuultiin, miten nimisuojakiertueella oli onnistuttu (Petri Koskela ja Maija Heinonen, MMM) sekä Green Care-toiminnasta (LuontoHoiva ja LuontoVoiman laatumerkit, Tuomo Salovuori, eläinavusteinen toiminta, Tanja Paasonen, kuntouttava kalastus ja luontopalvelut, Petri Rantala)

Valtakunnallisten koulutuspäivine lisäksi vuoden aikana järjestettiin yritysasiantuntijoille kuusi TEAMS-palaveria-/koulutusta, joissa käsiteltiin ajankohtaisia asioita. Tapaamisilla lisättiin asiantuntijoiden yhteistyötä, verkostoitumista ja toisilta oppimista. Osaamisen kehittämistä toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella.

Maaseutumatkailun kehittäminen

Matkailu lisääntyy ja maaseutumatkailuun kohdistuu vahvaa kiinnostusta. Koronapandemian vuoksi kotimaanmatkailu oli voimakasta. Kehitystyö ulkomaalaisten matkailijoiden kiinnostuksen kasvattamiseksi tyrehtyi. Varsinkin ruoka- ja yritysasiantuntijoille yhteiskäyttöön kehitelty ruokakurssi Suomiruokaa ulkomaalaisille, ei päässyt kunnolla kokeiluun. Kurssimateriaali on muokattavissa esimerkiksi ruokakurssiksi turisteille. Ruoka-, ravitsemus ja kotitalousneuvonnan kehityspäällikkö Marita Suontausta on Hungry for Finlandin valtakunnallisen ruokamatkakilpailu 2021:n arvointiraadissa. Kilpailulla rohkaistaan ruokaan ja matkailuun liittyviä verkostoja kehittämään vastuullisuuteen ja paikallisuuteen perustuvaa ruokamatkailutarjontaa. Kilpailuun haetaan yrityksiä ja yhteisöjä, jotka ovat innovatiivisia ruokamatkailun edelläkävijöitä ja tarjoavat matkailijoille ruokaan liittyviä elämyksiä. Kilpailun tavoitteena on vahvistaa elämyksellisen ruokamatkailun tuotteistamista Suomessa, etsiä ruokamatkailun kärkituotteita ja vahvistaa aitoa yhteistyötä.

#nimisuoja2025 – Suomalaisen nimisuojan uudet tuotteet, tekijät ja kuluttajat

Suomalaisista maataloustuotteista ja elintarvikkeista vasta 12 on saanut EU:n nimisuojauskeskuksen. Suomen tavoite on saada rekisteröityä 20 uutta maantieteellistä merkintää EU-tasolla vuoteen 2025 mennessä.

Yhteistyössä Helsingin Yliopiston ja Turun yliopiston Ruralia-instituutin kanssa aloitettiin kaksivuotinen hanke, jonka tavoitteena on tehdä suomalaisia nimisuojuustuotteita kuluttajille tunnetuksi ja edistää uusien suomalaisten nimisuojuustuotteiden saamista nimisuojaajärjestelmään. Hankkeen tuloksena suomalaisten kuluttajien tietämys suomalaisista nimisuojuustuotteista on lisääntynyt ja viranomaiskäsitelyyn on jätetty 20 uutta hakemusta.

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen tehtävänä hankkeessa on tuottaa Z-sukupolven kuuluville opiskelijoille digitaalinen oppimateriaalikonkaisuus, jota voidaan hyödyntää mm. ruoka- ja elintarvikealan oppilaitoksissa ja itseopiskelussa. Oppimateriaaleihin sisällytetään

- yleistä tietoa nimisuojaajärjestelmästä ja nimisuojaamerkeistä
- tuodaan esille suomalaisia nimisuojuustuotteita ja niiden valmistajia kohderyhmään sopivalla otteella.

Sen lisäksi yhteistyössä piirikeskusten ruoka- ja yritysasiantuntijoiden kanssa selvitetään mahdollisia nimisuojuotteita ja tuottajia sekä kannustetaan ja autetaan yrityksiä nimisuojan hakemisessa.
Rahoitus: Ruokavirasto

Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina

Maa- ja kotitalousnaisten yrityspalvelut on ollut mukana Kylään maisemaan – maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina -hankkeen toteutuksessa. Hankkeesta tarkemmin s. 11. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma.

MAISA Maiseman arvo – maaseudun ekosysteemipalveluiden pilotti

Maa- ja kotitalousnaisten yrityspalvelut on ollut mukana Maisa Maiseman arvo – maaseudun ekosysteemipalveluiden pilotti -hankkeen toteutuksessa. Hankkeesta tarkemmin s. 12. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma.

Sidosryhmätyö, verkostoituminen ja viestintä

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus on tehnyt aktiivista sidosryhmätyötä valtakunnallisten ja alueellisten toimijoiden kanssa. Toiminnan tavoitteena on ollut ensisijaisesti yrittäjyyden edistäminen. Yhteistyötä on tehty mm. ELY-keskusten, MMM:n, MTK:n, Luonnonvarakeskuksen, alueellisten ammattikorkeakoulujen, yrittäjien, erilaisten säätiöiden ja muiden alan toimijoiden kanssa. Toimintavuoden aikana on järjestetty tiedotustilaisuuksia ja toteutettu sekä ulkoista että sisäistä viestintää.

4. Järjestötoiminta ja yhteisöllisyyden vahvistaminen

Järjestötoiminta

Vuoden alussa oli yhdistyksissä jonkin verran ehditty käynnistää järjestötoimintaa, mm. pitämällä tapahtumia Naisvoimaa-viikolla. Koronan puhjetessa rajoitusten myötä keväällä järjestötoiminta tyrehtyi lähes kokonaan. Kesän tullessa rajoitukset lieventyivät ja yhdistykset pitivät keväällä pitämättä jääneitä kokouksia. Kesän ja alkusyksyn aikana pystyttiin yhdistyksissäkin järjestämään hieman toimintaa, kunnes rajoitukset jälleen syksyllä kiristyivät.

Piirikeskuksissa otettiin some haltuun jo keväällä ja useimmat piirikeskukset järjestivät tapahtumien sijaan järjestöväelle Teams-tapaamisia erilaisin aihein.

Pieni pala maaseutua -kampanja

Kampanja on kaksivuotinen ja kampanjalla pyritään konkreettisiin teoin hillitsemään ilmastonmuutosta. Hanke pitää sisällään runsaasti erilaisia toimenpiteitä:

- Tehdään yhteisiä viljelypalstoja tai -laatikoita esimerkiksi koulujen pihalle, kylä- tai seurojentaloille, joissa otettaisiin taitajien ohjattavaksi kylän asukkaat ja kesäasukkaat, nuoret ja päiväkotikäsetkin, jolloin taidot siirtyvät seuraaville sukupolville. Koronan vuoksi näitä toimenpiteitä ei ensimmäisenä kampanjavuonna juuri pystytty toteuttamaan. Joitakin puiden ja pensaiden istutuksia päiväkodeissa tehtiin.
- Yhteisesti kasvatetusta sadosta ei myöskään päästy nauttimaan ja yhdessä nauttiminen sekä sadon säilöminen kurseilla tai työpajoissa jäivät toteutumatta.
- Kannustettiin ihmisiä rakentamaan hyönteishotelleja. Maa- ja kotitalousnaiset olivat mukana Ylen vetämässä Pelasta pörriäinen -kampanjassa muiden tahojen kanssa. Pelasta pörriäinen -kampanja nosti esille pölyttäjien tärkeyden. Vaikeasta koronavuodesta huolimatta kampanja innoitti ihmisiä rakentamaan hyönteishotelleja mahtavan määrän, yli 18 000 kappaletta. Lisäksi Instagramissa oli jaettu aihetunnisteella #pelastapörriäinen yli 10 000 kuvaa. Järjestössämme oli yhteisten hyönteishotellikurssien tilalle perustettu muun muassa WhatsApp-ryhmiä, joissa rakentajat jakoivat tuotoksien kuvia toisilleen.
- Kannustetaan perustamaan niittyjä tai jättämään osa nurmikkoa ajamatta, jotta luonnon monimuotoisuus säilyisi.

Naisvoimaa-viikko ja kasviksia kaaliin -kampanja

Naisvoimaa-viikolla 27.1. – 2.2. alkaen Maa- ja kotitalousnaisten yhdistyksissä käynnistettiin kasvistapahtumia, joiden piti jatkua pitkin vuotta omissa yhdistyksissä, kaupoissa, kouluissa, kirjastoissa, päiväkodeissa jne, pitkin vuotta. Tapahtumiin painatettiin yhteistyökumppaneiden kanssa tapahtumissa jaettavaksi tarkoitettut kasviskortit, joiden avulla kuka tahansa pystyisi seuraamaan kasvien kulutustaan. Naisvoimaa-viikolla ehdittiin järjestää joitakin kasvistapahtumia, samoin loppukesällä ja alkusyksystä. Koronapandemian vuoksi tilaisuuksia ei voitu pitää enää myöhemmin syksyllä. Kasviskampanjasta oli jo kevästä saakka viestitty somessa ja Koti ja maaseutu - lehdessä. Syksyllä kasviskampanjaan liitettiin kasviskisa, jossa kolme kuukautta kasvien käyttöä seuranneet, tavoitteeseen päässeet voivat osallistua arvontaan vuoden 2022 alussa. Rahoitus: valtakunnalliset yhteistyökumppanit: Marjan- ja hedelmänviljelijäin liitto, Kauppapuutarhaliitto, Kotimaiset kasvikset, MTK ja Puutarhaliitto sekä paikallisyhdistysten vapaaehtoistyö ja paikalliset yhteistyökumppanit. Palkinnon osalta yhteistyökumppaniksi tuli maaseutumatkailuyritys Iloranta.

Impin päivä 11.6.

Koronapandemian aiheuttamien rajoitusten hieman lievennettyä kesäkuun alusta, yhdistykset pystyivät järjestämään Impin päivän tapahtumia. Impin päiväksi oli alun perin suunniteltu pyöräretket paikkakuntien kulttuurimaisemissa. Kevään oltua raskas monille yrittäjille pandemian vuoksi, suositeltiin tapahtumiin suositus hyödyntää retken yhteydessä paikkakunnan yritysten palveluita esimerkiksi retkivälipalan nauttimiseen. Rahoitus: vapaaehtoistoimintaa.

Kuvat 5.- 7. Kasvistapahtuma Lohjalla (kuva Suvi Malin), Impin ajot Kalajoen Mehtäkylässä (kuva Niina Vihelä), kasvistapahtuma päiväkodissa (kuva Karoliina Vierikka).

Opintomatka sadonkorjuujuhlaan Ahvenenmaalle peruuntui koronan vuoksi

Ahvenenmaalla järjestettävään Skördefesten-sadonkorjuujuhlaan jouduttiin peruuttamaan koronapandemian vuoksi.

Maa- ja kotitalousnaisten tunnustuspalkinto Maija-Liisa Tausta-Ojalalle

Vuoden 2020 Maa- ja kotitalousnaisten -tunnustuspalkinto annetaan joka kolmas vuosi piirikeskukselle. Kertomusvuoden palkinto jaettiin poikkeuksellisesti Maija-Liisa Tausta-Ojalalle ns. elämäntyöpalkintona. Maija-Liisa on tehnyt ansiokasta työtä sekä Oulun Maa- ja kotitalousnaisten että koko Maa- ja kotitalousnaisten järjestön eteen vuodesta 1987 alkaen. Hän on yhteistyössä asiantuntijoidensa kanssa luotsannut Pohjois-Pohjanmaan maaseudun kehittämistä, maaseudun asukkaiden - erityisesti naisten - yhteisöllisyyden ja hyvinvoinnin vahvistumista sekä ruokakulttuurin, yrittäjyyden ja maisemanhoidon kehittämistä. Maija-Liisa on ennakkoluulottomasti luonut ja rakentanut kansainvälisiä verkostoja mm. eteläksalalaisen sisärjestön kanssa. Järjestön sisällä Maija-Liisa on kokemuksen rintäänellä tukenut nuorempia kollegojaan. Maija-Liisa on aina ollut ylpeästi Maa- ja kotitalousnainen isolla M-kirjaimella

Kuva 8. Tunnustuspalkinnon vastaanottanut Maija-Liisa Tausta-Ojala.

Jäsenrekisterin käyttöönotto

Piirikeskukset järjestivät yhdistyksille valmennuksia jäsenrekisterin käyttöönottamiseksi ja kannustavat yhdistyksiä hyödyntämään sitä. Asia etenee vaiheittain piirikeskusten omaan tahtiin. Rahoitus: piirikeskukset, yhdistykset, opintokeskus Siviksen tuki, säätiöt.

Maakunnallisen vuoden maa- ja kotitalousnaisen tai maaseudun naisen/miehen valinta

Maakunnittain valittiin aktiivinen, järjestön toimintaa tunnetuksi tekevä ja muita toimintaan kannustava vuoden maa- ja kotitalousnainen tai maaseudun nainen/mies. Kriteereissä painotettiin myös mm. kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden tai yhteisöllisyyden edistämistä. Tunnustusten saajat olivat:

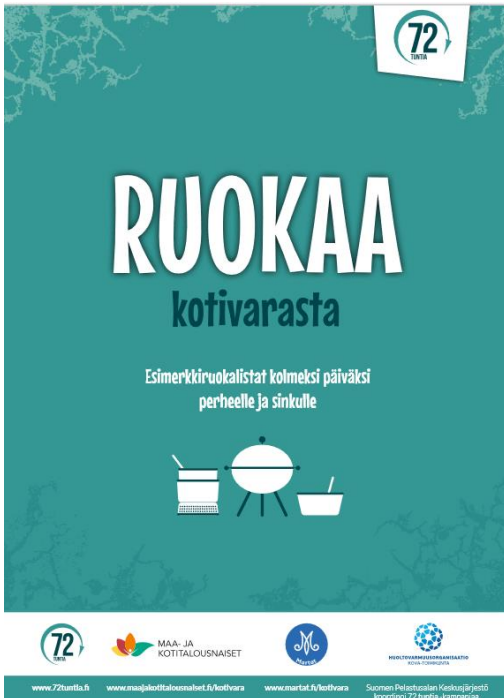
- Etelä-Pohjanmaan Hannele Viianen, Laihian Maaseutunaiset ry, Laihia,
- Etelä-Savo: Arja Riitta Repo, Lohikosken maa- kotitalousnaiset, Sulkava
- Etelä-Suomi
  - Etelä-Karjala: Marja Leena Ruokonen, Joutsenon maa- ja kotitalousnaiset, Lappeenranta
  - Häme: Marja-Liisa Ahtola, Saviniemen maa- ja kotitalousseura, Forssa
  - Pirkanmaa Leena Kultala, Längelmäen maa- ja kotitalousnaiset, Orivesi
  - Uusimaa: Päivi Alanne, Leppäkorven-Järvenpään maamiesseura, Lohja
- Itä-Suomi
  - Kainuu: Tuulikki Kemppainen, Väyrylän kyläyhdistys, Puolanka
  - Pohjois-Karjala: Mervi Turunen, Liperin maa- ja kotitalousnaiset, Liperi
  - Pohjois-Savo: Riita Ahtiainen, Vehmasmäen maa- ja kotitalousseura, Kuopio
- Keski-Pohjanmaa: Helena Saarenpää, Hillilän Maa- ja kotitalousseura, Kalajoki
- Keski-Suomi: Hanna Kaihlajärvi, Saarijärven maa- ja kotitalousnaiset, Saarijärvi
- Lappi: Vuoden Maaseudun Mies Pekka Ranua, Kuukasjärven maa- ja kotitalousseura ry, Ranua,
- Länsi-Suomi
  - Satakunta: Anu Hakala Huittisten maatalousnaiset ry, Huittinen
  - Varsinais-Suomi: Karoliina Kirvelä Loimaan Naavanaiset, Loimaa
- Oulu: Armi Nikola, Limingan maaseutunaiset, Liminka

Vuoden maa- ja kotitalousnaisten valintaprosessi ja palkitseminen tapahtuu piirikeskusten rahoituksella.

Ruokaa kotivarasta-aineiston tuottaminen

Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksella on edustus Huoltovarmuuskeskuksen asettamassa omatoimisen varautumisen järjestötoimikunnassa eli KOVA-toimikunnassa. KOVA-toimikunta tuottaa tietoa ja materiaalia kansalaisten omatoimisen varautumisen tueksi häiriötilanteissa. Viestinnässä ovat mukana toimikunnan jäsenjärjestöt. Maa- ja kotitalousnaiset ja Marttaliitto tuottivat yhdessä Ruokaa kotivarasta -aineiston KOVA-toimikunnan tilauksesta järjestöjen ja kansalaisten käyttöön. Aineistossa on huomioitu sekä perheet että sinkkotaloudet.

Kuva 9. Ruokaa kotivarasta -opas on pieni keittokirja yhteiskunnan häiriötilanteita varten.

72 tuntia kouluttajakoulutus

Pian koronan puhjettua selvitettiin asiantuntijoiden mahdollisuus suorittaa varautumisen kouluttamiseen valmentava 72 tuntia kouluttajakoulutus. Koulutus järjestettiin etäkoulutuksena. Keväällä ja syksyllä 72 tuntia kouluttajakoulutuksen suoritti yhteensä 17 asiantuntijaa. Asia otettiin heti haltuun ja varautumisasioita on jo käsitelty piirikeskusten järjestö-Teamseissa.

Kinkkutempu

Maa- ja kotitalousnaiset oli mukana viidettä kertaa järjestetyssä kinkkutempussa, joka innosti jälleen ennätysmäärän suomalaisia tekemään kiertotalousteon. Osallistujatalouksien osalta tehtiin jälleen ennätys, 240 000 taloutta osallistui tempaukseen ja palautti joulun ajan paistinrasvoja. Neste valmistaa rasvoista uusiutuvaa dieseliä, jonka avulla autoilijat voivat vähentää kasvihuonekaasupäästöjään jopa 90 % fossiiliseen polttoaineeseen verrattuna.

Maa- ja kotitalousnaisten roolina oli viestiä asiasta ja muistuttaa, ettei paistinrasvoja saa kaataa viemäriin. Kinkkutempu oli useiden eri toimijatahojen yhteistyöprojekti, joka toi konkreettisen esimerkin kiertotaloudesta kuluttajien arkeen ja helpon mahdollisuuden osallistua mukaan omalla teolla.

Kampanja toteutettiin yritysyritysprojektina. Kinkkutempun mahdollistajat olivat Maa- ja kotitalousnaiset, Kemianteollisuus, Neste, K-ryhmä, Lassila & Tikanoja, Suomen Pakkauskierätyks RINKI, Atria, HKScan, Snellman, Honkajoki, Vesilaitosyhdistys, Suomen Kiertovoima ry KIVO ja kunnalliset jätelaitokset, Suomen Kuntaliitto, sekä Ympäristöteollisuus- ja palvelut YTP ry.

Järjestötuotteet

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus hankkii ja myy erilaisia välitystuotteita toimintansa tukemiseksi. Yhdistyksille ja jäsenille järjestettiin ennakkotilaus Maa- ja kotitalousnaisten tarjottimesta. Tarjottimen avulla on tarkoitus tuoda järjestöä näkyviin muonituksissa ja yhdistysten astiastojen lainauksien yhteydessä. Toimintavuoden muita uusia järjestötuotteita olivat vauvan maatilakuosinen body, juomapullo ja termari -setti Maa- ja kotitalousnaisten logolla sekä Lapuan kankureiden Kuusi-huopa.

Kuvat 10.–13. Vuoden 2020 välitystuoteuutuuksia: vauvan body, juomapullo ja termari -setti sekä Kuusi-huopa.

Viestintä ja markkinointi

Maa- ja kotitalousnaisten Keskukseen toimintavuoden viestinnän kärjet nousivat Maaseudun lumo(a) - kohti kestävämpää kehitystä -teemasta. Viestinnällä

- nostettiin esille konkreettisia ilmastomyönteistä ja kestäväää kehitystä edistäviä toimia kuten kotimaisen ruoan, erityisesti kasvisten käytön lisäämistä ja ruokahävikin vähentämistä.
- kiinnitettiin huomiota luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen ja siihen, kuinka kääntää kehitystä luonnon monimuotoisuutta korjaavaan toimintaan konkreettisilla toimilla kuten perustamalla niittyjä ja rakentamalla hyönteishotelleja.
- korostettiin ja tuotiin esille maaseudun monipuolisia mahdollisuuksia ja vahvuuksia sekä kaikkea sitä mitä suomalainen maaseutu ja sen lumovoima tarjoaa mm. lähiruoka, arvokkaat maisema-alueet, maaseutuyrityisyys ja -matkailu.

Viestintäpäällikkö suunnitteli ja toteutti valtakunnallista viestintää ja markkinointia hallituksen ja toiminnanjohtajan linjausten mukaisesti. Viestintäpäällikkönä toimi Susanna Winqvist 1.1.–31.8.2020 ja Tiina Makkonen 1.9.–31.12.2020. Winqvist toimi osittaisena viestinnän erityisasiantuntijana 1.9. – 31.12.2020 ja osallistui viestinnän toteuttamiseen kolmena päivänä viikossa. Vastuu alueellista viestinnästä oli piirikeskuksilla.

Sisäinen viestintä

Maa- ja kotitalousnaisten sisäistä viestintää toteutettiin pääasiassa sähköpostitse, Teams-palavereissa, koulutuspäivillä ja muissa tapaamisissa.

Jäsenviestintä

Keskuksesta lähetettiin yhdistyskirje helmikuussa ja lokakuussa. Kirjeissä viestittiin ajankohtaisista asioista, kerrottiin tulevasta toiminnasta ja annettiin vinkkejä paikallistoimintaan korona-ajan rajoitteet huomioon ottaen. Vinkkejä ja ideoita tarjottiin myös Maa- ja kotitalousnaisten www-sivuilla, erityisesti Yhdistyssivut-osiossa. Sosiaalinen median kanavat, varsinkin Maa- ja kotitalousnaisten Facebook ja Instagram, olivat lähes päivittäisessä käytössä ja erittäin tärkeässä roolissa jäseniä aktivoivassa kaksisuuntaisessa viestinnässä. Jäsenasioista viestittiin myös Koti ja maaseutu -lehdessä ja ProAgria-jäsenlehdissä. Jäsentoiminnasta ja -viestinnästä tarkemmin kohdassa 4.

Mediaviestintä

Toimintavuonna lähetettiin ePressi-palvelun kautta 24 tiedotetta/mediakutsua:

- 14.12.2020: Kuule kaalien kutsu – kata kevyet herkut joulupöytään
- 19.11.2020: Maa- ja kotitalousnaisten Unelmien Suomi 2025 on maistuva, monimuotoinen, kestävä ja elinvoimainen
- 17.11.2020: Lenholman haka voitti Vuoden 2020 maisemateko -kilpailuun / EMBARGO
- 03.11.2020: Kasviksia 6 kourallista päivässä - myös isälle!
- 13.10.2020: Mediakutsu: Maisemakävelyitä kansainvälisen maisemapäivän 20.10. kunniaksi
- 12.10.2020 : Maaseutu kehittyä naisten voimin
- 06.10.2020: Ekologinen härkäpapu tuo proteiinia pöytään
- 08.09.2020: Lapset laittavat innolla käsiä multaan – ruokataju lisääntyy
- 13.08.2020 : Kotimainen kesäkurpitsa ja munakoiso – hyödynnä monipuolisesti sesongin maut
- 26.06.2020 : Visuaalinen maisemaseuranta 2020 havainnollistaa kulttuurimaisemien muutokset Nurmijärveltä Kittilään
- 24.06.2020 : Voimajohtoalueista arvokkaita uuselinympäristöjä niittykasveille – maanomistajille hoitotukea
- 10.06.2020: Loistavaa lähiruokaa pöytään kesät talvet
- 8.6.2020: Impin ilta-ajot 11.6. kokoaa maa- ja kotitalousnaiset pyöräretkelle – tempauksella tuetaan paikallisia yrittäjiä
- 19.05.2020: Keväisiä herkkuja juhlapöytään – rajoitusten rajoissa
- 18.05.2020: Hetemäen exit- ja jälleenrakennustyöryhmälle: neuvontajärjestöjä tarvitaan koronakriisin jälkihoidossa
- 12.05.2020: MKN maisema-asiantuntijat kartoittavat valiolaisten maitotilojen luontoarvoja
- 07.04.2020: Maisematekokilpailu ”Niityn lumo” kannustaa tekoihin luonnonmonimuotoisuuden edistämiseksi
- 06.04.2020: Pääsiäisenä pöytään kotimaista lammasta ja itsetehtyä määmiä
- 02.04.2020: Kordelinin Jaakko Kolmosen ruokakulttuuripalkinnot lähiruoan, ruokaperinteiden ja -yrittäjyyden sekä kotimaisen kalan käytön edistäjille
- 23.03.2020: Suosi kotimaista – erityisesti pienyrittäjät tarvitsevat nyt tukea
- 18.03.2020: Maa- ja kotitalousnaiset: suosi vaivatonta kotiruokaa – ota kädentaidot käyttöön
- 13.02.2020 : Ilmastoystävälliset ruokavalinnat vaalivat terveyttä
- 06.02.2020: Niityt ja maisemapellot - monimuotoisuutta kaupunkiympäristöön kustannustehokkaasti
- 14.1.2020: Kasviksia 6 kourallista päivässä - sillä sipuli!

Mediaseuranta tehtiin ePressi-palvelulla. Vuoden 2020 aikana palveluun nousi 2 367 mediaosumaa. Valtakunnallista ja alueellista mediahuomiota herättivät erityisesti Maa- ja kotitalousnaisten tekemä työ ilmastoystävällisen ruokavalion edistämiseksi, korona-ajan opastus (mm. arjen helppo ruoanlaitto ja 72 tuntia kotivara). Myös työ luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi näkyi hyvin mediassa, kuten ”Niityn lumo” Vuoden maisemateko 2020 -kilpailu ja Pieni pala maaseutua -kampanja (hyönteishotellit). Myös maaseudun ruokayritykset saivat hyvin medianäkyvyyttä Maa- ja kotitalousnaisten alueellisten vuoden Maistuva maaseutuyritys -nimitysten avulla.

Kotikokkailu kunniaan, netistä etsitään vinkkejä innokkaasti – testaa, millainen

yle YLE.FI 11.5.2020 UUSI

maa- ja kotitalousnaisten Facebook-sessiolla on ollut huikea suosio. Kotona kokkaamisesta tai leipomisesta on tullut suosittua huvia koronakeväänä. Kotona kokkaamisesta tai leipomisesta on tullut suosittua huvia koronakeväänä. Kaksi Lounais-Suomessa työskentelevää ruoka-asiantuntijaa, Janita...

→ [Lue artikkelin tiivistelmä](#)

Löytynyt: 2 sanaa | **Tavoittavuus:** 9,8 milj.

Kuva 14. Yle uutisoi 11.5.2020 MKN:n korona-ajan ruokaneuvo-liveistä ja teki uutiseen myös videon, jolla MKN-asiantuntija esiintyy.

Tumma ja suuri suuhunpantava ei vaadikaan itkettämistä – näin hyödynnät

MTVUUTISET.FI 14.8.2020 UUSI

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus kertoo, miten munakoisoa voi kotikeittiöissä käyttää. Kotimaisen munakoison satokausi on touko-syyskuussa. Kotipuutarhoissa munakoiso kasvaa, kunhan kasvi saa riittävän tasalämpöiset olosuhteet. Munakoisosta löytyy monen värisiä ja muotoisia lajikkeita, joista...

→ [Lue artikkelin tiivistelmä](#)

Löytynyt: 2 sanaa | **Tavoittavuus:** 7,9 milj.

Kuva 15. MTV-3 julkaisi yli kymmenen artikkelia MKN:n tiedotteiden pohjalta. Tässä artikkeli munakoison/ kasvien käytön lisäämisestä 14.8.2020.

Luonto | Pölyttäjäkatoa pidetään isona vaarana maailman ruoantuotannolle, ja

HELSINGIN SANOMAT 9.5.2020 UUSI

Leinonen Tarve pölytyksen turvaamisesta on viime aikoina virinnyt paitsi kotipuutarhoissa, myös osana kestävää maataloutta. **Maa- ja kotitalousnaisten** -järjestö on aloittanut Pieni pala maaseutua -kampanjan, joka pyrkii opastamaan konkreettisiin tekoihin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja...

→ [Lue artikkelin tiivistelmä](#)

Löytynyt: 2 osumaa 1 sana | **Tavoittavuus:** 4,3 milj.

Kuva 16. Helsingin Sanomat uutisoi MKN:n Pieni pala maaseutua -kampanjasta, jolla opastetaan konkreettisiin tekoihin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi.

Saariston Rengastien varrella sijaitseva Lenholman haka sai valtakunnallista

YLE.FI 19.11.2020 UUSI

@Tarja Hiltunen: Maa- ja kotitalousnaisten järjestämän valtakunnallisen Vuoden maisemateko -kilpailun. Maisematekokilpailun teema "Niityn lumo" kannusti suomalaisia hoitamaan ja edistämään erilaisten niittyjen monimuotoisuutta. Kilpailun raati nosti Lenholman haan voittajaksi 17 maakunnallisen tunnuksen saaneista...

→ [Lue artikkelin tiivistelmä](#)

Löytynyt: 2 sanaa | **Tavoittavuus:** 11 milj.

Kuva 17. Yle uutisoi 19.11.2020 "Niityn lumo" Vuoden maisemateko -kilpailusta. Aihe ylitti uutiskynnyksen myös Maaseudun Tulevaisuudessa ja lukuisissa paikallislehdissä.

Joko olet testannut kesän hittiperunoita? TikTok-videon ohje saa

ILTALEHTI 25.6.2020 UUSI

@Tiia Heiskanen: Maa- ja kotitalousnaisten järjestö menetti koulutus- ja ruokatapahtumat koronaviruspandemian iskiessä Suomeen maaliskuun alussa. Asiantuntijat pohtivat, kuinka tavoittaa ihmisiä myös pandemian aikana. – Koronan iskiessä kalenterit tyhjäntyivät täysin. Mietimme, kuinka saada ihmisiä kiinni erilaisin...

→ [Lue artikkelin tiivistelmä](#)

Löytnyt: 1 sana | Tavoittavuus: 11 milj.

Kuva 18. Iltalehti uutisoi 25.6.2020 MKN:n korona-ajan ruoka-ohjeista ja uuden kanavan, Tik-Tokin, haltuunottamisesta ja suuresta suosioista.

Kesäkurpitsaa ei kannata säilöä jääkaapin hyllyllä – näin ylikasvaneista

ILTA-SANOMAT 14.8.2020 UUSI

@Anna Horppu: Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n tiedotteessa. Tilaa vievät, pitkulaiset kesäkurpitsat saattaa helposti tunkea säilöön jääkaapin hyllylle odottamaan sopivaa kokkaushetkeä. Se ei kuitenkaan ole kesäkurpitsalle kaikkein ihanteellisin säilytysvaihtoehto, tiedotteessa kerrotaan. Kesäkurpitsaa...

→ [Lue artikkelin tiivistelmä](#)

Löytnyt: 2 sana | Tavoittavuus: 11 milj.

Kuva 19. Ilta-Sanomats julkaisi useampia artikkeleita MKN:n tiedotteiden pohjalta. Tässä artikkeli kesäkurpitsan/ kasvien käytön lisäämisestä 14.8.2020.

Keskivertoperhe syö viikossa liki 30 kiloa ruokaa – Näillä ohjeilla hankit

KALEVA 23.3.2020 UUSI

arkiruokailut järjestetään koulujen ja työpaikkojen sijaan kotona, ruokaa tarvitaan ja sitä kuluu normaalia enemmän. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n kehityspäällikön **Marita Suontaustan** mukaan perusoletus on, että henkilöä kohden ruokaa tarvitaan noin 500 grammaa ateriaa kohti...

→ [Lue artikkelin tiivistelmä](#)

Löytnyt: 4 osumaa 2 sana | Tavoittavuus: 1,5 milj.

Kuva 20. Kaleva uutisoi 23.3.2020 korona-ajan ohjeistuksia MKN:n ruoka- ja ravitsemuksen kehityspäällikön haastattelun pohjalta.

Edullinen jouluruoka – ruoka-alan ammattilaiset vinkkaavat huokean ja

KOTILIESI 21.12.2020 UUSI

vinkkejä, miten joulun ruokalaskun saa pidettyä kurissa. Myös Martat kannustavat miettimään taloudellista ruoanlaittoa joulun aikaan. Maa- ja kotitalousnaiset suosittelevat panostamaan juureksiin ja sesongin väreihin. Perinteiset juureslaatikot ovat halpoja, mutta väriä pöytään saa...

→ [Lue artikkelin tiivistelmä](#)

Löytnyt: 1 sana | Tavoittavuus: 1,2 milj.

Kuva 21. Kotiliesi kirjoitti juuresten käytön lisäämisestä MKN:n tiedotteen pohjalta.

Piirikeskusten tiedotustyötä tuettiin tekemällä heille tiedote- ja ilmoituspohjia hankkeista ja kampanjoista. Lisäksi medialle annettiin vinkkejä haastateltavista henkilöistä ja alueellista toimintaa nostettiin esille Keskuksen tiedotteissa, uutisissa, sosiaalisessa mediassa ja Koti ja maaseutu -lehdessä.

ProAgrian asiakaslehtiin (kuusi eri alueellista lehteä, ilmestyvät 3–4 kertaa vuodessa, levikki yhteensä n. 80 000) tarjottiin juttuja kuvineen. Jokaisessa lehdessä ilmestyi jotain, joko Keskuksen tai piirikeskusten valmistelemaa Maa- ja kotitalousnaisten sisältöä.

Sidosryhmäviestintä

Valtakunnallinen ja alueellinen sidosryhmätyö oli erittäin tärkeää Maa- ja kotitalousnaisten toiminnassa. Sidosryhmien ja potentiaalisten sidosryhmien edustajien kanssa edistettiin yhteistyötä erilaisissa (etä)seminaareissa, (etä)kokouksissa ja -työpajoissa, joihin toiminnanjohtaja, kehityspäälliköt ja viestintäpäällikkö ahkerasti osallistuivat. Erityisesti Ylen ja maa- ja metsätalousministeriön kanssa tehtiin erittäin tiivistä ja tuloksellista viestintäyhteistyötä luonnon monimuotoisuuteen liittyen. Maa- ja kotitalousnaisten Pieni pala maaseutua -järjestötoiminta ja Niityn lumo -maisematekokilpailu saivat erittäin hyvin näkyvyyttä Yle- ja MMM-yhteistyön kautta TV:ssä, lehdissä, netissä ja somessa.

Sidosryhmille lähetettiin Maisemaviesti- uutiskirje kolmesti vuoden 2020 aikana. Kirje tavoittaa noin 600 kulttuuriympäristötoimijaa.

Verkko- ja someviestintä

Valtakunnallisille verkkosivuille tuotettiin uutta sisältöä kuten uutisia ja tapahtumia, hankesivuja, Vuoden maisemateko -kilpailun sisältöjä, ruokaneuvoja ja muita vinkkejä, palvelukuvauksia ja referenssejä. Alueellisesta sisällöstä vastasivat piirikeskukset.

Valtakunnallisilla verkkosivuilla ja piirikeskusten alueellisilla sivuilla vieraili vuoden 2020 aikana yhteensä lähes 231 900 kävijää (kasvua 32% edellisvuodesta). Istuntojen kokonaismäärä ajanjaksolla oli 312 500 (kasvua +34%). Kukin käyttäjä vieraili keskimäärin 1,6 sivulla, kaiken kaikkiaan sivuja selailtiin vuoden aikana lähes 492 000 kertaa (kasvua +31%). Eniten vierailijoita oli sivuston päänäkymässä. Muut Top 20 -sivut olivat ruokareseptejä, Pieni pala maaseutua / Pelasta pörräinen -asiaa ja vesikasvien poisto -ohjeistus.

Eniten sivuille saavuttiin orgaanisen haun kautta (83%). Sosiaalisen median kautta nettisivuille päätyneiden kävijöiden määrä oli 5% (kasvua 29% edellisvuodesta). Eniten istuntoja sosiaalisen median kanavien kautta tuli Facebookista (87%). Vaikka Twitterin kautta oli istuntoja prosentuaalisesti vähän (4%), näkyy istuntojen määrissä jälleen selvää nousua (+68%) edellisvuoteen verrattuna.

Maa- ja kotitalousnaisten sosiaalisen median kanavia päivittivät pääasiassa Keskuksen viestintäpäällikkö ja viestinnän erityisasiantuntija. Lisäksi sisältöä tuottivat järjestöpäällikkö, kehityspäälliköt sekä nimetyt viisi maisema-asiantuntijaa ja muutama ruoka-asiantuntija. Toimihenkilöitä myös kannustettiin sosiaalisen median aktiiviseen käyttöön ja Keskuksen tileiltä jaettiin asiantuntijoiden julkaisuja.

Maa- ja kotitalousnaisten Facebook-sivuille tehtiin 220 omaa julkaisua ja useita kymmeniä jakoja toimintavuoden aikana. Tykkääjien määrä nousi 5 051 henkilöön vuoden takaisesta 4 661 henkilöstä. Julkaisujen kattavuus on vaihdellut päivittäin sadoista yli 5 200 henkilöön, keskimäärin julkaisut tavoittivat noin 1 000 henkilöä. Paras kohderyhmä olivat naiset 45–54 vuotta (1250 seuraajaa). Mainonta oli orgaanista.

Tehokkain julkaisu kaikista (mittareina tavoitetut henkilöt ja reaktiot kuten kommentit ja jaot) oli Vuoden maisemateko -kilpailuun liittyvä julkaisu.

Maa- ja kotitalousnaiset
Julkaisija: Leena Landenvesi-Korhonen [?] · 19. marraskuuta 2020 · 🌐

Arvokas perinnebiotooppi Lenholman haka Paraisilla vei voiton Maa- ja kotitalousnaisten järjestämässä valtakunnallisessa Niityn lumo - Vuoden maisemateko -kilpailussa. Raati myönsi kunnianmaininnan Koskelan luomumaitotilalle Suikavalla. Vuoden maisemateko -kilpailuun kertyi yhteensä 109 ehdotusta. Kilpailussa on lisäksi palkittu 17 maakunnallista voittajaa. Lämmin kiitos kaikille kilpailuun osallistuneille. Teette tärkeää työtä luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi. #vuodenmaisemateko #niitynlumo
<https://www.maajakotitalousnaiset.fi/.../lenholman-haka-voitt...>

👍 Hanki lisää tykkäyksiä, kommentteja ja jakoja.
Kun markkinoit tätä julkaisua, näytät sen useammalle henkilölle.

5 860 Tavoitetut henkilöt   773 Sitoutumiset   [Mainosta julkaisua](#)

👍👍 Katja Valkio, Päivi Kaipia-Hyväri ja 55 muuta   29 jakoa

Julkaisusi tehokkuus

5 860 Tavoitetut henkilöt

538 Reaktiot, kommentit ja jaot 📊

418 Tykkää	54 Julkaisussa	364 Jaossa
45 Ihastu	5 Julkaisussa	40 Jaossa
3 Vau	0 Julkaisussa	3 Jaossa
44 Kommentit	0 Julkaisussa	44 Jaossa
29 Jaot	29 Julkaisussa	0 Jaossa

235 Julkaisujen klikkaukset

6 Kuvien näyttökerrat	33 Linkin klikkaukset 📊	196 Muut klikkaukset 📊
-----------------------	-------------------------	------------------------

KIELTEINEN PALAUTE

0 Pilota julkaisu	0 Pilota kaikki julkaisut
0 Ilmianna roskapostina	0 En tykkääkään sivusta

Raporttien tilastot eivät välttämättä kuvaa julkaisuja ajantasaisesti

Kuva 22. Vuoden maisemateko -kilpailuun liittyvä julkaisu oli Facebookin tehokkain. Se tavoitti 5 860 henkilöä ja sai 538 reaktiota.

Maa- ja kotitalousnaiset
Julkaisija: Marita Suontausta [?] · 26. lokakuuta 2020 · 🌐

Maa- ja kotitalousnaiset viettävät tällä viikolla sadonkorjuujuhlaa, kekriä! Kekriä on pitkät perinneet Suomessa. Se on ollut eurooppalaisen maatalouskulttuurin tärkein juhla. Kun sato oli saatu talteen eli jyvät oli laarissa, juurekset kuopassa, syyseurastukset tehty, karja sisällä ja ihmisetkin siirtyneet sisähommiin, oli kekriin aika. Nautittiin sadon herkkuija, vietettiin aikaa yhdessä ja huokaistiin hetki työntäyteisen ajan jälkeen!
Kekrikuvat: MKNK/Timo Viljakainen

👍 Hanki lisää tykkäyksiä, kommentteja ja jakoja.
Kun markkinoit tätä julkaisua, näytät sen useammalle henkilölle.

6 876 Tavoitetut henkilöt   493 Sitoutumiset   [Mainosta julkaisua](#)

👍👍 99   4 kommenttia 29 jakoa

Julkaisusi tenokkuus

6 876 Tavoitetut henkilöt

297 Reaktiot, kommentit ja jaot 📊

256 Tykkää	98 Julkaisussa	158 Jaossa
1 Vau	1 Julkaisussa	0 Jaossa
8 Kommentit	6 Julkaisussa	2 Jaossa
32 Jaot	29 Julkaisussa	3 Jaossa

196 Julkaisujen klikkaukset

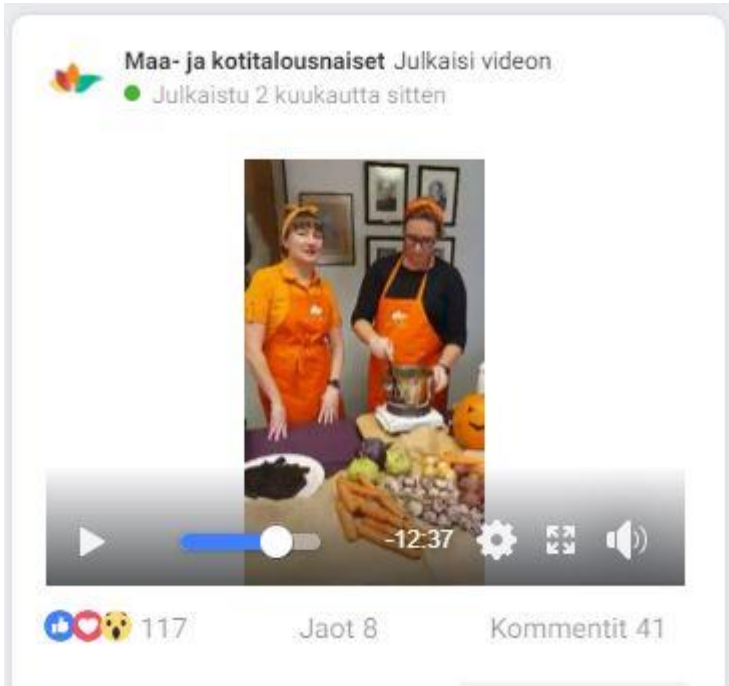
31 Kuvien näyttökerrat	0 Linkin klikkaukset 📊	165 Muut klikkaukset 📊
------------------------	------------------------	------------------------

KIELTEINEN PALAUTE

5 Pilota julkaisu	0 Pilota kaikki julkaisut
0 Ilmianna roskapostina	0 En tykkääkään sivusta

Raporttien tilastot eivät välttämättä kuvaa julkaisuja ajantasaisesti

Kuva 23. Myös Kekri-julkaisu tavoitti hyvin yleisöä Facebookissa, samoin Maa- ja kotitalousnaisten live-videot.

Kuva 24. Kekri-live keräsi hyvin yleisöä ja reaktioita.

Maa- ja kotitalousnaisten Instagram-tilillä julkaistiin toimintavuonna lähes 130 julkaisua, useita kymmeniä 24-h tarinoita, live-videoita ja IG-TV-videoita, jotka keskittyivät ruokaan, maisemaan, maaseutuyrittäjyyteen ja järjestön toimintaan/ihmiisiin. Seuraajien määrä oli toimintavuoden aikana noussut 1 850 seuraajaan. Eniten seuraajia on ikäryhmässä 35-44 vuotta. Tykkäysten määrä/julkaisu vaihteli muutamista kymmenistä yli sataan. Tunnisteella #maajakotitalousnaiset on tehty kaiken kaikkiaan yli 2 800 julkaisua ja tunnisteella #MKNmaisema lähes 1 800.

Kuva 25. Ruokaneuvo-liven äitiinpäiväkakku oli toimintavuonna MKN:n Instagram-tilin tykättyin.

Kuva 26. MNK-maisema-asiantuntijat & Niityn lumo -julkaisu keräsi hyvin yleisöä Instagramissa.

Koti ja maaseutu -lehden omalla tilillä oli vuoden loppuun mennessä noin 490 seuraajaa.

Maa- ja kotitalousnaisten Twitter-tilillä oli 1 133 seuraajaa vuoden 2020 lopussa (28 % kasvu edellisvuoteen). Järjestön omat twiitit saivat toimintavuonna yhteensä 305 200 näyttökertaa. Niissä keskityttiin Maa- ja kotitalousnaisten toiminnan, asiantuntijuuden ja vaikuttavuuden esilletuomiseen.

Kuva 27. Vuoden maisemateko -kilpailusta kertova twiitti (video) keräsi eniten reaktioita.

Maa- ja kotitalousnaisten YouTube-tilillä julkaistiin vuonna 2020 yhteensä 13 videota. Katsotuin video oli Hyönteishotellit - hyödyt ja ohjeet -video, jolla oli yli 17 000 katselukertaa.

Kuva 28. MKN:n Hyönteishotellivideon on nähnyt YouTubessa yli 17 000 henkilöä. Video on julkaistu myös Helsingin Sanomien nettisivuilla ja maa- ja metsätalousministeriön Hyönteishotellit2020-sivustolla.

MKNK:n viestintäyksikön muu työ toimintavuonna

MKNK:n viestintäyksikkö teki erilaisia päivityksiä vuoden 2020 syntyneen uuden strategian pohjalta. Muun muassa MKN:n esittelykartta uusittiin vastaamaan uusia aluejakoja. Viestintäpäällikkö muun muassa kuvasi ja editoi kolmen videon sarjan Maisemateko-kilpailua varten ja uudisti Powerpoint-esittelypohjan uutta strategiaa noudatellen kaikkien piirikeskusten käyttöön. Työtä tehtiin myös uuden yleisesitteen saamiseksi käyttöön heti vuoden 2021 alussa. Viestintäpäällikkö tuotti myös Etelä-Suomen MKN:n Kylään maisemaan -hankkeen maisemavideot (11 kpl), joista ehdittiin julkaista vuoden 2020 aikana neljä. Kaikki videot saivat erinomaisen näkyvyyden some-kanavissa. Pernaja-video keräsi pelkästään MKN:n ja Kylään maisemaan -hankkeen Facebookissa yhteensä yli 20 000 näyttöä. Hankkeen Facebook-sivulta sitä jaettiin yli 70 kertaa. Vuoden lopussa ehdittiin aloittaa myös #Nimisuoja2025-hankeeseen kuuluva videotuotanto.

Viestintäyksikön työntekijät myös avustivat säännöllisesti Koti ja maaseutu -lehteä. He osallistuivat myös jokaisen numeron oikolukuun.

MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUKSET

ETELÄ-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2020

• puheenjohtaja	pääsihteeri, emäntä	Mäki-Neste, Mervi	Alavus
• varapuheenjohtaja	järjestöagrologi	Helander, Hanna	Seinäjoki
○ varajäsen	emäntä	Laine, Leena	Isokyrö
• jäsen	maatalousyrittäjä	Hantula, Outi	Seinäjoki
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Killinen, Eija	Isokyrö
• jäsen	ohjaaja	Kauppi, Leena	Isokyrö
○ varajäsen	asiantuntija	Koski, Jenni	Seinäjoki
• jäsen	maatalousyrittäjä	Koivulampi, Hanna	Alajärvi
○ varajäsen	emäntä	Luoma, Sinikka	Karjajoki
• jäsen	maatalousmyyjä	Mattila, Milla	Kristiinankaupunki
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Hanhimäki, Marianne	Kauhava
• jäsen	maatalousyrittäjä	Väli-Kohtamäki, Kaisu	Kurikka
○ sihteeri	toiminnanjohtaja	Välisalo, Terhi	Seinäjoki

Toimihenkilöt 2020

titteli	sukunimi, etunimi
• toiminnanjohtaja	Välisalo, Terhi
• ruoka-asiantuntija	Asunmaa, Asta
• maisemasuunnittelija	Asunmaa, Riikka -31.10.2020
• maisemasuunnittelija	Turpeinen, Marika 1.3.2020- vanhempainvapaalla

Piirikeskuksen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenet ja yhdistykset

Etelä-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 1958 henkilöä ja yhdistysten määrä 155 kappaletta.

Jäsenmäärään on laskettu Sense-jäsenrekisterissä olevat jäsenet. Huomattavaa on, että pyynnöistä huolimatta vain 23 kpl maa- ja kotitalousnaisten jäsenyhdistystä on toimittanut jäsenluettelonsa Sense-jäsenrekisteriin. Muista jäsenyhdistyksistä rekisterissä on vain luottamushenkilöt tai osa heistä.

TOIMINTA 2020

Raportointivuonna Etelä-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten toimintaan osallistui 1420 henkilöä. Jos mukaan otetaan Etelä-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten ja Ruokaprovinssi Facebook-sivujulkaisujen näkijät (kattavuus) luku nousee 124.117 henkilöllä, joista 13700 henkilöä on reagoinut aktiivisesti julkaisuun (sitoutuminen). Toimintaan osallistuneiden vapaaehtoisten lukumäärä oli 71 henkilöä.

Kohderyhmätiedot perustuvat toiminnanohjausjärjestelmän raportteihin ja Facebookin tilastoihin. Tiedot vapaaehtoisten lukumääristä perustuvat tietoihin luottamushenkilöistä ja hankeraportteihin.

Kohderyhmää tavoitettiin koronavuonna hyvin sosiaalisen median kanavien kautta: se oli vaikeuksista voittoon -tyyppinen onnistuminen. Omien jäsenyhdistyksien aktiiveja tavoitetaan uutiskirjeellä 717 hlö. Vahvat jo olemassa olevat verkostot toivat parhaita onnistumisia uusien töiden hankinnassa.

Suunnittelemme kaikki neuvontapalvelutyöt yhdessä asiakkaan kanssa. Seinäjoen seudun uudistuvat ruokatarinat -hankkeen pajoissa nousseet teemat jalostettiin eteenpäin mm. Facebookin livelähetyksiksi. Ruokaprovinssi 2030 – menestyksen avaimet pelloilta pöytään -hankkeen kirjoittamisvaiheessa tehtiin verkkokysely eteläpohjalaisille ruoka-alan vaikuttajille, mikä vaikutti hankkeen sisältöön. Jäsenyhdistysten edustajista koostuva johtokunta, suunnittelee,ideoi ja ohjaa toteutusta sekä arvioi sitä pitkin vuotta.

Keskeisimpiä sidosryhmiämme ovat julkisyhteisöt (mm. kunnat ja niiden kehittämissyhtiöt, EP liitto, ELY-keskus, oppilaitokset), eteläpohjalaiset kuluttajat, maakunnan ruoka-alan yrittäjät ja harrastajat, omat jäsenyhdistykset sekä maanomistajat. Yhteistyö on arkista tekemistä, sillä juuri mitään suurempaa toimenpidettä ei enää tehdä yksin. Kontaktia otetaan meihin ja meiltä kumppaneihin. Jäsenyhdistysten aktiivisuutta toivomme lisää.

TOIMINTA JA TULOKSET AVAINTULOSALUEITTAIN

Etelä-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten toimihenkilöt raportoivat ProAgria Etelä-Pohjanmaa ry:n käyttämien järjestelmien avulla työnsä. Ulkopuolisten rahoittajien rahoittamissa hankkeissa tehdään hankeraportteja. Jäsenyhdistyksiltä kerätään vuosittain toimintatilastot Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen toimesta. Palautetta kerätään eri palveluista ja tilaisuuksista tapauskohtaisesti joko suullisesti tai kirjallisesti.

Palvelutyön osalta olemme mukana palautteenkeruujärjestelmässä, jossa otokselle asiakkaista lähetetään palautekysely tekstiviestillä (Bisnode). Palautteet käsitellään selkeän prosessin kautta. Sisäistä palautetta vaihdetaan kehityskeskusteluissa, joita järjestetään sekä yksilö- että ryhmämuodoissa 1-2 kertaa vuodessa.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuki hankalana vuonna oli oleellinen vuodesta selviämiseksi. Ruoanlaittokurssit, villiruokaretket ja ruokateemaiset luennot peruuntuivat miltei kokonaan maaliskuun puolivälin jälkeen. Ruokakursseja järjestettiin lopulta 16 kpl, mikä oli koronavuodeksi hyvä saavutus. Valtionavun korvamerkkitoimenpiteenä vierailimme kahdeksan kertaa Reko-rinkien jakopaikoilla kertomassa kasvusten käytön lisäämisestä ja ruokahävikin vähentämisestä. Toimenpiteiden avulla saavutimme 380 henkilöä. Aloitimme villiruokakurssipalveluidemme muotoilun, jotta voisimme hakea niille ”Vihreä voima” -laatumerkkiä.

Ehdimme sopia ja aloittaa sekä Seinäjoen Kuninkuusravien sekä Kauhavan Herättäjäjuhljen joukkoruokailujen suunnittelu- ja johtopalveluiden toteuttamisen, kunnes korona siirsi molemmat tapahtumat myöhempään ajankohtaan.

Teimme monia pienempiä tekoja ruokaneuvonnan merkeissä. Ruoka-asiantuntijamme äänitti jouluperinteitä käsittelevän podcastin, joka julkaistiin Soundcloud-palvelussa. Tallensimme podcastin, jossa keskustellaan mm. ruoan alkuperämerkinnöistä ja ruokahävikistä (pointti.fi -teemat). Etelä-Pohjanmaan liitolle teimme aloitteen, jotta he hakisivat naurisleivälle EU:n nimisuoja. Kerroimme Ruokaprovinssista Tietoprovinssin verkkoseminaarissa. Olimme myös mukana Kinkkutempun yhteismarkkinoinnissa. Hallinnoimme edelleen Talvikki Kurikkalan muistorahaston stipendejä kotitalousalan opiskelijoille.

Vaikutamme ruokamaakunnan kehittämiseen Ruokaprovinssin verkostoissa. Olimme mukana CAP27 -ohjelman suunnittelussa, osallistuimme Seinäjoen yliopistokeskuksen ”agrobiotalous ja kestävät ruokaratkaisut” -toimialaryhmän toimintaan (”Kerru”), olimme mukana luonnontuotealan hankevetäjien verkostossa, vaikutimme Turun yliopiston elintarvikealan professuurin ohjausryhmässä sekä Etelä-Pohjanmaan liiton Fridge -hankkeen sidosryhmässä (Development of food industry SME competitiveness for better potentials in growth). Myös yhteistyö Helgingin yliopiston Ruralia-instituutin ja Askel-hankkeen (lyhyet ruoan jakeluketjut) kanssa alkoi loppuvuonna.

Etelä-Pohjanmaan maanviljelysseuran säätiö palkitsi Tommi Merivirran työstä, jota hän tekee vähävaraisten ruokajaon kantavana voimana. Olimme mukana ehdottamassa Merivirtaa palkinnon saajaksi.

Vuonna 2020 oli määrä alkaa tarjota ammattijärjestäjän palveluita. Kun ensimmäinen tilaus oli sisällä, korona tuli ja vei sen. Uusaktivointi ei onnistunut enää loppuvuonna.

Suupohjassa toteutimme Villiruoka valuatoksi -hanketta, jonka loppuhuipennukseksi valmisteltiin opintomatka Keski-Italiaan. Matka oli täynnä, ja sen oli määrä alkaa 1.4.2020, mutta koronan vuoksi se jouduttiin peruuttamaan. Opintomatkan piti myös kerätä kokoon suuri osa hankkeen yksityisrahoituksesta, joka jäi lopulta maksettavaksi piirikeskukseen omista varoista. Sienikoira-koulutus järjestettiin toukokuulla verkkokoulutuksena. Lisäksi järjestettiin Facebook-livestriimaus yrittäjäyhteisöllä ja järjestettiin villiyrittäjäyhteisö Kauhajoella.

Seinäjoen seudun uudistuvat ruokatarinat -hanke jatkui. Hanketta toteutettiin yhteistyössä Turun yliopiston Seinäjoen elintarviketutkimusyksikön kanssa. Ruokatarinoita saatiin kerättyä sekä osallistavin työpajoin ja verkkokyselyn avulla yli tavoitteen. Jouduimme perumaan hankkeen ruokapajakiertueen, jossa oli tarkoitus toteuttaa molekyyli-gastronomiaklubin kaltaista toimintaa. Korvauksena tehtiin live-lähetyksiä, joiden teemat valittiin ruokatarinoinnissa vahvasti esiin tulleista keskustelunaiheista (sima, glögi ja rosolli). Perunapajasta koostettiin pottupajavideo.

Vuoden loppupuolella alkoi nelivuotinen Cities 2030 – co-creating resilient and sustainable food system -hanke. Into Seinäjoen kanssa toteutamme pilottikaupungissamme Seinäjoella kokeiluja sekä living lab että policy lab -toimintaa ”The healthy kids of Seinäjoki” -teeman sisällä. Partnereita hankkeessa on 41 kpl.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Vuoden maisemateko -kilpailussa kutsuttu asiantuntijaraati valitsi kisan maakunnalliseksi voittajaksi Alajärven 4H-yhdistys ry:n Lehtimäellä sijaitsevan kohteen ”Pappilanmäen museoalue”. Alue oli esimerkillinen sekä luonnon monimuotoisuudestaan että yhteisöllisyydestä. Etelä-Pohjanmaalla jaettiin myös kunniamaininta, jonka sai Isosaaren Haka (Isosaaren tila) Untamalan kylästä Seinäjoelta.

Haastetta vuoden maisema- ja ympäristöalan työtehtävien suorittamiseen toi tilanne, jossa molemmat maisemasuunnittelijamme olivat osittain poissa töistä kuukausien ajan. Koronatilanteen vuoksi emme uskaltaneet palkata sijaisia, vaan päätimme hoitaa paikkaustyön toiminnanjohtajan voimin.

Green Care -korvamerkiksi teimme videon, joka kertoo Green Care palvelutuotannosta kumppanuusmallin kautta. Lisäksi aloitimme Green Care -teemaisen yhteistyön Seinäjoen ammattikorkeakouluun opinnäytetyötä tekevän agrologiopiskelijan kanssa. Esittelimme myös Valio Carbo / maitotilojen lumokartoituspalvelua maitotilallisille. Osallistuimme Viherpäiville yhteistyössä maisemasuunnittelijakollegojen kanssa.

Jatkoimme aktiivisesti vihersuunnitelmien tekemistä kotitalouksille, asunto-osakeyhtiöille ja suunnittelutoimistoille. Yhteistyökumppanimme on vihersuunnittelutöiden osalta toiminut Hankkijan toimipisteet eri puolilla maakuntaa. Lisäksi työ Kauhajoella toimivassa Hyypänjoenlaakson neuvottelukunnassa jatkui syksyyn saakka. Yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen kanssa suojelimme erittäin harvinaisia tummaverkkoperhosia. Olimme mukana myös järjestämässä asiakkaiden toivomaa ilmastoiltaa, joka lopulta peruttiin. Annoimme osaamista myös MAHKU-hankkeen ohjausryhmässä (Maaseudun kulttuurimaiseman monimuotoisuuden mahdollisuudet / Luke).

Pohjanmaan ravinneratas -hankkeessa toimimme asiantuntijana ja annoimme hankkeeseen viestinällistä apua mm. lantapäivän ja laidunliven markkinoinnissa. Vuoden 2019 puolella loppuneen UHMA-hankkeen kehuttu tarinakarttamuotoinen raportti ilmestyi verkkoon 2020 puolella: <http://arcg.is/0yOT4K0>

Inspect-vieraskasvilajihankkeessa pääsimme käytännön työssä vauhtiin ensimmäisen kasvukauden aikana. Saimme kannustettua sekä Kauhajoen Hyypänjokilaakson että Kurikan Pitkämönluoman jokirantojen omistajia jättipalsamin torjuntatyöhön. Hankkeen yhteistyö Merenkurkun yli korvattiin webinaarein ja yhteistoimienpiteitä siirrettiin myöhemmäksi Ruotsin huonon koronatilanteen vuoksi.

Green Care hoiva -hanke alkoi ja teimme siinä yhteistyötä Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän kanssa Green Care hoivapalvelun kumppanuusmallin hiomiseksi ja maatilayrittäjien valmentamiseksi hoivapalvelun Green-osion toteuttamiseen. Hankkeen ensimmäinen valmennusryhmä saatiin miltei päätökseen saakka koronasta huolimatta. Hankkeen puitteissa osallistuimme myös Etelä-Pohjanmaan Green Care -toimijoiden yhteistyöpalaveriin.

YRITYSPALVELUT

Jatkoimme hygieniapassikoulutusten ja -testausten järjestämistä. Testauksia on toteutettu yksityishenkilöille ja niitä on tehty yhteistyössä mm. Etelä-Pohjanmaan opiston kanssa.

Hallinnoimme myös laatua ja alkuperää todistavan Ruokaprovinsimerkin hallinnointia. Korona toi haasteensa merkin yritysmäärän kasvattamiseen, sillä ravintola-ala kärsi mittavasta asiakaspulasta.

JÄRJESTÖTOIMINTA

Heti tammikuun puolivälissä järjestettiin jäsenyhdistyksille järjestökoulutus ”Eväitä yhdistysvuoteen”. Sääntöuudistusasioissa autoimme kolmea jäsenyhdistystämme. Kannustimme jäsenyhdistyksiämme tulemaan mukaan Sense-jäsenrekisteriin lupaamalla tehdä työ heidän puolestaan, mutta sekään keino ei monia yhdistyksiä innostanut.

Kannustimme jäsenyhdistyksiämme viettämään Naisvoimaa-viikkoa. Pieni pala maaseutua - järjestökampanjan vinkkejä ja ideoita jaoimme ahkerasti mm. some-kanavillamme. Paljon huomiota sai osakseen hyönteishotellien rakentaminen. Vuoden maa- ja kotitalousnaisiksi valittiin puheenjohtaja Hannele Viianen Laihian maaseutunaiset ry:stä. Valinta julkistettiin vuosikokouksessa, joka voitiin poikkeuksellisesti toteuttaa sähköisenä etäkokouksena ja osittain fyysisesti tavaten.

Otimme yhteyttä jäsenyhdistyksiimme ja annoimme järjestötukea paperikirjeiden, uutiskirjeiden ja some-viestinnän kautta sekä puhelinneuvonnalla. Onnistuimme kohdentamaan myös osan Ruokatarina-hankkeen työstä jäsenyhdistystemme hyödyksi.

Aloitimme yhteistyössä Maaseudun Terveys ja lomahuolto ry:n, MTK Etelä-Pohjanmaan ja Mela:n kanssa Maaseudun tukihenkilöverkoston ja sen alaisuudessa toimivan Jelppi-ryhmän toiminnan elvyttämisen Etelä-Pohjanmaalla. Olimme edelleen Vapaaehtoisen pelastuspalvelun Pohjanmaan aluetoimikunnan jäseniä sekä Ruralia-instituutin vetämän YTYÄ-hankkeen (Yhteiskunnallinen yrittäjyys maaseudulla) ohjausryhmässä.

VIESTINTÄ

Sähköinen viestintä kasvatti rooliaan merkittävästi koronavuoden aikana. Some-kanavista käytössämme olivat Facebook-sivut ja Instagram-tili (Ruokaprovinssi) sekä päivitimme kahta www-sivustoa. Saimme loppuvuodesta kannustavan alun striimauskokeiluista. Teimme myös kaksi podcastia. Käytimme kanavanamme myös ProAgria Etelä-Pohjanmaan Itua-lehteä ja maatalousyrittäjille suunnattuja uutiskirjeitä. Lähetimme jäsenyhdistyksille kaksi paperista ja kuusi sähköistä uutiskirjettä. Ruokaprovinssi-viestintää teimme merkkiyrityksien tarpeisiin.

HALLINTO

Etelä-Pohjanmaata edustava Mervi Mäki-Neste sai jäsenistöltä jatkomandaatin toimia Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen puheenjohtajana.

Pohjanmaan neljän maakunnan ja Lapin ProAgria-keskusten yhteistyön syvenemisen sekä ProAgria Etelä-Pohjanmaan oman organisaatiouudistuksen tuloksena päädyttiin tekemään rooliuudistus. Aiempi toiminnanjohtaja siirtyi kehittämisasiantuntijan tehtäviin toteuttamaan Ruokaprovinssin kehittämiseen liittyviä hankkeita. Kilpailutuksen tuloksena ProAgria Keski-Pohjanmaa / maa- ja kotitalousnaiset valittiin uudeksi toiminnanjohtajapalvelun tuottajaksi ostopalvelun kautta. Työ alkaa 1.1.2021.

Etelä-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten strategiaprosessi oli loppusuoralla, mutta se laitettiin kuitenkin odottamaan sekä Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen että ProAgria keskusten yhteisen ja oman keskuksen strategioita.

Pidimme MKN-tiimin kesken scrum-palavereita, joissa sovitaan palvelujen tarjoamiseen liittyvistä toimenpiteistä, jota kukin tekee palaverien välissä. Myös toiminnanjohtajien yhteistyö syveni entisestään. Toiminnanjohtajat sopivat, että jatkossa järjestetään vuosittain valtakunnallinen järjestötapahtuma, joista ensimmäinen on ”Maa- ja kotitalousnaisten kekri – Visiitti Ruokaprovinssiin”.

Kaikki maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat lomautettiin alkukesästä 45 työpäiväksi, mikä on vaikuttanut töiden tekemiseen paljon. Töitä on jouduttu perumaan, siirtämään ja järjestelmään uusilla tavoilla.

HANKKEET

Olemme toimineet vastuullisena toteuttajana seuraavissa hankkeissa:

- Villiruoka valuutaksi (Leader).
- Seinäjoen seudun uudistuvat ruokatarinat (Leader).
- Green Care hoiva (Maaseuturahasto).

Olimme mukana seuraavissa muiden hallinnoimissa hankkeissa:

- Inspect-vieraskasvilajihanke (E-P ELY-keskus/Botnia Atlantica Interreg)
- Cities 2030 (Venetsian yliopisto / Horizon 2020).
- Pohjanmaan ravinneratas (Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry/Maaseuturahasto)

ETELÄ-SAVON MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta / hallitus 2020

• puheenjohtaja	KM, yrittäjä	Sihvola, Marttiina	Sulkava
• varapuheenjohtaja	TtM, HTK	Nousiainen, Marja Sisko	Savonlinna
• jäsen	maatalousyrittäjä	Lappalainen, Päivi	Kangasniemi
• jäsen	maatalousyrittäjä	Marttinen, Anu	Mikkeli
• jäsen	puutarhuri	Montonen, Soili	Mikkeli
• jäsen	toimitusjohtaja	Pahkasalo, Heikki	Mikkeli
• jäsen	emäntä	Pekonen, Leena	Pieksämäki
• jäsen	asiantuntija	Savikurki, Riitta	Pertunmaa
• sihteeri	toiminnanjohtaja	Mutka-Paintola, Kirsi	Rantasalmi
○ varajäsen	projektipäällikkö, yrittäjä	Harmoinen, Taina	Mikkeli
○ varajäsen	yrittäjä	Hotti, Mervi	Pieksämäki
○ varajäsen	emäntä, siivoaja	Hellman, Kaija	Juva
○ varajäsen	toimintaterapeutti	Lampinen, Krista	Mikkeli
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Malkki, Tiina	Enonkoski
○ varajäsen	maatalousyrittäjä	Nousiainen, Jukka	Savonlinna
○ varajäsen	asiakkuuspäällikkö	Koivunen, Kaisa	Juva

Toimihenkilöt 2020

• toiminnanjohtaja	Mutka-Paintola, Kirsi	
• ruoka-asiantuntija	Kukkonen, Mervi	31.1.2020 saakka
• ruoka-asiantuntija	Rissanen, Katja	17.8.2020 alkaen
• yritys-asiantuntija	Pajari, Tarja	
• maisema- ja ympäristö- asiantuntija	Ryhänen, Saara	

Piirikeskuksen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenet ja yhdistykset

Etelä-Savo:n Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 2128 henkilöä ja yhdistysten määrä 106 kappaletta.

TOIMINTA 2020

Raportointivuonna Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaisten toimintaan osallistui 5 562 henkilöä. Toimintaan osallistuneiden vapaaehtoisten lukumäärä oli 2 179 henkilöä. Tieto toimintaan osallistuneista henkilöistä ja vapaaehtoisista perustuu piirikeskuksen toimintatilastoista ja yhdistysten toimintakertomuksista koottuihin tietoihin. Määrä on koronan seurauksena vain noin 20 prosenttia aikaisempien vuosien vastaavista luvuista. Arvioinnin tekee haastavaksi myös se, että toimintakertomuksen kokoamisvaiheessa jäsenyhdistysten toimintakertomusten palauttaminen on vielä kesken.

Korona pandemian vaikutukset ihmisten kokoontumismahdollisuuksiin ja tapahtumien järjestämiseen vaikuttivat oleellisesti kohderyhmän tavoittamiseen. Toimintamme jäsenyhdistyksissä on mm. jäsenistön ikärakenteesta johtuen perustunut pitkälti kasvokkain järjestettyihin tilaisuuksiin. Laajempaa eri ikäistä kuluttajakohderyhmää olemme tavoittaneet aiemmin monissa tapahtumissamme. Yrittäjiä tavoitimme hyvin myös sähköisillä palveluilla ja syksyä kohden myös muiden kohderyhmien kiinnostus yhteydenpitoon verkossa ja sähköisiin tilaisuuksiin kasvoi.

Kohderyhmä osallistuu hallintomme kautta toiminnan suunnitteluun vaikuttamalla piirikeskuksen toimintasuunnitelman sisältöön sen valmistelun eri vaiheissa. Yhdistyksiä tiedotetaan ja ohjataan omien toimintasuunnitelmien kokoamisessa mm. yhdistyskirjein, sähköpostein ja verkon kanavia hyödyntäen. Yhdistyksiä kannustetaan toteuttamaan yhteisen toimintasuunnitelman toimenpiteitä ja sitouttamaan niiden

toteutukseen myös alueensa muita toimijoita. Tilaisuuksista ja tapahtumista kerätään suullista ja kirjallista palautetta, joka kirjataan toiminnanhallintajärjestelmäämme.

Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaiset ovat arvostettu sidosryhmäkumppani kaikkien avaintulosalueidensa toiminnassa. Tässä onnistumisesta kertoo laaja yhteistyöverkosto ja jäsenyys mm. useiden alueemme hankkeiden seuranta- ja ohjausryhmissä. Keskeisimpiä toimintamme sidosryhmiä ovat: Etelä-Savon ELY-keskus, Luonnonvarakeskus, Metsäkeskus, Metsähallitus, Savonlinnan Hankekehitys Oy, Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy, Etelä-Savon maakuntaliitto, MTK Etelä-Savo, alueemme kunnat, Kakkoois-Suomen Ammattikorkeakoulu, Helsingin Yliopiston Ruralia Instituutti sekä alueemme maaseudun toimintaryhmät.

Vuodesta 2020 piti tulla Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisille vuosi, jossa sekä toimihenkilöiden että järjestön jäsenten työpanos olisi keskittynyt monelta osin Farmari 2020 Maatalousnäyttelyn järjestelyyn. Korona pysäytti kuitenkin suur tapahtumien järjestelyn maaliskuussa ja muutti totuttuja työskentelytapoja myös muutoin ennen kokemattomilla tavoilla. Farmarin peruuntuminen oli piirikeskuksen toiminnalle ja taloudelle iso isku, jolle oli nopeasti etsittävä korvaavia ratkaisuja. Säästöjen sijaan niitä löytyi mm. yritysten kasvaneesta tarpeesta saada toiminnallista- ja taloudellista neuvontaa koronatilanteessa. Asiantuntijamme pystyivät jatkamaan työtään täysipainoisesti läpi vuoden ja otimme nopeasti käyttöömmä uusia sähköisiä työskentelytapoja entistä vahvemmin myös asiakastyössä. Piirikeskuksen kehittämishanketoiminta pystyi myös jatkamaan melko normaalilla volyymillä koronasta huolimatta. Vuoden edetessä totuttiin pikkuhiljaa hyväksymään jatkuvat muutokset järjestelyissä, peruutukset ja toiminnan järjestäminen jälleen uudella tavalla.

TOIMINTA JA TULOKSET AVAINTULOSALUEITTAIN

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Ruokaneuvonnan teemoilla valmistauduttiin vuoden alusta alkaen isoon näkyvyyteen Mikkelin Farmari 2020 Maatalousnäyttelyssä ja tavoitellun 75 000 näyttelykävijän tavoittamiseen. Lähiruokakeittiöön suunniteltiin ruoka-asiantuntijan toteuttamia tietoisuuksia ja ruoanvalmistusnäytöksiä. Neuvontaosastolla oli muutoin tarkoitus tuoda esille ruokahävikin hallintaan, kasvisten käytön lisäämiseen ja ruoan alkuperään liittyviä teemoja. Tapahtuma siirrettiin kuitenkin huhtikuun alkupuolella tehdyllä päätöksellä vuoteen 2022.

Kokonaan peruutettujen tapahtumien joukkoon kuuluivat myös koululaisten maatilapäivä Savonlinnassa syyskuussa teemoilla satokauden kotimaiset vihannekset ja puoli kiloa kasviksia päivässä sekä osallistuminen vastaavilla teemoilla Otavan Syystorille Mikkelissä. Ruokakoulutusten osalta peruuntui myös verkossa toteutettavaksi suunniteltu maatalousyrittäjien ruokarytmin parantamiseen keskittynyt luento. Tästä aihealueesta koottiin kuitenkin hyvä materiaali ja esitys tulevaa käyttöä varten.

Vaikka ruokakursseja peruuntui vuoden aikana useampia, saatiin alkusyksystä toteutettua muutamia kursseja myös kasvokkain. Aiheina olivat lähiruoka, satokausi, kekri-juhlat ja ikisuositun voileipäkakut. Kaikilla kursseilla tuotiin esille myös kestävä kehityksen mukaista ruoanvalmistusta raaka-aineiden ja valmistustapojen muodossa. Läsnaolokoulutuksena järjestetyille kolmelle kurssille osallistui 31 henkilöä.

Syksyn myötä lähdettiin kokeilemaan ruokakoulutusten järjestämistä verkossa. Ruoka-asiantuntija kokosi Gluteenittoman leivonnan -kurssimateriaalin ja toteutti aiheesta ensimmäisen verkkokurssin, jolle osallistui 7 henkilöä. Kurssia toteutetaan jatkossa materiaalin pohjalta sekä verkossa että kasvokkain. Teams-yhteydellä järjestettiin Kaakoois-Suomen Ammattikorkeakoulun ympäristötieteiden opiskelijoille verkkoluento aiheella Lähiruoan toimintaympäristö Etelä-Savossa. Luennolle osallistui 22 opiskelijaa.

Kaksi joululoma-aikaan suunniteltua kouluikäisten lasten Kokataan luonnossa – kotaretkeä typistyi koronarajoitusten vuoksi 7 osanottajan pienryhmälle järjestettyyn yhteiseen tapahtumaan. Retkieväiden valinnassa painotettiin terveellisiä valintoja ja kasvisten lisäämistä lasten ruokavalioon. Osallistujat saivat valmistaa omat retkievät kodalla tulen äärellä ja samalla käytiin läpi myös jokamiehen oikeuksia mm. tulenteon suhteen.

Ruoka-asiantuntija jatkoi artikkeleiden kirjoittamista Savonlinnan seudulla julkaistavaan aluelehti Savonmaahan. Vuoden aikana julkaistiin kaksi artikkelia, joiden aiheena olivat kasvisten ja järvikalan käytön lisääminen niin arki- kuin juhlaruoissa. Lisäksi ruoka-aiheisia päivityksiä on julkaistu viikoittain

facebookissa ja instagramissa. Aiheina ovat olleet mm. suomalaisen ruuan päivä, kekri, isänpäivä ja joulun ajan päivivitykset ruoka- ja lahjavinkkien tekoon.

Edellä mainittujen toimenpiteiden toteuttamiseen olemme saaneet tukea Opetus- ja kulttuuriministeriöltä

Yhteistyössä MTLH:n sekä Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen kanssa pilotoitiin virtuaaliloman ruokakurssit. Kurssveja pidettiin kaksi ja osallistujia oli yhteensä 12. Kurssilla kiinnitettiin huomiota kasvisten lisäämiseen ruokavalioon, sekä terveelliseen ja monipuoliseen syömiseen. Onnistunut ja hyvin toiminut pilotti saa jatkoa vuonna 2021.

MAISEMAN JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Etelä-Savon MKN Maisemapalvelut toimii tiiviissä yhteistyössä asukkaiden, maanomistajien, yhdistysten, viranomaisten ja kulttuuriympäristön- sekä vesienhoidon sidosryhmien kanssa eteläsavolaisen kulttuuriympäristön, luonnon monimuotoisuuden ja maaseudun hyväksi. Painopisteinä ovat neuvonta ja suunnittelu sekä muu kehittämistyö.

Järjestimme Etelä-Savon vuoden maisemateko-kilpailun kuudetta kertaa teemalla ”Niityn lumo”. Tunnustus myönnettiin Sulkavalle, Koskelan luomumaitotilan laitumille. Maisematekoraatiin kuuluivat ympäristöpäällikkö Sanna Poutamo Etelä-Savon maakuntaliitosta, suojelubiologi Mervi Niiranen Metsähallituksesta, toimittaja Tarja Nyssönen YLE Mikkelistä, biologi Hanna Huovinen Etelä-Savon ELY-keskuksesta ja toiminnanjohtaja Heikki Härkönen Suomen luonnonsuojeluliiton Etelä-Savon piiristä. Voittajan lisäksi kilpailussa myönnettiin kaksi kunniainintaa: Yrjö Utti, B&B Majoitus Hepokatti Savonlinnan Punkaharjulta niittytietouden ansiokkaasta edistämisestä; Rantasalmen kunta yhteisöllisen maisemakokemuksen edistämisestä. Kilpailun tulokset julkistettiin Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisten vuosikokouksessa, joten niittyluonnon monimuotoisuusasiaa saatiin välitettyä sitä kautta monikymmenpäiselle yleisölle. Etelä-Savon voittaja saavutti lisäksi kunniaininnan valtakunnallisessa maisematekoilpailussa. Maisematekovoittaja sai mediahuomiota mm. Sulkavan lehden painetussa numerossa 48/2020 ja Sulkavan lehden nettiversiossa 25.11.2020. <https://sulkavalehti.fi/tagi/lohikoski/> sekä Itä-Savo -lehdessä 22.11.2020 <https://ita-savo.fi/saimaa/saimaa/e5d1d578-5723-4f5b-ab4c-72ba3ee84052>

Osallistuimme toista kertaa eurooppalaisen maisemapäivän 20.10. viettoon, tällä kertaa tuottamalla virtuaalisen maisemakävelyn Mikkelissä Kaihunarjulla. ”Kävelyllä Hilman kanssa” -video julkaistiin Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaisten youtube-kanavalla <https://www.youtube.com/watch?v=jt92pw9EodM> Videota on ladattu toistaiseksi (18.3.2021 mennessä) 255 kertaa. Kampanjassa olivat mukana Ympäristöministeriö, Kotiseutuliitto, Suomen ympäristökeskus ja Maa- ja kotitalousnaisten keskus. Maakuntalehti Länsi-Savo julkaisi maisemapäivään ja -kävelyn liittyvän lehtijutun 17.10.2020 ”Kansainvälistä maisemapäivää vietetään tiistaina” sekä verkkouutisen 18.10.2020 <https://lansi-savo.fi/uutiset/lahella/ca7b1e1f-8cac-4c51-bfb9-93a9bc760f13>

Puumalan kansalaisopistolla maisema- ja ympäristöasiantuntijamme piti vieraslajiaiheisen yleisöluennon 1.9.2020 ja kuulijoita oli 13 henkeä. Edellisvuonna pidetyn vastaavan vieraslajiluennon pohjalta julkaisi Puumalan -lehti vieraslajitieteen ja luontoyhteistyölle on tulossa jatkoa myös vuodelle 2021.

Osallistuimme MKNK sekä muiden piirikeskusten kanssa yhteisastolla valtakunnallisille Viherpäiville Jyväskylässä 12.2.2020. Sen seurauksena saimme niittyasioihin liittyen neljä yhteydenottopyyntöä, joihin myös vastasimme. Elävää maaseutua taajamiin -teemalla tehtiin yhteensä kolme sidosryhmäyhteydenottoa Puumalan ympäristösihteeri Timo Hämäläisen, Pieksämäen seutuopiston rehtori Päivi Majojen ja Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden ympäristöpäällikkö Hanna Pasosen sekä ympäristösuunnittelija Heikki Tanskasen kanssa. Aiheina olivat mm. kuntien viheralueiden hoito laidunnuksen avulla sekä vieraslajien torjunta.

Maisema- ja ympäristöasiantuntijamme oli YLE Mikkelin haastateltavana Pelasta Pörriäinen ja Niityn lumo -teemojen tiimoilta radiossa 4.5.2020. Samoin Sulkavan lehti kysyi asiantuntijamme kommentteja vanhojen kaatopaikkojen maisemointiin (numero 48/2020 ja nettiversio 25.11.2020) <https://sulkavalehti.fi/2020/11/25/kavimme-kurkkaamassa-mita-kuuluu-sulkavan-vanhoille-kaatopaikoille/>

Osallistuimme myös Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen LUMO-palvelukehitysryhmän työhön. Edellä mainittujen toimenpiteiden toteuttamiseen olemme saaneet tukea Opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Teimme aktiivista sidosryhmäyhteistyötä erilaisissa tapaamisissa työmme ja palvelujemme tunnettavuuden lisäämiseksi. Osallistuimme seuraavien maakunnallisten yhteistyö- ja kehittämissyöryhmien toimintaan: Etelä-Savon vesienhoidon yhteistyöryhmä ja Etelä-Savon kulttuuriympäristötyöryhmä. Olimme mukana neljän maakunnan yhteisen Saimaa-Ilmiö 2026 -hankkeen tapaamisissa, joiden tavoitteena on vahvistaa Saimaan alueen kulttuuritoimintaa ja -yhteistyötä ja mm. nostaa Savonlinna EU:n kulttuuripääkaupungiksi vuodelle 2026.

Teimme alueen maatalousyrittäjille maisema-, luonnonmonimuotoisuus- ja kosteikkokartoituksia Neuvo 2020 -palveluna 22 kpl ja laadimme kaksi hoitosuunnitelmaa maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maisemanhoidon ympäristösopimusta varten sekä yhden kosteikkosuunnitelman ympäristöhallinnon vesienhoitorahoitusta varten. Teimme yhden vuokramökkipihan kunnostussuunnitelman matkailuyrittäjälle.

Valio CARBO -yhteistyön merkeissä teimme kuusi maitotilan luonnon monimuotoisuuskartoitusta Mikkelissä, Kangasniemellä ja Savonlinnassa. Osallistuimme myös hankkeeseen liittyvän biodiversiteettityökalan kehittämiseen. Fingrid-yhteistyönä teimme yhden voimajohtoalueen kartoituksen ja yhden hoitosuunnitelman kommentoinnin Kouvolassa. Fingrid-yhteistyön jatkoksi tarjosimme ja saimme ostopalveluna tehtäväksi paikkatietoon perustuvan voimajohtoalueiden potentiaalisten hoitokohteiden poimintatyön. Sen jatkoksi on tarkoitus edelleen toteuttaa poimittujen kohteiden maastokartoitustyö ostopalveluna vuonna 2021.

Teimme kaksi luontoselvitystä maa-ainesalueille Kangasniemellä ja Hartolassa. Luontoselvityksiä on tehty osin alihankintana paikalliselle maanmittausalan yrittäjälle, joka on ilmaissut haluavansa jatkaa yhteistyötä myös tulevana vuosina.

Etelä-Savossa ja Keski-Suomessa yhdessä Keski-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten ja ProAgria Keski-Suomen kanssa toteutettu, Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaisten ja ProAgria Etelä-Savon hallinnoima Kulttuuriympäristö näkyväksi, KYNÄ -hanke osallistui Suomen paras maisemahanke -kilpailuun ja saavutti kilpailussa kunniamaininnan. Tunnustuksen vastaanotti maisema- ja ympäristöasiantuntijamme virtuaalisesti järjestetyssä maisemasymposiumissa ympäristöministeri Krista Mikkoselta.

Maisema- ja ympäristöasiantuntijamme osallistui syksyllä 2019 alkaneen ProAgria Etelä-Savon hallinnoiman Hiili hallintaan, ravinne ruokkimaan -hankkeen toimintaan mm. järjestämällä eroosioaiheista podcastia ”Puhetta peltoeroosiosta”. Tilaisuuteen osallistui 12 henkilöä. Tallenne tilaisuudesta on kuunneltavissa ProAgrian Youtube-kanavalla. Sitä oli kuunneltu 47 kertaa. Lisäksi asiantuntijamme oli järjestämässä maan kasvukuntoon liittyvää työnäytöstä ”Maan kasvukunnon parantaminen hautomokuoren ja kalkin levityksellä”, joka livestriimattiin. Maan kasvukunnon parantamispäivä järjestettiin 24.9.2020 Mikkelissä pellonpientareella. Päivän aikana seurattiin maanparannusaineiden levitystä, kerrattiin maanäytteiden ottoa ja tutustuttiin muokkuskoneisiin sekä viljankuivuriin. Paikalla osallistujia oli 15 henkilöä ja päivä striimattiin ProAgrian Facebookissa. Julkaisu tavoitti 11 900 henkilöä ja 112 henkilöä käynnisti videon linkistä. Striimi ja tallenne on käynnistetty yhteensä 4 900 kertaa. Tallenne on nähtävillä osoitteessa: <https://www.facebook.com/ProAgria/videos/2053328751466823>. Näiden lisäksi maisema- ja ympäristöasiantuntijamme esiintyi syksyllä 2020 kuvatulla kosteikkovideolla

Saimme varmistettua EU:n maaseuturahastosta hankerahoituksen Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaisten ja ProAgria Etelä-Savon hallinnoimalle yhteistyöhankkeelle Vesipaikka - vesistömaisemat vetovoimatekijänä Etelä-Savossa. Hankkeeseen koottiin yhteistyökumppanien verkosto maakunnan keskeisistä kulttuuriympäristö- ja matkailutoimijoista.

YRITYSPALVELUT

MKN yrityspalvelujen asiantuntijat Etelä-Savossa ovat vahvoja matkailuun ja ruokaan liittyvän yrittäjyyden toimialosaajia. Asiantuntijat opastavat liiketoiminnan aloittamiseen, kasvuun ja kehittämiseen sekä kansainvälistymiseen liittyvissä asioissa. Vuonna 2020 palvelujen tuloksena asiakasyritysten johtamisen avuksi syntyi mm. liiketoiminta- ja kehittämissä sekä investointisuunnitelmia, näihin liittyviä laskelmia sekä

eri laajuisista tuote- ja palvelukehitystä. Neuvoimme yrityksiä myös laajasti koronan vaikutuksista selviämässä.

Kokosimme myös kahdentoista hevos- ja greencare -yrittäjän ryhmän viiden kokoontumiskerran Portaati yrittäjäksi -valmennukseen. Palautteissa yrittäjät kokivat koulutuksen teemat toimintaympäristö analyysin, toimintastrategian, yrityksen talouden sekä markkinoinnin tärkeinä oman toimialansa yrityksille. Myös yhteen kokoontuminen osalla kertaa jopa kasvokkain koettiin koronan keskellä voimaannuttavana ja vertaistukea tarjoavana. Tälle toimialalla kohdennetuille koulutuksille ja yrittäjätapaamisille toivottiin jatkoa mm. yritysvierailuiden puitteissa koronan hellitettyä.

GreenCare -yrittämisen mahdollisuuksista oli alun perin tarkoitus järjestää tietoisku ja neuvontaa Farmari 2020 Maatalousnäyttelyn neuvontaosastolla. Näyttelyn siirryttyä vuodelle 2022 pyrittiin kokoamaan yrittäjiä vielä teams-etäyhdellä joulukuussa järjestettävään infotilaisuuteen, joka siirrettiin lopulta osallistujien vähyyden takia toteutettavaksi vuonna 2021.

Yritysneuvonnan edellä mainittujen toimenpiteiden toteuttamiseen olemme kohdentaneet Opetus- ja kulttuuriministeriöltä saatua tukea.

Maatilayrittäjien osaamista oman tilan tuotteiden jalostamisessa ja myynnissä kehittänyt monivuotinen Unelmakauppa – elintarvikkeesta euroja -hanke päättyi kesäkuun lopussa. Hankkeessa järjestettiin viimeisellä puolivuotiskaudella kaksi koulutuspäivää, joihin osallistui 13 yritystä. Hankkeessa julkaistiin Lihan suoramyyntiopas. Toiminta-aikanaan hanke ylitti kaikki määrälliset ja laadulliset tavoitteensa. Yrittäjät ovat kiittäneet hankkeen toimenpiteiden käytännönläheisyyttä. Hankkeessa on syntynyt uusia yrittäjien välisiä yhteistyöketoja, jotka jatkavat jo itsenäisesti toimintaansa. Hankkeen koulutusten tuloksena yrittäjät ovat tuotekehittäneet eteläsavolaisen karitsanmaksapateen myyntituotteeksi ja tiloilla järjestettävät ruokatapahtumat ovat saamassa jatkoa. Hankkeen osatoteuttajana on mukana Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti.

Yhdeksälle asiakkaalle toteutettiin myös eri laajuisia Neuvo 2020 -palveluja ja Analyysi -yritysten kehittämispalvelu tehtiin 16 yritykselle yhteensä 25 päivää. Palvelujen tuloksena yrityksille mm. myönnettiin Maaseuturahaston tukea lähes 800 000 euron aineellisiin ja aineettomiin investointeihin. Yritysasiantuntijamme ovat saaneet asiakkailta kiitosta ammattitaitoisesta neuvonnasta. Kuten eräs asiakas totesikin: ”Ensimmäistä kertaa minua on autettu toiminnassani näin konkreettisesti.”

Asiantuntijamme ovat työskennelleet myös ProKasvu -hankkeessa, jossa on tehty aloittavien yritysten neuvontaa, toimivien yritysten kehittämissuunnitelmia sekä yritysryhmähankkeiden kokoamista. Näissä hankkeissa toteutettiin yhteensä 39 yritys kohtaista tilannekartoitusta sekä oltiin mukana järjestämässä useita ryhmätapaamista mm. uusien yritysryhmähankkeiden kokoamiseen ja ruoka-alan yritysten kehittämiseen liittyen.

Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntija toimi kahden käynnissä olevan yritysryhmähankkeen hankevastaavana. Hankkeiden toiminnassa kehitetään yhteistä reitistötuotetta sekä maaseutualueella toimivien matkailuyritysten yhteismarkkinointia. Näissä hankkeissa on toteutettu 23 ryhmätapaamista (236 osallistujaa). Lisäksi MKN yritysasiantuntijat ovat tehneet yritysryhmissä mukana olleille yrityksille yritys kohtaista kehittämisprojekteja mm. palvelujen tuotekehitykseen, yrityksen tulevaisuuden strategian kirkastamiseen ja ruokalistasuunnitteluun liittyen.

Marraskuussa käynnistyi myös maataloille ja maaseutuyrityksille suunnattu Vastuullisuudesta kasvua ja kannattavuutta -hanke, jossa yritysasiantuntijamme toimii hankevastaavana.

Asiantuntijamme toimi myös valtakunnallisen Kasvu open -kilpailun yrityssparrarina yhteensä kahtena päivänä kymmenelle eri puolilta Suomea kilpailuun osallistuneelle yritykselle. Olemme mukana mm. alueellisissa Yritys-Suomi verkostoissa sekä maakunnan matkailu- ja ruokastrategia valmistelutyössä sekä maakunnallisen Ruokaklusterin kokoamisessa. Olemme liittyneet osana ProAgria Etelä-Savo Ekoneum ry:n (Etelä-Savon elintarvikealan kehittämissyhdystys) jäseneksi.

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYDEN KEHITTÄMINEN

Korona haastoi erityisesti järjestötyötä. Useita niin piirikeskuksen kuin jäsenyhdistysten tapahtumia jouduttiin perumaan tai siirtämään. Suunnittelemamme kaksi järjestömatkaa siirtyivät seuraaville vuosille. Rapion myllylle suunniteltu Lähiviljan päivä peruuntui elokuun lopussa alueellisesti koronarajoitusten muututtua jälleen äkillisesti. Sen sijaan saimme järjestettyä alkusyksyllä kaksi luonnon monimuotoisuuden vaalimisesta viestintää tilaisuutta. Lasten hyönteishotellityöpajaan Sulkavalla saapui 16 osallistujaa ja lasten kanssa rakennettiin hyönteishotelli ja Pörde vierailin mukana touhuissa. Tästä tapahtumasta tehtiin 2 somepäivitystä, jotka keräsivät runsaasti huomiota.

Osta tilalta - päivässä Savonlinnassa tavoitettiin 300 kävijää teemoilla luonnon monimuotoisuus, hyönteishotellit ja kasvien käytön lisääminen. Osta tilalta päivästä julkaistiin 1 Facebook päivitys ja lehtiartikkeli Itä-Savossa.

Juvan Maa- ja kotitalousnaisille järjestettiin luento teemalla Pieni pala maaseutua ja siihen osallistui 9 henkilöä koronarajoitukset huomioiden. Järjestöasiantuntija toimitti myös yhdistystoiminnan mahdollisuuksia korona-aikana kuvaavan artikkelin ProAgria Itä-Suomi lehteen.

Edellä mainittujen toimenpiteiden asiantuntijatyöhön kohdensimme opetus- ja kulttuuriministeriöltä saamaamme tukea.

Etelä-Savon Maa- ja kotitalousnaisten edustajakokous (34 osallistujaa) saatiin toteutettua marraskuussa koronaturvallisesti lähitapaamisena metsämuseo Lustossa Punkaharjulla. Siellä julkistettu Etelä-Savon vuoden maa- ja kotitalousnainen sai mediahuomiota mm. Sulkavan lehden painetussa numerossa 48/2020 ja Sulkavan lehden nettiversiossa 25.11.2020. Myös sanomalehti Itä-Savo julkaisi vuoden maa- ja kotitalousnaisesta Arja-Riitta Revosta ison artikkelin sekä digi- että painetussa lehdessään.

<https://sulkavalehti.fi/2020/11/25/etela-savon-vuoden-2020-maa-ja-kotitalousnainen-arja-riitta-repo-hyvalla-porukalla-saadaan-isoja-asioita-aikaan/>

VIESTINTÄ

Etelä-Savon maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat viestivät luontevana osana työtehtäviään järjestön tapahtumista ja toiminnasta ja tuovat eri medioissa esille asiantuntijapalvelujamme. Kaikki toimihenkilöt vastasivat oman ammattialueensa viestinnästä, jota he toteuttivat monipuolisesti ja monikanavaisesti. Piirikeskuksessa työstiin säännöllisesti mediatiedotteita ja tarjottiin juttuaiheita medialle. Median edustajat seurasivat aktiivisesti sähköisiä tiedotuskanaviamme, sekä asiantuntijoidemme päivityksiä sosiaalisen median eri kanavissa. Viestittäviä teemoja nostettiin samanaikaisesti ja -sisältöisesti esiin useissa eri kanavissa, hyödyntäen mm. Etelä-Savon piirikeskuksen kotisivuja ja piirikeskuksen sekä piirikeskuksen hankkeiden Facebook-sivuja. Ruoka-asiantuntijamme välitti tunnelmia ruokatapahtumista ja -koulutuksista yhdistäen Instagramin ja Facebookin mahdollisuudet. Toteutimme myös toimintaamme esitteleviä videoita. Avaintulosaluekohtaisia viestintätöimenpiteitä on kuvattu tarkemmin edellä toimintakertomuksessa.

Koostimme järjestölle ja sidosryhmille kaksi laajaa toiminnasta ja tapahtumista kertovaa uutiskirjettä, joiden lisäksi ajankohtaisia asioita viestittiin erillisinä sähköposteina ja facebook- sekä verkkosivupäivityksinä useita kertoja kuukaudessa. Etelä-Savon piirikeskuksen toimintaa pidettiin laajasti artikkelein sekä tapahtumatiedoin esillä Itä-Suomen keskusten yhteisessä ProAgria Itä-Suomi lehdessä. Lehti ilmestyi neljä kertaa vuoden aikana. Pidimme myös aktiivisesti esillä Koti ja Maaseutu -lehteä keskuksen jäsenviestinnässä sekä niissä tapahtumissa, joita pystyttiin koronasta huolimatta järjestämään. Tilasimme myös lehden lahjavuosikertoja sidosryhmille ja palkituille sekä veimme yksittäisiä lehden irtonumeroita tuliaisina sidosryhmätapaamisiin.

HANKKEET

Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut vastuullisena toteuttajana:

- Unelmakauppa – elintarvikkeesta euroja -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Vesipaikka – vesistömaisemat vetovoimatekijänä Etelä-Savossa, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus

Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut mukana:

- ProKasvu -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Mikkeli – Puumala Georeitti -yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Saimaan Maaseutuhelmet -yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Hiili hallintaan, ravinteet ruokkimaan -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Vastuullisuudesta kasvua ja kannattavuutta, Euroopan sosiaalirahasto, Etelä-Savon ELY-Keskus

ETELÄ-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Hallitus 2020

Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten hallitus kokoontui toimintavuonna 8 kertaa, joista 2 oli sähköpostikokouksia. Hallituksen puheenjohtajana toimi Päivi Alanne ja varapuheenjohtajana Heli Sahlman. Edustajiston puheenjohtajana toimi Jaana Kivikko ja varapuheenjohtajana Minna Pekkola-Virtanen.

• puheenjohtaja	maatalousyrittäjä/puutarhuri, Alanne Päivi	Lohja
○ varajäsen	maanviljelijä/kehityspäällikkö, Mäkinen Marja-Liisa	Lohja
• jäsen	postityöntekijä, Porkka Anu	Kouvola
○ varajäsen	yrittäjä, Pekkala Merja	Iitti
• jäsen	data specialist, Sahlman Heli	Taipalsaari
○ varajäsen	maaseutuyrittäjä, Kaipia-Hyväri Päivi	Lemi
• jäsen	maatalousyrittäjä, Vaittinen Elina	Akaa
○ varajäsen	maanviljelijä, Mänki Marianne	Jokioinen
• jäsen	maatalousyrittäjä, asiamies, Raininko Mari	Kärkölä
○ varajäsen	maatalousyrittäjä, Mökkälä Anneli	Hämeenlinna
• jäsen	maatalousyrittäjä, Aho Anna-Maija	Pälkäne
○ varajäsen	yrittäjä, Rönni Marja	Pälkäne
• jäsen	maatalousyrittäjä, Kantonen Katri	Pälkäne
○ varajäsen	maaseutuyrittäjä, Naapi Liisa	Jämsä

Edustajisto

• Etelä-Karjala	Reetta Seppänen Johanna Kahra Helena Lensu-Saukkonen Tiia Limatius
• Häme	Jaana Kivikko, puheenjohtaja Kaarina Mäkinen Natja Tiirikkala-Toivonen Elina Eskola Satu Mäkelä Kati Tiilikkala Iida Vaittinen Elina Nummela Marianne Julin
• Kymenlaakso	Päivi Koskinen Minna Pekkola-Virtanen, varapuheenjohtaja Sovi Vääntäjä
• Pirkanmaa	Selja Kallio Terhi Liitti Anni Salomaa Sinikka Luokkanen Paula Koivisto Pirjo Sahra Arja Äijälä Leena Valkeeniemi-Tasanen

- Uusimaa Tiina Elttula/Riitta Hiitola 7.11.2020 alkaen
Jaana Sohlman
Niina Holm
Pepina Elolampi
Kirsi Oksanen
Tiia Kylänpää

Toimihenkilöt 2020

- toiminnanjohtaja, Haapanen Kirsi, 28.2.2020 saakka
- ruoka-asiantuntija, järjestöpäällikkö, Kunnaala Jenni (toiminnanjohtaja 21.4.2020 alkaen)
- ruoka-asiantuntija, Malin Suvi
- ruoka-asiantuntija, Nokkonen Satu
- ruoka- ja yritysasiantuntija, Penttilä, Outi
- ruoka-asiantuntija, Veteli Hannele (lyhennetty työaika 20%)
- maisema-asiantuntija, Hirvonen Auli
- maisema-asiantuntija, Koski Katriina
- maisema-asiantuntija, Puolamäki Laura (20.1.2020 alkaen)
- maisema-asiantuntija, Söyrinki Riikka
- yritysasiantuntija, Lento-Kemppi Sanna

Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus toimii Etelä-Karjalan, Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Kymenlaakson, Pirkanmaan sekä Uudenmaan maakunnissa 10 eri toimihenkilön voimin. Ruokaan, elintarvikkeisiin ja yrityspalveluihin liittyviä asiantuntijapalveluita antoi toimintavuonna kuusi asiantuntijaa ja maiseman- ja luonnonhoitoon liittyviä asiantuntijapalveluita neljä asiantuntijaa. Asiantuntijuuden eri toimialojen osaamisvastaavina toimivat ruoka- ja ravitsemusneuvonnassa Outi Penttilä sekä yritysneuvonnassa Sanna Lento-Kemppi, maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnassa Katriina Koski sekä järjestöpäällikkönä Jenni Kunnaala.

Piirikeskuksen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenet ja yhdistykset

Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 11 361 henkilöä, josta naisia 5590 ja yhdistysten määrä 223 kappaletta.

TOIMINTA 2020

Etelä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten järjestämään toimintaan retkille, kursseille, luennoille, työpajoihin sekä muihin tapahtumiin osallistui noin 9100 henkilöä, joista noin 10 % etänä. Määrään on laskettu mukaan hankkeiden työpajat, jossa vastuullisena järjestäjänä on ollut piirikeskuksen asiantuntija. Sosiaalisessa mediassa videoiden ja neuvonnallisten päivitysten avulla tavoitettiin noin 51 000 henkilöä.

Toimintaan osallistuneiden vapaaehtoisten lukumäärää on viime vuoden osalta todella vaikea arvioida. Tiedustelujen perusteella yhdistykset ovat päässeet toteuttamaan noin 10-30% normaalista toiminnastaan. Vuoden 2019 toimintaa osallistuneiden määräksi arvioimme 8000. Vuosi 2020 tulee jäämään huomattavasti tästä lukemasta koronarajoitusten vuoksi. Arvio 4000 henkeä. Huhtikuussa 2021 saamme yhdistysten toimintakertomukset, jolloin voidaan tehdä tarkempi tarkastelu.

Kohderyhmää lähestyttiin uutiskirjein, Facebookin kautta sekä kontaktoinnilla kursseilla, luennoilla ja muissa tapahtumissa, jotka oli mahdollista järjestää. Kohderyhmän tavoittamisessa haasteena on ollut jäsenten sähköpostien vähäinen määrä suhteessa koko jäsenmäärään. Viestinnässä uutiskirjeet tavoittivat noin 4600 jäsentä. Määrä on kuitenkin noussut noin kahdella sadalla verrattuna vuoteen 2019.

Piirikeskuksen edustajistosta ja hallituksen jäsenistä muodostetut alueelliset maakuntatiimit ovat tärkeä tuki toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Luottamushenkilöiden kautta tieto kulki yhdistyksiin.

Piirikeskuksen tärkeimmät sidosryhmät ovat kaupungit, kunnat, muut yhdistykset, Leader-toimintaryhmät, MTK, ympäristöministeriö ja Viherympäristöliitto. Sidosryhmien kanssa on viestitty ajankohtaisista asioista.

Viime vuonna isompia piirikeskuksen omia sidosryhmätapaamisia ei järjestetty, vaan tehtiin käynti pääkaupunkiseudulle Uudenmaan Marttojen ja MTK Uusimaan toiminnanjohtajien luokse helmikuussa. Tilaisuuksissa esiteltiin piirikeskuksen toimintaa, osaamistamme ja palveluitamme puolin ja toisin. Tätä kohdennettua toimintatapaa aiomme hyödyntää myös jatkossa. Asiantuntijat osallistuivat aktiivisesti sidosryhmäyhteistyöhön, kuten Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson kulttuuriympäristön yhteistyöryhmien toimintaan.

TOIMINTA JA TULOKSET AVAINTULOSALUEITTAIN

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Alueellista ruoka- ja ravitsemusneuvontaa annettiin erilaisilla kursseilla, luennoilla ja tapahtumissa. Ruokakurssien teemat vaihtelivat, mutta teemoissa huomioitiin ilmastoystävälliset valinnat, riistan hyödyntäminen ja ruokahukan vähentäminen ja suomalaiset raaka-aineet. Kurssuja pidettiin miesryhmille 2 kpl, joka on positiivinen asia, koska ruoanvalmistus on myös miesten asia. Kaikkiaan ruokakursseja ja luentoja pidettiin yhdistyksille sekä muille tahoille yhteensä 50 kpl. Kurssit jakaantuivat jäsenalueittain seuraavasti: Häme 2 kpl (13 osallistujaa), Kymenlaakso 4 kpl (29 osallistujaa), Pirkanmaa 5 kpl (50 osallistujaa) ja Uusimaa 15 kpl (174 osallistujaa). Luentoja pidettiin Pirkanmaalla 3 kpl (98 osallistujaa). Kasvisaarten arvoitus -toimintarata Juupajoella, Kopsamon alakoululla avasi Saperen keinoin kasvisten maailmaa (osallistujia 70). Luentoja pidettiin etänä Teamsin kautta 5 kpl, joissa osallistujia 40. Luonnonyrttien käyttövinkeistä tehtiin somepostauksia 8 kpl, joista 2 oli videoita. Uusien sähköisten työvälineiden hyödyntäminen on mahdollistanut monien tilaisuuksien järjestämisen myös poikkeusoloissa. Ihmisten kokoontuminen, yhdessä tekeminen, uuden oppiminen ja vertaistuki koetaan kuitenkin valtavan tärkeäksi. Tämä näkyi selvästi kesän ja alkusyksyn aikana, jolloin pienehköjä kokoontumisia oli mahdollista järjestää. Korona-aikana yhteisöllisyyden merkitys vahvistui.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

#kouluruokaakotona ja #leivotaankotona

#kouluruokaakotona ja #leivotaankotona -teemoilla vastasimme heti kotien tarpeeseen poikkeustilanteen alkaessa ja Suomen siirtyessä etäkouluun ja etätöihin. Kuuden viikon ajan teimme somekanavissamme terveellisistä lounasvaihtoehdoista ja leivonnasta opetusmateriaalia lasten näkökulmasta. Kuinka kouluikäiset lapset voivat itse valmistaa hyvää, terveellistä ja helposti valmistuvaa #kouluruokaakotona ja #leivotaankotona. Ruokavideot, ohjeet ja kolme viikon ruokalista sekä leivontaohjeet ovat hyödynnettävissä nettisivuillamme. Postauksia oli 36 kpl. Ne tavoittivat kaikkiaan 40 184 seuraajaa ja niitä jaettiin yhteensä 175 kertaa, videoita oli kaikkiaan 26 kpl.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Ikääntyvien kotona selviämisen tukeminen hyvän ravitsemuksen avulla

Ikäihmisten tulisi aiempaa pidempään säilyä toimintakykyisinä ja kyetä asumaan itsenäisesti omassa kodissaan. Hyvä ravitsemustila edistää toimintakyvyn säilymistä. Tavoitteenamme olikin edistää kotona asuvien ikääntyvien ravitsemusta ja ohjata heitä sekä heidän omaisiaan huolehtimaan ruokavalion monipuolisuudesta korostaen ikääntyvien ravitsemuksen erityispiirteitä. Havainnollistavien pisteiden avulla ikääntyviä ohjattiin terveellisiin, monipuolisiin ja säännöllisiin ruokavalintoihin konkreettisella tavalla. Havaintopisteillä kiinnitettiin huomio erityisesti ikääntyvien ravitsemuksen ongelmakohtiin ja niiden ennaltaehkäisyyn. Havaintopisteiden teemoja olivat muun muassa monipuolinen ruokavalio konkreettisten esimerkkien muodossa, kasvikset, kuidun, proteiinin ja rasvojen lähteet, Sydänmerkki-tuotteet sekä erilaiset elintarvikepakkaukset. Tapahtumissa annettiin myös helppoja käytännön vinkkejä ruokavalion koostamiseen ja etenkin proteiinin saannin varmistamiseen. Ikääntyville pidettiin 7 luentoa teemalla Vinkkejä viisaisiin valintoihin (135 osallistujaa). Ikääntyvien kanssa toimiville perhehoitajille 1 luento (14 osallistujaa).

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Lahden kaupunki, Tampereen kaupunki ja muut yhdistykset

Ikämiehet kokkaa

Ikääntyville miehille suunnatulla kolmen kokoontumiskerran kurssilla oli tavoitteena ohjata kotona asuvien ikääntyneiden ravitsemusta terveellisempään suuntaan, lisätä miesten ruuanvalmistustaitoja, lisätä ikääntyneiden ymmärrystä ruokavalion vaikutuksesta terveyteen ja toimintakykyyn sekä parantaa

elämänlaatua ravitsemuksen avulla. Ruokakurssi toteutettiin Hämeenlinnan Hauholla. Kurssilla keskusteltiin ruuasta ja ravinnosta, tutkittiin erilaisia ruokapakkauksia ja niiden paljon tietoa sisältäviä pakkausmerkintöjä ja tietysti valmistettiin ruokaa, joka syötiin yhdessä pitkän pöydän ääressä. Kurssilaiset jakoivat paljon omia kokemuksiaan ruuasta ja ruokailutottumuksista sekä hyväksi kokemistaan käytännöistä. Kurssilaiset saivat muun materiaalin lisäksi reseptivihkosen, johon oli koottu ohjeet kaikista kurssilla valmistetuista ruuista. Tapaamiskerroilla oli osallistujia 10. Yhteistyökumppaneina tässä oli Hauhon seurakunta ja Hämeenlinnan seudun omaishoitajat ry. Yhteistyökumppaneiden avulla tavoitimme juuri kohderyhmään kuuluvia miehiä, joista osa toimi puolisonsa omaishoitajana ja ruuanvalmistustaidot olivat vain auttavalla tasolla. Miehet saivat ryhmässä vertaistukea toisiltaan, taitoja ruuanvalmistukseen ja paljon tietoa hyvistä ruokavalinnoista. Heidän lisäksi hyötyjiä ovat myös kotona olevat puoliset sekä miesten tuttavat, jotka eivät olleet mukana ryhmässä.

Rahoitus: Hauhon Säästöpankkisäätiö

Ilmastoviisas ruokavalio -työpaja

Yläkouluun 8.luokkalaisille suunnitellussa työpajassa käsiteltiin ilmastotekoja. Työpajassa tutustuttiin siihen, minkälaisia tekoja on tehty suomalaisessa ruuantuotannossa, minkälaisia vaikutuksia teoilla on ja mitä kuluttaja voi itse tehdä. Ruokahävikin vähentämistä harjoittelimme aivan konkreettisesti, valmistamalla ruokaa tähteistä. Ruokapaja toteutettiin osana Hämeenlinnan Kaurialan koulun ilmiöoppimispäivää. Työpajaan osallistui 8 oppilasta.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Ruokaneuvot

Ruokaneuvot-konseptissa oli mukana Satu Nokkonen. Ruokaneuvot tuottavat sesonginmukaisen ruokakokonaisuuden Koti ja maaseutu -lehteen ja tätä hyödynnetään muussakin markkinoinnissa. Teemoina olivat tammikuussa sipulit ja toukokuussa alkukesän herkku eli uudet perunat.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Haista maista mansikka

Haista maista mansikka-lapsiperhetilaisuuksissa viestittiin lapsiperheille havainnollisesti ja konkreettisesti lapsiperheiden ruokasuosituksista ja terveellisestä ravitsemuksesta, ohjattiin lapsiperheitä parempiin ruokavalintoihin ja kannustettiin perheitä yhdessä syömiseen. Esillä oli erilaisia havainto- ja tehtäväpisteitä, joista keskusteltiin yhdessä ja joissa lapset huoltajineen eri aisteja käyttäen itse tutkien ja kokeillen tutustuivat ruokamaailmaan. Huoltajat saivat käytännönläheisiä vinkkejä kodin ruokakasvatukseen ja ruokailun järjestämiseen ja kerhon ohjaajat työkaluja omaan toimintaansa. Tilaisuuksia järjestettiin Lappeenrannassa kaksi, joihin osallistui 8 lasta ja 5 aikuista.

Rahoitus: Lappeenrannan kaupunki

Hei -Me kokataan!

Hei – Me kokataan! -projektin tavoitteena oli korostaa perheille ja vanhemmille, että yksittäiset ruokavalinnat eivät tee ruokavaliosta terveellistä tai epäterveellistä, vaan ruokavaliion kokonaisuus ratkaisee. Ruokapajoissa pääsivät lapset ja äidit, isät yhdessä kokkailemaan lapsiperheen ruokia, välipaloja. Ruokapajoissa pidettiin ravitsemukseen liittyvä lyhyt info Saperea hyödyntäen (mm. kuusi annosta kasviksia, kuitu- ja sokeriannokset), jonka jälkeen valmistettiin ateria ja nautittiin aterista yhdessä syöden, keskustellen ruokavalinoista. Jokaisen ryhmän kanssa tavattiin 2 kertaa. Eksoten ravitsemus-, puhe- ja toimintaterapeuteille pidettiin Sapere-info. Yhteistyökumppaneina mm. seurakuntien äiti-lapsi-kerhot, MLL:n perhekerhot, perheryhmät. Ruokapajoja pidettiin Etelä-Karjalassa (5 kpl) Hämeessä (8 kpl), Pirkanmaalla (8 kpl), Kymenlaaksossa (10 kpl) ja Uudellamaalla (6 kpl). Tavoitettiin kaikkiaan 94 lasta ja 82 aikuista. Koimme, että ruokapajoissa olimme juuri sen asian äärellä, mikä on perheille tärkeää. Käytännön tekemisen kautta voitiin tuoda tärkeitä ravitsemukseen liittyviä seikkoja esille ja lapset ovat mukana. Palautteita osallistujilta: *Ohjelma oli mukava ja aistit otettiin käyttöön. Tuli juuri oikeaan hetkeen elämää. Kiva kun tuli maisteltua uusia juttuja. Lapset maltoi tosi hyvin osallistuja kokkailuun ja ruoka maistoi. Sisältö oli juuri sopiva lapsiperheelle ja paljon saatiin tehtyä yhdessä.* Yhteistyökumppanit olivat mielissään, että tämäntyyppisiä ruokapajoja järjestetään. He saivat näistä ideoita omaan toimintaansa ja voivat jatkossa toteuttaa vastaavanlaisia ruokapajoja myös itsenäisesti. Useammassa keskustelussa tuli esille se, että valitettavasti huonoimmassa osassa olevat perheet jäivät tavoittamatta eli juuri ne, jotka eniten apua ja neuvoja kaipaisivat ja tarvitsisivat.

Rahoitus: Tampereen talouskoulun säätiö sr

Kokouspalvelut

Alkuvuosi 2020 oli Vanajan Parven kokouspalveluiden osalta vilkas ja koko kevät näyttikin varausten osalta todella positiiviselta. Koronatilanne kuitenkin pysäytti toiminnan Vanajan Parvella täysin maaliskuussa. Kesällä tilaisuuksia järjestettiin varovaisesti ja syksyllä toiminta oli hetkellisesti vilkkaampaa, kunnes jälleen loppuvuodesta kokoontumisrajoituksia tiukennettiin ja järjestettiin ainoastaan pieniä tilaisuuksia. Kokouslaitteiston tasoa parannettiin hankkimalla tiloihin videoneuvotteluvälineistöä, joista toivotaan olevan asiakkaille hyötyä tulevana vuonna. Kahvi- ja ateriapalveluja tarjottiin 153 kertaa yhteensä 2682 asiakkaalle.

Lähikalan käytön edistäminen

Koululaisten kalankäyttöä edistettiin Valtakunnallisessa kalastuspäivässä Tampereella, jossa alakoululaisille kerrottiin kalankäsittelystä, ruuanvalmistuksesta sekä kalan ravitsemuksellisuudesta. Tapahtumassa paistettiin muikkuja maistiaisiksi. Osallistujia 175 koululaista ja 15 opettajaa. Tapahtuma toteutettiin yhteistyössä Pirkanmaan Kalatalouskeskuksen kanssa. Hämeenlinnan Hauholla Eteläisten alakoululaisten kalankäyttöä edistettiin 85 oppilaalle ja 10 opettajalle. Kalan käytön edistäminen on ollut pitkäjänteistä ja vuosittaista toimintaa. Edistämistyössä jatkuvuus lisää työn vaikuttavuutta. Koululaiset oppivat vuosi vuodelta uusia asioita kalasta ja sen valmistamisesta ruuaksi. Samalla mieleen muistuu jo aiemmin opitut asiat, jotka näin ollen vahvistuvat.

Rahoitus: Yksityinen rahoitus

Mitä meillä on ruokana?

Mitä meillä on ruokana? -toimintamallin tavoitteena oli kotitalouksien ruokaosaamisen vahvistaminen ja perheiden hyvinvoinnin lisääminen yhdessä kaupunkien sosiaalitoimen ja seurakunnan diakonia kanssa. Projektin tarkoituksena oli luoda koulutuspaketti ja toimintamalli sosiaalitoimen tai diakonian vähävaraisille lapsiperheille. Toimintamallin avulla lisättiin näiden perheiden ruoka- ja ravitsemusosaamista heidän omassa kodissaan. Toteutettiin käymällä yhden perheen luona 4 kertaa, jolloin keskusteltiin ruokaan, ruoanvalintaan liittyvistä seikoista ja tehtiin yhdessä ruokaa perheen kanssa. Perhe koki tällaisen toiminnan hyväksi ja avartavaksi. Yhteistyökumppanin Tampereen seurakunnan johtava diakoni totesi tällaisella toiminnalla olevan tarvetta. Haasteena on se, että perhe ottaa tällaisen toiminnan vastaan.

Rahoitus: Tampereen talouskoulun säätiö sr

Nuorten ruokapajat

Ruokapajojen kohderyhmänä olivat 14-17-vuotiaat nuorisokodeissa asuvat nuoret. Ruokapajoissa viestittiin nuorille havainnollisesti ja konkreettisesti terveellisestä ravitsemuksesta, hyvän ruokavalion koostamisesta, taloudellisuudesta ja valmistettiin sekä syötiin ruokaa yhdessä. Tavoitteena oli ohjata nuoria parempiin ruokavalintoihin. Erityisesti terveellisten aamu- ja välipalojen sekä ateriarytmien merkitystä korostettiin. Tapahtumilla haluttiin lisätä nuorten tietoa elintarvikkeista ja antaa vinkkejä parempiin valintoihin välttämättä turhaa sokerin saantia ja lisäten kasvien käyttöä sekä kuidun saantia. Nuoret kokivat ruuan valmistamisen yhdessä mielekkääksi. Toiminta koettiin myös nuorisokotien ohjaajien ja johtajien taholta opettavaksi ja yhteisiä ruuanlaittohetkiä järjestetään varmasti nuorisokodeissa jatkossa enemmän. Tällainen koko ryhmän yhdessä tekeminen koettiin mukavammaksi kuin ruuanlaittovuorot ohjaajien kanssa. Yhteinen, leppoisa, mutta ohjattu kokkailuhetki loi onnistumisen kokemuksia myös niille nuorille, jotka eivät olleet aiemmin paljoa osallistuneet ruuanvalmistukseen. Nuorille jaetut konkreettiset välipalakassit vahvistivat nuorten ymmärrystä siitä, mitä kaupasta kannattaisikaan karkkipussin sijaan evääksi ostaa. Itsenäistyvien nuorten ymmärrys ruuan hinnasta ja itse valmistamisen tuomasta säästöstä lisääntyi ruokapajoissa. Nuorten ruokapajoja järjestettiin Kanta- ja Päijät-Hämeessä sekä Uudellamaalla (5 kpl) ja niihin osallistui 25 nuorta.

Rahoitus: Stiftelsen 7:nde Mars Fondenn ja Bertha Hernbergin säätiö

Poikkea polulta

Poikkea polulta- tilaisuudessa lisättiin lasten luontotietoutta ja rohkaistiin lapsia tutustumaan luonnontuotteisiin kaikkia aisteja käyttäen Sapere-makukoulumenetelmää hyödyntäen. Tavoitteena oli edistää terveellistä ruokavaliota, lähi- ja luontoruoan arvostamista ja luonnontuotteiden talteenotto- ja käyttökulttuurin säilymistä. Lapsille kerrottiin jokamiehen oikeuksista ja opastettiin keräämään ravintokäyttöön vain niitä lajeja, jotka varmasti tunnistaa syötäväksi. Esillä oli kuva-arvoituksia marjoista ja luonnonyrteistä ja myös oikeita luonnonyrtejä ja marjoja. Lasten kanssa valmistettiin välipaloja luonnontuotteita hyödyntäen ja he saivat myös luonnontuoteaiheista materiaalia kotiin. Lapset oppivat, miten helppo luonnonyrtejä on lisätä tuttuihin välipaloihin ja oppivat maistelemaan niitä ennakkoluulottomasti. Kerho pidettiin yhteistyössä Luumäen 4H-yhdistyksen kokkikerhon kanssa ja siihen

osallistui 2 kerhon ohjaajaa ja 8 lasta.
Rahoitus: Raija ja Ossi Tuuliaisen säätiö

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Taajamien niityt ja maisemapellot -infokäynnit

Taajamien niityt ja maisemapellot -infokäyntejä tehtiin 12 kpl, joissa esiteltiin kunnille, kuntapäätäjille ja sidosryhmille erilaisten niittyjen ja maisemapeltojen mahdollisuuksia viherympäristön hoidossa. Yhteensä tavoitettiin 50 henkilöä. Kuntia kannustettiin edistämään viherympäristöjen luonnon monimuotoisuutta ja virkistysarvoa resurssitehokkaasti. Tapaamisissa keskusteltiin maisemapeltojen ja niittyjen mahdollisuuksista kaava-alueella, laidunnuksen käytöstä ja hyödyistä alueiden hoidossa sekä luonnon monimuotoisuuden esiin tuomisesta taajamissa.

23.1.2020	Kangasalan kaupunki
3.2.2020	Tuusulan kunta
6.2.2020	Tammelan kunta
12.2.2020	Turun kaupunki
13.2.2020	Helsingin kaupunki
26.2.2020	Espoon kaupunki
12.3.2020	Lappeenrannan kaupunki
11.9.2020	Lapinjärven kunta
6.10.2020	Etelä-Karjalan kulttuuriympäristöryhmä: mukana Lappeenrannan kaupunki, Imatran kaupunki, Etelä-Karjalan liitto, Etelä-Karjalan museo, Metsähallitus, Museovirasto, Kaakkois-Suomen ELY-keskus
11.11.2020	Hämeenlinnan kaupunki
25.11.2020	Pälkäneen kunta
18.12.2020	Valkeakosken kaupunki

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Niityn lomo

Vuoden maisemateko -kilpailu järjestettiin kuudetta kertaa, tällä kertaa teemalla ”Niityn lomo”. Vuoden maisemateko nostaa aina esille paikallisen kulttuuriympäristön arvoja ja ominaispiirteitä, lisää yhteisöllisyyttä ja edistää kohteen säilymistä tuleville sukupolville kestäväällä tavalla. Vuonna 2020 kilpailulla kannustettiin kiinnittämään huomiota luonnon monimuotoisuuteen sekä hoitamaan ja edistämään erilaisten niittyjen monimuotoisuutta.

Yhdessä Länsi-Suomen piirikeskuksen kanssa suunniteltiin yhteinen kampanja, jossa hyödynnettiin erityisesti somea; päivityksiä tehtiin kuukausittain useita. Valintaraadissa olivat 4H Anna Rautio / Pirkanmaa, ELY Riitta Ryömä / Päijät-Häme, Metsähallitus Teijo Heinänen / Kanta-Häme, SYKE Janne Heliölä / Uusimaa, ELY Kimmo Inki / Kymenlaakso, Saimaarium Laura Blomqvist / Etelä-Karjala, WWF Essi Aarnio-Linnavuori, Lännen media Jami Jokinen.

Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten toimialueella kilpailuun 34 osallistumista.

Palkitut olivat:

- *Etelä-Karjala*: Lappeenrannan kaupunki - Pappilanpellon puiston, Vilho Petter Nenosen puiston, Skinnarlan kosteikon ja Marssitien rantaniityn uusien niittyjen pilottikohteet.
- *Kanta-Häme*: Honkalanrannan tuki ry - Honkalanrannan luonnonsuojelualue
- *Kymenlaakso*: Pirjo Niilo-Rämä – pihaniitty
- *Pirkanmaa*: Katja Karhu - Tuomarlan hakamaat
- *Päijät-Häme*: Laura ja Mika Hämäläinen – Tupalan metsälaidun
- *Uusimaa*: Hanna Maidell - pihaniitty

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Laidunpankki

Ylläpidettiin ProAgria Etelä-Suomi ry:n omistamaa Laidunpankki -palvelua. Laidunpankki tarjoaa monipuolista tietoa sopimuslaidunnuksesta. Palvelu on ilmainen ja palvelee sekä maanomistajia että

karjanomistajia. Sivuille vietiin tietoa laidunnuksesta ja palveluista sekä tehtiin päivityksiä Laidunuutisia - palstalle. Sivusto palvelee valtakunnallisesti, vaikka sen ylläpito hoidetaan Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksesta. Laidunpankki -verkkopalvelun edistämiseksi aloitettiin viestinnällinen yhteistyökampanja Metsähallituksen ja Fingridin kanssa.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö (kuluttajavalistus), maksulliset markkinapaikat (palvelinmaksu, viestintäkampanja)

Luennot ja retket

Järjestettiin maisema- ja lumoaiheisia luentoja, työpajoja ja opintoretkeä yhteensä 13 kpl, joissa yhteensä 432 osallistujaa.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö, ostopalvelu, hankerahoitus

Kulttuurimaisemat

Kansainvälistä maisemapäivää vietetään vuosittain 20.10. Maisemapäivä on osa Euroopan kulttuuriympäristöpäivien ohjelmaa. Päivän kunniaksi Maa- ja kotitalousnaiset järjestivät maisemakävelyitä kahdeksassa maakunnassa. Etelä-Suomesta osallistuttiin Maisemapäivä -kampanjaan Pirkanmaalla virtuaalikävelyllä Rapolassa. Saimaan alueella olemme laatimassa Saimaan kulttuuriperinnön toimintaohjelmaa. Ohjelma rakennetaan yhteiskehittämiseen perustuvan työpajasarjan avulla. Ensimmäisessä työpajassa yli 50 osallistujaa kartoitti alueen toimijaverkoston sekä verkoston toimintakehikolleen asettamia rajoja. Valmis ohjelma liitetään osaksi Saimaan alueen kansainvälisiä makrohankkeita, kuten Euroopan kulttuuripääkaupunkihaku 2026, Saimaa Geopark ja Saimaan maailmanperintöprosessi. Pirkanmaalla tuotimme Lauhanvuori-Hämeen kangas Geoparkille Alkkian kulttuuriympäristöpolun ja kulttuuriperinnön datapankin yhdessä Turun yliopiston Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen koulutusohjelman kanssa.

Rahoitus: Ympäristöministeriö, ostopalvelut

Maiseman- ja luonnonhoito kaupungeissa ja kunnissa, RAMS kunnossapitoluokkien niityt ja pellot

RAMS kunnossapitoluokkien niittyihin ja peltoihin liittyvät työt ovat keskeinen osa palvelutarjontaa.

Asiakassuhde Tampereen ja Kangasalan kaupunkien kanssa jatkui avoimien viheralueiden RAMS luokitusten päivityksellä. Tuusulan kunnan kanssa kehitettiin maisemanhoitoa laidunnuksen avulla. Lisäksi kunnille tehtiin 7 kpl kohdekohtaisia hoitosuunnitelmia, 1 kpl maisemapeltojen viljelysuunnitelmia sekä kunnossapidon laadun valvontaa 17 kohteessa. Lisäksi järjestettiin 2 kpl arvoniittyjen lupiinitalkoita. Senaatti-kiinteistöjen kanssa jatkettiin yhteistyötä Hämeenlinnan vallien laidunnuksen seurannassa ja suunnittelussa sekä aloitettiin Kymminlinnan maisemanhoidon suunnittelutyöt.

Rahoitus: ostopalvelu

NEUVO 2020

NEUVO 2020 on tarjonnut maisema-asiantuntijoille mahdollisuuden tehdä tilakohtaista neuvontaa erittäin edullisesti. NEUVO 2020 tilakohtaisia neuvontakäyntejä 33 kpl ja erilaisia markkinointiviestejä lähetettiin useita. Asiasta tiedotettiin aktiivisesti ja annettiin puhelinneuvontaa.

Rahoitus: Maaseuturahasto

Valio Carbo

Valio Carbo -hankkeessa kartoitettiin seitsemän tilan luonnon monimuotoisuutta, linnustoa, kasvillisuutta ja hyönteisiä. Kartoituksessa tuotiin esiin Valion maitotilan luonnon monimuotoisuuden tilanne ja annettiin kehittämissuhteita monimuotoisuuskadon hillitsemiseksi.

Rahoitus: Valio Carbo -hanke

Hankkeet

Maaseudun viihtyisyyden, elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden lisäämiseksi Etelä-Suomessa kehitettiin nykyisiä maaseutumaiseman ja kulttuuriympäristön hoitoon liittyviä palveluja. Erityisesti kehitettiin maiseman tuotteistusta kaikille maaseudun toimijoille: asukkaille, kylille ja yrittäjille. Tehtiin aktiivista yhteistyötä ja tuotettiin palveluja maisema- ja luontokohteiden hoitoon.

Lumolaidun verkosto -hankkeessa Pirkanmaalla edistettiin biodiversiteettivaikutusten ymmärrystä hankkimalla uutta tutkimustietoa luonnonlaitumilta. Hankkeessa tehtiin mm. lajistokartoituksia ja maaperän monimuotoisuustutkimuksia. Kartoituksia tehdään yhdeksällä tilalla ja näistä tiloista syntyy

verkosto. Tämän verkoston avulla myös kehitetään toimintaa, jolla luonnonlaidunnuksesta saadaan lisäarvoa tiloille. Kaikille avoimeen Luonnonlaidunpäivään osallistui 24 henkilöä. Hankkeen toteuttamisaika on 1.3.2019 – 31.12.2021.

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Kylään maisemaan-maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina -hankkeessa oli tavoitteena innostaa toimijoita hyödyntämään kulttuurimaisemaa sekä kulttuuriympäristöä ja aineetonta kulttuuriperintöä sekä paikallista ruokakulttuuria ja historiaa monimuotoisesti ja aidosti yritystoiminnassa. Hankkeessa keskeistä oli aktivoida ja innostaa maaseutualueiden asukkaita ja yrittäjiä kehittämään omaa toimintaansa ja oman alueensa elinvoimaisuutta siten, että se houkuttelee matkailijoita alueille ja yritystoiminnan kehittymistä kylissä. Hankkeen tilaisuuksiin osallistui noin 420 henkilöä. Hanketta toteutetaan Uudenmaan, Kanta- ja Päijät-Hämeen maakunnissa yhdessä Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen kanssa. Hankkeen toteuttamisaika on 1.7.2018 - 28.02.2021.

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

MAISA -Maiseman arvo -maaseudun ekosysteemipalveluiden pilottihanketta toteutettiin Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Pirkanmaan maakunnissa, kolmella pilotti-maisema-alueella. Hankkeessa haettiin uusia, innovatiivisia sisältöjä ja tuotteita matkailuyritysten hyödynnettäväksi ja kannustettiin maanomistajia ylläpitämään arvokkaita maisema-alueita sekä tunnistamaan maisemaan liittyviä ansaintakeinoja. Hanketta toteutettiin työpajojen ja yrityskohtaisen neuvonnan kautta. Hankkeen tilaisuuksiin osallistui noin 150 henkilöä. MAISA-hankkeen toteuttajina ovat Lahden ammattikorkeakoulu, Maa- ja kotitalousnaisten keskus sekä Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset. Hankkeen toiminta-aika on 1.6.2018-31.12.2020.

Rahoitus: Maa- ja metsätalousministeriö

Lumovoimaa -hankkeen tarkoituksena on edistää luonnonhoitoyrittäjien liiketoimintamahdollisuuksia Uudenmaan ja Kymenlaakson luonnonsuojelualueilla. Luonnonhoidon toteuttamista tavoiteltiin lisäämällä yhteistyötä, kehittämällä suunnittelukäytäntöjä sekä lisäämällä osaamista ja tietoa. Hanketta hallinnoi Metsähallitus ja ProAgria Etelä-Suomi ry on tuensuorittajana. Hanketta toteutettiin Uudenmaan, Kymenlaakson ja Etelä- Karjalan maakunnissa. Hankkeessa järjestettiin laiduntapaamisia ja laidunvalmennuksia 5 kappaletta, joihin osallistunut 44 henkilöä. Hankkeen toteutusaika on 1.5.2018-31.8.2020.

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

ProAgria Etelä-Suomen alueella toteutetaan kahta Elinvoimainen maatila, Elina II –hanketta. Toinen toimii Kaakkois-Suomen, Uudenmaan ja Hämeen alueella ja toinen Pirkanmaalla. Elina II -koulutushankkeissa MKN maisemapalvelut ovat mukana luonnonlaidunnukseen liittyvässä koulutuksessa ja pienryhmätoiminnassa. Hankkeen toteutusaika on 1.11.2018 - 31.12.2021

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Leader-hanke Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson kulttuuriympäristöt kartoilla – EKKU käynnistyi Kaakkois-Suomessa. Hankkeessa tuotetaan kaksi maakunnan kulttuuriympäristökohteet kokoavaa karttasivustoa, Etelä-Karjalalle ja Kymenlaaksolle kullekin oma sivustonsa. Esitys toteutetaan käyttäen paikkatietoon perustuvaa Story Map -sovellusta, joka on informatiivinen ja samalla näyttävä tapa viestiä visuaalisten karttojen avulla. Hankeaika on 1.8.2019-31.12.2021.

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Leader-hanke Ruokaelämyksiä ja tarinoita tutuksi nostaa näkyväksi Pohjois-Kymenlaakson paikallista ruokaa, ruokaelämyksiä ja niihin liittyviä alueellisia tarinoita. Hankkeen aikana luodaan tarinoita hyödyntävä ja tukeva mobiilireitti, joka esittelee paikallista lähiruokatarjontaa, arvokkaita maisemia ja paikallishistoriaa. Hankkeen tilaisuuksiin osallistui 50 henkilöä. Hankeaika 1.3.2019- 31.12.2021.

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

YRITYSPALVELUT

Edistämme Etelä-Suomen alueella pien-, perhe- ja/tai yksinyrittämistä (esim. naisyrittäjyyttä) mm. Portaat yrittäjäksi –valmennuksen avulla.

Ajankohtaista GreenCare toiminnasta

Etelä-Suomessa toteutettiin GreenCare yrittäjille suunnatut tapahtumat maakunnittain ja tilanteen mukaan yhteistyössä eri yhteistyökumppanien kanssa. Kiertueen tavoitteena on vahvistaa GreenCare toimijoiden osaamista ja verkostoitumista. Pirkanmaalla järjestettiin Metsän siimeksessä -koulutuspäivä, jonka teemana oli kuntouttavan ja palauttavan metsäkokemuksen toteuttaminen ja tuotteistaminen. Osallistujia oli 12. Uudellamaalla GreenCare -teema toteutettiin laatimalla ohjeistus ruoan merkityksestä GreenCare-toiminnassa. Tämä ohjeistus vietiin Etelä-Suomen MKN nettisivuille. Koronan vuoksi peruttiin valtakunnalliset GreenCare päivät Uudellamaalla, jossa oli tarkoitus tuoda esille ruoan merkityksestä GreenCare-toiminnassa. Etelä-Karjalassa järjestettiin ”Ajankohtaista asiaa GreenCare -yrittäjille” webinaari yhteistyössä EKSOTEn kanssa. Osallistujia oli yhteensä 17. Tapahtuma oli tärkeä julkisen sektorin ja yrittäjien välisen keskustelun ja yhteistyön ylläpitämisen näkökulmasta.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Agronaisten avaintaidot – koulutuskokonaisuuden viimeinen koulutuspäivä ”Viestien ja vaikuttaen” pidettiin tammikuussa. Osallistujia oli neljä henkilöä.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Elintarvike- ja ruoka-alan kehittäminen

Vahvistettiin elintarvike- ja ruoka-alan toimijoiden ammatillista osaamista mm. järjestämällä hygieniosaamiskoulutuksia 4 kpl, joista 3 oli etänä, osallistujia yhteensä. 20. Hygieniosaamistestin suoritti kaikkiaan 113 kpl. Hygieniosaamiskoulutuksia ja –testejä markkinoitiin uusille kohderyhmille, mm. seurakunnille.

Elintarvikeyrittäjien toimintaa kehitettiin laatimalla ravintosisältölaskemia kolmelle yrittäjälle. Luonnonrytit kiinnostivat monella alueella. Haminan kaupunki tilasi naisyrittäjille kurssin luonnonryttien käytöstä, osallistui 4 yrittäjää. Hahkialan kartanon kanssa kehitettiin luonnonryttejä hyödyntävä ruoka-maisematuote. Pirkanmaalla pidettyyn luonnonryttikävelyyn osallistui 10 henkilöä. Omavalvonnan ohjausta ja omavalvontasuunnitelman päivityksiä tehtiin yhdelle yritykselle kahteen kertaan. Pidettiin ruoka- ja matkailuyrityksille viisi työpajaa – teemoina: ”Hinnittelun perusteita”, ”Omien tuotteiden hinnoittelu”, ”Lähiiruoka voimavaraksi”, ”Lähiiruoka näkyväksi asiakaspalvelutilanteissa” ja ”Yritystoiminnan kannattavuuden vahvistaminen”. Osallistujia yhteensä 38.

Oltiin mukana S-ryhmäyhteistyössä järjestämässä tulevaisuusvalmennuksia, pidettiin kolme valmennuspäivää ”Megatrendit” osakokonaisuudessa. Valmennuspäivien teemat olivat: ”Megatrendit ja kuluttajatietoa päätöksenteon tukena”, ”Ruoalla on tekijät – ruoalla on tarinat” ja ”Miten parannan ruoantuotannon imagoa”. Osallistujia oli 44.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja yksityinen rahoitus

Maistuva maaseutuyritys -tunnustus

Suomalainen maaseutu tuottajineen ja yrityksineen tarjoaa laadukkaita raaka-aineita ja elintarvikkeita niin teollisuudelle, kaupalle kuin kuluttajillekin. ”Maistuva maaseutuyritys” -tunnustukset jaettiin nyt jo neljättä kertaa. Ehdotuksia kerättiin nettisivujen kautta ja eri tapahtumien yhteydessä. Maakunnittain tunnustuksen saajiksi valittiin Micaro Makeiset Etelä-Karjalasta, Lehmonkärki Resort Hämeestä, Kilkkilän Farmi Kymenlaaksosta, Maivian pidot Pirkanmaalta sekä Porlammin Meijeri Uudeltamaalta. Tunnustukset toimitettiin saajille henkilökohtaisesti maakunnittain koronatilanteen vuoksi.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Portaat yrittäjäksi- valmennus

Teemoina ovat mm. yrittäminen ammattina, yrityksen suunnittelu ja perustaminen, talouden hallinta, markkinointi ja myynti sekä johtaminen. Valmennuksessa huomioimme myös valmennettavien suuntautuminen eri toimialoille. Tilaisuuksien tarkoituksena on tarjota tiedon lisäksi kannustusta, vertaistukea ja mahdollisuutta mentor-valmennukseen yrittäjäpolulla. Portaat yrittäjäksi -valmennus toteutettiin kolmen kerran kokonaisuutena ja pidettiin Teamsin kautta. Kohderyhminä mm. hyvinvointia alan yrittäjät ja yrittäjiksi aikovat, ruoan ja maiseman tuotteistuksesta kiinnostuneet. Portaat yrittäjäksi valmennus on synnyttänyt yrittäjyyttä ja myös on vahvistettu jo olemassa olevaa maatilatoimintaa yrittäjyyden suuntaan. Osallistui kuusi henkilöä eri puolilta Etelä-Suomea.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Yritysasiantuntijapalvelut poikkeustilanteessa

Kevät 2020 aiheutti osalle yrityksistä äkillisen kriisitilanteen, kun myynti romahti ja kustannukset oli kuitenkin maksettava. Paikallisilla yritysasiiantuntijoilla oli haaste nopeasti perehtyä hyvin erilaisiin

poikkeustilannerahoituksiin ja jatkuvasti muuttuviin ohjeisiin. Tehtiin yhteistyötä alueen muiden yritysasiantuntijatoimijoiden kanssa, jotta pystyttiin auttamaan yrityksiä mahdollisimman kattavasti ja tehden järkevää työjakoa eri rahoitusmuotoihin keskittyen. Yrittäjille viestitettiin yleisesti poikkeustilannerahoituksista sekä henkilökohtaisten kontaktointien kautta. Yrityksiä avustettiin rahoitushaussa. Yrittäjiltä tuli palautetta, että eivät tienneet tällaisesta poikkeustilannerahoituksesta ja eivät olisi itse osanneet hakea tätä. Näiden yrityskontaktointien yhteydessä keskusteltiin selviytymisestä kriisitilanteesta. Henkilökohtaisia yrityskontaktointeja oli 18 kpl, joista kahdeksan yrityksen kanssa tehtiin poikkeustilannerahoitushakuun liittyvää avustamista.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Yrityskohtaisesti tarjottiin asiantuntijapalvelua seitsemälle yrittäjälle tai yrittäjäksi aikovalle. Keskusteltiin mm. yrityksen perustamiseen liittyvistä asioista, tuotteiden/palveluiden kehittämisestä, yhteistyöverkostoista. Yrittäjät kokevat tärkeäksi, että he voivat keskustella ongelmistaan/mieltä askarruttavista asioista henkilökohtaisesti asiantuntijan kanssa, vaikka tietoa on valtavasti tarjolla esim. netin välityksellä. Vuosi 2020 oli vahva digiloikka myös yritysasiantuntijoille, kun henkilökohtaiset asiantuntijapalvelut pitikin yht'äkkiä siirtää sähköisiin kokoushuoneisiin. Piti ensin itse opetella teknologian käyttö ja samanaikaisesti perehdyttiin mm. poikkeustilanne rahoitusmahdollisuuksiin sekä vielä opastettiin yrittäjiä käyttämään sähköistä kokoushuonetta. Yrittäjiltä tuli paljon positiivista palautetta, että asiat hoituivat sujuvasti tällä uudellakin tavalla ja he oppivat samalla uutta teknologiasta.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö, yksityisrahoitus

Lumo lautaselle Sääksmäellä

Lumo lautaselle Sääksmäellä -projektissa luotiin alueen maataloille, elintarvikkeiden jatkojalostajille ja ruokapalveluyrittäjille yhteinen Lumo lautaselle -verkosto vahvuudeksi markkinointia, viestintää ja yrittäjien yhteistyötä varten. Projektissa nostettiin esiin maiseman, ruoantuotannon sekä luonnon monimuotoisuuden yhteys. Samalla tuettiin luonnon monimuotoisuuden kehittämistä. Projektissa laadittiin Lumo lautaselle Sääksmäellä -reseptiikkalehtinen sekä video yrittäjien toiminnasta ja luonnon monimuotoisuudesta. Mukana oli 13 alueen yrittäjää. Heidän toiminnasta tehtiin esittelyt somepostaukset ja videosoitteita. Tämähän someviestintä tavoitti 11 693 seuraajaa Etelä-Suomen MKN facebook ja Instagram-tileillä.

Rahoitus: Sääksmäen Manttaalikuntasäätiö sr

Maaseutumarkkinat

Maaseutumarkkinat järjestettiin erityisjärjestelyin syyskuussa Lappeenrannan kauppatorilla. Tapahtuman tarkoituksena on edistää maaseutu- ja mikroyritysten myyntiä ja tunnettua. Maaseutumarkkinat on vahvasti lähiruokatapahtuma sekä maaseudun ja kaupungin kohtaamispaikka. Yrittäjiltä tuli paljon positiivista palautetta, kun tapahtuma järjestettiin poikkeustilanteesta huolimatta. Iso osa kevään, kesän ja syksyn muista markkinatapahtumista oli peruttu ja tällä on ollut merkittävä vaikutus monen maaseutuyrityksen vuoden myyntiin heikentävästi. Vuosi 2020 oli Maaseutumarkkinoiden 30 v. juhlavuosi ja tapahtuma kokosi poikkeusvuonnakin 3000 osallistujaa.

Rahoitus: Yksityisrahoitus, Etelä-Karjalan Maataloussäätiö

Metsän siimeksessä

Metsän siimeksessä retkellä Ikaalisissa tutustuttiin kuntouttavan ja palauttavan metsäkokemuksen toteuttamiseen ja tuotteistamiseen. Metsässä on parantavaa voimaa, se hoitaa sekä fyysistä kehoamme että mieltämme ja henkistä jaksamistamme. Maanomistajille, maaseutuyrittäjille sekä ruoka- ja matkailutoimijoille esiteltiin niitä mahdollisuuksia, joita metsään liittyvä kulttuuriperintö tarjoaa alueelle sekä yritystoiminnalle. Retken tavoitteena oli toimijoiden verkostoituminen ja siinä onnistuttiin hyvin. Retken aikana syntyi jo uusia ajatuksia yhteistyöstä. Osallistujia 12 kpl.

Rahoitus: Vihtori Peltonen - Lihasula säätiö sr

NEUVO 2020 -Maatilojen nykyaikaistaminen ja kilpailukyvyn parantaminen

Maatilojen nykyaikaistaminen ja kilpailukyvyn parantaminen (KIKY)-osiossa tarjotaan maataloille tilakohtaista neuvontaa, jossa pureudutaan mm. liiketoiminnan kehittämiseen ja kannattavuuden parantamiseen. Neuvo 2020 KIKY oikeudet on myönnetty maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijoille Outi Penttilälle ja Sanna Lento-Kempille. Neuvo 2020 -KIKY asiakkaita oli maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijoilla yhteensä 30 kpl (alueilla - Etelä-Karjala, Häme, Kymenlaakso, Pirkanmaa ja Uusimaa). Palvelut toteutettiin suurelta osin Teams sähköisen kokoushuoneen välityksellä, jolloin huomioitiin poikkeustilanteen edellyttämät rajoitukset.

Rahoitus: Maaseuturahasto

Nuukio Lakeland -yritysryhmähankkeen koordinointi ja hallinnointi

MKN maisemapalvelut hallinnoi ja koordinoi Nuukio Lakeland -yritysryhmähanketta. Hankkeen tavoitteena on Nuukion yritysryhmän yhteistyön vakiinnuttaminen, yhteisen ja yrityskohtaisen ympärivuotisen vastuullisen liiketoiminnan kehittyminen ja myynnin kasvu. Kehitystyö edistää myös matkailun sosiaalista, ekologista ja taloudellista kestävyyttä. Hanketta rahoittaa Uudenmaan ELY-keskuksen Maaseutuohjelma. Hankkeen kesto on 01.03.2020-28.02.2022.

Rahoitus: Ostopalvelu

Hankkeet

Future crops – tietoa uusien kasvien tuotannosta, käytöstä, liiketoimintamahdollisuuksista sekä suhteesta ihmisiin

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry on kumppanina Luonnonvarakeskuksen hallinnoimassa Future Crops -hankkeessa, missä on haettu tulevaisuuden peltoerikoiskasveja ja niiden käyttömahdollisuuksia, tietoa ja elämyksiä kysynnän ja liiketoiminnan tueksi. Kuluneena vuonna kohderyhmänä oli ruoka-alan oppilaitokset, joissa pidettiin FutureCrops -tulevaisuuden kasvit -infoja. Pirkanmaalla 5 infoa, joista yhdessä kokkailtiin ja yksi oli etänä. Osallistujia oli 95. Uudellamaalla oli kolme oppilaitosinfoa (135 osallistujaa), joista yhdessä mukana Tuusulan, Keravan ja Nurmijärven ruokapalveluiden henkilöstöä. FutureCrops -ruokamatkailuwebinaarissa kerrottiin, miten tulevaisuuden kasvit ovat mahdollisuuksia (osallistujia 40). Myös Luken tekemään Future Crops oppaaseen laadittiin reseptiikkaa ja käyttövinkkejä. Palautteena oppilaitoksilta tuli kiitokset siitä, että opiskelijoille tuli mahdollisuus tutustua eri tuotteisiin ja saada käytännön kokemusta uusien proteiinikasvien käytöstä. Myös opettajille tuli esille uusia tuttavuuksia. Koronatilanteen vuoksi peruuntui hanketoimijoiden Eduskuntatalon vierailu ja hankkeen esittely sekä oppilaitosinfoja.

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

ProAgria Etelä-Suomen alueella Hämeessä toteutetaan Hymy Häme II -hanketta, jossa ruoka- ja yritysasiantuntijoitamme on mukana ruoka- ja elintarvikepuolen asiantuntijoina. Hanketta *rahoittaa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*.

Luonnonyrteistä bisnestä

Hankkeen tavoitteena on lisätä luonnonyrttialan luomia mahdollisuuksia elintarvike-, ruoka-, matkailu- ja hyvinvointialan keskuudessa Kanta- ja Päijät-Hämeessä niin, että toimijoille tulee luonnonyrttien käytön avulla uudenlaisia liiketoimintamahdollisuuksia sekä liiketoiminnallista hyötyä. Toimintavuonna hankkeessa kartoitettiin luonnonyrttien poiminta- ja toimitusketjua Kanta- ja Päijät-Hämeessä. Molemmilla alueilla omat pienryhmät pohtivat luonnonyrttien keräämiseen liittyviä seikkoja alueillaan, mukana yht. 38 toimijaa (molemmilla alueilla 19 toimijaa). Esiin nousi luonnonyrttien poimijoiden tarve, joten pidettiin luonnonyrttien poimijakoulutuksen teoriaosuus etänä (osallistujia 71). Poimijakortin suoritti 34 henkilöä. Kerääjäverkoston toimintaa ei pystytty toteuttamaan koronatilanteen vuoksi, koska ravintolat ja ruokapalvelut eivät olleet auki. Pystyttiin kuitenkin luomaan verkostoja ja antamaan toimijoille uskoa luonnonyrteihin liittyvään toimintaan. Osallistujia hankkeen tapahtumissa 119. Hankkeen toimenpiteitä toteutettiin yhteistyössä alueen luonnonyrttitoimijoiden kanssa. Hankkeen toteuttamisaika 1.4.2018 – 30.8.2020.

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Luonnonyrteistä lautaselle

Luonnonyrteistä lautaselle Leader-hankkeen tavoitteena PoKo ryn alueella Juupajoella, Mänttä-Vilppulassa, Ruovedellä ja Virroilla on lisätä luonnonyrttialan tunnettuutta ja käyttömahdollisuuksia elintarvike-, ruoka- ja matkailualan keskuudessa PoKo ryn toimialueella. Hankkeessa edistetään toimijoiden yhteistyötä luonnonyrttitoiminnassa. Toimintavuonna hanke oli mukana koululaisten Metsäpäivässä Virroilla, jossa osallistujia oli 115. Hankkeen toteuttamisaika 1.9.2020-31.12.2021.

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Maatilayrittäjien liiketoimintavalmiuksien vahvistaminen

Kontaktointiin 11 maaseutuyritystä/maatilaa ja käytiin keskustelua mm. poikkeustilanteen aiheuttamista haitoista, liiketoiminnan kehittämisestä, rahoitusmahdollisuuksista.

Rahoitus: Maa- ja metsätalousministeriö

Uudet askeleet elintarvikealalla Kaakkois-Suomessa

Kaakkois-Suomen elintarvike- ja ruoka-alan yrittäjyyden kehittämiseksi haettiin ”Uudet askeleet elintarvikealalla Kaakkois-Suomessa” -hanketta, jolle myönnettiin rahoitus ihan vuoden 2020 lopussa. Hankkeen toteutus ja toimenpiteet käynnistyvät vuoden 2021 alusta alkaen. Hankkeen tavoitteena on parantaa ja vahvistaa tiedottamista elintarvikealan ajankohtaisista asioista ja tapahtumista ja vahvistaa elintarvikealan yrittäjien osaamista/yritysten kilpailukykyä mm. seminaarien, työpajojen ja opintomatkojen avulla. Hankkeen toteuttamisaika on 1.11.2020-31.12.2022.

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

VoiMa Uusimaa - Voimaa maaseutuyritysten kriisin hallintaan Uudellamaalla

Hanke sai rahoituksen Uudenmaan liitolta toukokuussa 2020. Hankkeen tavoitteena on tukea Uudenmaan maaseutuyrittäjiä ja maataloja, selviytymään koronaviruksesta. Hanketta on toteutettu tiedottamalla (uutiskirjeitä, somemarkkinointi ja hankkeen omat nettisivut), yrityskohtaisella kontaktoinnilla ja neuvonnalla, erilaisilla webinaareilla ja videoimalla selviytymistarinoita uusmaalaisista maaseutuyrityksistä. Hankkeessa ollaan kontaktoitu 200 yrittäjää suoralla puhelin kontaktoinnilla ja autettu 50 yrittäjää erilaisten koronaturvakehitysten täytössä tai kartoitettu heidän tukikelpoisuuksia. Koronakriisin jatkuessa hankkeelle haettiin jatkoaikaa 3/2021 asti.

Rahoitus: Uudenmaan liitto (Ukri-rahoitus)

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN KEHITTÄMINEN

Pieni pala maaseutua -järjestökampanja

Kaksivuotisella Pieni pala maaseutua -kampanjalla Maa- ja kotitalousnaiset kannustavat ja opastavat tekemään konkreettisia ympäristötekoja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja luonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi. Hyönteishotelleja ehdittiin askarella ainakin yhdessä yhdistyksessä ennen poikkeustilaa. Kasvisten käyttöä edistettiin piirikeskuksen asiantuntijoiden toimesta tori-, myyjäis- ja kauppatapahtumissa, joissa osallistujia oli 500 henkilöä. Pieni pala maaseutua -teema oli esillä myös Lappeenrannan maaseutumarkkinoilla syyskuussa. Markkinoiden kävijämäärä on raportoitu yrityspalveluosiossa.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Valtakunnallisesti yhteisistä järjestöteemoista ja -tempauksista, kuten Naisvoimaa-viikko ja Pieni pala maaseutua, tiedotettiin yhdistyksiä jäsenten uutiskirjeiden sekä Facebookin avulla ja kannustettiin heitä osallistumaan. Impin päivä 11.6. on monessa yhdistyksissä jo vakiintunut tapahtuma. Ulkona voidaan liikkua korona-aikanakin.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Yhteisiä tapaamisia korvaamaan keitettiin järjestön iltapäiväkahvit etänä 8 kertaa. Tapaamisten aiheita olivat ajankohtaiset järjestökampanjat, niityn lumo, luonnonyrtit, kesän juhlaruoat, hyönteishotellit, Koti ja maaseutu -lehti, edunvalvonta sekä järjestökuulumiset. Keväällä Teamsin käyttö oli vielä monelle uutta, mutta rohkeita kokeilijoita saatiin linjoille yhteensä 62. Etelä-Suomen laajalla alueella etäyhteydet antavat uudenlaisia mahdollisuuksia myös yhteisöllisyyden ylläpidossa.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Jäsenrekisteriklinikka pidettiin etäyhteydellä 13.10.2020. Tavoitteena oli aktivoida yhdistyksiä rekisterin käyttöön ja jäsentietojen päivittämiseen. Olemme joka vuosi järjestäneet koulutuksia jäsenrekisterin käytöstä, jotta sen käyttö olisi yhdistyksissä sujuvaa. Osallistujia oli kolme.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Luottamushenkilökoulutus yhdistysten toimijoille järjestettiin etänä 5.11.2020. Koulutuksessa käsiteltiin mm. luottamushenkilöiden tehtäviä ja kokousjärjestelyitä. Osallistujia oli kaksi.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Vuoden maa- ja kotitalousnaisiksi valittiin Etelä-Karjalasta Marja Leena Ruokonen, Hämeestä Marja-Liisa Ahtola, Pirkanmaalta Leena Kultala ja Uudeltamaalta Päivi Alanne Lohjalta. Kymenlaaksosta ei saatu tällä kertaa ehdotuksia.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Edunvalvontavaltuutustilaisuuksia järjestettiin Pirkanmaalla 20.10.2020, Hämeessä ja Etelä-Karjalassa 4.11.2020. Pirkanmaan ja Hämeen tilaisuudet järjestettiin täysin etäyhteyden välityksellä. Aihe on koettu hyvin kiinnostavaksi ja tärkeäksi ja nyt tiedetään, mistä voi kysyä apua. Osallistujia tilaisuuksissa oli yhteensä 24. Lisäksi Pirkanmaalla pidettiin helmikuussa yhdelle yhdistykselle heidän tilaamansa luento edunvalvontavaltuutuksesta. Osallistujia oli 15.

Rahoitus: Säätiöt, yksityinen rahoitus

Maakuntakokousten pitämisessä jouduttiin tekemään poikkeusjärjestelyitä. Hämeen tilaisuus peruuntui koronan vuoksi. Hämeen hallitusehdokkaasta sovittiin maakuntatiimissä 1.10.2020. Pirkanmaan kokous pidettiin 24.10.2020 Vapriikissa Tampereella. Uudenmaan 27.10.2020 ja Etelä-Karjalan 28.10.2020 tilaisuudet pidettiin Teams yhteydellä. Kymenlaaksossa pidettiin kokous 6.8.2020 Kymenlaakson helmiä retken yhteydessä. Kaikille avoimet tilaisuudet keräsivät yhteensä 35 osallistujaa.

Edustajiston ja hallituksen jäsenistä koostuvat maakuntatiimit kokoontuivat alueittain 1-2 kertaa vuoden aikana etäyhteyksin. Edustajiston kokous pidettiin kiertävän vuoron mukaan Uudellamaalla Järvenpäässä 7.11.2020. Uusmaalaisia edustajia lukuun ottamatta kokoukseen osallistuttiin etäyhteyden kautta. Ilahduttavaa oli, että poikkeuksellinen kokoustapa ei vaikuttanut osallistumisaktiivisuuteen. Kokouksessa valittiin puheenjohtajat piirikeskuksen hallitukselle ja edustajistolle kaudelle 2021-2022. Hallituksen puheenjohtajana jatkaa Päivi Alanne Uudeltamaalta ja edustajiston puheenjohtajana Jaana Kivikko Hämeestä

Rahoitus: Säätiöt, yksityinen rahoitus

Retket ja muut tilaisuudet

Keväälle suunniteltuja retkiä ei pystytty toteuttamaan koronatilanteen vuoksi. Hämeessä ehdittiin kokoontua 6.2.2020 viettämään Hiljentymisen päivää Jokioisille sadan hengen voimin. Perinteinen tilaisuus on hyvin pidetty kohtaustapa alueen naisille. Pirkanmaan Suvipäivät siirrettiin vuodelle 2021. Kymenlaakson Helmiä retki toteutui elokuun alussa. Retkikohteena oli Iitin Hiidensaaren Hiidenvuori. Upeita maisemia kerääntyi ihaillemaan 14 retkeilijää. Syksyllä toteutui vain Tampereen Vapriikkiin suuntautunut retki, jonka yhteydessä pidettiin Pirkanmaan maakuntakokous. Osallistujia oli 13.

Rahoitus: Säätiöt, yksityinen rahoitus

VIESTINTÄ

Toimintavuonna kehitettiin edelleen Etelä-Suomen asiantuntijapalveluiden tunnettuutta. Some -viestintä oli tärkeä osa toimintaa. Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisen FB-sivustolla on 1293 seuraajaa. Etelä-Suomen MKN Maisemapalvelut FB-sivustolla on 670 seuraajaa sekä lisäksi kaksi toimivaa FB-keskusteluryhmää, Luonnonlaitumet (900 jäsentä) ja Mainiot maisemat (644 jäsentä). Lisäksi Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisilla on Instagram-tili mknetelasuomi (377 seuraajaa). Asiantuntijoilla on omat osaksi aktiivisessa työkäytössä olevat Instagram-, Twitter- ja LinkedIn-tilit.

Asiantuntijat viestivät tehokkaasti ja monipuolisesti niin kampanjoista, hankkeista kuin muistakin ajankohtaisista tapahtumista maakunnissa. Viestinnässä hyödynnettiin Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen omia somekanavia sekä ProAgria Etelä-Suomen Satoa -lehteä, uutiskirjeitä, kotisivuja, yhteistyökumppaneiden viestintäverkostoja ja somekanavia sekä hyviä suhteita paikallisiin toimittajiin median osalta.

Kirjoitettiin blogeja MAISA – Maiseman arvo -hankkeen toiminnasta LAB-ammattikorkeakoulun blogisarjaan sekä Maisema mielessä – Maa- ja kotitalousnaisten blogisarjaan. Markkinoitiin asiantuntijapalveluita sidosryhmätapaamisissa ja koulutustilaisuuksissa sekä lähetettiin uutiskirjeitä eri sidosryhmille. Jatkettiin piirikeskuksen asiantuntijoiden osaamisen kehittämistä ja erikoistumista. Osallistuttiin koulutustilaisuuksiin ja järjestettiin omia sisäisiä Teams -palavereita. Tiimien omaa tiedonjakoa ja tiimityöskentelyä tehostettiin

Jäsenyhdistyksille lähetettiin jäsenkirjeitä postitse/sähköisesti 2 kertaa vuodessa. Lisäksi jäseniä tiedotettiin ajankohtaisista asioista sähköisesti. Koti ja maaseutu -lehden menekin edistämistä ei viime vuonna valitettavasti päästy toteuttamaan normaaliin tapaan tapahtumissa. Lehti oli esillä Vanajan Parven kokoustilaisissa Hämeenlinnassa. Lehteä nostettiin esiin piirikeskuksen Facebookissa.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö, hankerahoitus

HANKKEET

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana:

EKKU – Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson kulttuuriympäristöt kartalla

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Lumolaidun verkostohanke

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Luonnonyrteistä bisnestä

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Luonnonyrteistä lautaselle

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Ruokaelämyksiä ja tarinoita tutuksi

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Uudet askeleet elintarvikealalla Kaakkois-Suomessa

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

VoiMa Uusimaa - Voimaa maaseutuyritysten kriisin hallintaan Uudellamaalla

Rahoitus: Uudenmaan liitto (Ukri-rahoitus)

Hankkeet, joiden toteutuksessa piirikeskuksen edustaja on ollut mukana:

Elinvoimainen maatila, ELINA II

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Future Crops

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

HYMY Häme II

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Lumovoimaa! Luonnonsuojelualueet maaseudun yrittäjien tulonlähteeksi

Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Maatilayrittäjien liiketoimintavalmiuksien vahvistaminen

Rahoitus: Maa- ja metsätalousministeriö

MAISA – Maiseman arvo, maaseudun ekosysteemipalveluiden pilottihanke

Rahoitus: Maa- ja metsätalousministeriö

ITÄ-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2020

• puheenjohtaja	maatalousyrittäjä, Tervo Tarja	Sotkamo
• varapuheenjohtaja	työpajaohjaaja, Liimatainen Terhi	Vesanto
• jäsen	laatuneuvoja, Huttunen Ella	Kitee
• jäsen	yrittäjä, Karppinen Katariina	Lapinlahti
• jäsen	maatalousyrittäjä, Keto Essi	Kiuruvesi
• jäsen	yrittäjä, Mujunen Anne	Joensuu
• jäsen	maaseutuyrittäjä, Väisänen Kaija	Puolanka

Toimihenkilöt 2020

• toiminnanjohtaja, Pikkarainen Marjatta yritysasiantuntija, varatj., Sulola Heli		
• ruoka-asiantuntija, Louna Sanna		vanhempainvapaalla 29.5.20 alkaen
• ruoka- ja yritysas.tuntija, Niskanen Marja		
• yritysasiantuntija, Räsänen Marjatta		
• maisemasuunn. as.tuntija, Jokela Sinikka		80 % työaika
• hankepäällikkö, Sares Ilona		
• viestintäasiantuntija, Smedberg Jonna		17.8.20 alkaen
• tuottaja, Laitinen Taina		
• viestintäasiantuntija, Vääntinen Niina		
• maisema- ja ympär.asiant., Pietikäinen Vuokko		12.3. – 31.7.20
• yritysasiantuntija, Rinnekari Johanna		
• maisema- ja ympär.asiant., Jokinen Päivi		
• yritysasiantuntija, Huikuri Niina		12.2. – 28.2.20
• yritysasiantuntija, Puhakka Jaana		9.3.20 alkaen
• projektipäällikkö, Lehtinen Soile		31.1.20 asti
• projektipäällikkö, Rinteenen Anna		6.2.20 alkaen
• yritysasiantuntija, Hypén Soili		
• yritysasiantuntija, Meriläinen Anu		
• ympäristöasiantuntija, Mäkinen Tuuli		80 % työaika 1.11. – 31.12.20
• hanketyöntekijä, Hietakangas Henna		1.1. – 31.3.20

Piirikeskukseen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenet ja yhdistykset

Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 3 500 henkilöä ja yhdistysten määrä 127.

TOIMINTA 2020

Vuonna 2020 Itä-uomen maa- ja kotitalousnaisten toimintaan osallistui 22 650 henkilöä. Toimintaan osallistuneiden vapaaehtoisten lukumäärä: 1 000. Edellä mainittu osallistujaluku perustuu eri tapahtumista tilastoituihin osallistujamääriin, mitkä luvut on poimittu asiakashallintajärjestelmä Myllyyn kirjatusta aktiviteeteista ja/tai hankkeiden indikaattoritiedoista, ja mukaan on lisätty some-kanaviemme seuraajien ja omalta Youtube-kanavalta videot ladanneiden määrä (näitä yht. noin 2 000) sekä Pohjois-Karjalan maataloussäätiön omistaman Kukkolan tilan kävijämäärä (noin 10 000).

Arvio toimintaan osallistuneista vapaaehtoisista perustuu yhteen muonitustapahtumaan sekä jäsenyhdistysten määrään (on arvioitu vapaaehtoistyötä tekevien määräksi keskimäärin kahdeksan per yhdistys). Onnistuimme kohderyhmän tavoittamisessa hyvin. Merkittävä osuus kohtaamisista tapahtui Teams-yhteydellä koronan vuoksi, mutta useissa tilanteissa onnistuimme tavoittamaan webinaareihin osallistujia poikkeuksellisen paljon. Kokonaislukumäärät ovat kuitenkin aiempia vuosia matalammat tiettyjen yleisötapahtumien peruunnuttua.

Kohderyhmä osallistui suunnitteluun ja toteutukseen mm. sitä kautta, että asiakkaiden kanssa on jatkuvaa sähköposti- ja puhelinvälitteistä vuorovaikutusta. Mm. hankkeissa on toteutettu infoja, joiden pohjalta tehdään toimenpidesuunnitelma, jota lähdetään toteuttamaan. Kohderyhmä osallistui suunnitteluun mm. Karelia à la carte -verkoston valiokunnan, MKN:n piiri johtokunnan ja hankkeiden ohjaus- ja seurantaryhmien kohderyhmäedustuksen kautta. Toimintatapana vuorovaikutuksen takaamiseksi olivat myös jatkuvat uutiskirjeet asiakkaille ja yritysryhmille, potentiaalisille asiakkaille myös. Tapahtumiin liittyvät sidosryhmä- ja asiakaspalautteen keräämiset tehtiin tulevan toiminnan ohjaamiseksi. Piiri johtokunnan puheenjohtajalta saatu palaute ja toimintaa ohjaava ideointi on ollut todella merkittävää toiminnan onnistumiseksi.

Sidosryhmiämme Kainuun, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan ELY-keskukset ja maakuntaliitot, alueemme LEADER-ryhmät, MTK-liitot, Business Finland/Team Finland, TE-toimistot, kunnat ja kunnalliset maaseututoimet sekä elinkeinotoimet, kehittämissyhtiöt, yrittäjäjärjestöt, Ammattiopistot/koulutuskuntayhtymät, Ammattikorkeakoulut, Luke, Itä-Suomen ja Oulun yliopistot, Turun yliopiston Brahea-keskus, Arktiset Aromit, Kainuun Nuotta ry, Kaukametsän kansalaisopisto, Ensilän palstaviljelijät ry, Lomalaidun ry, Suomen Maaseutumatkailuyrittäjät ry, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon Martat, Liperin Leipäpäivä ry, Maaseudun Sivistysliitto, Siun Sote, Kainuun sote, Ylä-Savon sote, Green Care Itä-Suomi alueyhdistys, Green Care Finland ry, Visit Finland, Visit Karelia, Runon ja rajan tie, Fennopromo, Ruokavirasto, Opintokeskus SIVIS, Maa- ja metsätalousministeriön nimisuojatryöryhmä, uusyrityskeskukset, Metsäkeskus, Metsähallitus, Naisten Valmiusliiton Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan ja Oulun alueneuvottelukunnat sekä maaseudun tukihenkilöverkko Kainuussa. Toimintavuoden aikana on tehty tiivistä yhteistyötä lukuisien muidenkin alueen kehittäjä tahojen ja järjestöjen kanssa (yhteistyötahoja esim. hankkeilla on ollut yhteensä 128). Yhteistyö on ollut mm. osallisuutta ohjausryhmissä, yhteisesti toteutettuja hankkeita ja tapahtumia, yhteistyöpalavereja sekä yhteisiä asiakkuuksia.

Yhteenveto

Vuosi oli virallisesti ensimmäinen yhteinen Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon toimintavuosi Itä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisina, vilkas ja vaikuttava. Erilaisia OKM-tuella toteutettuja kampanjoita ja tapahtumia tai kursseja oli Itä-Suomen alueella yhteensä 97 tilaisuutta. Koronan vuoksi peruuntuneita ruokakursseja saatiin korvatuksi videotuotannolla. Maisemanhoidon asiantuntijat onnistuivat nopeasti vastaamaan vesistö kunnostusneuvonnan yleisötilaisuuksien vaihtumiseen Teamseiksi Kainuussa ja Pohjois-Karjalassa. Koronakriisin puhjettua yritysneuvonnassa reagoitiin tiistaiporinoiden Teams-sarjalla, joka sai erinomaista palautetta sekä osallistujilta että sidosryhmiltä. Yrittäjät saivat ajankohtaista tietoa koronatukiin liittyen sekä vertaistukea. Tämä poiki myös *Portaat someen yrittäjille* -koulutusarjan, jolla yrittäjät saivat digitaalisia taitoja.

Muulla kuin OKM:n rahoituksella järjestettiin 189 kampanja-, koulutus- tai työpajatilaisuutta tai vastaavaa liittyen neuvonta-aloihimme. Niiden lisäksi hankkeissamme oli 47 muuta koulutuspäivää sekä yhteensä 65 info- tai esittelytilaisuutta. Hanketoiminta oli erityisen näkyvää, poiki 37 eritasoista julkaisua. Saimme onnistuneesti esille erityisesti Pohjois-Savoa yhtenä ruokamatkailun helmenä valtakunnallisesti ja myös kansainvälisesti. Palvelumyyntiä tehtiin yhteensä 214 asiakkaalle, joista Neuvo-asiakkaita oli 39. Asiakkaista moni oli maisemanneuvonnassa, ja luonnon monimuotoisuuden sekä vesistöjen hyväksi tekemämme työ sai eri tavoin tunnustusta myös alueellisilta yhteistyökumppaneilta. Itä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten MKN yrityspalveluilla oli kaiken kaikkiaan noin 700 yritysasiakasta yritys kohtaisessa neuvonnassa ja kehittämishankkeissa. Uusia yrityksiä perustettiin avullamme 23. Yritysasiantuntijapalveluiden myötä yritykset saivat investointi-, kehittämis- ja perustamistukirahoitusta noin 1,5 miljoonaa euroa. Koronatukineuvonnan myötä yritykset saivat tukea yli miljoonaa euroa. Yrityspalvelumme vaikutti merkittävästi harvaan asutun Itä-Suomen elinvoimaan, yrittäjien osaamiseen sekä yritysten välisen yhteistyön kohentamiseen.

Antamamme maisema- sekä *Maistuva maaseutu* -tunnustukset maakunnittain saivat paljon myönteistä huomiota. Toteutetuilla tai vuoden aikana alkuun laitetuilla selvityksillämme - ProYritys-hankkeen pakastekuivatusinvestointi sekä Pohjois-Karjalan myllytoimialan selvitys – onnistuimme jo hienosti toimialojen ja yrittäjien keskinäisessä verkottumisessa, ja luotua pohjaa tuleville kehittämistoimenpiteille, joilla onnistuessaan on aluetaloudellista vaikutusta. Erityisesti Kainuussa yritysneuvonnan näkyvyyttä osana maakunnallista palveluverkostoa saatiin paljon eteenpäin, ja toteuttamamme toimet osana *Pieni pala*

maaseutua -kampanjaa toivat myös valtakunnallista julkisuutta ja rohkaisivat tuhansia ihmisiä koko Suomessa mm. tuotetun opasvideon myötä tekoihin luonnon monimuotoisuuden vaalimiseksi.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Valtionavullista **ruoka- ja ravitsemusneuvontaa** oli vuoden aikana 18 koulutustilaisuudessa, joissa oli 1661 osallistujaa. Kestävä kehitys kulki vahvasti mukana eri kursseilla, ja yhden kurssin aihe liittyi myös lapsiperheiden ravitsemukseen. Esimerkiksi Pohjois-Savossa kokkailtiin edullista kotiruokaa Kuopion Rytkyllä ja kastikkeita Tervossa. Muita kursseja olivat mm. sienikurssit Iisalmessa, Kuopiossa, Kajaanissa ja Siilinjärvellä. Lisäksi oli jouluaiheinen kurssi sekä kotivara- ja pakkausmerkintäluennot. Myös useisiin jäsenporinoin liittyi ruoka- ja ravitsemusnäkökulmaa. Rahoitus: OKM, SIVIS, asiakasrahoitus. Koronatilanne vaikutti kurssien määrään ratkaisevasti. Kurssitoiminnan korvaavana toimintana teimme videoita Tik tokkiin 4 kpl, Youtubeen 4 kpl sekä toteutimme karjalanpiirakkaliven yhdessä MKN Länsi-Suomen kanssa. Kursseilla ja erilaisella sosiaalisen median materiaalilla on ollut suuri merkitys kuluttajien ja tuottajien kohtaamiselle ja lähiruoan käytön lisäämiselle. Lisäksi kurssitoiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Rahoitus: OKM, Pohjois-Savon maatalouden edistämissätiö.

Hyvän mielen leivontapajoja pidettiin kaksi Kuopion Kriisikeskuksen Maaseudun turvaverkkohankkeen kanssa. Leivottiin jouluisia leivonnaisia ja keskusteltiin ja jaettiin vinkkejä joulunajasta selviytymiseen niin ruokalajien, ruoan riittävyden ja henkisen jaksamisen suhteen. Leivontapajat olivat hyvä yhteistyö kriisikeskuksen kanssa. Osallistujat pitivät leivontapajoista todella paljon. Rahoitus: OKM, SIVIS, asiakasrahoitus.

Kalaryssäyksessä Kuopiossa pidimme yhdessä Marttojen kanssa havaintoesityksiä kalaruokien valmistuksesta. Havaintoesitykset kiinnostavat aina yleisöä, noin 250 osallistui. Kyseltiin muutenkin kalaruokien valmistuksesta sekä kalasta ravitsemuksessa. Tapahtumalla on merkittävä vaikutus järvikalan käytön lisäämiseen. Rahoitus: OKM.

Pieni pala maaseutua -teemalla esittäydettiin Tiloilta torille -tapahtumassa Joensuun kauppatorilla ja Syyssatoa Kukkolassa tapahtumassa Joensuussa. Tapahtumissa tehtiin tunnetuksi proteiinikasvituotteita ja niiden monikäyttöisyyttä. Tapahtumissa maistatettiin mm. hernenpihvejä ja marinoituja härkäpapuja. Tapahtumat tavoittivat noin 800 henkilöä. Pieni pala maaseutua -teemalla esittäydettiin myös Riihipihan Elojuhilla Kajaanin Vuolijoella. Tilaisuudessa oli paikalla sienineuvoja. Neuvontaa sienien käytöstä annettiin viikonlopun aikana yhteensä 100 osallistujalle ja kaikkiaan tapahtuma tavoitti noin 380 osallistujaa. Rahoitus: OKM

Osallistuttiin valtakunnalliseen *Mitä meillä ruokana* -hankkeeseen Kainuussa. Tietoa lisäämällä vahvistimme kotitalouksien ruokaosaamista ja perheiden hyvinvointia. Rahoitus: MKNK. Itä-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset koordinoivat **Kukkolan tilan toimintaa** Joensuussa. Kukkolan tilalla järjestetään mm. kokouksia, juhlia ja kesällä Kukkolan museo, kotieläinpiha ja ”ruustinnan kahvio” olivat avoinna viitenä päivänä viikossa. Ravintolapalvelut ja ohjelmapalvelut toteutetaan joko oman henkilöstön tai Karelia à la carte -yritysverkoston toimesta. Koronapandemiasta huolimatta Kukkolassa kävi vuoden aikana noin 10 000 vierasta. Kukkolan tilalla järjestetään myös Green Care -kuntouttavaa työtoimintaa, jossa käy pitkäaikaistyöttömiä kolmesti viikossa. Palvelun ostaa Joensuun kaupunki ja Siun Sote. Miljöö ja kuntoutus voimauttaa, luonnonantimia hyödynnetään tavoitteena mm. arjenhallinta, itseluottamus, sosiaalisten taitojen vahvistuminen sekä parempi työkykyisyys. Rahoitus: asiakasrahoitus, omiin tapahtumiin liittyen OKM.

Kahvituksia ja erilaisia ruokapalveluita oli vuonna koronan takia poikkeuksellisen vähän, vain kolmessa tilaisuudessa. Kalaryssäyksessä myytiin kuhakeittoa 300 annosta. Rahoitus: OKM, asiakasrahoitus. Edellä kuvatut tulosluvut perustuvat eri tapahtumista tilastoituihin osallistujamääriin, mitkä luvut on poimittu asiakashallintajärjestelmä Myllyyn kirjatuihin aktiviteeteista. Palautetta on kerätty aktiivisesti; esimerkiksi ruokakursseilla on lopussa yhteinen arviointi onnistumisista. Piirijohtokunnan asialistoilla on aina hallinnollisten asioiden lisäksi sisältöä ohjaavia asiakohtia ja keskusteluja, esimerkiksi jäsenporinoiden aiheet on saatu piirijohtokunnan ideoimina. Asiakkaat oppivat myös todella nopeasti palautteen antoon Teams-kokousten chatin kautta: ”Kiva idea 😊. Kiitos hyvistä vinkeistä!”

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Vuoden maisematekokilpailua teemalla ”Niityn lumo” markkinoitiin eri kanavissa Itä-Suomessa. Niitty-teema kiinnosti ja maakunnista tuli runsaasti osanottajia, Itä-Suomessa yhteensä 23 kpl (P-K: 9 kpl, P-S 9 kpl, Kainuu 5 kpl). Pohjois-Karjalassa vuoden maisemateko 2020 - tunnustus myönnettiin Noljaan Koivuvaaran keldon ja niittyalueen määrätietoisesta hoidosta Maaseudun sivistysliiton Joensuun kulttuuriyhdistykselle ja Noljaan asukasyhdistykselle. Pohjois-Savossa tunnustus myönnettiin Siilinjärven Rahvon ja Otus -saarten sekä Iisalmen Keljan kylän orilaitumien pitkäjänteisestä, laaja-alaisesta ja perinteikkäästä laiduntamisesta Pohjois-Savon Hevostaloussäätiölle. Kainuun Vuoden maisemateoksi valittiin Naapurinvaaran kyläyhdistyksen pitkäjänteinen työ Naapurinvaaran niittyjen ja perinnebiotooppien hoidon hyväksi. Rahoitus: OKM.

Taajamien niityt ja maisemapellot -toimintamallin jalkauttamiseksi asiantuntijat kävivät keskusteluja pääosin etänä verkkoyhteydellä kuntien viranomaisten ja seurakuntien kanssa. Keskusteluissa esiteltiin niitty- ja laidunnuskohteiden sekä vieraskasvilajien hävittämismahdollisuuksia kuntien viheralueina ja viihtyisyyden lisäämisessä. Yhteydenottoja tehtiin Kiteelle, Polvijärvelle, Liperiin, Iisalmeen, Tuusniemelle, Kiuruvedelle, Kajaaniin, Kuhmoon ja Kuhmon seurakuntaan. Kunnissa on kiinnostusta asiaan, jos rahoitus saadaan järjestettyä. Rahoitus: OKM.

Neuvo-palveluina tehtäviä maisema- ja lumokartoituksia tehtiin Itä-Suomessa yhteensä 29 kpl, ja saimme tällä ympäristöneuvonnalla edistetyksi maatalouden monimuotoisuutta. Viestiä aihepiiriin tärkeydestä on saatu perille, sillä maisema- ja lumokartoituksia-neuvo-palveluina kysytään, vaikka ympäristösopimusten hakua ei ole ollut muutama vuoteen. Ympäristösopimuksiin liittyviä suunnitelmia viljelijöille tehtiin Itä-Suomessa yhteensä 8 kpl. Rahoitus: Ruokavirasto, asiakasrahoitus.

KAIPO-verkko. *Kainuun ja Pohjois-Karjalan vesistökuunnostusten asiantuntija- ja toimijaverkostojen vahvistamishanketta* toteutettiin ostopalvelusopimuksella Kainuun ELY-keskuksesta. Tehostettiin vesien kunnostustoimintaa sekä toimijoiden ja osaajien verkostoitumista. Keväällä haettiin vapaaehtoisia kunnostusyhdyshenkilöitä, joille järjestimme koulutuksia ja taustatukea. Pohjois-Karjalasta on mukana 7 henkilöä, Kainuusta 4 henkilöä. Etsimme myös pilottikohteita kunnostusnäytöksiin. Pohjois-Karjalasta kohteita ilmoitettiin seitsemän, ja Kainuusta neljä, joista toteutuivat Ylä-Valtimojärven uimarannan kunnostus pohjajyrkinnällä sekä Haapalanlahden niitto ja Luoteenjärven koeverkkokalastus. Erilaisia tilaisuuksia järjestettiin koronaepidemian vuoksi osittain etänä, mutta myös lähitilaisuuksina 20, joihin osallistui noin 350 henkilöä. Toimintamme innosti kyliä ja yrittäjiä hakemaan vesienhoidon avustuksia ja muuta rahoitusta vesistökuunnostuksiin. Rahoitus: Kainuun ELY, YM, vesiensuojelun tehostamisohjelma.

Kansainvälisenä maisemapäivänä 20.10. tehtiin tunnetuksi paikallisia luontoretkikohteita Paltamon Matalansuon maisemakävelyllä; 7 osallistui. Rahoitus: YM, Suomen ympäristökeskus.

Perinnebiotooppi-inventointia tehtiin Pohjois-Savossa asiakastyönä Pohjois-Savon ELY-keskukselle. Osana HELMI-elinympäristöohjelmaa tehtävä inventointityö kattoi kasvikartoitukset, kohteiden arvottamisen ja yleiset hoitosuositukset yli 250 hehtaarin alalla 40 tilalle. Saimme kartoitetuksi arvokkaimpia perinnebiotooppikohteita niiden luonnon monimuotoisuutta säilyttävien hoito- ja kunnostustoimenpiteitten edistämiseksi. Rahoitus: YM, HELMI-elinympäristöohjelma

Valion CARBO -hankkeella halutaan pienentää suomalaisen maito- ja lihaketjun ympäristövaikutuksia. Itä-Suomessa tehtiin maitotilakohtaisia maisema- ja luontokohteiden kartoituksia ja hoitosuosituksia yhteensä 5 kpl. Rahoitus: Valio.

Kulttuurimaisemasta liiketoimintaa – Uusia palveluja ja elinvoimaa -hankkeen toteutukseen Covid 19-pandemia vaikutti mm. matkojen ja isompien kokoontumisten peruuntumisena. Yrityskäyntejä teki maisema-asiantuntijan lisäksi myös yritysasiantuntijat, ja saimme ideoiduksi tuotteistamista. Yrityskäyntejä tehtiin yhteensä 9 yrittäjälle tai yritystä suunnittelevalle, osalle useamman kerran. Maisema-asiantuntija osallistui myös luennoitsijana hankkeen teemaan liittyviin webinaareihin. Osallistujia erilaisissa kokoontumisissa oli vuonna 2020 noin 70 henkilöä. Hankkeessa selvitettiin valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden arvo- ja mahdollisesti ongelmakohtia yrittäjien näkökannalta, vieraskasvilajien torjunnan urakointitilannetta ja luonnonlaitumien hyödyntämistä virkistyskohteina. Rahoitus: Pohjois-Savon ELY-keskus, Euroopan maaseuturahasto

Rannat kuntoon- ja *Melalahden alueen vesistökuunnostus selvitys* -hankkeissa Kainuussa toteutettiin neuvontaa ja tiedotusta rantojen ja vesien tilan parantamiseen yhdessä kyläyhteisöjen kanssa. Rannat kuntoon -hankkeeseen liittyi Ojanperän kylä uutena kohdekyllänä. Tiedotustilaisuuksia järjestettiin Rannat kuntoon -hankkeessa yksi (12 osallistujaa) ja tutustumisretkiä Melalahden hankkeessa yksi (4 osallistujaa). Lisäksi Melalahden hankkeessa toteutettiin alueen luontoselvitys. Rahoitus: Oulujärvi Leader

Osallistuimme myös *Vesiviestillä vaikuttavuutta* -hankkeen toteuttamiseen Ylä-Savossa. Rahoitus: YM.

Edellä kuvatut tulosluvut perustuvat eri tapahtumista tilastoituihin osallistujamääriin, mitkä luvut on poimittu asiakashallintajärjestelmä Myllyyn kirjatuihin aktiviteeteista ja/tai hankkeiden indikaattoritiedoista. Palautetta saamme hankkeiden osalta ohjausryhmän jäseniltä, ja osallistumme useisiin ympäristöalan maakunnallisiin verkostoihin, joissa myös usein saamme palautetta toiminnastamme. Yksi sähköpostissa saatu sidosryhmäpalaute esimerkiksi kuului: *"Näyttää todella hyvältä! Suuri kiitos huolellisesta työstä!"*

YRITYSPALVELUT

Koronakriisiin vastattiin nopeasti perustamalla yrittäjiä auttamaan **Tiistaiporinoiden** Teams-sarja keväällä -20. Omien asiantuntijoiden lisäksi oli muita asiantuntijoita kertomassa kulloinkin ajankohtaiseksi tulleesta teemasta mm. koronatukien suhteen. Yksi kerta liittyi digitaalisiin valmiuksiin, ja se poiki yrittäjien omasta toiveesta ja heidän tarpeisiinsa vastaamaan **Portaat someen yrittäjille** -kokonaisuuden, jossa oli yhteensä viisi koulutusiltaa. Rahoitus: OKM.

Pohjoissavolaisten uusien nimisuojuotteiden kehittämistyötä jatkettiin yhdessä alueen yrittäjien kanssa. Nimisuojuotekemuksilla on merkittävä vaikutus alueen ruokakulttuurin ja elintarvikealan kehittymisessä, näkyvyydessä sekä yritystoiminnan kehittämisessä ja -kannattavuudessa. Rahoitus OKM. **Osta tilalta -päivään** saatiin mukaan 9 tilaa. Kävijämäärät vaihtelivat 50–300 henkilöä/tila. Lisäksi on osallistuttu Yritys-Suomi alueen työryhmiin eri sidosryhmien kanssa. Tätä kautta on tehty tunnetuksi ja näkyväksi maa- ja kotitalousnaisten toimintaa. Valtakunnallisen lähiruokakoordinaatiotyöryhmän kokouksiin on osallistuttu 3 kertaa. Rahoitus OKM.

Edistimme **elintarvikealan laadunhallintaa**. Yritysten omavalvontasuunnitelmien teossa, ravintoarvolaskelmissa ja pakkausmerkinnöissä on autettu yrittäjiä sekä järjestetty hygieniasuosittelutalaisuuksia 4 kpl. Ideasta tuotteeksi -luento MTK:n järjestämässä koulutustalaisuudessa kokosi etäosallistujia 20 henkilöä. Rahoitus: OKM, asiakasrahoitus

Green Care -sosiaali-, terveys-, kasvatusta- ja matkailualan yritystoimintaa tehtiin tunnetuksi loppuvuodesta webinaarissa, johon osallistui 36 yrittäjää ja opiskelijaa. Rahoitus: OKM

Pohjois-Karjalassa **Maistuva maaseutu -yritykseksi** valittiin Majatalo Puukarin Pysäkki Valtimolta, Pohjois-Savossa Liepuska Kuopion Nilsiästä ja Kainuussa Hiljaisen kansan Niittykahvila Suomussalmelta. Valintojen myötä saatiin esille näkyvää viestiä maaseudun mahdollisuuksista ja yrittäjien innovatiivisuudesta. Alun perin valintojen ja niiden julkistusten piti liittyä maaliskuussa Kajaaniin yhdessä Lomalaidun ry:n ja Suomen maaseutumatkailuyrittäjät ry:n kanssa suunniteltuun valtakunnalliseen maaseutumatkailuseminaariin, joka koronan vuoksi valitettavasti peruuntui. Rahoitus: OKM.

Itä-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset koordinoi **Karelia à la carte-ruokamatkailuverkoston**, jossa on mukana 56 pohjoiskarjalaista ruoka-alan yritystä; ravintoloita, matkailuyrityksiä, leipomoita, muita elintarvikkeiden jatkojalostajia. Verkosto edistää yhteismarkkinointia ja karjalaista ruokakulttuuria Karelia à la carte brändin alla. Vuoden Karelia à la carte -yritykseksi valittiin Ravintola Parpeinpirtti Ilomantsista. Slogan "Karelia à la carte - Luonnollisesti vieraanvarainen" toivottaa asiakkaat maistuvien luontoelämysten ja pohjoiskarjalaisen aidon iloisuuden ja vieraanvaraisuuden äärelle. Verkostotyötä tehtiin loppuvuodesta myös yhteistyöllä Kulku-hankkeen kanssa. Rahoitus: OKM, Pohjois-Karjalan liitto

REKO-lähiruokarengas toimintaa edistettiin tiedotuksella Koillis-Savo, Pitäjäläinen ja Uutis-Jousi paikallisissa lehdissä. Koillis-Savon REKO-lähiruokarengas toteutti myös pop up -myymälän joulun alla Kuopion Nilsiässä. Lähiruokarengas myynti- ja laskutusverkkokauppa tilalta.fi -järjestelmän ottivat ensimmäiset tilat REKO Kuopion tori ryhmässä käyttöön vuoden lopulla, mihin koottiin tuottajille ohje. Rahoitus OKM ja asiakasrahoitus.

Harvaan asuttujen alueiden elinvoimaisuutta edistettiin vahvasti. Itä-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten Yrityspalvelutiimillä (7 asiantuntijaa) oli kaiken kaikkiaan noin 700 yritysasiakasta valtionavullisen toiminnan piirissä sekä asiakasmaksullisessa neuvonnassa, Yritysten kehittämispalvelujen tai Neuvo kilpailukyvyyn kehittäminen -palveluiden piirissä ja kehittämishankkeissa. Uusia yrityksiä perustettiin 23. Yritysasiantuntijapalveluiden myötä yritykset saivat investointi-, kehittämis- ja perustamistukirahoitusta noin 1,5 miljoonaa euroa. Koronatukineuvonnan myötä yritykset saivat tukea 1 022 262 euroa. Yritysten arvonmäärittämisestä tehtiin 7. Hallinnoimme EAN-koodirekisteriä (GTIN), jossa on noin 20 yritystä ja noin 250 tuotekoodia. Rahoitus: OKM, TEM, MMM, asiakasrahoitus, hankkeet.

Four Season Derby -hankkeelle tehtynä ostopalvelutyönä pidettiin 6 kertaa **palvelumuotoilun design-työpajoja**, joissa kehitettiin One and only Muuruveden taiteilijaillallinen. Tätä tapahtumaa ei voitu pilotoida koronan vuoksi. Kehittämistyöllä on merkittävä vaikutus kylien tapahtumien kehittämisessä, ruokakulttuurin edistämisessä sekä yhteistyön tiivistämisestä alueellisesti, valtakunnallisesti sekä kansainvälisesti. Rahoitus: Asiakasrahoitus

Vastuullista proteiinia pöytään -hankkeen tavoitteena on lisätä kasvisproteiiniraaka-aineiden hyödyntämistä paikallisesti, kannattavasti ihmisten, eläinten ja ympäristön hyvinvointia tukien. Hankkeessa kehitettiin ja levitettiin toimintavuonna tietoa, kannustettiin toimijoita yhteistyöhön ja luotiin kysyntää paikallisesti tuotetulle proteiinille. Kasvisproteiinituotteiden kysyntä onkin kasvanut huomasti kasvisruokabuumin ansiosta viimeisen parin vuoden aikana ja tulee entisestään kasvamaan. Vuoden loppuun mennessä Vastuullista proteiinia pöytään -hankkeen toimintaan oli osallistunut 255 yritystä ympäri Pohjois-Karjalaa. Mukana on viljelijöitä, jatkojalostajia, ravintoloita, muita ammattikeittäjiä ja kauppiaita. Hankkeessa keskitytään erityisesti herne-, härkäpapu-, hamppu-, tattari-, kaura- ja pellavatuotteiden saatavuuden lisäämiseen. Hankkeessa on tehty kasviproteiinituotteiden pilotointia ja testaamista kuluttajamarkkinoille, ammattikeittäjille ja leipomoille. Kaiken kaikkiaan on tehty 58 tuotepilotointikokeilua. Videoita toteutettiin 4 kpl. Vuoden lopussa Pohjois-Karjalaan perustettiin Myllytyöryhmä, jota MKN Yrityspalvelut koordinoi. Myllytyöryhmässä on mukana laajasti Pohjois-Karjalan elintarvike- ja maatalousalan toimijoita. Rahoitus: Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Euroopan maaseuturahasto.

Sisältöä kulinaristille kulttuurista -hanke (*Kulku*-hankkeen) liittyy *Via Karelia* -reitin osaksi eurooppalaista kulttuurireittiä vahvistamalla alueen matkailupalveluita. Kulttuuri- ja ruokamatkailuun sekä luontoon ja luonnon kestäväan käyttöön liittyvällä hankkeella kehitetään yritysten liiketoimintaa ja henkilöstön osaamista sekä edistetään yrittäjyyttä. Teemoina ovat kulttuurinen luovuus ja monimuotoisuus, ruoka, karjalaisuus ja itärajan läheisyys. Hankkeessa on mukana 14 yritystä Pohjois- ja Etelä-Karjalasta. Vuoden 2020 aikana järjestettiin osallistujayrityksille mm. tuotteistamiseen, markkinointiin, viestintään, hinnoitteluun sekä yritystoiminnan kannattavuuteen liittyen 17 työpajaa, joissa oli yhteensä 202 osallistujaa. Tuotimme Kalevala-teemalla videon *Kutsu Pohjolan pitoihin*. Rahoitus: Pohjois-Karjalan liitto, EAKR

Rural Future -hanke ehti syksyn -20 aikana toteuttaa mm. tulevaisuustutkimusluennon. Rahoittaja: Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Euroopan maaseuturahasto.

Yhteinen ympäristö – elinvoimaa ympäristöstä -hankkeen tavoitteena on luoda uusia ympäristön -ja maisemanhoitoon perustuvia palveluita ja pyrkiä lisäämään palveluntarjoajia. Vuonna 2020 jatkettiin ympäristöyrittäjyyden liiketoiminnan alkukartoituksia ja kartoitettiin maakunnassa toimivia ympäristöalalla toimivia yrittäjiä. Hankkeessa tehtiin myös maakunnan lammastiloille kartoitus kiinnostuksesta käyttää lampaita maisemanhoitoon tilan ulkopuolella. Vieraskasvitorjuntaa kokeiltiin yhdessä Liperin kunnan ja maaseutupalvelujen kanssa yhteistyössä hyödyntämällä palkattuja nuoria jättipalsamin kitkennässä. Työtä koordinoi ympäristöalan yrittäjä. Kokeilu onnistui erittäin hyvin, kokemuksia on jaettu naapurimaakuntiin ja tämän pohjalta toimintaa laajennetaan muidenkin hankkeiden kautta tulevina vuosina. Oppia sai eri koulutustilaisuuksista vuoden varrella 129 henkilöä. Rahoitus: Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Euroopan maaseuturahasto.

Tulevaisuutta luonnontuotteista – hankkeen tavoitteena on lisätä luonnontuotteiden (villiyrtejä ja sienet) saatavuutta kaupalliseen tuotantoon osaamista lisäämällä. Hankkeessa järjestetään poimijavalmennuksia. Koronatilan helppotuttua pystyimme järjestämään poimijavalmennuksia myös maastossa sekä villiyrteistä että sienistä. Teoriaosuuksia pidettiin myös etätillaisuutena. Villiyrtepoimijavalmennuksia pidettiin Kiteellä, sienipoimijavalmennuksia Tohmajärvellä, Lieksassa, Kontiolahdella, Valtimolla ja Kiteellä.

Osanottajille annetaan poimijakortti tentin jälkeen. Elintarvikealan yrittäjiä oli mukana esittelemässä toimintaansa poimijavalmennuksissa Kiteen tilaisuuksissa sekä etätilaisuudessa. Valmennettavia oli 128. Rahoitus: Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Euroopan maaseuturahasto.

Liiketoimintaosaamista Pohjois-Savon ruokamatkailuun - Gastro Business -hankkeen kehitystyö vahvistaa lähiruoka-alalla olevien toimijoiden (ravintolat ja muut ravitsemispalvelut, matkailuyritykset, alkutuottajat, luovien alojen yritykset ja toimijat sekä oppilaitokset) yhteistyötä sekä tehostaa alan kehittämistä ja yritysten vastuullisen ruokamatkailun osaamista. Hankkeessa on kehitetty verkostoyhteistyötä; esittäytytty mm. Yritys-Suomi Ylä-Savon työrukkasen verkostolle 3 kertaa, järjestetty erilaisia koulutuksia ym. 30 kpl, osallistujia 361 henkilöä. Hankkeessa on myös osallistuttu Matkus PopUp-tapahtumiin. Tapahtuman tuottajille on pidetty erilaisia tapahtumien kehittämistyöpajoja 12 kertaa, näihin on osallistunut yhteensä 80 henkilöä. Local food gift koulutusohjelmaa jatkettiin vuonna 2020. *Local food gift Challenge* -ohjelman tavoitteena on kehittää yhteistyötä innovatiivisten gastronomisten lahjojen luomiseksi. Ohjelmassa järjestettiin Pohjois-Savon aluekilpailu, joista parhaat ruoka- ja keittiötavaralahjat valittiin Euroopan kilpailuun. Tässä kilpailussa 10 parhaan tuotteen joukkoon valittiin 4 pohjoissavolaista ruoka- tai keittiötavaralahjaa. Rahoitus: Etelä-Savon ELY-keskus, ESR.

ERG (European Region of Gastronomy) -hankekokonaisuuteen Pohjois-Savossa kuuluu useita hankkeita, joissa hallinnollisina kumppaneina meillä ovat ProAgria, Savonia AMK, Savogrow ja Kalakukko Leader. Hankekokonaisuuteen kuuluvat seuraavat hankkeet: ERG Juhlavuosi, Gastro Business, Gastronominen Silta, Gastronomic Plan, EuReGa, Savolaisuus on makuasia ja Four Seasons Derby. Hankekokonaisuuden rahoituspäätökset vahvistuivat 2019, ja niiden yhteenlaskettu summa on noin 3,74 milj. euroa ja tästä MKN / ProAgrian osuus on noin 1.21 milj. euroa. Kokonaisuus oli yrityksille kiinnostava kokonaisuus ja mukaan saatiin tavoitetta suurempi joukko yrityksiä ja organisaatioita (tavoite 50, toteuma n. 80 vuoden 2020 loppuun mennessä).

ERG (European Region of Gastronomy) Juhlavuosi -hankkeen kehitystyön tärkein tavoite on toteuttaa European Region of Gastronomy, Kuopio Region 2020-juhlavuoden ohjelmaa yhteistyössä elintarvike-, matkailu- ja luovien alojen yritysten kanssa. Kehitystyötä on kyetty tekemään koronasta huolimatta. Virallisia Juhlavuoden avajaisia juhlittiin näyttävästi ja samalla turvallisesti Kuopion Saanassa 11.6.2020. Juhlavuoden ohjelma on teemoitettu vuodenkierron mukaan, valmiita yritysten matkailupalveluitten tuotekortteja syntyi vuoden aikana 54, ne on nähtävissä tastesavo.fi -sivustolla. Gastronominen Juhlavuosi on kiinnostanut mediaa runsaasti sekä kansallisesti että kansainvälisesti: Bell'Europa, Lonely Planet, Helsingin Sanomat ja monet muut ovat kirjoittaneet Juhlavuodestamme. Koronasta johtuen ERG:n taustaorganisaatio IGCATin hallitus myönsi meille virallisen Juhlavuoden myös vuodelle 2021. Rahoitus: Pohjois-Savon liitto, EAKR.

EUREGA Interreg Europe -hankkeen tavoitteena on ruoan, ruokakulttuurin ja gastronomian huomioiminen alueellisissa strategioissa ja käytänteissä, jotka osaltaan edistävät vastuullisten tuotteiden ja palveluiden kehitystä sekä paikallisen aluetalouden kasvua. Vuoden 2020 aikana ehdittiin käydä oppimassa uusia ruokamatkailun kehittämissäلتöjä Irlannissa ennen koronaa. Maaliskuun jälkeen kaikki kansainväliset palaverit on pidetty nettiympäristössä. Kesän kynnyksellä valmistui Pohjois-Savon Action Plan wellnessmatkailun tuotteistamiseen. Teemoina ovat olleet edelleenkin pk-yritysten kehitystyö ja vastuullisuus ruokamatkailussa. Rahoitus: Euroopan komissio, Interreg Europe.

Gastronominen silta maailmalle - elintarvikeyritysten yhteistyön avaus yritysryhmähankkeen taustalla on neljän pohjoissavolaisen elintarvikeyrityksen yhteinen tarve vahvistaa yhteistyötä sekä kansainvälistä osaamista. Yritykset suosivat tuotteissaan paikallisia raaka-aineita ja näkevät tämän yhteisessä toiminnassa erityisvahvuutena. Yritykset kehittävät hankkeessa kansainvälistä osaamistaan, yhteistyötä toisten kansainvälistyvien pienyritysten kanssa ja luovat kontakteja oman liiketoiminnan tueksi. Vuonna 2020 hankkeen kohdemarkkinaa siirrettiin ja painopistettä siirrettiin tuotekehitykseen ja pakkaussuunnitteluun. Rahoitus: Pohjois-Savon ELY-keskus, Euroopan maaseuturahasto.

ProYritys-hankkeella Pohjois-Savossa koottiin yritysryhmähankkeita sekä tehtiin yritysten liiketoimintasuunnitelmien lyhytkestoista arviointia. Kahdessa itse hallinnoimassamme yritysryhmähankkeessa tehtiin kehittämistoimintaa Pohjois-Savossa (*Tuovilanlahti*-case ja *Green care* -laatumerkkiryhmä). Rahoitus: Pohjois-Savon ELY-keskus, Euroopan maaseuturahasto, Euroopan komissio, EAKR.

ProYritys Pohjois-Karjala -hankkeessa aktivoitiin maaseudun yritystoimintaa neuvontapalveluiden avulla. COVID19-pandemian aikana 2020 vuonna neuvonnan tarve ohjautui yleisestä kehittämisestä kriisirahoitusneuvonnan pariin. Suunnitellut tapahtumat, koulutukset tai infot sekä asiakastapaamiset siirrettiin verkkoon. Tilanteesta huolimatta tehtiin uusia avauksia ja kehittämistoimia erityisesti luonnontuote- ja elintarvikealalla mm selvittämällä yhdessä Kainuun ja Pohjois-Savon sisarhankkeiden ja Kiteen kaupungin kanssa pakastekuivaustekniikan kiinnostavuutta ja investointihalukkuutta. Rohkaisevien tulosten perusteella asiaa viedään eteenpäin pienryhmätoimintana. Rahoitus: Pohjois-Karjalan ELY-keskus, Euroopan maaseuturahasto.

ProYritys Kainuu II -hankkeessa keskityttiin yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden edistämiseen sekä poikkeusrahoitusten haussa avustamiseen. Asiakastapaamiset toteutettiin pääosin Teamsin välityksellä. Valmisteltujen investointi- ja perustamistukihankkeiden määrä ei määrällisesti poikennut ns. normaalivuodesta. Merkittävimmät investoinnit toteutettiin matkailu- ja puutoimialoille sekä palvelutuotantoon. Rahoitus: Kainuun ELY-keskus, Euroopan maaseuturahasto.

Katri-Sampo - Luonnosta ja elintarvikealalta hyvinvointia ja palveluita Kainuuseen -hanketta jatkettiin yhteistyössä KAO:n kanssa. Toimintavuoden aikana keskityttiin ruokamatkailun kehittämiseen tuotetestausten muodossa ja järjestettiin Hungry For Finland -ruokamatkailuinfo yhteistyössä Haaga-Helia AMK:n kanssa. Yrityksiä valmennettiin digiloikkaan järjestämällä tuotekorttityöpajoja ja käynnistämällä alustakokeilu, jossa testataan digitaalista kaupankäyntialustaa tukkumyyntikanavana. Tuotetestauksiin osallistui 54 henkilöä, ruokamatkailuinfoon 19 ja asiantuntijatukea annettiin 12 elintarvike- ja luonnontuotealan yritykselle. Digitaalisia tuotekortteja laadittiin 12 tuotteelle. *Aitoja makuja* -lehdessä julkaistiin 21.10. artikkeli *Maistuvampi Kainuu* -ruokastrategiasta. Rahoitus: Kainuun ELY-keskus, Euroopan maaseuturahasto.

Esitetyt tulosluvut perustuvat eri tapahtumista tilastoituihin osallistujamääriin, mitkä luvut on poimittu asiakashallintajärjestelmä Myllyyn kirjatuihin aktiviteeteista ja/tai hankkeiden indikaattoritiedoista. Palautetta saimme hankkeiden osalta ohjausryhmän jäseniltä. Erityisesti hankkeiden järjestämiin tilaisuuksiin liitettiin usein osallistujien vastattavaksi annettavat webropol-palautelomakkeet. Tiedonvälitystä mutta myös spontaania palautekeskustelua käytiin esimerkiksi ERG-hankekokonaisuudessa WhatsApp-ryhmän avulla. Asiakaspalautetta toivottiin kerättävän ja lisättävän palautteita M-Files-järjestelmään, ja tässä aito esimerkki yhden yritysasiantuntijamme saamasta asiakaspalautteesta: *"Kiitos paljon. Teet arvokasta työtä ku itse en osaa enkä kerkii."* Hankkeistamme mm. Kulku toteutti ohjausryhmän ehdotuksesta syksyllä puhelimitse väliarvioinnin, ja kokonaisarvosanaksi skaalalla 1 – 5 tuli 4,2. Yksi sanallinen arvio kuului: *"... konkreettisia toimia, apuja yrittäjille."*

JÄRJETÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN KEHITTÄMINEN

Järjestöporinoita pidettiin aina kuukauden 12. päivänä seitsemän, joissa oli yhteensä 41 osallistujaa. Aiheina olivat esim. villiyrtyt, sienet, 72 h varautuminen ja kotivara, kaamoksessa jaksaminen ja ruokalahjaideat. Kahdessa jäsenyhdistyksessä pidettiin ajankohtaisluento, yhteensä 25 osallistui. Järjestöasiat olivat esillä Matkuksessa lokakuussa; pisteellä kävi noin 50. Edustajakokous keräsi marraskuussa noin 40 osallistujaa; se pidettiin hybridi-muotoisena Nurmeksessa, eli osa joukosta etäosallistui. Piirijohtokunta kokoontui neljä kertaa. Kolmea yhdistystä neuvottiin yhdistystoimintaan liittyen, ja vierailtiin Outokummun mks:n 60-vuotisjuhliissa.

Maahanmuuttajille järjestettiin Kajaanissa hygieniosaamis- ja ensiapukoulutusta Sivis-opintosetelituella yhteistyössä Etnika ry:n kanssa. Molemmissa koulutuksissa oli 29 osallistujaa. Rahoitus: MKNK, SIVIS opintoseteli

Pieni pala maaseutua -kampanjaan liittyen järjestettiin kaksi luentotilaisuutta yhteistyössä Kaukametsän Opiston kanssa; Pihasta perhosten paratiisi, 10.3. ja Pesäpaikkoja tuholaisien kurittajille 15.9.. Tilaisuuksiin osallistui yhteensä 71 henkilöä. Nakertajan koulun kummiluokat 5A ja 5B viljelivät Ensilässä omia kasvilavojaan. Molemmat luokat osallistuivat istutusten tekoon ja kasvustojen hoitoon oppimistarkoituksessa. Ensilässä on kymmeniä hyönteishotelleja ja pölkkykeinopesiä. Mehiläisiä käytetään pölytystarkoituksissa ja alueelle on rakennettu pönttöjä pöllöille myyräkantaa rajoittamaan. Suunniteltiin myös Luonnon konserttisali -tapahtumaa Kajaaniin yhteistyössä Metsähallituksen kanssa, mutta tapahtuma siirtyi koronapandemian vuoksi vuoteen 2021. Rahoitus: OKM, MMM

Vuoden maa- ja kotitalousnaisina palkittiin Mervi Turunen Liperistä, Riitta Ahtiainen Kuopion Vehmasmäeltä sekä Tuulikki Kempainen Puolangan Väyrylästä.

Henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin tukena oli *Maakuntarajat ylittävä ProAgria Itä-Suomi* -hanke, joka myös kehitti yhteisiä toimintatapoja mm. tiimityöskentelyyn, hanketoimintaan sekä palautteen keräämiseen. Rahoitus: Etelä-Savon ELY-keskus, ESR.

Erityisesti **Pohjois-Karjalan jäsentietojen saamiseksi SENSE:een** aloitettiin syksyllä yhteydenpito jäsenyhdistyksiin. Toteutetulla puhelukierroksella kysyttiin ja saatiin samalla palautetta järjestötoiminnastamme. Esimerkiksi seuraavanlaista pohdintaa paljastui kierrokselta. *”Tiedottamisen kannalta olisi tärkeä saada jäsenrekisteri Pohjois-Karjalan osalta ajan tasalle. ... ei voi tietää miten paljon uusia innokkaita jäseniä saataisi mukaan, kun viestintäasiat saadaan kuntoon.”* Rahoitus: jäsenmaksutuotot (Pohjois-Savo), Pohjois-Karjalan maataloussäätiön tuki.

VIESTINTÄ

Koko toimintavuotta leimannut tahtotila oli näkyä ja kuulua sekä markkinoida palveluitamme. Perustimme omat **Facebook-, Instagram- ja Twitter-tilit sekä youtube-kanavan**. Seuraajia saimme heti ensimmäisen toimintavuoden aikana yhteensä yli 1 000, joista valtaosa Facebookissa. Myös Internet-sivut uudistettiin yhteisiksi Itä-Suomen sivuiksi. ProAgria Itä-Suomi -lehden teossa olimme aktiivisia; esimerkiksi vuoden neljännen lehden sivuista peräti neljäsosa kertoi Maa- ja kotitalousnaisten toiminnasta. Itä-Suomi oli myös yksi Maa- ja kotitalousnaisten maisemaviestinnän vastuukeskuksista vuonna 2020. Noin kerran kuussa laadittiin paikallisista aiheista maiseman some-päivitys, joka jaettiin myös valtakunnallisiin kanaviin. Rahoitus: OKM

Koti- ja maaseutu -lehteä markkinoitiin eri yhteyksissä, mm. Edustakokouksessa. Lehden Lumoava maisema -juttusarjaan toteutettiin lokakuussa kuvaus ja maisema-asiantuntijan haastattelu Oulujärven Ärjänsaareissa. Juttu ilmestyi tammikuun 2021 lehdessä. Asiantuntijamme osallistui myös Ruokaneuvot-osioon. Rahoitus: OKM

Pieni pala maaseutua -kampanjaan liittyen tuotettiin YouTubeen video Hyönteishotellit – Hyödyt ja ohjeet. Video julkaistiin 1.4. ja se saavutti toimintavuoden aikana yli 17 000 katselukertaa.

<https://www.youtube.com/watch?v=jrEDqBAvum4> Kampanja poiki yhteistyötä Luonto- ja tiedekeskus Saimaariumin kanssa, joka hyödynsi tuottamamme videon sisältöä blogissaan, tarkoituksenaan aktivoida ihmisiä mukaan hyönteishotellitoimintaan. Saimme kaiken kaikkiaan hienosti näkyvyyttä, mm. Helsingin Sanomissa. Rahoitus: OKM.

HANKKEET

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana:

Rannat kuntoon. Oulujärvi LEADER, Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY
Melalahden vesistökuunnostusselvitys. Oulujärvi LEADER, Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY
ProYritys Kainuu II. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
ERG (European Region of Gastronomy) Juhlavuosi -hanke, EAKR, P-Savon liitto.
Gastronominen Silta maailmalle, yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, P-Savon ELY
Tuovilanlahti Live to the Local, yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto P-Savon ELY
Kulttuurimaisemasta liiketoimintaa – Uusia palveluja ja elinvoimaa, Euroopan maaseuturahasto, P-Savon ELY
ProYritys, Euroopan maaseuturahasto, P-Savon ELY
Green Care laatumerkkiryhmä -yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, P-Savon ELY
Sisältöä kulinaristeille kulttuurista, Euroopan aluekehitysrahasto, P-Karjalan liitto
ProYritys Pohjois-Karjala -hanke, Euroopan maaseuturahasto, P-Karjalan ELY
Vastuullista proteiinia pöytään, Euroopan maaseuturahasto, P-Karjalan & Varsinais-Suomen ELY
Karelia à la carte -brändin uudistaminen -hanke, P-Karjalan liiton Tulevaisuusrahasto
Myllytuotteiden yhteismarkkinointi, Joensuun seudun ja Kiteen maaseutupalvelut.

Piirikeskus toteutuksessa mukana:

Kantri-Sampo-hanke. Kainuun ammattiopisto. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY
EUREGA. Interreg Europe -hanke yhdessä seitsemän muun maan kanssa.
Liiketoimintaosaamista Pohjois-Savon ruokamatkailuun - Gastro Business -hanke. Savonia AMK.
Euroopan sosiaalirahasto, E-Savon ELY
Kuituhampun tuotantoketjun käynnistäminen Kainuussa ja Pohjois-Savossa hankkeessa. Luke.
Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ja P-Savon ELY
Vesiviestillä vaikuttavuutta. Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistys. Ympäristöministeriö.
Tulevaisuutta luonnontuotteista. Pohjois-Karjalan Martat. Euroopan maaseuturahasto, P-Karjalan ELY
Yhteinen ympäristö – elinvoimaa ympäristöstä. Maaseudun Sivistysliitto. Euroopan maaseuturahasto,
Karjalan ELY
Maakuntarajat ylittävä ProAgria Itä-Suomi. ProAgria Itä-Suomi ry. Euroopan sosiaalirahasto, E-Savon
ELY
Rural Future. Karelia AMK. Euroopan maaseuturahasto, P-Karjalan ELY

KESKI-POHJANMAAN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta 2020

• puheenjohtaja	maatalousyrittäjä, Karhukorpi Anu	Halsua
• varapuheenjohtaja	sairaanhoidtaja, Virta Raija	Kalajoen Himanka
• jäsen	maatalousyrittäjä, Niemelä Leila	Kokkolan Lohtaja
• jäsen	maatalousyrittäjä, Aho Minna	Reisjärvi
• jäsen	maatalousyrittäjä, Korkiakangas-Sahipakka, Jonna Perho	Reisjärvi
• jäsen	johtaja, Nisula Ritva-Liisa	Kokkolan Kälviä
• jäsen	maatalousyrittäjä, Pajala Marjo-Riitta	Lestijärvi
• jäsen	maatalousyrittäjä, Lappi Satu	Kokkolan Lohtaja
• jäsen	maatalousyrittäjä, Niemelä Anna	
○ varajäsen	toimitusjohtaja, Huhtala Riitta	Kokkola
○ varajäsen	maatalousyrittäjä, Halonen Kirsi	Reisjärvi
○ varajäsen	maatalousyrittäjä, Isokääntä Seija	Kalajoki
○ varajäsen	maatalousyrittäjä, Tervämäki Tuula	Toholampi
○ varajäsen	seurakuntaemäntä, Lätti Anni	Kokkolan Lohtaja
○ varajäsen	maatalousyrittäjä, Huopana Tarja	Perho
○ varajäsen	maatalousyrittäjä, Polso Kaija	Toholampi
○ varajäsen	maatalousyrittäjä, Tunkkari Karoliina	Veteli
○ sihteeri	toiminnanjohtaja, Varila Kirsi	Seinäjoki

Toimihenkilöt 2020

• toiminnanjohtaja, Varila Kirsi	lomautus 15.5. – 14.6.2020
• ruoka- ja ravitsemusasiantuntija, Vihelä Niina	lomautus 16.4. – 14.5.2020
• maisema- ja ympäristöasiantuntija, Ainasoja Anu	lomautus 16.4. – 14.5.2020

Piirikeskuksen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenet ja yhdistykset

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli n. 2 200 henkilöä ja yhdistysten määrä 75 kappaletta.

TOIMINTA 2020

Toimintavuonna Keski-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten toimintaan osallistui fyysisesti kaikkiaan 2695 henkilöä ja tilaisuuksia oli 211 kpl. Somessa toteutettaviin livevideoita ja webinaareja julkaistiin 16 kappaletta ja ne tavoittivat 27 032 henkilöä. Toimintavuosi käynnistyi toiminnasuunnittelukierroksella 5 eri paikassa (Halsua, Hillilä, Reisjärvi, Lohtaja, Kalajoki) vuoden alussa, näihin osallistui 66 henkilöä. Toimintaan osallistuneita vapaaehtoisia oli yhteensä n. 95 henkilöä.

Kohderyhmän tavoitettiin joka kuukausi ilmestyvän uutiskirjeen ja lähes päivittäisten Facebook -postauksen sekä ProAgria Keski-Pohjanmaan tiedotuslehden avulla. Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten ovat alueellaan tunnettu ja pidetty kumppani erilaisten tilaisuuksien suunnittelussa. Asiantuntemusta toivotaan usein erilaisiin työryhmiin. Työryhmissä mukana olo tuo näkyvyyttä ja niiden kautta saa hyviä kontakteja. Alueella tärkeimpiin yhteistyökumppaneihin kuuluvat alueen kunnat, kaupungit ja koulut, Visit Kokkola ja Visit Kalajoki, KPK-yhtiöt, MTK, Centria AMKK, Ollikkalan maatalousoppilaitos, Soite ja alueen yhdistystoimijat sekä YLE radio Pohjanmaa.

TOIMINTA JA TULOKSET AVAINTULOSALUEITTAIN

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Ruokakurssit

Alkuvuosi 2020 lähti käyntiin mukavasti ja oli paljon kurssisuunnitelmia sekä varauksia. Korona-pandemian alkuun mennessä ehdittiin pitämään kuitenkin vain yksi Pienipala maaseutua-kampanjaan liittyvä miniversojen-kasvatuskurssi. Kurssille osallistui 12 henkilöä. Kaikki muut tapahtumat jouduttiin perumaan keväältä vallitsevan tilanteen ja ohjeistusten mukaisesti. Rajoitusten helpotettua toukokuun lopulla pidettiin hyönteishotellienrakennus-kurssi, siihen osallistui 5 aikuista ja kaksi lasta. Kurssin vetäjänä oli ulkopuolinen henkilö talkootyönä.

Keväällä pidettiin luonnonyrttikurssit Kalajoella ja Kokkolassa, niihin osallistui yhteensä 19 kurssilaista. Sievissä luonnonyrttikävelyyn osallistui 14 naista ympäri maakuntaa ja palaute oli erittäin iloista. Kävelyn aikana tunnistettiin luonnon yrttejä ja kerrottiin niiden käytöstä yhdessä maisema-asiantuntijan kanssa.

Syyskuussa oli perunaruoka-kurssi Kalajoella, siihen osallistujia oli 14. Osallistujat saivat tehdä perunasta kylmiä, kuumia, suolaisia ja makeita ruokia ja palaute oli kiitettävää. Kaksi Kalajoelle suunniteltua ruokakurssia jouduttiin perumaan. Syksyllä varattiin kolme ilmastoystävällistä ruokakurssia Kokkolan seudun Hengitysyhdistykselle, mutta kaksi niistä jouduttiin siirtämään rajoitusten vuoksi vuodelle 2021. Kurssille osallistui 8 aikuista ja 1 lapsi.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö ja omarahoitus.

Ravitsemus- ja kotitalousneuvonta ja medianäkyvyys

Tammikuussa toteutimme yhdessä Kokkolan puutarhaseuran ja Halsuan maa- ja kotitalousseuran kanssa Pienipala maaseutua kampanjaan liittyen Puoli kiloa kasviksia-tapahtuman kauppakeskus Chydeniassa Kokkolassa. Jaoimme kauppakeskuksessa järjestetyssä toritapahtumassa tietoutta kasvisten syönnin merkityksestä ruokavalioon, esittelimme miten puoli kiloa kasviksia saadaan täyteen päivässä, kun sen jaottelee usealle aterialle. Paikalla oli ruoka-asiantuntija ja kaksi talkoolaista. Pisteellä pysähtyi n. 100 kuluttajaa. Kasvispöytä oli esillä myös Halsuan syysmarkkinoilla elokuussa, jossa aiheesta kiinnostuneita kävi n. 50.

Elokuussa ruoka-asiantuntijaa pyydettiin panelistiksi Hilmantorin lähiruoka-tapahtumaan Kalajoelle yhdessä paikallisten yrittäjien, tuottajien ja europarlamentaarikko Elsi Kataisen kanssa. Keskustelutilaisuuden aihe oli peruna ja lähiruoan merkitys matkailussa. Keskustelun päätteeksi oli leikkimielinen perunankuorintakilpailu. Ruoka-asiantuntija on myös mukana Keski-Pohjanmaan terveellisten elintapojen edistämisen verkostossa yhdessä SOITE:n ja eri järjestöjen kanssa. Verkosto kartoittaa mm. elintapaohjauksen toteuttajien resursseja ja yhteistyömahdollisuuksia Keski-Pohjanmaan alueella.

Digitaalista ruokaneuvontaa annettiin usean eri alustan kautta. Syksyllä tehtiin yhteistyössä Oulun maa- ja kotitalousnaisten kanssa kaksi neuvovaa ruokalive-lähetystä (hillolive ja kekri-ruoat) Facebookiin ja Instagramiin. Niillä oli yhteensä noin 4500 katsojaa. Koronan myötä otettiin myös TikTok-alusta haltuun ja sen kautta jaettiin 11 ruokavideota, joilla yhteensä 21855 katsojaa. Suosituin video oli perinneruoka mutti. Keski-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten Youtube-kanavalle ladattiin vuonna 2020 12 ruoka-aiheista neuvontavideota, joita on katsottu vuoden loppuun mennessä yhteensä 645 kertaa.

Ruoka-asiantuntija kirjoitti vuoden 2020 aikana osana asiantuntijatyötä Kalajokiseutu-lehteen yhteensä 7 neuvovalla otteella olevaa ruoka-aiheista lehtijuttua, joista yksi oli ilmais-suurjakelu-lehti. Sitä jaettiin koko syksyn aikana paikallisissa yrityksissä (kokonaistavoittavuus n. 80000). Muilla jutuilla kokonaistavoittavuus oli n. 21000/julkaisu (printti+digi). Lisäksi annettiin yksi kompostointiaiheinen lehtihaastattelu. (Kalajokiseutu).

Vuonna 2020 oli Keski-Pohjanmaan vuoro tehdä Koti- ja maaseutulehteen 3 ruokaneuvo-juttua resepteineen, ne myös toteutuivat. Kesällä annettiin lisäksi Radio Yle Pohjanmaalle haastattelu, Miten omaksua fiksut ruokailutottumukset. Kompostoinnin/bokashin käyttöön liittyviä luentoja pidettiin kaksi kappaletta, toinen Lohtajalla ja toinen Vetelissä. Niihin osallistui yhteensä 14 kuulijaa.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Ostopalvelutyöt

Vuonna 2020 olimme helmikuussa mukana Kokkolan talviharmonikka-tapahtumassa Kallentorilla, jossa huolehdimme kahvilapalveluista ja toripaikkamyynnistä. Elokuussa järjestimme ruoka- ja kahvilapalvelut Vetelissä Kalevantulet-tapahtumassa yhteensä noin 100 hengelle.

Vuonna 2020 tehtiin ostopalveluna Maa- ja kotitalousnaisten keskukselle Mitä meillä on ruokana-hanke, jossa pilotoitiin kohdeperheelle kotona annettava ruoka- ja ravitsemusohjaus. Hankkeesta saatiin hyviä kokemuksia ja todettiin, että ko. palvelulle voisi olla hyvinkin tarvetta, mutta kohdeperheitten kontaktoiminen on haasteellista ilman ulkopuolisen apua. Projektissa tehtiin neljä tapaamiskertaa perheessä ja palaute perheeltä oli kiitettävä. Perhe koki saaneensa hyviä neuvoja omaan arkeensa, miten toteuttaa terveellistä, monipuolista ja taloudellista ruoanlaittoa.

Rahoitus: Tampereen talouskoulusäätiö/MKKNK

Elokuussa ruoka-asiantuntija luennoi Kpedun metsäalan opiskelijoille ja metsien omistajille metsien keruutuotteista ja niiden hyödyntämisestä kaupallisesti. Opiskelijoita oli 16.

Rahoitus: Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä

Syksyllä pilotoitiin myös virtuaaliloma-kokkaus tapahtumia Maaseudun Terveys ja Lomahuollon tuetuille lomille. Keski-Pohjanmaan osalta toteutettiin yhteensä kaksi etäkokkausta, joihin osallistui 12 aikuista ja lapsia. Kokkaus-hetket onnistuivat hyvin ja osallistujien palaute oli positiivista.

Yhteisöllisyyden kokemusta voi saada myös Teamsin välityksellä kokkailemalla.

Rahoitus: MKNK/MTLH

Hanketyö

Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaiset on mukana syksyllä 2019 alkaneessa Kädet multa-hankkeessa. Vuoden 2020 aikana pilotoitiin toimenpiteitä Keski-Pohjanmaalla Kokkolassa päiväkotitulliharjussa ja Kalajoella Mäntylän päiväkodissa. Molemmissa kohteissa saatiin toteutettua toimenpiteitä hyvin, osa koulutuksista annettiin etänä Teamsin välityksellä. Hankkeesta annettiin haastattelut sekä Keski-Pohjanmaa, että Kalajokiseutu-lehtiin.

Rahoitus: Ympäristöministeriö

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON NEUVONTA

Maiseman- ja luonnonhoidon alan painopistealueet vuonna 2020 olivat monimuotoinen kulttuuriympäristö, luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut sekä kiertotalous ja vesiympäristön hoito.

Arvon tuottaminen jäsenille, asiakkaille ja yhteiskunnalle

Monimuotoinen kulttuuriympäristö, sekä Luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut

”Niityn lomo” Vuoden maisemateko -kilpailulla kannustettiin ihmisiä kiinnittämään huomiota luonnon monimuotoisuuteen, sekä hoitamaan ja edistämään erilaisten niittyjen monimuotoisuutta. Teemaa pidettiin esillä alkuvuodesta lähtien tilaisuuksissa ja tiedotuksessa. Kilpailun viestinnällisenä osuutena toteutettiin Niitty -infopiste Halsuan syysmarkkinoille 5.9.2020 (pisteellä 50 kävijää). Lisäksi toteutettiin maisemakävely Kalajoen Vihasniemen perinnebiotooppialueella 29.9.2020 (32 osallistujaa). Vuoden maisemateko -kilpailuun ilmoittautui 6 osallistujaa, joista maakunnallinen arviointiraati (5 hlö) valitsi maakunnalliseksi voittajaksi Raija Heikkilän perheineen hoitaman arvokkaan yli 50 hehtaarin

kokoisen merenrantaniittykokonaisuuden Kalajoelta. Voittajateko palkittiin ProAgria Keski-Pohjanmaa ry:n ja Keski-Pohjanmaan Maa- ja kotitalousnaisten vuosikokouksessa Kokkolassa 4.12.2020. Maakunnallinen voittaja osallistui myös valtakunnalliseen Vuoden maisemateko -kilpailuun. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Taajamien niityt ja maisemapellot -toimintamallia esiteltiin 3 kunnassa /seurakunnassa (Ylivieskan seurakunta 15.6.2020, Kokkolan kaupunki 10.8.2020, Lohtajan seurakunta 20.8.2020). Käyntien tuloksena Ylivieskan seurakunta perusti niittyalueen sivukylän kappelin hautausmaan yhteyteen, Kokkolan kaupunki edisti hulevesikosteikon hoitoa suunnittelemalla lammaslaidunta sen yhteyteen ja Lohtajan pappila innostui pohtimaan pappilan puutarhan entisöintiä, sekä sen yhteydessä olevan laidunalueen kehittämistä. Jatkossa myyntityöt mainittuihin toteutuneisiin /suunniteltuihin kohteisiin ovat mahdollisia ja niistä tehtiin ensimmäiset tarjoukset. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Asiantuntija antoi vuoden aikana puhelimitse (8 h) puutarha- ja ympäristöaiheinen neuvontaa (mm. kompostorin valinta, pensasaidan istutus ja hoito, niityn perustaminen siementen tilauksesta perustamistyöhön, kuorikkeen käyttö, puutarhan tuholaiset, sadon säilöntä, perinnebiotoopin tunnistus ja hoito). Rahoitus: Yksityisrahoitus.

Kiertotalous ja vesiympäristön hoito (Verkostojen kehittäminen)

Vuoden aikana jatkettiin osatoteuttajana Pohjanmaan Vesi ja Ympäristö ry:n Ravinneratas-hankkeessa, joka toteutuu pohjanmaan maakunnissa. Piirikeskuksen asiantuntija osallistui hankekokouksiin ja hanketapahtumiin pääosin etäyhteyksin. Ravinneratas -hankkeen esimerkkikosteikkokohteiden edistämiseen osallistuttiin aktiivisesti Sievissä ja Lohtajalla. Lisäksi tehtiin alustavia karttatarkasteluja ja maastokäyntejä muilla kohteilla Lohtajalla, Toholammilla, Kälviällä, Alavieskassa, Kalajoella ja Perhossa. Hankeviestintää toteutettiin yhteistyössä hankevetäjän kanssa. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020.

Tunnettuuden ja myönteisen mielikuvan kasvattaminen

Piirikeskus toi esiin maisema- ja luonnonhoidon teemoja omassa viestinnässä, paikallismediassa ja valtakunnan mediassa. Viestinnän kärki vuonna 2020 oli Maaseudun lumo(a), luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Tavoitteena oli tuoda esiin maisema-asiantuntijoiden osaamista sekä työn merkitystä suomalaiselle kulttuuriympäristölle, yritystoiminnalle ja hyvinvoinnille. Piirikeskus hyödynsi myös MKN -verkoston erikoisalueita. Digitaalista viestintää maisema- ja ympäristöaiheisista ajankohtaisista asioista tehtiin viikoittain Instagramissa ja Facebookissa. Blogikirjoituksia toteutettiin 1 kpl (Vuoden maisemateko 2020 kilpailun voittajasta). Lisäksi maisemapalveluiden asiantuntija osallistui valtakunnalliseen Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen someviestintään 7 kertaa (FB, IG, TW). Rahoitus: Yksityisrahoitus, OKM.

Yhteistyötä median kanssa jatkettiin. Mediaosumia oli vuoden aikana seuraavasti:

- Yle Radio Keski-Pohjanmaa 15.4.2020 (puutarhan kevättyöt ja hedelmäpuiden leikkaus)
  - Radio Pooki 20.10.2020 (Tiedote Kansainvälisen maisemapäivän maisemakävelystä)
  - Yle Radio Suomi 20.10.2020 (Haastattelu: Kansainvälisen maisemapäivän maisemakävely)
  - Kalajokilaakso -lehti 1.6.2020 (Haitalliset vieraslajit ja niityt); 19.8.2020 (Vuoden maisemateko "Niityn lumo"; 19.10.2020 (Kansainvälinen maisemapäivä -uutinen maisemakävelystä verkkolehdestä). Jakelu ma ja pe 4565 kpl.
  - Kalajaska -lehti 9.12.2020 (Vuoden maisemateko -voittaja). Jakelu joka keskiviikko 39 500 kpl.
  - Keskipojanmaa -lehti 5.12.2020 (Vuoden maisemateko -voittaja) + uutinen verkkolehdestä; 9.12., 16.12. ja 23.12 (MKN lapasten neulontatalkoot) + lisäsisältö verkkolehdestä. Levikki+digi 110 000 lukijaa/vko.
  - Koti ja maaseutu -lehti 30.3.2020 (Niityn perustamisen ohjeet)
  - Keskustanaisten Avain -lehti 13.3.2020 (parvekeviljely, pussiperunan kasvatus)
- Rahoitus: Yksityisrahoitus.

Vetovoimaisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen

Piirikeskus toteutti Törmäjärven maisemakävelyn Kansainvälisenä maisemapäivänä 20.10.2020 Ylivieskassa (18 osallistujaa). Radio Suomi teki suoran haastattelun ja Radio Pooki tiedotti tapahtumasta useita kertoja kyseisenä päivänä. Edellispäivänä sanomalehti Kalajokilaakso kirjoitti tapahtumasta nettiversiossaan. Rahoitus: YM.

Kokkola 400 -vuoden kunniaksi suunniteltiin Kokkolan kaupungin ja Marttojen kanssa tapahtumasarjaa ”Kasvata itse iloksi ja hyödyksi”. Sarjan ohjelmarunko ehdittiin hioa palaverissa valmiiksi, mutta koronatilanne kaatoi suunnitelmat pääosin tältä vuodelta. Tapahtumia suunnitellaan toteutettavaksi seuraavana vuonna.

Piirikeskuksen asiantuntija jatkoi varahenkilönä Välitä viljelijä verkostossa ja aloitti Myötätuulta tuottajalle toimintaryhmän jäsenenä, sekä ohjausryhmän varajäsenenä. Toiminta näissä hankkeissa oli lähinnä hankekokouksiin osallistumista (2 kertaa vuonna 2020), sekä ajankohtaista viestintää. Rahoitus: Yksityisrahoitus.

Taloudellisesti kannattavan toiminnan vahvistaminen

Piirikeskus teki vuoden aikana tilauksesta vihersuunnitelmia (8 kpl), sekä jatkoi vuonna 2019 aloitettua ympäristösuunnitelmaa ”Kirkon ympäristödiplomin päivitystyö” (1 kpl). Puutarha- ja ympäristöaiheisia luentoja/työpajoja toteutettiin 6 kpl:

- Miniversojen ja yrttien kotikasvatus -kurssi Kokkolassa 10.3.2020
- Villiyrttikävelyt (Kalajoki 3.6.2020, Sievi 15.6.2020, Kokkola 9.6.2020)
- Seurakuntien ympäristöohjelma -webinaari MKN maisemaverkostolle 15.6.2020
- Kodin fengshui -työpaja Vetelin hyvinvointimessuilla 16.8.2020.

Rahoitus: Yksityisrahoitus.

Neuvo 2020 -palveluja toteutettiin vuoden aikana 2 asiakkaalle. Rahoitus: Maaseuturahasto.

Piirikeskus toteutti yhden Valio Carbo -luonnon monimuotoisuus kartoituksen Yli-Ullavassa 1.7.2020. Rahoitus: Valio. Piirikeskuksen asiantuntija oli mukana ”Palvelujen kehittäminen, asiakastiimitoiminta” /ProAgria työryhmässä ja perehtyi siinä maatilojen ympäristölupien ja -ilmoitusten hakuun. Lisäksi asiantuntija osallistui ProAgrian Palvelumuotoilun työpajaan Kokkolassa 15.2.2020. Rahoitus: Piirikeskus.

Toiminnan rahoittamiseksi on etsitty uusia rahoituslähteitä (esim. lähetetty hakemus Sitra Lab:n tulevaisuuslabraan). Opintokeskus Sivikseltä on saatu avustusta luentojen ja työpajojen järjestämiseen. Uusia yhteistyö- ja kumppanuussuhteita on viritelty kuntiin, seurakuntiin ja kyläseuroihin. Sidosryhmäyhteistyötä on jatkettu (Kalatalouskeskus, Pohjanmaan Vesi ja Ympäristö, muut ProAgria /MKN.) Rahoitus: Yksityisrahoitus.

YRITYSPALVELUT

Facebookissa ja uutiskirjeissä on mainostettu digipalveluja yrityksille ja yhdistyksille. Toimintavuoden aikana saatiin 2 digitaalisen markkinoinnin asiakasta. Yhdelle yritykselle tehtiin nettisivut ja yhdelle yhdistykselle annettiin Teamsin kautta koulutus Facebook-sivujen tekoon.

Keski-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaiset järjesti 9 hygieniapassikoulutustilaisuutta, joissa osallistujia oli yhteensä 91.

Kruununvoudintalolla oli lupaavan alkuvuoden jälkeen varsin hiljaista, johtuen Korona-pandemiasta. Kesällä talossa pidettiin muutamat perhejuhlat. Heinäkuussa pidettiin avoimia ovia ja kesäkahvilaa keskiviikkoiltaisina. Syksyllä järjestettiin perinteinen Kekri-päivä, jossa oli myös ulkopuolisia myyjiä. Tarjolla oli ohjelmaa ja perinteinen suomalainen pitopöytä. Tapahtumassa kävi noin 60 vierailijaa. Marras-joulukuussa kokeilimme torstaisin keitto/puurolounasta, se saavutti noin 12 ruokailijaa/kerta. Joulumyyjäiset jouduttiin perumaan tiukentuneiden koronarajoitusten vuoksi. Yhteensä koko vuonna Kruununvoudintalossa eri tapahtumia oli 40 sekä 90 saman ryhmän kokoontumista 2 kertaa viikossa. Rahoitus: yksityisrahoitus

JÄRJESTÖTOIMINTA

Keski-Pohjanmaan alueen Maa- ja kotitalousnaisille suunniteltiin retki 18.-19.4 Tampereen Piha&Koti messuille, mutta Korona pandemia esti toteutuksen. Retkelle oli jo n. 15 ilmoittautunutta. Loppuvuodesta pystyimme jo pitämään suunnitellun Keski-Pohjanmaan naisten pikkujoulun 14.11.

Kalajoella. Tilaisuus pidettiin reiluja turvavälejä ja hygieniasääntöjä noudattaen. Tilaisuudessa oli 23 osallistujaa. Keväällä järjestettiin 2 krt järjestökahvit etänä, mutta osallistujia tuli hyvin vähän.

Joulukuussa Facessa ja Keski-Pohjanmaa lehdessä oli MKN-lapanen kudontakampanja, jossa päivittäin/viikoittain julkaistiin teko-ohjetta jonkin matkaa ja jouluna oli lapaset valmiit. Kampanja oli erittäin suosittu ja vain tilaajille tarkoitetusta digijulkaisusta lapasohjeita luki 6000 eri henkilöä.

Keski-Pohjanmaan vuoden 2020 Maa- ja kotitalousnaisiksi valittiin Helena Saarenpää Hillilän Maa- ja kotitalousseurasta. Hänellä on erittäin pitkä historia yhdistyksen jäsenenä ja puheenjohtajana. Ilman häntä yhdistyksen toiminta ei olisi näin aktiivista. Helena edustaa Maa- ja kotitalousnaisten perinteistä järjestötyötä ja hän on pitänyt Maa- ja kotitalousnaisten asioita yllä omalla esimerkillään.

Keski-Pohjanmaan maa- ja kotitalousnaisten elämäntyöpalkinnon sai emäntä Raili Myllylä Pitkäsenkylän maa- ja kotitalousnaisista. Raili Myllylä on ollut jäsenenämme yli 45v, siitä 39v Pitkäsenkylän Maa- ja kotitalousnaisten johtokunnassa. Hän on aktiivinen monissa luottamustoimissa alueellisesti ja valtakunnallisesti. Hän on toiminut pitkään Maa- ja kotitalousnaisten äänenä ja pitää joka yhteydessä esillä hienoa järjestöämme.

Vuoden alussa piirikeskuksen toimihenkilöt kävivät tapaamassa 5 paikallisyhdistystä toiminnansuunnittelun merkeissä. Yhdistykset pitävät tätä tärkeänä linkkinä heidän ja piirikeskuksen välillä. Kampanjat, tiedot ja toiveet siirtyvät näissä tilaisuuksissa sujuvasti puolin ja toisin. Tilaisuudet luovat yhteishenkeä ja rakentavat koko valtakunnan Maa- ja kotitalousnaisten identiteettiä. Tällaisesta kiertueesta pitäisi saada ”korvamerkki” tapahtuma joka alueelle Suomessa.

VIESTINTÄ

Piirikeskuksen oma Facebook-sivu päivittyi useamman kerran viikossa ja seuraajia oli vuoden lopussa 830. Kruununvoudintalolla on myös omat Facebook-sivut, joilla seuraajia oli vuoden lopussa 528. Kaikilla toimihenkilöillä on Instagram-tili. Kuukausittain lähetetyt uutiskirjeet tavoittivat aluksi noin 500 vastaanottajaa ja joulukuun kirjeellä oli jo 650 vastaanottajaa.

Piirikeskuksella on oma aukeama sekä takasivun Maaseudun naisia -tarinapalsta neljä kertaa vuodessa (painosmäärä n.10 000 kpl) ilmestyvässä ProAgria Keski-Pohjanmaan Tiedotuslehdessä. Hyviä yhteyksiä ylläpidetään jatkuvasti maakunnan media-alan ammattilaisiin. Keskipohjalaiset maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat sekä järjestöväki ovatkin päässeet hyvin esille maakuntaradiossa ja -lehdessä sekä paikallislehdissä. Tapahtumista ja kampanjoista lähetetään tiedotteet alueella ilmestyviin lehtiin.

Piirikeskuksen toimihenkilöt osallistuivat MKNK koulutuksiin sekä olivat mukana verkostoissa ja työryhmissä. Toimihenkilöt osallistuivat myös ProAgrian valmennuksiin sekä Someritareiden webinaareihin ja jokainen oman alansa webinaareihin tarpeen mukaan.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö, yksityisrahoitus

KESKI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Johdokunta 2020

• puheenjohtaja	maa- ja metsätalousyrittäjä, Luotola Pirjo	Saarijärvi
• varapuheenjohtaja	maatilayrittäjä, Hautamäki Hanna	Petäjävesi
• jäsen	yhteisöpedagogi (AMK)/metsätalallinen, Härkönen Pirjo	Jyväskylä
• jäsen	emäntä, Merisalo Tuula	Jämsä
• jäsen	maaseutuyrittäjä, Peuhkurinen Nanne	Äänekoski
• jäsen	maaseutuyrittäjä, lähihoitaja, Luomala-Koivisto Heidi	Joutsa
• jäsen	maa- ja metsätalousyrittäjä, Vesterinen Leena	Laukaa
• sihteeri	toiminnanjohtaja, Kivimäki Eeva-Liisa	Jyväskylä

Toimihenkilöt 2020

- toiminnanjohtaja, Kivimäki Eeva-Liisa
- elintarvike- ja yritysasiantuntija, Pummila Mirja
- maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija, Salonen Paula
- hankevetäjä, Rintoo Anni

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten jäsenet ja yhdistykset

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä oli toimintavuonna 613 henkilöä ja jäsenyhdistyksiä oli 45. Jäsenrekisteristä puuttuu edelleen osa jäsenistä, mutta työtä rekisterin päivittämiseksi jatketaan edelleen.

TOIMINTA 2020

Vuosi 2020 oli Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten 86. toimintavuosi. Piirikeskuksen toimintaan on osallistunut toimintavuonna noin 6500 henkilöä. Tieto perustuu toiminnanohjausjärjestelmään tehtyihin kirjauksiin. Näistä messuilla ja tapahtumissa kohdattiin n. 2500 henkilöä. Kohderyhmän tavoittamiseen tuli muutoksia koronatilanteen takia. Digitaalisilla palveluilla tavoitettiin hyvin yritys- ja maisemapalveluiden asiakkaita sekä hankeosallistujia. Ruokaneuvonnan puolella järjestettiin infoja Teamsin välityksellä ja tuotettiin paljon digitaalista materiaalia kuten videoita YouTubeen ja sosiaalisen median kanaviin. Kohderyhmä laajeni oman järjestön ulkopuolelle, muuttui digitaalisemmaksi, nuoremaksi ja tapahtumiimme tuli osallistujia ympäri Suomea. Kasvokkain ruokakursseja ja työpajoja pystyttiin toteuttamaan vain muutamia.

Palveluja ja toimintaa suunnattiin kysynnän ja asiakkaitten toiveiden sekä tarpeiden mukaan. Palautetta kerättiin mm. webropol-kyselyillä ja kontaktoimalla asiakkaita puhelimitse. Sosiaalista mediaa hyödynnettiin palautteen saamiseksi mm. kyselyiden, arvontojen ja aktiivisuuden seurannan avulla. Järjestön hallinto koostuu kohderyhmän edustajista. He ovat mukana toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa sekä tuovat viestiä kentältä.

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten toiminnan keskeisiä sidosryhmiä ovat Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri, Keski-Suomen ELY-keskus, Keski-Suomen liitto, Suomen luontoyrittäjyysverkosto ry ja Arktiset Aromit. Yhteistyötä tehdään esimerkiksi yhteisten kampanjoiden ja hankkeiden merkeissä.

TOIMINTA JA TULOKSET AVAINTULOSALUEITTAIN

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten toiminnassa vuosi 2020 oli toiminnallisesti poikkeuksellinen, mutta toimintaa ohjasi järjestön yhteinen teema: Maaseudun lumo(a) –kohti kestävämpää kehitystä.

Haasteellisuudesta huolimatta vuodesta selvittiin kohtuullisen hyvin taloudellisesti ja toiminnallisesti. Toimihenkilöiden lomautukset, hanketoiminta ja opetus- ja kulttuuriministeriön koronatuki mahdollistivat piirikeskuksen talouden pysymisen tasapainossa. Toimihenkilöt ovat sopeutuneet ketterästi etätoiminnan tuomiin haasteisiin. Osaamista on jaettu henkilöstön kesken ja digitaitoja opiskeltu toinen toistaan tukien.

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Toimintavuonna ruokaneuvontaa ja -kasvatusta tehtiin ilmastomuutoksen hillitsemiseksi, kestävän kehityksen edistämiseksi, ravitsemussuositusten jalkauttamiseksi ja ruokailon kokemiseksi. Ruokaneuvontaa oli toteuttamassa asiantuntijoiden apuna elo-marraskuussa restonomiopiskelija Hanna-Riikka Kantelinen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemana toteutimme koronan sallimissa rajoissa kolme työpajaa lapsille (Kasvisaarten arvoitus, Hevietsivä ja Maukkaat välipalat) ja aikuisille tarjosimme kaksi sieniretkä sekä villiyrittikoulutusta. Tammikuussa olimme mukana järjestämässä ”Cook like a local” -lähiruokailtaa yhteistyössä Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa Ohjelmassa oli ruoanvalmistusta paikallisista tuotteista yhteistyössä tuottajien ja päättäjien kanssa. Kasvotusten tavoitimme näissä tapahtumissa 150 lasta ja 93 aikuista.

Keväällä piirikeskus oli toteuttamassa maakunnan useiden toimijoiden kanssa (JAMK, MTK Keski-Suomi ja Keski-Suomen Liitto) digitaalista lähiruokakampanjaa ”Varmista huomisen ruoka. Osta läheltä.” Kampanjassa hyödynnettiin kaikkien toimijoiden somekanavia, yhteinen tunnus oli #makujenkeskisuomi. Kampanjaan tuotettiin mm. ruokavinkkejä ja villiyrittijuttu aitoaaseutu.fi-sivuilla sekä lähiruokavideoita someen ja YouTubeen. Ruoka-asiantuntija kirjoitti kaksi lehtijuttua: Sienten hapattaminen ja Villiyritit tutuiksi. Lehtijutut julkaistiin yhteensä viisi kertaa maakunnan paikallislehdissä.

Useamman maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen ruoka-asiantuntijoiden yhteistyönä tehtiin ”Viikonloppu ruokia someen”. Ruoka-asiantuntija osallistui kampanjaan videoilla: Perunarieska, Hämmästyshuttu ja Mustikkapiirakka. Näiden lisäksi tehtiin TikTok videot: Puolukkavispipuuro, Omenasose, Kalan paistaminen ja Perinnerieska. TikTokissa tavoitettiin tuhansia henkilöitä, jotka eivät ole järjestön perinteistä kohderyhmää.

Toimintamme tärkeä ajatus on perheiden kannustaminen yhteiseen tekemiseen ja ruokaperinteen vaaliminen. Tähän liittyen tehtiin videot: Leivotaan pullaa, Tehdään kaalilaatikkaa, Itsenäisyyspäivä maakunnan tuotteilla sekä Rakennetaan piparkakkutalo, Facebookiin ja YouTubeen ennen viikonloppuja ja perheiden loma-aikoja. Samaan aiheeseen liittyen tehtiin Maa- ja kotitalousnaisten verkkosivuille Arkiruokaa lapsiperheille video sekä ruokalistat- ja ohjeet järkevään arkiruokailuun.

Digitaalista materiaalia tuotettiin paljon ja materiaalin tekemisessä kehittyttiin paljon vuoden aikana. Tavoitteena oli tarjota neuvontaa myös poikkeustilanteessa. Ruokaan liittyviä videoita YouTube-kanavallamme on katsottu noin 350 kertaa.

Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen koordinoimista hankkeista osallistuttiin **Kädet multa – hankkeeseen**. Tämän hankkeen päätavoitteena on kehittää käytännönläheinen ravinteiden kierrätystä lisäävä aktiivisen ruokakansalaisuuden toimintamalli. Toimintamalli lisää ravinteiden kierrätystä ja vähentää ruokahävikkiä, parantaa ymmärrystä ruoantuotannosta ja kestävästä ruokavalinnoista, lisää kasvisten ja kasvisruoan käyttöä sekä lasten luonto- ja maakontaktia. Keski-Suomi oli mukana hankkeen kehitys- ja pilotointivaiheessa. Hanketta on toteutettu Aittorinteen päiväkodissa ja Satavuon koululla. Lapsille, henkilökunnalle ja päiväkodissa myös vanhemmille on mm. esitelty ulkona kauden kasviksia, kuusi annosta (päivän kasvissuositusta), opastettu herneensojen kasvatuksessa, Bokashin käyttöä ja hyönteishotellin rakentamisessa. Päiväkodin lapsille tehtiin myös aistirata lähimetsään. Siihen he ovat voineet tutustua ohjaajien ja vanhempien johdolla. Lapsille tehtiin myös omaa videoaineistoa mm. maatilan toiminnasta. Hankkeessa koottiin valtakunnallisesti pilottikohteille omat digiaineistot. Toteutus on sopeutettu korona-aikaan, vain kaksi tapahtumaa pystyttiin järjestämään livenä. Yhteydenotot tehtiin puhelimitse ja Teamsin välityksellä. Hankkeen toimenpiteissä on tavoitettu lähes 300 lasta ja aikuista.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Vuoden 2020 maisemateko -kilpailu ”Niityn lumo” sai suuren suosion, aihe oli selvästi monia maataloustoimijoiden ulkopuolisiakin maanomistajia kiinnostava. Osallistujat olivat todella erilaisia pihaniityistä valtakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön kohteisiin. Keski-Suomen Vuoden maisemateko -voittajaksi valittiin Petäjäveden vanhan kirkon niitylaidun, Petäjäveden vanhan kirkon säätio. Osallistujia oli seitsemän. Kilpailu järjestettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella.

Kansainvälisen maisemapäivän 20.10. kunniaksi järjestettiin maisemakävely Petäjäveden vanhan kirkon ympäristöön ja tutustuttiin mm. pihan niitylaitumen hoitoon sekä vierailtiin Lemetilän tilalla. Kävely toteutettiin sateisessa ja tuulisessa syysäässä ja koronarajoitukset huomioiden. Osallistujia oli vain muutama, mutta kävelystä tehtiin tallenne. Kansainvälistä maisemapäivää vietettiin tänä vuonna neljättä kertaa. Maisemapäivän järjestivät ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. Mukana yhteistyössä olivat myös Suomen Kotiseutuliitto, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus, Museovirasto ja Viherympäristöliitto. Maisemapäivä on osa Euroopan kulttuuriympäristöpäivien ohjelmaa

Opetus- ja kulttuuriministeriön tukemia Taajamaniityt ja maisemapellot -infotilaisuuksia pidettiin kolmelle kaupungille: Keuruu, Jyväskylä ja Saarijärvi. Infotilaisuuksissa erityistä mielenkiintoa herättivät Keuruulla kaupungin viheralueiden tuotteistaminen, Jyväskylässä kaupunkialueiden luonnonhoito ja Saarijärvellä pohdittiin ympäristö- ja kaavoituspuolen yhteistyötä.

Maaliskuussa 2020 osallistuttiin Jyväskylän Paviljongissa järjestetyille Viherympäristöliiton Viherpäiville yhdessä muiden maakuntien maisema-asiantuntijoiden kanssa. Viherpäivillä tuotiin vahvasti esiin niittyjä ja taajama-alueiden luonnon monimuotoisuuden lisäämistä. Aihe kiinnosti messuvieraita paljon.

Vuonna 2020 maisema-asiantuntija osallistui maisemasometiimiin ja teki useita somepäivityksiä valtakunnallisesti maisema-asioista. Keski-Suomen MKN maisema-asiantuntija oli mukana Keski-Suomen kulttuuriympäristötyöryhmässä (MAKU).

NEUVO-palvelun maastokartoitukset asiakkaille 13 kpl ja yksi ympäristösopimussuunnitelma. ValioCarbo-mautilojen monimuotoisuuskartoituksia tehtiin neljälle tilalle. Kartoituksissa selvitettiin mautilojen luonnon monimuotoisuutta lisäävät kohteet ja lajistoa. Käynnin aikana keskusteltiin ja kannustettiin monimuotoisuutta lisääviin toimenpiteisiin, kuten laidunnukseen ja ympäristösopimuksen mahdollisuuteen.

YRITYSPALVELUT

Osana maa- ja kotitalousnaisten valtakunnallista koulutuskieruetta Keski-Suomessa toteutettiin syyskuussa webinaari ”Mitä on Green Care?”. Webinaarin kohderyhmänä olivat Green Care –toimintaa suunnittelevat yritykset ja Green Care -yritykset. Ohjelmassa oli mm. Green Care toiminnan esittelyä, maisema-asiantuntijan toteuttama etämetsäretki, puutarhaterapian esittely ja yrittäjätarinoita. Osallistujia tilaisuudessa oli 15. Kiinnostusta aiheeseen on Keski-Suomessa edelleen, mutta yrittäjillä on pienet resurssit viedä asiaa yksin eteenpäin. Alalle toivottiinkin muutaman välivuoden jälkeen uutta kehittämishanketta.

Portaat maisema- ja luonnontuote yrittäjäksi valmennus pidettiin Teams etäyhteyden välityksellä maaliskoukokuussa. Toteutuksesta vastasivat maisema- ja yritysasiantuntija yhdessä. Valmennuksessa sai tietoa, kannustusta sekä vertaistukea yrittäjyyteen. Etäkoulutuksesta huolimatta keskustelu oli avointa ja vuorovaikutteista. Osallistujat kokivat saaneensa hyviä pohdiskelun aiheita ja uusia ideoita oman toiminnan kehittämiseen. Valmennuksen kohdistamista maisema- ja luonnontuotealalle pidettiin hyvänä. Myös hyvät käytännön esimerkit antoivat uutta ajattelutapaa omaan yritystoimintaan. Ryhmän apu oman yrityksen kehittämiseen vaikutti olevan myös yksi tärkeimmistä asioista. Osallistujien palautteen mukaan etänä osallistuminen oli vaivatonta ja säästi yrittäjien aikaa. Valmennukseen osallistujia oli kuusi, uusia yrityksiä on jo syntynyt kaksi ja yksi yrittäjistä laajentanut yritystoimintaa.

Toiminnanjohtaja osallistui valtakunnalliseen MKN yrityspalveluiden kehitysryhmään. Kehittämistyö ja kehittämisryhmän tapaamiset jäivät koronaneuvonnan kiireiden takia suunniteltua vähemmäksi.

Green Care -webinaariin, Portaat maisema- ja luonnontuote yrittäjäksi valmennukseen ja yrityspalveluiden kehittämisryhmään käytettiin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoitusta.

Hygieniosaamistestejä järjestettiin tilauksesta. Kysyntä oli edellisvuosia vähäisempää. Testitilaisuuksia oli 16, testattavia oli 59. Elintarvike- ja yritysasiantuntija teki 18 Hyvää Suomesta -yrityksen auditointia, osa auditoinneista toteutettiin etäyhteyden välityksellä. Ruoka-, elintarvike- ja matkailuyrittäjille pidettiin elintarvikkeiden jalostuskoulutus ja neuvontaa annettiin mm. elintarvikehuoneiston vaatimuksiin ja pakkausmerkintöihin liittyen. Puulan opiston kanssa järjestettiin yhteistyössä lähimakkarakurssit Joutsassa ja Kangasniemellä. Näihin osallistui 45 yrittäjää tai asiasta kiinnostunutta. Neuvo2020 nykyaikaistaminen ja

kilpailukyvyen parantaminen -palvelun avulla yritysasiantuntijat tekivät selvityksiä kahdeksalle maatilalle. Vuoden aikana on oltu mukana Keski-Suomen ruokaketjun kehittämisessä pellolta pöytään mm. maakunnallisissa kehittämisryhmissä.

Maaseuturahaston rahoittamassa **Luonnosta tuotteeksi -kehittämishankkeessa** järjestettiin infotilaisuuksia, opintomatkoja ja poimijakoulutuksia sekä yritys kohtaista neuvontaa luonnontuotealan yrittäjille ja yrittäjiksi aikoville. Hankkeen avulla pyritään vahvistamaan luonnontuotealan kasvua Keski-Suomessa sekä edistämään luonnontuotealan kehitystä ja verkostoitumista yli toimialarajojen. Hankkeessa on yhteistyökumppanina Arktiset Aromit ry ja toteutusaika on 1.8.2019- 31.12.2021. Toimina oli vilkasta ja osallistujia tilaisuuksiin saatiin poikkeusajasta huolimatta hyvin. Luonnontuotealalla on nostetta ja potentiaalisia yrittäjiä. Ainoastaan omarahoituksen kannalta merkittävät opintomatkat jäivät toteuttamatta.

Vuoden 2020 aikana järjestettiin 11 infotilaisuutta. Näissä aiheina olivat Luonnonkasvien rohdoskäyttö, Luonnontuotteiden tuotteistaminen matkailussa, Yrttien poiminnan koneellistaminen, Luonnonkosmetiikkaan liittyvä lainsäädäntö, Villiyrteistä bisnestä, Pakkaussuunnittelu ja pakkausmerkinnät, Villiyrteit tuovan valmistuksessa, Ruokasienet tutuiksi, Sienten keruu ja käsittely, Lankojen sienivärjäys ja värjäyksessä käytettävät sienet sekä Lankojen sienivärjäys työpaja. Infotilaisuuksia järjestettiin sekä etänä Teamsin välityksellä, että eri puolilla Keski-Suomea (Jyväskylä 2 kpl, Petäjävesi, Saarijärvi 2kpl). Yrttipoimijakoulutuksia järjestettiin 7 kappaletta, joista yksi etäkoulutuksena ja muut eri paikkakunnilla Keski-Suomessa (Pihtipudas 2kpl, Saarijärvi, Jyväskylä, Laukaa, Kyyjärvi). Sienipoimijakoulutuksia järjestettiin syksyllä kolme tilaisuutta (Pihtipudas, Jyväskylä, Saarijärvi). Virtuaalisia opintomatkoja järjestettiin vuoden aikana kaksi kappaletta. Näitä etäopintomatkoja pidettiin todella onnistuneena ja niistä saatiin paljon positiivista palautetta. Yrityskohtainen tilannearvio, joka sisältää neuvontaa max 1 päivä per yritys, tehtiin kuudelle luonnontuotealan yritykselle tai yrittäjäksi aikovalle. Vuoden aikana hankkeen tilaisuuksiin osallistui 118 henkilöä.

Luonnosta yritysryhmähankkeeksi -aktiivointihankkeen tarkoituksena oli vahvistaa luonnontuotealan kehitystä Keski-Suomessa. Tavoitteena oli koota vähintään yksi yritysryhmä luonnontuotealan yrityksistä ja/tai yrityksistä, jotka haluavat lisätä luonnontuotteiden käyttöä toiminnassaan. Hankkeessa kontaktoitiin puhelimitse 67 keskisuomalaisia yritystä. Lisäksi tehtiin webropol-kysely sekä hankkeesta tiedotettiin järjestön ja sidosryhmien viestintäkanavissa. Järjestettiin myös kolme infotilaisuutta sekä yritysryhmään aikoville järjestettiin tämän lisäksi kolme suunnittelutilaisuutta. Infotilaisuuksien alussa oli mukana 13 aiheesta kiinnostunutta yritystä. Koronatilanteen aiheuttamien muutosten takia hankkeesta jäi pois useita yrityksiä, jotka olisivat olleet kiinnostuneita yritysryhmähankkeesta. Hankkeen toteutusaikana ei syntynyt uutta yritysryhmähanketta, mutta hankkeen valmistelu jatkuu ja tavoitteena on saada hankehakemus ELY-keskukseen maaliskuussa 2021.

KOTO-hankkeen (Keski-Suomen Maaseudun KORonasta TOipuminen) avulla ProAgria Keski-Suomen ja Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat pystyivät auttamaan maaseudun yrityksiä koronan aiheuttamista vaikeuksista selviämisessä. Nämä yritykset ovat saaneet asiantuntija-apua esim. väliaikaisen tuen hakemiseen. Hankkeen avulla on myös tuettu sekä yrittäjien jaksamista että luotu uusia mahdollisuuksia liiketoiminnan kehittämiseen. Hankerahoituksen myönsi Keski-Suomen Liitto (Keski-Suomen kehittämisrahasto) ja hanketta tukee myös Keski-Suomen maataloussäätiö. Hankkeen toteutusaika on 1.5.2020 – 30.4.2021. Hankkeessa on kontaktoitu yli sata maaseudun yrittäjää ja koronatuken haussa autettu 26 toimijaa. Lisäksi hankkeessa on järjestetty yhdeksän webinaaria, joissa on ollut osallistujia ollut yli 150.

JÄRJESTÖTOIMINTA

Piirikeskuksen johtokunta kokoontui toimintavuonna kolme kertaa, kasvokkain tavattiin maaliskuu- ja elokuussa sekä joulukuussa keskusteltiin Teams etäyhteydellä. Kevään ja alkusyksyn aikana pidettiin kahdeksan kaikille avointa yhteisöllistä ”iltateetapaamista” verkossa. Aiheina olivat: Hyvinvoinnin avaimia korona kevääseen, Villiyrteit, Hyönteishotellit, Kevään ruokajuhlat, Naisen ravitsemus, Muistikummituokio, Kompostointi ja bokashi sekä Ilmastoystävälliset ruokavalinnat.

Mukavilla tapaamisilla saatiin toiminnalle näkyvyyttä, uusia henkilöitä tietoiseksi toiminnasta sekä järjestöön myös uusia jäseniä. Esille nostettiin myös tärkeitä asioita terveyteen, ravitsemukseen, hyvinvointiin ja yhteisöllisyyteen liittyen. Palautteen mukaan nämä olivat ns. matalankynnyksen tilaisuuksia

digimaailmassa. Osallistujia tilaisuuksissa oli yhteensä 125. Näitä tilaisuuksia tuki opetus- ja kulttuuriministeriö.

Pieni pala maaseutua -kampanjaan liittyen toteutettiin kaikille avoin webinaari Hyönteishotellien rakentamisesta, johon osallistui 19 kuulijaa. Lisäksi pidettiin luento Niityn hoidosta ja perustamisesta Ikolan pienviljelijäyhdistykselle (10 osallistujaa). Hyönteishotellit, sienet, kauden kasvikset ja kasviskisa olivat myös esillä wemmi-syysmarkkinoilla syksyllä. MMM:n Hyönteishotellit2020-kampanjan liittyen Pörde-pehmolelu seikkaili Satavuoden koulun tapahtumassa wemmi-syysmarkkinoiden lisäksi. Toimintavuonna ei pystytty järjestämään muita isoja tapahtumia kuin wemmi-syysmarkkinat syyskuussa. Poikkeusoloissa wemmissä neuvontaosaston lisäksi myytiin take away-ruispuuroa asiakkaille mukaan noin 400 annosta. Tapahtumassa vieraili arvioilta yli 10 000 kävijää, joista noin 2000 vieraili MKN-teltalla

Keski-Suomen Vuoden maa- ja kotitalousnainen 2020 oli Hanna Kaihlajärvi Saarijärveltä. Hanna on toiminut aktiivisesti Saarijärven maa- ja kotitalousnaisten sihteerinä vuodesta 2003. Hän on mukana Saarijärven kaupungin elinkeinotiimissä ja Jamkin projektipäällikkönä hän kouluttaa tulevia maaseudun yrittäjiä. Työnsä ohella hän hoitaa hevostilaansa suurella sydämellä Koskenkylällä puolisonsa kanssa

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaisten edustajakokous pidettiin lokakuussa samana päivänä kuin ProAgria Keski-Suomi ry:n vuosikokous Marjonien tilalla Uraisilla. Kokouksessa olivat mukana Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:n hallituksen puheenjohtaja Mervi Mäki-Neste esittelemässä järjestön uutta strategiaa. Yhdistyksiä opastettiin jäsenrekisteriohjelma Sensen käyttöön Piirikeskuksen toiminnanjohtaja vastasi myös ProAgria Keski-Suomen järjestöasioista.

Keski-Suomen maa- ja kotitalousnaiset olivat mukana Naisten Valmiusliiton Keski-Suomen alueneuvottelukunnan toiminnassa.

VIESTINTÄ

Toimihenkilöt viestivät luontevana osana työtehtäviään järjestön tapahtumista ja toiminnasta sekä toivat eri medioissa esille asiantuntijapalveluja. Myös verkkotilaisuuksien aluksi esiteltiin järjestön toimintaa. Piirikeskuksessa tehtiin mediatiedotteita, lehtijuttuja ja tarjottiin juttuaiheita medialle.

Toiminnasta tiedotettiin yhdistyskirjeillä, sähköisillä uutiskirjeillä sekä sähköpostitse, verkkosivuilla, ProAgrian tiedotuslehdessä, Facebookissa ja Instagramissa. Myös YouTube-kanava oli aktiivisessa käytössä ja sinne tuotettiin paljon materiaali sekä koottiin verkkotilaisuuksien tallenteita. Somekanaviin saatiin uusia seuraajia ja tykkääjiä.

Koti ja maaseutu -lehteä ja MKN välitystuotteita markkinoitiin aktiivisesti koronasta huolimatta. Maakunnasta hankittiin runsaasti uusia lehden tilauksia vuoden aikana.

HANKKEET

Piirikeskus vastuullisena toteuttajana:

- Luonnosta tuotteeksi -hanke. Hankkeen rahoittaa Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Keski-Suomen ELY-keskus.
- Luonnosta yritysryhmähankkeeksi -aktivointihanke 01.05.2020 - 30.09.2020. Hankkeen rahoitti Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Keski-Suomen ELY-keskus.
- KOTO-hanke (Keski-Suomen Maaseudun KORonasta TOipuminen). Hanketta rahoittaa Keski-Suomen Liitto ja Keski-Suomen Maataloussäätiö.

Mukana hankkeen toteuttamisessa:

- Keski-Suomen ruokaketjun koordinaatio -yhteistyöhanke (KEKO2), Jyväskylän ammattikorkeakoulu

LAPIN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirijohtokunta / hallitus 2020

• Puheenjohtaja	metsänhoitaja, Kokko Jonna	Rovaniemi
• Varapuheenjohtaja	maataloustyöntekijä, Pasula Marja	Ylitornio
• Varsinainen jäsen	yrittäjä, Autio Maritta	Sodankylä
• Varsinainen jäsen	maisemanhoidonneuvoja, Heikkilä Hilikka	Ranua
• Varsinainen jäsen	keramiikkatyöntekijä, Tapaninen Kaarina	Posio
○ Varajäsen	optikko, Lohi Pauliina	Ranua
○ Varajäsen	lehtori, Tapio Heljä	Rovaniemi
○ Varajäsen	matkailumaatilarittäjä, Pantsar Heidi	Pello

Toimihenkilöt 2020

• toiminnanjohtaja, sij. Aho Paula	1.9.2019 – 6.9.2020
• toiminnanjohtaja, vars. Vakkuri Essi	1.9.2020 – 31.1.2021

Piirikeskuksen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenet ja yhdistykset

Lapin Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna 2020 oli yhdeksän henkilöjäsentä ja jäsenyhdistysten määrä 32 yhdistystä. Lapin alueella toimi arviolta 500 maa- ja kotitalousnaisten jäsentä.

TOIMINTA 2020

Lapissa Maa- ja kotitalousnaisten toimintaan ovat osallistuneet hallituksen jäsenet, henkilöjäsenet ja paikallisyhdistysten jäsenet, sidosryhmät sekä muut lappilaiset henkilöt. Toimintaan osallistuneiden määrä vuonna 2020 on ollut arviolta 150 henkilöä ja toiminnalla tavoitettujen henkilöiden määrä noin 5000 henkilöä.

Maa- ja kotitalousnaisten toiminta Lapissa on vakiintunut vuodesta 2019 lähtien kun yhdistykseen on palkattu varsinainen toiminnanjohtaja toteuttamaan yhdistykselle laadittua toimintasuunnitelmaa. Lappiin laadittua toimintasuunnitelmaa on pyritty noudattamaan ja toteuttamaan mahdollisuuksien mukaan koko Lapin maakunnassa. Vuoden 2020 aikana toiminta Lapissa on ulottunut aina Ivaloon saakka. Lapissa toiminnassa painottuu erityisesti ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonta sekä maiseman- ja luonnonhoidon neuvonta. Lisäksi luodaan aktiivisesti toimintaa järjestötoiminnan osalta.

TOIMINTA JA TULOKSET AVAINTULOSALUEITTAIN

RUOKA-, RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Ruoka-, ravitsemus- ja kotitalousneuvonnan osalta järjestettiin hygieniosaamiskoulutuksia neljällä eri paikkakunnalla (Tornio, Rovaniemi (3 kpl), Sodankylä, Ivalo) yhteensä kuusi (6) koulutusta vuoden 2020 aikana. Järjestetyillä koulutuksilla parannettiin lappilaisten osaamista toimia turvallisesti ja hygieenisesti elintarvikkeiden kanssa. Koulutuksiin osallistui 106 henkilöä.

Ivalossa ja Rovaniemelle järjestettiin kasvistempaukset Naisvoimaa-viikolla. Kasvistempauksissa koottiin kasvien esittelypöytä, ideana oli esitellä eri kasvisruokia ja -raaka-aineita, kannustaen kasvien syöntiä. Tempauksissa jaettiin myös reseptejä osallistujille. Kasvistempauksen toteuttamiseen osallistui 10 henkeä ja tempauksen avulla tavoitettiin 100 henkilöä. Lisäksi muiden vuoden aikana toteutettujen tapahtumien (5 tapahtumaa, 250 tavoitettua henkilöä) yhteydessä

kannustettiin osallistujia mukaan Maa- ja kotitalousnaisten valtakunnalliseen kasviskampanjaan ja lisäämään ruokavalionsa kasviksia.

Hukkaruokapöytiä toteutettiin lappilaisen jäteyhtiön Napapiirin Residuumin järjestämässä Eko Arkeen -tapahtumissa. Ruokahävikkipöydillä heräteltiin ihmisiä pohtimaan ruokahukkaa ja omia ruokatottumuksiaan. Yhteensä *Hukkaruokapöytiä* koottiin kolme kappaletta; Rovaniemellä, Ranualla ja Pellossa. *Hukkaruokapöytiin* tutustui arviolta 200 henkilöä. Tämän lisäksi aihe oli esillä kahdessa (2) lapsille ja nuorille suunnatussa tapahtumassa Rovaniemellä, tapahtumien kautta tavoitettiin 200 lappilaista lasta ja nuorta.

Simon Ylijokikylän maa- ja kotitalousseuralle järjestettiin syksyllä 2020 syyrialainen ruokakurssi. Ylijokikylän naiset pääsivät tutustumaan syyrialaiseen ruokaan kouluttajamme Ghazalan johdolla, hän opasti kurssilaisia valmistamaan syyrialaisia herkkuja. Ylijokikylän maa- ja kotitalousseuran naisia oli runsaat 11 mukana päivän kokkailussa ja tohinaa keittiössä riitti. Ruokakurssin ohella käytiin läpi Maa- ja kotitalousnaisten ajankohtaisia asioita ja kampanjoita. Lapin Maa- ja kotitalousnaiset tekee yhteistyötä rovaniemeläisen Monikulttuurikeskus Moninetin kanssa ja tavoitteenamme on kannustaa Rovaniemellä asuvia ulkomaalaistaustaisia naisia mukaan yhdistyksemme toimintaan. Tästä yhteistyöstä Ghazalan toteuttamat syyrialaiset ruokakurssit ovat yksi esimerkki.

Lapin Maa- ja kotitalousnaiset osallistui oppilaitostempauksena Suomalaisen ruoan päivän toteutukseen 4.9.2020. Yhdistys esitteli esittelypöydän avulla päivän teemoja Rovala-opiston ruokalan yhteydessä Rovaniemellä jakaen tietoa suomalaisesta ruoasta, ruokaperinteestä ja siitä kuinka tärkeää kotimainen ruoka on. Päivän aikana tavoitettiin noin 50 henkilöä.

Pieni pala maaseutua -kampanjaa toteutettiin järjestämällä lapsille ja nuorille Rovaniemellä tapahtuma, jossa he saivat tietoja ja taitoja, kuinka rakentaa hyönteishotelli luonnon monimuotoisuutta tukemaan. Tapahtuman kautta tavoitettiin 15 henkilöä.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Vuosittaiset vieraslajitalkoot järjestettiin yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa Rovaniemellä Mortinmännikössä syksyllä 2020. Alueella torjuttiin yhteistyössä jättipalsamia. Talkoihin osallistui yhteensä 20 henkilöä.

Vuoden Maisemateko kilpailun voittajaksi Lapista valikoitui kohde Utsjoelta; Fierranjoen vanhan pihapiirin niittyalue. Tilan omistajana ja niittyjen kunnossapitäjänä toimivat Antero Isola ja Lahja Paltto. Kyseisen kohteen kunnostaminen ja sen vaaliminen toimii esimerkkinä vanhojen niittyjen kunnostamisessa ja kannustaa muita kiinnittämään huomiota luonnon monimuotoisuuteen ja niittyjen säilyttämiseen.

YRITYSPALVELUT

Lappilaisille järjestettiin joulukuussa Green Care -webinaari. Kouluttajana toimi paikallinen asiantuntija Kati Kärnä, Askel Työnohjauspalveluista. Tilaisuudessa jaettiin tietoa luontolähtöisen hyvinvoinnin vahvistamisesta arjessa ja työelämässä. Green Care -teoriatiedon ohella annettiin käytännön esimerkkejä ja vinkkejä siitä, miten luonto voi olla omassa arjessa mukana vahvistamassa omaa hyvinvointia. Osallistujia tilaisuudessa oli yhteensä 21 henkilöä. Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Maistuva Maaseutu -teemaa edistettiin esittelemällä lappilaista elintarviketta ja elintarvikealan yritystä. Vuodelle 2020 valittu Maistuva maaseutu -tuote on Lapin Marjat Oy:n Lapin rusina, joka on kuivattu lappilainen puolukka. Tuotetta esiteltiin vuoden 2020 aikana eri tilaisuuksissa ja

tapahtumissa ja tuotiin näin esille lappilaisia elintarvikealan tuotteita ja yrittäjiä. Koronaviruspandemian vuoksi Maistuva maaseutu -tuotteen esittelymahdollisuudet jäivät odotettua vähemmäksi, mistä johtuen tuotteen esittelyä jatketaan myös vuoden 2021 ajan. Maistuva maaseutu -teemaa edistettiin myös syksyllä Rovaniemen Sadonkorjuumarkkinoiden yhteydessä. Tapahtumassa esiteltiin lappilaista syksyn satoa, sadontuottajia sekä teeman esittelymateriaaleja. Tapahtumassa tavoitettiin noin 120 henkilöä.

JÄRJESTÖTOIMINTA

Lapin Maa- ja kotitalousnaisten henkilö- ja yhdistysjäsenille lähetettiin postitse Maa- ja kotitalousnaisten sekä valtakunnallisesta että maakunnallisesta toiminnasta tiedottavia järjestökirjeitä vuoden aikana neljä (4) kappaletta.

Rovaniemellä ja Ivalossa toteutettiin järjestöillat kierrätys-, ruokahävikki- ja kasvisteemoilla. Järjestöilloissa tiedotettiin paikallisyhdistyksiä Maa- ja kotitalousnaisten toiminnasta ja innostettiin heitä osallistumaan aktiivisesti kuluvan vuoden Maa- ja kotitalousnaisten teemoihin ja toimintaan. Iltoihin osallistui 25 henkilöä.

Lapin maa- ja kotitalousnaisten vuosikokous järjestettiin lokakuussa 2020 Aavasaksalla, Ylitorniolla ja kokoukseen kutsuttiin mukaan kaikki Lapin Maa- ja kotitalousnaisten toiminnassa mukana olevat ja toiminnasta kiinnostuneet. Kokouksen yhteydessä juhlistettiin Kansainvälistä Maaseudun Naisten Päivää nauttien maittavasta juhlaruoosta sekä paikallisten esiintyjien taidenäytöksistä. Vuosikokouksessa julkistettiin Vuoden maaseudun mies. Vuoden maaseudun mies -kunniamaininnan sai Pekka Ranua Kuukasjärven maa- ja kotitalousseurasta Ranualta. Pekka on toiminut koko elämänsä aktiivisena kylätoimijana sekä osallistunut myös muiden kylien ja toimijoiden yhteistyöhön ja yhteisöllisyyden saavuttamiseksi.

VIESTINTÄ

Lapin Maa- ja kotitalousnaisten toiminnasta viestittiin vuoden 2020 aikana Lapin Maa- ja kotitalousnaisten Facebookissa ja Instagramissa viikoittaisilla päivityksillä. Yhdistyksen sivuja Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen sivujen yhteydessä päivitettiin vuoden aikana. Tiedotteita medialle lähetettiin useita ja tiedotteet tavoittivat vuoden aikana noin 5000 lappilaista Lapin Kansan, paikallislehtien sekä Yle Lapin TV ja radiolähetysten kautta.

HANKKEET

Vuoden 2020 alussa Lapin Maa- ja kotitalousnaisten käynnistyi kaksivuotinen hanke, Lapin vieraskasvit tunnetuksi ja haltuun. Hankkeessa pyritään edistämään alueen kylien maaseutumaiseman säilyttämistä ja suojelua.

Hankkeen tavoitteena on saada lappilaiset tietoisiksi vieraskasvien haitoista ja uhista, sekä innostaa kansalaiset mukaan vieraskasvien torjuntaan, myös tulevaisuudessa. Tavoitteena on saada lappilaiset kunnat, asukkaat, oppilaitokset, kylät ja yhdistykset sekä muut tahot mukaan toimintaan.

Hankkeen kulmakivinä olivat laaja tiedottaminen, käytännön toimet (talkoot) sekä malliesimerkkinä toimiminen. Hankkeessa pyritään vakiinnuttamaan toimivat vieraslajikäytännöt koko Lapin maakuntaan. Hankkeen tuloksena Lapin maakunnassa ollaan tietoisia vieraslajien aikaansaamista uhista Lapin luonnolle, osataan torjua haitallisia vieraslajeja ja sitoutua torjuntatyöhön. Rahoitus: Lapin ELY-Keskus, Maaseuturahasto.

LÄNSI-SUOMEN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Piirihallitus 2020

• puheenjohtaja	toiminnanjohtaja, Kiviniemi Tarja	Loimaa
• varapuheenjohtaja	taluspäällikkö, Tammelin Maarit	Kaasmarkku
• jäsen	myyjä, Harjamäki Saila	Lavia
• jäsen	Trade finance advisor, Kujala Tiina	Eurajoki
• jäsen	maatalousyrittäjä, Mahlamäki Päivi	Huittinen
• jäsen	maatalousyrittäjä, Mäki Sanna	Salo
• jäsen	emäntä, Retulainen Tuula	Oripää
• jäsen	toimitusjohtaja, Junnila Timo	ProAgria Länsi-Suomi
• sihteeri	toiminnanjohtaja, Willman Maija	Länsi-Suomen mkn

2020

- toiminnanjohtaja Willman, Maija
- maisema- ja ympäristöasiantuntija Ajosenpää, Terhi
- maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija Haapala, Sanna
- maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija Salminen, Katri
- ruoka-asiantuntija Kari, Anna
- ruoka-asiantuntija Kylänpää, Janita
- ruoka-asiantuntija Kyyrä, Henna
- ruoka- ja yritysasiantuntija Mäenpää, Mari

Piirikeskuksen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenet ja yhdistykset

Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 3558 henkilöä ja yhdistysten määrä 81 kappaletta.

TOIMINTA 2020

Raportointivuonna Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten toimintaan osallistui 1 133 000 henkilöä. Arvio perustuu toimintatilastoon. Alkaneen aktiivisen etätyöskentelyn ansiosta luvut ovat huikeita. Toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten määräksi arvioidaan satoja henkilöitä. Osallistujat ovat antaneet palautteita sekä esittäneet toiveita toiminnalle. Kaikki maaseudun aktiiviset toimijat ja kehittäjät kuuluvat keskeisiin sidosryhmiin. Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaiset ovat mukana lukuisissa työryhmissä.

Vuotta leimasi vahvasti poikkeustilanne. Keväällä kurssimyyntimme näytti poikkeuksellisen hyvältä ja olimme valmistautuneet hyvään kurssimyyntiin sekä omalle yhdistysväellemme, että ulkopuolisille. Pandemian iskiessä kaikki kurssit jouduttiin perumaan. Oli keksittävä uutta. Jo samalla viikolla ruoka-asiantuntijamme Anna Kari ja Janita Kylänpää päättivät kokeilla live lähetyksiä Facebookissa ja Instagramissa. Ruokaneuvolivet tarjosivat ruoan valmistusta rennolla otteella turvallisesti omassa keittiössään. Lähetykset saavuttivat huomattavaa suosiota ja julkisuutta. Aloitimme myös järjestöväelle suunnatut iltapäiväkahvit Teamsin välityksellä aina mielenkiintoisista aiheista. Pienten etäkoululaisten avuksi kehitettiin Välipalavideot YouTube –kanavaan. Näillä toimilla pääsimme myös lehtiin, alueutisiin ja saimme lisää näkyvyyttä runsaasti.

TOIMINTA JA TULOKSET AVAINTULOSALUEITTAIN

Tilaisuuksissa on kerätty nimilistat sekä Teamseissä Chat-keskustelut.

RUOKA-, RAVITSEMUS. JA KOTITALOUSNEUVONTA

Maa- ja kotitalousnaiset edistävät kestävästä kehityksestä, resurssiviisautta ja kiertotaloutta toiminnassaan ja viestinnässään. Vuoden aikana Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaiset yhdistyksineen ja jäsenineen toimivat mm. perinteisin ruokakurssein, uudenaisten live-tilaisuuksin sosiaalisessa mediassa sekä turvallisesti ulkona

tapahtuvissa tilaisuuksissa. Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus tukee tapahtumien järjestämistä neuvonnalla, koordinoinnilla, materiaalein ja viestimällä monikanavaisesti

- Infoissa, näytöksissä ja ruokakursseilla
- Naisvoimaa-viikolla lisäämällä kasvisten käyttöä
- Impin päivän liikuntatempauksissa

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö, muu erillinen rahoitus

Kiertotalouden ja kestävä kehityksen periaatteiden mukaiset ruokavalinnat

Länsi-Suomen piirikeskus järjesti toimintavuonna eri-ikäisille kuluttajille infoja ja näytöksiä sekä ruokakursseja 38 kpl, joissa yhteensä 456 osallistujaa. Aiheina mm. riistamakkarat, juustot, kasvikset, villiyrtit ja kevätsienet, avotuliherkut, pajanuorten kurseja.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Varsinais-Suomen emäntäkoulutuksen tukiyhdistys, Sivis, yhdistykset.

Digitoinenpiteet - #Ruokaneurolive

Aloitettiin live-toiminta poikkeustilan alussa. Tallenteet lähetyksistä löytyvät Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten Facebook tililtä sekä @ruokaneurolive Instagram-tililtä. Aiheina ruoanlaitto mm. pizzan ja tortillan leivonta, mämmin valmistus, smoothiet, täytkekakkujen valmistus, ruisleivän leivonta juuresta leiväksi, karjalanpiirakoiden leipominen yhdessä Itä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten kanssa, varhaisperunoista sekä piknik-live, jossa tehtiin kesäisiä eväitä. Livet jatkuivat myös syksyllä 2020, 9 kertaa. Tavoitimme livelähetyksillä vuoden 2020 aikana 336 587 katsojaa Facebookissa sekä Instagramissa. Livet vastasivat todelliseen tarpeeseen. Seuraajat ja katsojat lähestyivät meitä yksityisviestein sekä livekeskusteluissa syntyi dialogia. Palautteena saimme runsaasti kuvia kotikokkailuista, joihin olivat livejen avulla innostuneet. Lisäksi kiitosta aitoudesta, iloisuudesta, kannustuksesta ruoanlaiton pariin sekä tsemppaamisesta vaikeana aikana. Dialogin syntyminen liveissä oli huomattavaa ja vuorovaikutus katsojien ja ruoka-asiantuntijoiden välillä oli välitöntä ja pitkäkestoista. Livejen lisäksi tuotimme välipalavinkki videoita YouTubeen, jotka tavoittivat 12 595 katsojaa. Olimme mukana toteuttamassa myös videoita Maa- ja kotitalousnaisten valtakunnalliselle TikTok -tilille, Länsi-Suomen tekemät videot ovat tavoittaneet TikTokissa 381 346 katsojaa.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Suomalaisen ruoan päivänä, 4.9. juhlistettiin suomalaista ruokaa pitämällä aiheesta live. Livessä valmistettiin ruokaisa salaatti lähiraaka-aineista, samalla Huittisten toimiston henkilökunta nautti yhteisöllisen lounaan. Tavoitimme 9300 henkeä Facebook tapahtumallamme, lisäksi Instagram-live tavoitti noin 100 henkeä.

Muu rahoitus

Ruoka-asiantuntijamme toteuttivat mm. K-Supermarket Onnipekan tilauksesta henkilöstölleen koulutuksen kesäisten salaattien valmistuksesta. Osuuskunta Satamaidon tilauksesta joulupuuro-liven tavoittaen 7780 katsojaa. Satakunnan Osuuskauppa tilasi Satakunta juhlii kotona -kokonaisuuden ruoka-asiantuntijoitamme. Kokonaisuudessa ruoka-asiantuntijat valmistivat reseptiikan ja kuvasivat ruoat tilaajalle, joista muodostui painettu vihkonen, että sähköinen reseptiikka. Tähän liittyi lisäksi 4-livelähetystä, tavoittaen 127 830 katsojaa.

Alfred Kordelinin säätiön Huittisten rahaston tuella tuotettiin kolme työpajaa Vampulan nuorisotalolle.

Turku2029 -säätiön tuella tuotettiin lisäksi 12 livelähetystä, kuudesta eri aiheesta, nämä livet tavoittivat yhteensä 65 456 katsojaa.

Aloitimme yhteistyön Suomen Metsästäjäliiton piirin kanssa tuottamalla heille riistaruoakursseja. Teimme myös kaikille avoimia ruokakursseja, joissa maksajana toimivat asiakkaat itse, näitä kurseja pidettiin 14 kpl sekä lähiopetuksena että etäkursseina Teams:n kautta.

Siviksen opintosetelikoulutuksena järjestettiin Eurassa ja Loimaalla nuorten työpajoille ruokakursseja. Länsi-Suomen Kalatalouskeskukselle tuotettiin 17 ruokakurssia, jotka oli suunnattu lapsiperheille. Satakunnan MTK:n säätiön avustuksella järjestettiin Satakunnassa yhdistysväelle digitaitoja vahvistavaa koulutusta, joissa 3 kerran osallistujamäärä oli 23 henkilöä.

Kädet multa – aktiivisen ruokakansalaisuuden toimintamalli varhaiskasvatukseen, kouluihin ja paikallisyhteisöihin -hanke käynnistyi syksyllä 2019. Meneillään on pilottivaihe, alueeltamme mukana Sydänmaan koulu Eurajoelta ja päiväkotit Kuperkeikka Nakkilasta. Pilotoinnissa luodaan toimintamalli varhaiskasvatukseen, perusopetukseen ja paikallisyhteisöihin. Tavoitteena on lisätä ravinteiden kierrätystä ja vähentää ruokahävikkiä, lisätä ymmärrystä ruoantuotannosta ja kestävästä ruokavalinnoista sekä lisätä kasvien ja kasvisruoan käyttöä sekä lasten luonto- ja maakontaktia. Pilotointi koskettaa noin 120 lasta ja lisäksi heidän vanhempiaan sekä lasten kanssa työskenteleviä aikuisia. Koronasta johtuen toimia on mukautettu aikaan sopiviksi eikä työtä ole keskeytetty. Työssä hyödynnettiin WhatsApp -viestittelyä päiväkodin henkilökunnan kesken. Koululle pidettiin etäoppitunti Saperesta ja järjestettiin ulkona tapahtumia.

Rahoitus: MKNK/Ympäristöministeriö.

Kalaherkut haltuun

Kalatalouskeskuksen kanssa yhteistyönä toteutettavassa Kalaherkut haltuun -hankkeessa pääteemoina olivat kalatalouden elinkeinoihin tutustuminen, paikallislähtöisyys, lähi- ja vähempiarvoinen kala sekä tietoisuuden lisääminen lähialueiden vesiympäristöistä. Hankkeessa on pidetty lähipäiviä hankekouluille (4 kpl), 1) lähipäiviä kalasta (4 kpl), 2) kalastuselinkeinosta (3kpl) sekä 3) kalabiologiasta (1kpl) tavoittaen noin 400 lasta/nuorta ja heidän opettajansa. Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten nettisivuilta löytyvät hankkeen aikana tuotettu materiaali

(https://www.maajakotitalousnaiset.fi/sites/default/files/attachment/kalaherkut_haltuun_materiaali.pdf).

Hankkeessa tuotettiin materiaalia sosiaaliseen mediaan jatkokäytettäväksi

Rahoitus: V-S ELY/Euroopan meri- ja kalatalousrahasto

FutureCrops – tietoa uusien kasvien tuotannosta

Hankkeelle tuotettiin reseptiikkaa FutureCrops Kaiken maailman kasvit –oppaaseen, jossa esitellään Suomessa viljeltäviä uusia viljelykasveja sekä niiden käyttöä elintarvikkeena.

Rahoitus: MKNK

Kotitarveviljelystä enemmän tehoa

Hankkeen aloitustilaisuudet järjestettiin kolmessa eri Salon kylässä. Samoissa kylissä järjestettiin hankkeen ensimmäinen luentosarja, jossa oli kuusi tilaisuutta. Luentosarja toteutettiin jokaisessa kylässä samalla sisällöllä 18 kertaa. Kylät olivat Pertteli, Hajala ja Muurla. Koronan johdosta jouduimme siirtämään kaikki tilaisuudet etätilaisuuksiin. Järjestimme 13 eri tilaisuutta etänä, joihin kaikkiin riitti osallistujia. Tämän lisäksi toteutimme pari facebook live-lähetystä. Syksyllä vietettiin sadonkorjuuteemaisia Juuresviikkoja. Joka viikolle oli valittu oma juures, josta viestittiin viikon ajan muun muassa reseptiikkaa, faktatietoa ja live-lähetyksiä hankkeen avoimessa facebook ryhmässä.

Rahoitus: Leader Ykkösakseli

Pihasta parempaa pöytään

Hanke alkoi tilanteessa, jossa kokoontumisrajoitukset olivat jo voimassa. Alkukesästä pidimme avaustilaisuutena yrttiretken Eurassa. Syksyllä olimme mukana Eurassa kunnan ja puutarhayhdistyksen perunan nosto tempauksessa sekä järjestimme kaksi sieniretkeä. Hanketilaisuudet kokosivat yhteen runsaasti aiheesta kiinnostuneita henkilöitä. Infoissa aiheeseen tutustuttiin muutamien yrttien ja sienten kautta ja annettiin tunnistus- sekä ruokavinkkejä.

Rahoitus: Leader Pyhäjärvisseutu

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Vuoden maisemateko –kilpailussa oli asiantuntijaraati, joka pisteytti Satakunnan ja Varsinais-Suomen osallistujat. Kilpailuun tuli yhteensä 15 hakemusta, kuusi Satakunnasta ja yhdeksän Varsinais-Suomesta. Satakunnan voittaja oli Luistarin keto, jota ylläpitää Euran kunta ja Varsinais-Suomen voittaja oli Lenholman haka ja maanomistaja Niklas Reuter. Lenholman haka voitti myös valtakunnallisen Vuoden maisematekokilpailun. Kilpailua markkinoitiin keväällä ja kesällä yhdessä Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten maisema-asiantuntijoiden kanssa suunnitellulla viestintäkampanjalla. Viestintäkampanjan avulla saatiin kilpailulle lisää näkyvyyttä somessa, jossa kampanjan viestintää näki touko-kesäkuun aikana yli 33 000 ihmistä. Monet maakuntien mediat julkaisivat maisemateosta juttuja.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Taajamien niityt ja maisemapellot -infoa esiteltiin kuntatapaamisissa, työryhmissä ja sidosryhmäyhteistyössä. Kuntien kaavoitus-, rakennus- tai ympäristötoimen edustajiin oltiin yhteydessä seuraavasti: Naantali, Uusikaupunki, Masku, Raisio, Mynämäki, Eurajoki, Harjavallta, Pori. Lisäksi teemaan liittyen keskusteltiin Suomen metsäkeskuksen luonnonhoidon edustajien kanssa puustoisten perinnebiotooppien työn laadun parantamiseen liittyvistä kehitystarpeista ja pohdittiin yleisen ohjeistuksen laatimista yhteistyössä.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Digitalisaatio tehtävänä Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaiset osallistuivat valtakunnalliseen somemarkkinointiin. Siihen kuului yhdessä someitiimin kanssa suunniteltujen aiheiden sometus noin viiden viikon välein Maa- ja kotitalousnaisten somekanaviin (Facebook, Instagram, Twitter). Lisäksi tapahtumista tiedotettiin Länsi-Suomen omalla Facebook-sivulla ja tuotettiin videoita Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten YouTube-kanavalle.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Liedon kunnalle laadittiin **RAMS-kunnossapitoluokitus** keskustan rakennetuille ja avoimille viheralueille. Eurassa jatkettiin **avoimien viheralueiden kunnossapitoluokitusta** ja järjestettiin siihen liittyen kaksi kyläkävelyä ja kahdet maisemanhoitotalkoot. Uudenkaupungin kaupungille laadittiin keväällä **vieraslajiosio** kunnan kotisivuille ja aloitettiin syksyllä **taajamametsien RAMS-kunnossapitoluokitusta** ja osallistavaa suunnittelua. Maskun seurakunnalle laadittiin keväällä **muistolehdon ja sirottelualueen vihersuunnitelma** ja osallistuttiin Keravan avovankilan tilausteoksen suunnitteluun neuvomalla **uusniityn perustamista**. Maskun kunnalle tuotettiin **vieraslajien torjunta- ja viestintäpalveluita** mm. suunnittelemalla torjuntatyötä ja ohjaamalla talkoita, tekemällä torjuntakohteiden seurantaa ja tuottamalla viestintämateriaalia. Tehtiin neljä **pihasuunnitelmaluonnosta** yksityisille pihaille. Kansainvälisenä maisemapäivänä järjestettiin yhteistyössä Metsähallituksen kanssa kaikille avoin **maisemakävely** Mynälähdän arvokkaalla maisema-alueella. Rahoitus: Yksityiset, kunnat, seurakunnat

Neuvo 2020 –palvelua “Maisema- ja luontokohteiden kartoitus” markkinoitiin ja sen kysyntää lisättiin yhteisen markkinoinnin myötä. Kartoituksia ja maastokäyntejä tehtiin 18 kpl. Varsinais-Suomessa järjestettiin Lumolaidunpienryhmä, johon osallistui viisi tilaa.

Rahoitus: Suomen maaseudun kehittämisrahoitus sekä viljelijät.

Osaamista ja yhteistyötä on edistetty monipuolisesti. MKN Maisemapalveluiden yhteiseen kehittämiseen on osallistuttu nettipalavereissa ja osallistumalla yhteisiin koulutuspäiviin. Terhi Ajosennpää on ollut V-S kulttuuriympäristötyöryhmän jäsen ja Sanna Haapala Satakunnan kulttuuriympäristötyöryhmän jäsen. Maisema-asiantuntijat ovat osallistuneet seuraavien työryhmien toimintaan: V-S ja Satakunnan kulttuuriympäristötyöryhmät, Lounais-Suomen ympäristökasvatusverkosto, V-S vesistökuostusverkosto, Perinnemaisemayhdistys, Lounais-Suomen vesien- ja merenhoidon yhteistyöryhmä, Varsinais-Suomen reitistöryhmä, Lounais-Suomen metsäneuvosto. Olemme lisäksi mukana uuden ohjelmakauden mukaisten alueellisten maaseudun kehittämisohjelmien työryhmissä. Osallistumme vesienhoidon yhteistyöhön maatalouden vesiensuojelutoimenpiteiden kehittämisessä etenkin viestinnän ja neuvonnan osalta, mm. KIPSI- ja Rakennekalkki -hankkeissa sekä edistämällä yhdistysten ja yritysten tekemää rantojen ja vesienhoitotyötä sekä vieraslajien torjunnassa antamalla puhelin- ja sähköpostineuvontaa.

Haitalliset vieraskasvit hallintaan –hankkeessa tavattiin hankealueen kuntien edustajia ja keskusteltiin kuntien vieraslajitilanteesta ja markkinoitiin vieraslajikartoituksia. Keväällä ja kesällä järjestettiin vieraslajientorjuntatalkoita Liedossa, Paimiossa, Maskussa, Porissa ja Harjavallassa. Talkoissa torjuttiin jättipalsamia ja komealupiinia. Keväällä ja syksyllä testattiin torjuntamaton käyttöä vieraslajien torjunnassa. Porissa ja Harjavallassa mattoa testataan jättiputkiesiintymässä ja Paimiossa japanintataresiintymässä. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma/Leader Varsin Hyvä ja Leader Karhuseutu.

Markkinoimme palveluja alueellisesti eri kohderyhmille. Tiedotimme asiantuntijoiden alueellisista toimenpiteistä sisäisesti, jotta uusia ideoita pystytään hyödyntämään koko Länsi-Suomen alueella. Asiakkaille sähköpostitse jaettava Maisemauutiset ilmestyi kaksi kertaa. Hyödynsimme some-kanavia viestinnässämme (Facebook, Twitter, Instagram, YouTube) sekä henkilöbrändäyksessä. Eri kanavien kautta viestintämme on tavoittanut tuhansia asiakkaita ja sidosryhmiä. Osallistuimme keskuksen järjestämiin

koulutuksiin sekä muiden tahojen järjestämiin koulutuksiin ja seminaareihin oman osaamisemme kehittämiseksi. Laadimme hankkeissa useita julkaisuja, jotka julkaistiin hankepartneriemme Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja Turun ammattikorkeakoulun julkaisusarjoissa. Toimintavuonna toteutettiin käynnissä olevat hankkeet luotettavasti ja tehokkaasti sekä työstettiin uusia rahoituslähteitä, hankkeita toiminnan kehittämiseen.

YRITYSPALVELUT

Vuonna 2020 järjestimme koulutuksen Green Care toiminnasta, joka oli suunnattu matkailu- ja liikunta- sekä metsäalan yrittäjille, koulutus toteutettiin etäyhteyksin ja se sisälsi luento-osuuden sekä mallitunnin metsässä.

Rahoitus: Opetus- ja kulttuuriministeriö

Avoimet tulet -hanke järjesti paikallisille kuluttajille sekä yrittäjille suunnattuja infotilaisuuksia toiminta-alueellaan (Huittinen & Punkalaidun) liittyen luonnontuotteisiin.

Rahoitus: Leader Joutsentenreitti

Maaseutumatkailun tiedonvälityshanke Varsinais-Suomessa

Kevään aikana toteutettiin maaseutumatkailuyrittäjille digitaaliseen markkinointiin liittyviä infotilaisuuksia; Google ja nettisivut, graafinen suunnittelu ja digimarkkinointi.

Lisäksi ruokamatkailun kehittämiseen toteutettiin infotilaisuus. Hankkeessa järjestettiin yhteensä kolme tilaisuutta, joissa oli 52 osallistujaa.

Rahoitus: Varsinais-Suomen ELY-keskus

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYDEN KEHITTÄMINEN

Keväällä hyvin alkanut kurssitoiminta pysähtyi maaliskuussa kokonaan maailmalta kantautuneiden ja -meillekin levinneen epidemian myötä. Alkukesästä rajoitusten hieman auettua järjestimme yrittäjäkursseja ja -retkiä väljästi luonnonhelmassa. Kesän kaikki suunnitellut yleisötapahtumat peruttiin tai siirrettiin. Keväällä aloitettiin Järjestöväen iltapäiväkahvit valituista aiheista keskustelevasti Teamsin kautta. Pieni pala maaseutua –tapahtumat järjestettiin aluetoimistoillamme Huittisissa ja Porissa pienemmillä porukoilla. Yhdistyksen vuosikokous toteutettiin hybridikokouksena kaikilla toimistoillamme saman aikaisesti Teams- järjestelmän avulla. Mukana kokouksessa olivat myös MKNK puheenjohtaja Mervi Mäki-Neste ja toiminnanjohtaja Mirja Hellstedt kertomassa uudesta MKNK viestintästrategiasta. Puutarhan parhaat -reseptikilpailu innosti uusilla resepteillä. Kilpailussa palkittiin Punajuuri-fenkoli-ohralaatikko (Sari Nieminen, Kausala) ja Maa- artisokkakeitto (Anneli Kyläkoski, Loimaa). Vuoden maa- ja kotitalousnaisiksi valittiin Karoliina Kirvelä Varsinais-Suomesta ja Anu Hakala Satakunnasta. Hyvien viestintävinkkien antamisesta annoimme kunniamaininnat Anne Päivärinnalle ja Minna Suojaselle.

VIESTINTÄ

Olemme siirtyneet käyttämään sähköisiä viestintäkanavia. Lähetimme uutiskirjeitä sekä Sensen, että Emailerin kautta. Uutiskirjeitä on lähtenyt runsaasti yli 50 kpl sekä muutamia kohdennettuja sähköposteja jäsenistölle. Olimme mukana myös ProAgria Länsi-Suomen uutiskirjeissä. Asiantuntijamme ovat aktiivisia myös sosiaalisessa mediassa. Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaisten Facebook sivuilla on noin 2 400 seuraajaa. Instagramissa ja Twitterissä asiantuntijamme ovat myös aktiivisia. Lehdet ovat olleet kiinnostuneita toiminnastamme mm. Maaseudun Tulevaisuus sekä monet paikalliset lehdet. Myös TV ja radiot olivat kiinnostuneita toiminnastamme.

HANKKEET

Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaiset vastuullisena toteuttajana:

- Haitalliset vieraskasvit hallintaan, Leader Varsin Hyvä ja Leader Karhuseutu
- Pihasta parempaa pöytään, Leader Pyhäjärvisseutu
- Mushroom road – sienitie, Leader Aktiivinen Pohjois-Satakunta
- Avoimet Tulet, Leader Joutsentenreitti

- Kalaherkut haltuun, Selkämeren ja Pyhäjärven kalatalousryhmä
- Ura aukeaa kalataloudessa, EMKR
- Maaseutumatkailun tiedonvälityshanke Varsinais-Suomessa, Varsinais-Suomen ELY
- Kotitarveviljelystä enemmän tehoja, Leader Ykkösakseli
- Suomi syö Satakunnasta –Sikses parasta lähiruokaa, Satakunnan ELY

Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaiset osatoteuttajana:

- Kädet multaankin MKNK
- Digisaapas V-S liitto
- FutureCrops MKNK

OULUN MAA- JA KOTITALOUSNAISTEN PIIRIKESKUS

Hallitus 2020

• puheenjohtaja	maitotilan emäntä, Sangi Leea	Liminka
• varapuheenjohtaja	emäntä, Viitala Aino	Muhos
• jäsen	maatalousyrittäjä, Lantto Marja	Pudasjärvi
• jäsen	maaseutuyrittäjä, Majuri Teresa	Haapavesi
• jäsen	terveydenhoitaja, Rahja Anna-Maija	Siikajoki
• jäsen	eläkeläinen, Uusitalo Tuula	Raahe
• jäsen, sihteeri	toiminnanjohtaja, Tausta-Ojala Maija-Liisa	Oulu

Toimihenkilöt 2020

- toiminnanjohtaja, Tausta-Ojala Maija-Liisa
- maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija, Hellström Kalle
- elintarvike- ja yritysasiantuntija, Hiltunen Soila
- yritysasiantuntija, Keränen Arja, 19.6.2020 saakka
- yritysasiantuntija, Kokko Tuula
- maisema- ja ympäristöasiantuntija, Mahosenaho Taimi
- ruoka-asiantuntija, Myllykangas Kaisa
- elintarvikeasiantuntija, Ojalehto Maija
- projektipäällikkö, Rahkila Riina
- maisema- ja ympäristöasiantuntija, Satomaa Maarit
- suunnittelija, Tiermas Mervi

Oulun piirikeskuksen Maa- ja kotitalousnaisten jäsenet ja yhdistykset

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten jäsenmäärä toimintavuonna oli 3710 henkilöä ja yhdistysten määrä 291 kappaletta.

TOIMINTA 2020

Oulun maa- ja kotitalousnaisten toimintaan osallistui 10 000 henkilöä eri aktiviteetteihin ja somen kautta varovainen arvio 350 000 henkilöä. Vapaaehtoisia osallistui noin 7000 henkilöä, koostuen yhdistysten jäsenistä ja asiakkaista sekä aktiviteetteihin osallistuneita. Tiedot on kerätty sähköisestä jäsenrekisteristä, tapahtumiin osallistuneiden määrä sekä sähköisen asiakasrekisterin, Myllyn, aktiviteettitilastoihin perustuneet luvut. Kohderyhmän saavutettavuus on kohtalainen eri tiedotuskanavien kautta. Korona aikana otettu digiloikka lisäsi erityisesti sähköisten kanavien kautta saavutettuja kontakteja. Ruokakurssien osalta saavutettavuus on sinänsä erinomaista, jäsenet tunnistavat neuvontamme ja alueemme sidosryhmät yhä paremmin.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirin hallinnoinnista vastaa piirin hallitus, joka koostuu jäsenistä ja tai asiakkaista. Heidän edustuksellisuuden kautta saamme suoraan neuvonnan tarpeita eri puolilta maakuntaamme. Vuoden aikana teemme itsearviointia ja mm. kurssien yhteydessä keräämme asiakaspalautetta. Samoin eri tilaisuuksissa tavoitamme sekä asiakkaita että jäseniä ja heidän kauttaan tulee sekä neuvonnan toiveita että kehittämistarpeita. Sama koskee myös alueemme monipuolista sidosryhmätöitä. Keskeisimmät sidosryhmät ovat seuraavat: Maa- ja kotitalousnaisten Keskus, valtakunnallinen neuvonta-, ohjaus- ja sidosryhmätyö ProAgria Oulu, alueellinen neuvontatyö, sidostyhmätyö Pohjois-Pohjanmaan seutukunnat, kunnat ja kaupungit, sidosryhmätyö, hanke- ja kehittämistyö Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, Leader -ryhmät, kehittämishankkeet

Pohjois-Suomen AVI -virasto, viranomaisyhteistyö, elintarvikevalvonta
Pohjois-Pohjanmaa liitto, alueelliset työpajat, hanke- ja kehittämistyö
Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri, hanke- ja kehittämistyö
Oulun Seudun Ammattikorkeakoulu, hanke- ja kehittämistyö
PSK -opisto, hanke- ja kehittämistyö
Metsäkeskus, Pohjois-Suomi, hanke- ja kehittämistyö
MTK Pohjois-Suomi, verkostot
Luke, Oulu, hanke- ja kehittämistyö
Syke, Oulu, hanke- ja kehittämistyö

Oulun Maa- ja kotitalousnaiset on osa valtakunnallista neuvontajärjestöä. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksessa toimii 9-12 asiantuntijaa, joiden asiantuntijuus pohjautuu ruoka- ja elintarvikeosaamiseen, luonto-, ympäristö- ja maisemaosaamiseen sekä yritystoiminnan osaamiseen. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskus järjestää koulutuksia, luentoja, tapahtumia ja kampanjoita sekä vie eteenpäin erilaisia maakunnallisia kehittämishankkeita yhdessä eri sidosryhmien kanssa.

Maa- ja kotitalousnaisten järjestö saa harkinnanvaraista valtionapua neuvonnalliseen työhönsä Opetus- ja kulttuuriministeriön varoista. Ministeriön strategian tahtotilana vuoteen 2020 saakka on, että Suomi on osaamisen, osallistumisen ja luovuuden kärkimaa. Ministeriön strategia ohjaa osaltaan neuvontajärjestömme toimintaa ja sopii myös Pohjois-Suomen maaseudun kehittämistoimintaan: painopisteinä ovat sivistyksen ja osaamisen vetovoima, yhteiskunnan kilpailukykyyn vahvistaminen, alueellisen elinvoiman ja elinympäristöjen tukeminen sekä ihmisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen. Maa- ja kotitalousnaisten kaikilla avaintulosalueilla edistämme elinympäristöjen, erityisesti maaseutualueiden ja kaupunkien läheisten taajamien, elinvoimaisuutta, viihtyisyyttä ja vetovoimaa erilaisin menetelmin.

Maa- ja kotitalousnaisten strategiset avaintavoitteet vuosina 2016–2020 ovat, arvon tuottaminen jäsenille, asiakkaille ja yhteiskunnalle, tunnettuuden ja myönteisen mielikuvan kasvattaminen, vetovoimaisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen sekä taloudellisesti kannattavan toiminnan vahvistaminen.

Maa- ja kotitalousnaiset edistävät opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan strategisia ja muita tavoitteita mm. vahvistamalla kuluttajien elintarvikkeisiin, ruokaan, ravitsemukseen ja kotitalouteen liittyvien tietojen ja taitojen kehittymistä. Siten vaikutamme myönteisesti yksittäisten kuluttajien ja perheiden elämänhallintataitoihin ja hyvinvointiin. Kohderyhmämme ovat vauvasta vaariin. Tavoitamme tällä avaintulosalueella vuosittain vähintään kymmeniä tuhansia kuluttajia.

Maa- ja kotitalousnaisten visiona on maistuva, viihtyisä ja elinvoimainen maaseutu – hyvinvoivat suomalaiset. Rakennamme tulevaisuuden maaseutua, jonka vahvuuksina ovat vahva paikallinen ruokakulttuuri, hoidettu maaseutu- ja kulttuurimaisema, kilpailukykyinen yritystoiminta ja yhteisöllisyys. Tunnetun ja vetovoimaisen järjestömme työstä hyötyy koko Suomi. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen neuvontatyössä on tavoitteena maaseudun naisten, perheiden ja ihmisten hyvinvoinnin edistäminen, yritystoiminnan vahvistaminen, kotitaloudellisen ja kuluttaja neuvonnan antaminen sekä laaja-alaisen ympäristön- ja maisemanhoidollisen neuvonnan toteuttaminen yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Tärkeimpiä esillä olleita teemoja ovat olleet ruoka ja elintarvikkeet, ympäristö-, vesi- ja luonnonhoito sekä maaseudun yrittäjyys. Vuoden 2020 maaliskuussa neuvontamme muuttui kaikilla osa-alueilla merkittävästi kansainvälisen COVID 19 viruksen vyöryessä Suomeen. Yleisten kokoontumisrajoitusten vuoksi jouduimme perumaan lähes kaikki sovitut tilaisuudet, ottamaan käyttöön uusia digitaalisia

välineitä sekä opastamaan asiakkaitamme niiden käyttöönotossa sekä itse huolehtimaan omasta suojautumisesta. Käsidesistä ja maskeista sekä etätöistä tuli koko vuodelle uusi toimintamalli. Loppuvuodesta 2020 saimme opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän korona-avustuksen tukemaan koronan aiheuttamia menetyksiä ja lisäkustannuksia neuvontatyöhömmme. Hanketyössä tehtiin aktiivista neuvonta- ja vaikuttamistyötä laajalla rintamalla huolimatta koronapandemian aiheuttamasta muuttuneesta kokonaistilanteesta. Läpi toimintavuoden on etsitty aktiivisesti alueellisia kehittämiskohteita ja kumppanuuksia sekä kartoitettu rahoituslähteitä maa- ja kotitalousnaisten neuvonnan avainalueiden mukaisesti. EU:n ohjelmakausi 2014-2020 piti päättyä, mutta muuttuneiden olosuhteiden vuoksi sitä on jatkettu vuoteen 2022 entisellä ohjelmalla. Moneen kehittämishankkeeseen haettiin jatkoaikoja, sillä tilaisuuksia ja pienryhmiä ei voitu toteuttaa alkuperäisten hankesuunnitelmien mukaan koronatilanteen jatkuessa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen hallitus piti 6 kokousta vuoden aikana. Piirikeskuksen virallinen edustajakokous pidettiin lokakuussa hybridikokouksena ProAgria Oulussa. Tilaisuuteen osallistui paikan päällä 6 henkilöä (joista 4 virallista kokousedustajaa) ja etäyhteydellä 18 virallista kokousedustajaa. Kokemus etäkokouksesta oli uusi niin jäsenille kuin toimihenkilöille, kokoukseen osallistuneiden määrä oli normaalia pienempi, osa antoi positiivista palautetta, kun kokoukseen pystyi osallistumaan etänä ja osa kaipasi kovasti yhteisöllistä läsnäoloa.

RUOKA- RAVITSEMUS- JA KOTITALOUSNEUVONTA

Oulun Maa- ja kotitalousnaiset ovat toteuttaneet opetus- ja kulttuuriministeriön tuella kuluttajille ja kotitalouksille suunnattuja neuvontapalveluja. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruokaneuvonnan perustan muodostaa monipuolinen, terveellinen ja maistuva alueellinen ruoka- ja ruokakulttuuri. Ruoka-asiantuntijamme osallistuvat ruoka- ja ravitsemusneuvonnan palveluiden tuotteistamiseen sekä järjestön sisäisissä ryhmissä että toimimalla osana valtakunnallista ruoka-asiantuntija verkostoa. Teemme neuvonta- ja kehittämistyötä erityisesti paikallisen ruoan ja ihmisten ruoanvalmistustaitojen lisäämiseksi ja ruoanvalinnan helpottamiseksi. Neuvonnallista työtä tehdään sekä ryhmäneuvontana että asiakaskohtaisena neuvontana. Ruoka-asiantuntijat kirjoittivat ruoka ja ravitsemusaiheisia lehtikirjoituksia sekä antoivat haastatteluja lehtiin ja radioon sekä tiedottivat eri sähköisillä kanavilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella toteutettuja ruokakoulutuksia on järjestetty 10 kpl, joiden yleistemana on ollut tukea kestäväen kehityksen ja kiertotalouden teemoja. Ruokakoulutuksiin osallistui 97 henkilöä. Ruokakursseja on järjestetty seuraavista aiheista: maukasta kananmunasta, maukasta gluteenittomasti, herkän vatsan valinnat, Maijan maukkaat kasvisruoat, gluteenitonta ruokaa, arkiruokatyöpaja, villiyrttikurssi, kotimakkarakurssi sekä maukkaat salaatit ja syötävät koristeet. Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella on järjestetty luentoja ja esittelypisteitä 9 kpl ja niille on osallistunut 220 henkilöä. Luentoja/esittelypisteitä järjestettiin seuraavista aiheista: ikääntyneiden ravitsemus ja aivoterveys, vireyttä seniorivuosiin, erikoishedelmät, pihlajanmarjojen elintarvikekäyttö, pakkausmerkinnät luonnontuotteissa, terveyttä kasviksilla ja viittä väriä päivässä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella kirjoitettiin 6 lehtijuttua (aiheet: mallasleipäreseptit, Maaviestin ruokajuttu, lehtijuttu raparperista, välipala-artikkeli, jouluiset leivonnaiset, kekriruoat), 1 blogikirjoitus ja lisäksi Iltalehti haastatteli yhtä artikkelia varten.

Ruokakurssitoiminta on ollut virkistävää ja kehittävää toimintaa yhdistyksille ja muille järjestäville tahoille ja osallistujat ovat saaneet itse kurssin lisäksi monisteet, joista he ovat voineet poimia reseptejä hyödynnettäväksi myös itse kurssin jälkeen.

Muutamia palautteita ruokakursseilta ja luennoilta:

- *Villiyrittikurssilta/-luennolta ulkona: ”Paikalle saapuessa maistiaisista ja tarjoiluista tuli niin tervetullut olo!”*
- *Maukasta gluteenittomasti: ”Uusia, hyviä ohjeita toteutettavaksi”*
- *Maijan maukkaat kasvisruoat: ”Kevätkääryleet olivat minulle ihan uusi juttu, täytyypä tehdä myös kotona!”*
- *Arkiruokatyöpaja yhteistyössä Hyvän mielen talon ja auta lasta ry:n kanssa ” En tiennyt, että kesäkurpitsaa voi laittaa mokkapaloihin, tulipa näistä hyviä ja meheviä”*
- *Kotimakkarakurssi: ”Onpa kiva päästä itse testaamaan makkaran tekoa, minulla on tämä oma lihamyllly, mutta en ole tätä ikinä kokeillut”*
- *Maukkaat salaattit ja syötävät koristeet: ”Kiva saada uusia ideoita, kun aina tulee syöttyä vain sitä tomaattia, jääsalattia ja kurkkua. Pitääpä heti testata kotona näitä ideoita. ”*
- *Pihlajanmarja-luento: Kiitos, tuli uutta tietoa ja mielenkiintoisia ajatuksia. Kysyttiin myös, saako jakaa omille oppilaille.*

Koronaepidemia vaikutti myös ruokaneuvonnan sektorille. Tilattuja ja suunniteltuja ruokakursseja, luentoja ja koulutuksia jouduttiin perumaan maaliskuusta 2020 asti. Koska normaaleja lähitilaisuuksia ei pystytty pitämään, päätettiin hyödyntää sosiaalisen median kanavia viestinnässä. Vuonna 2020 ideoitii ja toteutettiin ”Huushollin retrokorni”-videoita, joissa nostettiin esille muutamia Pohjois-Pohjanmaan maakunnan perinneruokia (7 kpl): makaronivelli, maitopotut, rössypotut, ohrarieskat, pannukaku ternimaidosta, piimä- eli huituvelli ja juustokeitto. Videoita jaettiin useammassa sosiaalisen median kanavassa. Suosituimmat videot olivat Meijän äitin ohrarieskat, jota on katsottu Youtubessa jo yli 2700 kertaa ja juustokeitto, jota on katsottu TikTokissa 20 000 kertaa. Lisäksi tehtiin kreikkalaisen lihapadan reseptivideo Youtubeen (1 kpl). Videot ovat tavoittaneet Facebookissa yli 12 000 katselua, YouTubessa 4831 ja TikTokissa 25 456 eli yhteensä 42 287 katselukertaa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntija perusti ja ylläpiti yhteistä, valtakunnallista ruokaneuvonnan tiliä ”ruokavinkit_mkn” suositussa sosiaalisen median TikTok-videosovelluksessa. TikTok-tilillä jaettiin kaikkien halukkaiden keskusten tekemiä videoita, joita Oulun piirikeskuksen ruoka-asiantuntija julkaisi ja tarvittaessa editoi. Tällä hetkellä tilillä on yli 2 700 seuraajaa ja suosituinta videota on katsottu yli 180 000 kertaa. TikTokissa jaettiin Oulun Maa- ja kotitalousnaisten toimihenkilöiden kuvaamia ja editoimia videoita 11 kpl ja muiden Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskusten henkilöiden kuvaamia videoita 41 kpl. Videot ovat keränneet yhteensä tykkäyksiä yli 36 tuhatta. Oulun piirikeskuksen asiantuntijoiden kuvaamia ja editoimia ohjeita on katsottu yhteensä 264 000 kertaa ja muiden keskuksien toimihenkilöiden kuvaamia videoita yhteensä 412 456 kertaa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat järjestivät yhteistyötahojen kanssa livelähetyksiä syksyllä 2020 sosiaalisen median kanavissa. Hillolive ja kekrilive järjestettiin yhteistyössä Keski-Pohjanmaan ruoka-asiantuntijan kanssa ja Joulukalalive yhteistyössä Oulun kalatalouskeskuksen toiminnanjohtajan kanssa. Lisäksi omana lähetyksenä järjestettiin Pihakasvit pikkelsiksi -live. Livelähetykset tavoittivat yhteensä 6 214 katselua (säilöntälive 680 + hillolive 2234 + kekrilive 1800 + joulukalalive 1500 henkilöä tavoitettu).

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntija kouluttautui Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin ja Oulun Kesäyliopiston yhteistyöopintojaksolla elintapaohjaajaksi (2 op). Lisäksi kolme Oulun maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen asiantuntijaa kouluttautui 72 h varautumiskouluttajaksi.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntijat olivat mukana valtakunnallisessa Kädet multa -hankkeessa. Pohjois-Pohjanmaan osalta pilottikohteet olivat Limingassa ja Pyhännällä. Hankkeen pääasiallisena rahoittajana on ympäristöministeriö. Hanke jatkuu vielä vuonna 2021.

Oulun Maa- ja kotitalousnaiset ovat toteuttaneet vuodesta 2018 asti toiminnallisia, ruoanvalmistuspainotteisia painonhallintaryhmiä yhteistyössä Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kanssa. Vuonna 2020 aloitettiin laajempi yhteistyö Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kanssa kehittämishankkeen muodossa. Arjen sankarit – miehet kuntoon ja työllistymisen polulle -hanketta hallinnoi PPSHP ja Oulun Maa- ja kotitalousnaiset toimii osatoteuttajana. Hanke alkoi vuoden 2020 alussa ja kestää vuoden 2022 loppuun. Hankkeessa Oulun Maa- ja kotitalousnaiset ovat vastuussa toiminnallisten hyvinvointia ruoasta -ryhmien toteuttamisesta. Ryhmätoimintaa toteutettiin kolmella paikkakunnalla vuonna 2020, Kärsämäellä, Oulaisissa ja Oulussa. Pilotointitoiminta jatkuu vuonna 2021.

MAISEMAN- JA LUONNONHOIDON PALVELUT

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon neuvonnassa toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön tuella maaseudun maiseman-, ympäristön- ja vesienhoitoon liittyvää neuvontaa eri neuvontamenetelmin koko Pohjois-Pohjanmaan maakunnan alueella. Nämä neuvontatoimenpiteet kohdistuivat muun muassa Vuoden maisemakilpailun maakunnallisen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä kunnille suunnatun Taajamaniityt ja maisemapellot -kiertueen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Vuoden 2020 toimintaan vaikutti COVID 19 viruksen aiheuttama poikkeustilanne. Pystyimme kuitenkin ottamaan tehokkaasti haltuun sähköisiä työkaluja, kuten esimerkiksi Teams -sovelluksen. Sähköiset työkalut mahdollistivat toiminnan jatkumisen suunnitellun mukaisesti ja esimerkiksi erilaisia tilaisuuksia pystyttiin järjestämään etäyhteyksillä. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat osallistuivat opetus- ja kulttuuriministeriön tuella vuoden 2020 aikana Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen järjestämiin koulutustapahtumiin. Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Vuoden maisematekokilpailu ”Niityn lumo”

Kuudetta kertaa järjestetyn Vuoden maisematekokilpailun teemana oli Niityn lumo ja tavoitteena oli kannustaa ihmisiä vaalimaan erilaisten niittyjen monimuotoisuutta ja kiinnittämään huomio luonnon monimuotoisuuden köyhtymiseen. Vetoapua kampanjalle haettiin mm. kilpailun suojelijan Pirkka-Pekka Peteliuksen kanssa laadituilla markkinointivideoilla ja YLE:n Pelasta pörriäinen-kampanjan kanssa tehdyllä yhteistyöllä. Kilpailuun saatiin maakunnastamme kuusi kriteerit täyttävää ehdotusta, jotka olivat kaikki hyviä esimerkkejä niittyjen monimuotoisuuden vaalimistyöstä. Joukossa oli erilaisia kohteita, isompia ja pienempiä. Hienoa oli, että monilla kohteilla hoito oli jatkunut 20-30 vuotta yhtäjaksoisesti. Pohjois-Pohjanmaan maisemateoksi valittiin Taivalkosken Tyrävaaran Kankkulan niittyjen hoito. Asko Räisänen on hoitanut valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella olevaa 4 ha niittyä traktoriniitolla jo 25 vuoden ajan. Voittajasta uutisoitiin maakunnan lehdissä ja Räisänen sai paljon onnitteluja ja huomiota omassa kunnassaan. Palkintolaatta ja kunniakirja luovutettiin Oulussa voittajalle 28.10.2020. Muut hienoa työtä tehneet osallistujat olivat Oulun kaupungin kiertotalousniityt (CircVol), Tyrnävän Keiterin niityt, Vuoton Joutsenen niityt Ylikiimingissä, Vaalan Uutelan niityt sekä niittymäisten alueiden hoitaminen vieraskasveja poistamalla Pudasjärvellä.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

Taajamaniityt ja maisemapellot

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maisema-asiantuntijat toteuttivat opetus- ja kulttuuriministeriön tuella Taajamaniityt ja maisemapellot -kiertueen Pohjois-Pohjanmaalla. Aiheeseen liittyviä

infoja pidettiin toiminta-alueemme kunnille, kuntapäättäjille, yrityksille ja yhteisöille. Tilaisuuksissa tuotiin esille erilaisten niittyjen ja maisemapeltojen mahdollisuuksia viherympäristön hoidossa. Kannustimme edistämään luonnon monimuotoisuutta ja virkistysarvoa resurssitehokkaasti. Annoimme tietoa alueiden suunnittelusta, kustannusrakenteesta ja hoidon koordinoinnista sekä alueiden urakoinnista.

Taajamaniityt ja maisemapellot ovat herättäneet mielenkiintoa Pohjois-Pohjanmaan kunnissa lisääntyneen aktiivisen tiedottamisen myötä. Monimuotoisten alueiden hoitokustannukset ovat usein vain murto-osa rakennettujen viheralueiden hoitokustannuksista. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntijat tekivät opetus- ja kulttuuriministeriön tuella maakunnallisen Taajamaniityt ja maisemapellot -infokiertueen, 12 tilaisuutta, joihin osallistui yhteensä 80 henkilöä.

Rahoitus: opetus- ja kulttuuriministeriö

- 2.4.2020, Taajamien niityt ja maisemapellot -info, Pohjois-Pohjanmaan kuntien teknisen puolen asiantuntijat (teams). Tilaisuudessa esiteltiin maisemapeltoja ja taajamaniityttä. Erityisesti tarkasteltiin RAMS2020 luokituksen periaatteita luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta ja hulevesikosteikoiden hoidon suunnittelua. Hulevesikosteikoille tehtävät hoitosuunnitelmat herättivät paljon keskustelua.
- 28.8.2020, Siikalatva. Taajamien niityt ja maisemapellot -info, teams kuntatoimijat. Siikalatvalla on aktiivisia lampureita ja vesistöhoitoasiat olleet olleet myös paljon esillä. Rantsilan suunnalla olisi mahdollisesti laajempi maisemanhoitokohde
- 7.9.2020, Pyhäjoki. Taajamien niityt ja maisemapellot -info kuntaedustajille. Esille tuli mm. taajamassa sijaitsevan perinnebiotooppikohteen Matinsaaren hoito laiduntamalla. Kunnalla on suunnitelmissa kohdetta lähteä hoitamaan ja kunnan edustajat kokivat luonnon monimuotoisuuden huomioimisen taajaman kohteilla erittäin tärkeäksi. Pohdimme myös Kunta-Helmi -elinympäristöohjelman kautta kohteen tarkempaa suunnittelua ja toteutusta.
- 30.9.2020 Oulu, Taajamien niityt ja maisemapellot -info Oulun kaupungin ympäristöpalvelut, tapaaminen maastossa kaupungin reuna-alueella puistokohteessa. Mukana oli viherpuolen ohjaavaa henkilöstöä sekä paikallinen urakoitsija. Keskusteltiin luonnon- monimuotoisuuden huomioimisesta ja hoidosta viheralueilla. Vieraskasvien torjunta liittyy erityisesti niukkahoitoisten alueiden hoitoon Perämeren rannikon läheisyydessä ja niittymäisiin ympäristöihin maaseutumaisilla alueilla. Oulun kaupungin suuralueeseen kuuluu myös maaseututaajamia: Kiiminki, Haukipudas, Yli-Ii, Oulunsalo, Yli-Kiiminki ja 12 kylää ja 3 reuna-aluetta.
- 13.10.2020, Muhos. Taajamien niityt ja maisemapellot -info etäyhteydellä (Teams) Muhoksen kunnan edustajille, paikalla mm. tuore kunnan arkkitehti Timo Leikas, jolle info tarjosi uutta tietoa Maa- ja kotitalousnaisten maisemapalveluista. Keskustelussa nousivat esiin myös yhteistyömahdollisuudet alueen muiden kuntien kanssa.
- 15.10.2020, Haapajärvi. Taajamien niityt ja maisemapellot -info etäyhteydellä (Teams) Haapajärven kaupungin viranhaltijoiden kanssa. Palaverissa keskusteltiin ympäristönhoidon kysymyksistä laajasti, muun muassa vesienhoidon ja maisemanhoidon tarpeista kaupungin virkistyskäyttöalueilla. Esittelyn myötä läsnäolleet saivat uutta tietoa MKN palveluista ja teemasta yleisesti.
- 27.10.2020, Liminka. Taajamien niityt ja maisemapellot -info etäyhteydellä (Teams) Limingan kunnan edustajille. Info herätti keskustelua liittyen hulevesien käsittelyyn sekä maisemanäkökulmien huomioimiseen matkailun kehittämisessä.

- 17.11.2020, Pudasjärvi. Taajamien niityt ja maisemapellot -info, Pudasjärven Kehityksen kanssa. Pohdimme miten kunnan lukuisia maisemakohteita, mm. jokivarsien tulvaniittyjä voisi tuoda enemmän esille ja yhdistää siihen virkistyskäyttöä ja matkailua. Esille nousi myös yhtiön omistaman Kipinän kalastusmatkailukeskuksen uuden toiminnan ideointi, jossa voisi olla lammaspaimennusta. Yhteistyö poiki myös maisemaillan järjestämisen Pudasjärvellä.
- 27.11.2020 Utajärvi, Taajamien niityt ja maisemapellot -info Teams yhteydellä, kuntatoimijat, yrittäjät ja paikallinen yhdistys. Keskustelua taajama-alueen maisemanhoidosta, maisemalaiduntamisesta, tienvarsiniityistä, talkoista, kampanjoinnista ja kustannuksista. Lammaslaidunnusta on toteutettu useammassa maisemakohteissa kunnan alueella, esimerkiksi Utajärven pappilan niityllä ja päätien varrella. Myös muihin kuntiin on viety maisemalaidunnusmallia. Yhteishenki Utajärvellä on hyvä: kunta-yhdistykset-yrittäjät. Toivottiin myös ELYN liikennevastuualueelta maisemayhteistyötä. Talousasioista keskusteltiin ja selvitetään lisärahoituksen hakua seuraavana vuonna 2021. Tiedonvaihto ja hankeyhteistyö nähtiin tärkeäksi.
- 16.12.2020 Rokua Geopark ja Lakeuden EKO. Taajamien niityt ja maisemapellot -info Teams yhteyksin. Keskusteltiin maiseman- ja ympäristönhoidollisesta yhteistyöstä ja esimerkiksi matkailualueen mökkiläisten tavoittamisesta tapahtumissa. Alueen luontoympäristö on erittäin herkkää ja ainutlaatuista. Rokua Geopark on Suomen ensimmäinen Unescon Global Geopark alue Muhoksella, Utajärvellä ja Vaalassa. Lakeuden EKO on Limingan, Utajärven, Tyrnävän ja Muhoksen kiertotaloustoimija, joka järjestää myös ympäristötiedottamista. Rokua Geoparkin alueelta löytyy myös Liimanninkosken arvokas perinnemaisema ja lammaslaitumet. Vieraskasvien torjunnasta ja oikeaoppisesta jätteiden käsittelystä sekä tiedottamisesta keskusteltiin osana alueen luonnonhoitoa. Lakeuden EKO kanssa hyvä yhteistyö tiedottamisessa jatkuu. Rokua Geoparkin yritykset ovat hyviä paikkoja tulevillekin ympäristötapahtumille
- 16.12.2020, Hailuoto, Taajamaniittyjen ja maisemapeltojen info kuntatoimijoille. Kunnassa on meneillään lähimatkailun ja luontokohteiden kehittämistyö, taajamalaidunnus voisi olla toimiva malli, mahdollinen maastokäynti kesäkaudella.
- 21.12.2020, Ii. Taajamaniittyjen ja maisemapeltojen info Iin osakaskuntatoimijoille. Osakaskunnilla on meneillään ja suunnitteilla Iijokeen laskeviin uomiin sekä Iijokeen liittyviä elinympäristö- ja virtavesikunnostuksia. Osakaskuntien edustajilla oli kiinnostus huomioida myös maisemanhoidollisia tavoitteita kyseisillä kohteilla. Kävimme maastossa katsomassa vanhaan uomaan liittyviä niittymäisiä alueita ja niiden hoitotavoitteita.

Palvelujen kehittäminen

Oulun maa- ja kotitalousnaiset osallistuivat aktiivisesti oman asiantuntijuuden kehittämiseen esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden, vesienhoidon ja verkostotyön palveluiden osalta. Meidän laaja-alaiselle osaamisellemme oli paljon kysyntää ja pystyimme vuoden aikana tarjoamaan asiantuntijapalveluita erilaisiin tarpeisiin.

Osallistuimme Maa- ja kotitalousnaisten luonnon monimuotoisuuden kehitysryhmätyöhön. Kehitimme eteenpäin luonnon monimuotoisuuteen liittyviä palveluita esimerkiksi Valion lumokartoitusta ja tilakohtaisia lumokartoituksia.

Osallistuimme ProAgrian vastuullisuustyöhön ja ilmastonmuutokseen liittyviin kehitysryhmiin, joissa toimimme esille erityisesti maisema-asiantuntijoiden osaamista näihin teemoihin liittyen ja yhteisten tarjottavien palveluiden kehittämistarpeita.

Monimuotoinen kulttuuriympäristö

Pohjoisen maisemahelmet-hanke 1.5.2019-31.12.2021

Hankkeen tavoitteena on järjestää hoitoa arvokkaille perinnebiotooppikohteille koko Pohjois-Pohjanmaan alueella. Myös tiedottaminen perinnebiotooppien arvoista ja niiden hoitomahdollisuuksista oli tärkeässä roolissa varsinkin koronaepidemian aikana, kun tapaamisia piti järjestää etänä. Kevään kolme webinaaria maisemanhoidon vaikuttavuudesta, kuntien niittyjen ja viheralueiden hoidosta sekä niittyjen perustamisesta ja hoitotavoista keräsivät yhteensä 125 osallistujaa. Talkootapahtumia ja maastoinfoja oli kesällä Tyrnävän Markkuussa, Kiimingissä, Pohjois-Kuusamossa ja Taivalkosken Jurmunsaarilla. Retkiä ja maastokatselmuksia oli Ylikiimingin Vepsässä, Kiimingin Haaraojalla, Muhoksen Tikanlantossa, Pyhäjoen Yppärissä ja Raahen taajamaniityillä. Talkoissa ja maastoinfoissa oli mukana 75 henkilöä. Maisematapaamisia pystyttiin järjestämään kevättalvella Vepsänkylällä ja lampureille Pulkkilassa sekä marraskuussa Pudasjärvellä. Näissä oli yhteensä 55 osallistujaa. Lokakuussa hanketta esiteltiin kahdessa Oulun Maa- ja kotitalousnaisten järjestämässä GreenCare -infoseminaarissa, joissa GC-yrittäjät kertoivat kokemuksiaan. Ylivieskassa ja Muhoksella pidetyt tilaisuudet keräsivät yhteensä 42 osallistujaa. Yhteensä hankkeen tilaisuuksissa oli osallistujia 306. Hankkeen toiminnasta oli juttua neljässä paikallislehdessä. Kesällä tehty video niittyjen hoidosta ja Oulun Korvenkylän kesälampaista sai syksyllä hyvin katsomiskertoja.

Rahoitus: Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto, kunnat

Luonnon monimuotoisuus ja ekosysteemipalvelut

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat toteuttivat luonnon monimuotoisuuden edistämiseen liittyviä hankkeita ja suunnittelupalveluita eri osa-alueilla. Vuoden aikana tuotettiin vieraslajien tunnistamiseen, hallintaan ja torjuntaan liittyvää tietoa ja uusia toimintatapoja koko maakunnan alueella. Maatalousluonnon monimuotoisuuteen liittyvien kohteiden hoito herätti laajasti kiinnostusta eri toimijoissa.

Vuoden aikana tehtiin 7 Neuvo2020 Ympäristö -käyntiä, 2 ympäristösopimussuunnitelmaa, 4 LUMO-kartoitusta Valion maitotiloille sekä Metsähallituksen Luontopalveluille hoitosuunnitelma kahdelle kohteelle Pudasjärvellä ja Muhoksella Helmi-rahoituksella.

Ympäristösopimussuunnitelmat olivat Haapavedelle (17 ha) ja Raaheen (3 ha). Valion lumokartoitukset tehtiin Pyhännälle, Kärsämäelle, Pyhäjoelle ja Hailuotoon. Kartoitukset olivat hyvä tapa päästä keskustelemaan lypsykarjatilojen kanssa luonnon monimuotoisuusasioista.

Ympäristönäkökulman ja tuotannon vastuullisuusasioiden noustessa yhä enemmän esille, on tällä sektorilla jatkossa potentiaalia uusien palveluiden kehittämiseen.

Rahoitus: asiakasrahoitus

Vieraskasvit hallintaan -hanke vuoden 2020 toiminta

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maisema-asiantuntijat toteuttivat Vieraskasvit hallintaan -hanketta, jossa jatkettiin haitallisten vieraslajien torjuntaan liittyvän yrittäjäyden kehitystyötä sekä tiedotusta. Hankkeen tavoitteena on edistää kustannustehokkaita, innovatiivisia ja kilpailukykyisiä menetelmiä haitallisten vieraskasvilajien hallintaan liittyvissä prosesseissa alueellamme. Hankkeessa tuotetaan tietoa alueemme yrityspalveluiden kehittämiseksi.

Haitallisten vieraslajien hallinta perustuu EU:n säädöksiin ja kansalliseen lainsäädäntöön, joka koskee niin kansalaisia, kuntia kuin yrityksiäkin. Ilmaston muuttuessa on yhä suurempi vaara, että juuri haitalliseksi todetut lajit valtaavat elintilaa. Niiden hävittäminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa on kustannustehokkainta.

Yhteistyötilaisuuksia ja teams tapaamisia, 47 kpl, 246 osallistujaa, pidettiin kuntien, yrittäjien ja alueen kiertotaloustoimijoiden kanssa. Haitalliset vieraskasvit leviävät helposti juuri kasvijätteen tai ylijäämämaiden mukana. Vieraslajien varhaiseen havainnointiin liittyen laadittiin työjatkosuunnitelmaa Oamkin drooniekosysteemin toimijoiden kanssa. Vieraskasvipalveluiden tarpeista ja tarjonnasta jatkettiin tilaaja-tuottaja kyselyä yhdessä LUKEn Taimistopohjoinen - ja Lapin Maa- ja kotitalousnaisten vieraskasvi -hankkeiden kanssa, 2 kyselyä/haastattelua, joissa 79 vastaajaa. Oulun kaupunki on hankkeen osarahoittaja ja heidän kanssaan suunniteltiin

kokeilutoimintaa torjunnan menetelmiin liittyen. Oulun kaupunki aloitti laajan kurturuuspoistamisen alueiltaan. Kurturuus on luokiteltu lakisääteisesti poistettavaksi vieraskasviksi, koska se alkaa valloittaa lintujen levittämänä helposti juuri meren rannikkoa ja saaristoa sekä karuja alueita. Havainnot todentavat leviämisen alkaneen myös Perämeren alueella. Maastossa testattiin vieraskasvihavainnointiin älypuhelinsovellusta iNaturalist Suomen versiota, joka on yhteydessä valtakunnalliseen laji.fi sivustoon. Hankkeessa selvitettiin myös vieraskasveihin liittyvän lainsäädännön tulkintoja käytännössä.

Yhteistyötä tehtiin myös viranomaisten, Suomen Ympäristökeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen sekä rinnakkaishankkeiden kanssa. Hanketyöstä tiedotettiin nettisivujen ja somekanavien sekä lehdistön avulla. Tiedotemateriaali, tiedotteita 24 kpl, on koottu hankkeen

nettisivuille <https://www.proagriaoulu.fi/fi/vieraskasvit-hallintaan/>
Suunnitelmia ja selvityksiä tehtiin 5 kpl.

Hanketyö painottuu Oulun kaupungin alueelle sisältäen sen maaseutumaiset alueet. Tiedotuksellisessa osiossa mukana ovat Kiertokaari Oy:n alue Oulu, Hailuoto, Ii, Kempele, Lumijoki, Pudasjärvi, Raahe ja Siikajoki (Simo). Lakeuden EKO:n alue Tyrnävä, Utajärvi, Liminka ja Muhos. Hanke on kaikille tekijöille osa-aikainen. Vieraslajeihin liittyvät lakitulkinnat ja valtakunnalliset ohjeistukset ovat vielä täydentymässä. Siihen liittyen hankkeelle anottiin jatkoaikaa, jota sille myönnettiin vuoden 2021 loppuun.

Rahoitus: Euroopan aluekehitysrahasto – Kestävää kasvua ja työtä 2014-2020 Suomen rakennerahasto-ohjelma sekä Oulun kaupunki

Ympäristöviisas viljelijä 2019-2022

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ja ProAgria Oulun asiantuntijoiden tiiviillä yhteistyöllä toteutettavalla hankkeella lisätään maatalojen välistä, erityisesti kestäviin tuotantotapoihin liittyvää yhteistyötä ja verkostoitumista sekä kehitetään maataloille ympäristöviisaita toimintatapoja hyödyntäen uusinta tutkimustietoa sekä mallinnus- ja laskentamenetelmiä. Kehittämistoiminnan tuloksena syntyy ja otetaan käyttöön alueen haasteisiin vastaavia, uusimpaan tutkimustietoon perustuvia ratkaisuja, jotka edistävät kestävä, pohjoista ruoantuotantoa. Hankkeessa kehitetään sähköinen työkalu, ympäristöklintikka, jonka avulla viljelijä voi suunnitella ja arvioida erilaisia maatalon vesistö-, ilmasto- ja muita ympäristövaikutuksia pienentäviä valintoja sekä saa seurattavia ympäristötunnuslukuja. Hankkeen avulla lisätään viljelijöiden tietämystä ja osaamista kestävästä viljelymenetelmästä sekä parannetaan maatalouden mahdollisuuksia varautua ilmastonmuutokseen ja sen tuomiin haasteisiin. Kestävien, maatalouden ilmasto- ja vesistövaikutuksia vähentävien tuotantomenetelmien edistäminen parantaa maatalouden toimintaedellytyksiä yhtenä maaseudun keskeisistä elinkeinoista.

Hankkeen vuoden 2020 toiminnassa pääpaino oli pilottialueiden valinnassa sekä pilottialueilla sijaitsevien vesistöjen veden laadun selvittämisessä. Vuoden 2020 aikana sitoutettiin hankkeen toimintaan mukaan 10 viljelijää ja toteutettiin heidän kanssaan alkukartoituskeskustelut. Hankkeen monikanavainen viestintä, sisältäen mm. säännöllisesti julkaistavat podcast –jaksot, blogikirjoitukset sekä hankkeen uutiskirjeen ja erilaiset videot, käynnistettiin keväällä 2020. Viestinnällä tavoitettiin kaikki käytössä olevat kanavat huomioiden vuoden loppuun mennessä lähes 1 000 hlöä. Covid 19 –epidemian vuoksi ei järjestetty pienryhmätillaisuuksia. Lokakuussa 2020 toteutettiin webinaari, jonka aiheina olivat mm. kerääjäkasvit sekä luonnon monimuotoisuus.

Rahoitus: Pohjois-Pohjanmaan ELY -keskus, Maaseuturahasto

Kiertotalous ja vesiympäristön hoito

Kiertotalous, vesienhoito ja verkosto-osaaminen on noussut viime vuosien aikana Oulun maa- ja kotitalousnaisten maisema-asiantuntijoiden vahvoiksi osaamisalueiksi.

Nämä teemat luovat maakuntaamme elinvoimaisuutta ja siksi on ollut tärkeää olla ohjaamassa paikallistoimijoita erilaisiin rahoitushakuihin. Pitkäjänteinen työ on tuonut Oulun Maa- ja kotitalousnaisten toimintaan uusia palveluita ja vahvistanut taloutta.

Vuoden 2020 aikana toteutettiin yhdessä Oulun kalatalouskeskuksen kanssa laaja Osaajia vesistökuunnostukseen -koulutus. Koulutuksen laajuus oli 11 maastopäivää ja 11 luokkakoulutuspäivää. Koulutuksen sisältö koski laaja-alaisesti erilaisia vesienhoitotoimenpiteitä, rahoituskanavia, taustatietoja ja siihen osallistui 15 opiskelijaa pääosin Kainuun ja Koillismaan alueelta.

Vesienhoitoon liittyviä inventointiraportteja ja selvityksiä laadittiin yhdessä Oulun kalatalouskeskuksen kanssa 5 kpl :
Paltamon Myllypuron virtavesikuunnostussuunnitelma, Kärsämäejoen koskipaikkojen inventointiraportti (n 30 km), Puolangan Luoteenjärven, Utajärven Marttisjärven ja Kuusamon Talvijärven koeverkkokalastusraportit.
Rahoitus: asiakasrahoitus

Verkostoilla tehoa vesienhoitoon 2019-2020

Verkostoilla tehoa vesienhoitoon –hankkeella kehitettiin sekä Pohjois-Pohjanmaalla että Länsi-Uudellamaalla alueellisten, vesienhoitoa edistävien vesienhoidon verkostojen toimintaa. Tietoa Pohjois-Pohjanmaalla toimivasta VYYHTI -verkostosta ja sen hyödyistä on koottu nettisivuille <https://www.proagriaoulu.fi/fi/vyyhti-verkosto/> . Verkostotoiminnan pitkäjänteisen ja jatkuvan toiminnan turvaamiseksi hankkeessa laadittiin VYYHTI -verkoston hybridi -rahoitusmalli sekä esitys Uudenmaan vesistökuunnostusverkoston toiminnasta ja rahoituksesta. Hankkeen aikana tehtiin myös selvitystyö, joka osoitti, että VYYHTI –verkoston toimintamallia voidaan hyvin soveltaa muille alueille Suomessa. Selvityksestä julkaistiin raportti: [https://www.proagriaoulu.fi/files/verkostoilla-tehoa-vesien/vyyhti verkoston soveltuminen muualle suomeen selvitys final.pdf](https://www.proagriaoulu.fi/files/verkostoilla-tehoa-vesien/vyyhti_verkoston_soveltuminen_muualla_suomeen_selvitys_final.pdf) .

Hanke tavoitti erilaisten, hankkeen omien sekä yhteistyökumppaneiden kanssa järjestettyjen tilaisuuksien kautta vuoden 2020 aikana yht. 400 henkilöä, joista osa Pohjois-Pohjanmaan kuntien edustajia. Hankkeen tuloksena 40% Pohjois-Pohjanmaan kunnista sitoutui mukaan vesien- ja ympäristöhoitoa edistävään verkostotoimintaan vuosille 2021-2023. Myös maa- metsätalous- ja kalataloustoimijoita sekä nuoriso- ja harrastejärjestöjä aktivoitui hankkeen aikana mukaan verkostotoimintaan. Hankkeessa autettiin ja opastettiin eri toimijoita vesien tilan parantamiseen tähtäävissä toimenpiteissä ja rahoitusmahdollisuuksissa. Toiminnan tuloksena mm. seuraavat kunnostuskohteet (7 kpl) etenivät rahoitushakuihin: Marttisjärvi, Pirttijärvi, Muojoki, Liesoja, Myllyoja, Naamanjoki ja Temmesjoen yläjuoksu.

Hankkeessa kehitettiin helppokäyttöinen, valtakunnallinen Vesistökuunnostajan karttapalvelu (<https://www.ymparisto.fi/vesistokunnostajankarttapalvelu>), joka palvelee vesienhoidon eri toimijoiden tarpeita. Karttapalveluun on kehitetty erityisesti paikallisten kunnostustoimijoiden (yhdistykset, osakaskunnat) tarpeita palvelevia ominaisuuksia ja sen avulla kunnostustoimijat saavat myös tietoa toistensa toiminnasta. Karttapalvelusta saatiin heti sen julkaisun jälkeen runsaasti positiivista palautetta ja se on otettu aktiivisesti käyttöön eri puolilla Suomea. Karttapalvelu on linkitetty valtakunnallisen vesistökuunnostusverkoston nettisivuille, josta se on helposti kaikkien alan toimijoiden löydettävissä ja käytettävissä. Hankkeen tulosten pohjalta koottiin useita suosituksia liittyen paikallisten kunnostustoimijoiden tukemiseen, alan osaamisen lisäämiseen, kuntasektorin aktivoimiseen sekä vesienhoidon alueellisen verkostotoiminnan rahoitukseen ja kehittämiseen. Suosituksista julkaistiin yhteenvedoraportti: [https://www.proagriaoulu.fi/files/verkostoilla-tehoa-vesien/vesistokunnostusverkostojen toimintamallit ja hyvät käytännöt yhteisraportti.pdf](https://www.proagriaoulu.fi/files/verkostoilla-tehoa-vesien/vesistokunnostusverkostojen_toimintamallit_ja_hyvät_kaytannot_yhteisraportti.pdf) .
Rahoitus: Ympäristöministeriö, vesien- ja merenhoidon kärkihankerahoitus

Voimaa vesistöistä 2019-2021

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ympäristöasiantuntijat neuvoivat ja ohjasivat eri toimijoita vesien- ja ympäristönhoitoon liittyvissä hankkeissa, niiden suunnittelussa ja rahoitusmahdollisuuksien kartoittamisessa. Voimaa vesistöistä -hankkeen toiminnan tuloksena on syntynyt sujuva toteutusmalli suunnittelusta käytäntöön, joka on saanut kovasti kiitosta paikallisilta toimijoilta. Kunnostustoiminnan käytännön esimerkkikohteet ovat innostaneet paikallisia toimijoita suunnittelemaan omille vesialueilleen

kunnostushankkeita. Nämä esimerkkisuunnitelmat laadittiin Utajärven Naamanjoelle, Iin Muhojoelle ja Tyrnävän Temmesjoelle. Erilaisia webinaareja, tapahtumia ja talkoita järjestettiin 13 kpl, osallistujia näissä tilaisuuksissa oli yhteensä 700 kpl. Esimerkkinä talkootapahtumista Oulun kaupungille vesistötalkkaritoiminnan kautta järjestetyt Hupisaarten kahdet virtavesikunnostustalkoot. Hankkeessa laadittiin 3 kpl virtavesikunnostussuunnitelmaa, jotka toteutettiin syksyn 2020 aikana talkootapahtumissa. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen vesienhoidon asiantuntijat ja kuntien yhteistyötahot ovat tukeneet työtä sujuvasti ja käytännönläheisesti. Hankkeen neuvontatyön kautta avustettiin rahoitushakuihin useita paikallishankkeita. Näistä esimerkkeinä Muhoksen Rokuan järvet, Kuusamon Muojärven kosteikko, Iin Muhojoki, Oulun Varepudas, Oulun Jolosjoki ja Tyrnävän- ja Ängeslevänjokien kunnostussuunnittelu, 5 kpl.

Oulun kaupungin alueella virtaava Kuivasoja inventoitiin. Inventoinnissa tarkasteltiin Kuivasojaa kalataloudellisesta näkökulmasta sekä maisema- ja ympäristöarvoja ja niiden kehittämistä. Inventointiraportissa tehtiin konkreettisia ja kustannustehokkaita esityksiä Kuivasojan kehittämisestä lähivirkistysalueena.

Vesienhoito kiinnostaa laajalti paikallistoimijoita, myös paikallislehdet ovat nostaneet eri tapahtumat näkyvästi esille palstoillaan. Artikkeleissa on tuotu esiin monipuolisesti ja laaja-alaisesti Voimaa vesistöistä -hankkeen neuvontatyö ja ELY -keskuksesta haettavat rahoitusmahdollisuudet.

Rahoitus: Harkinnanvarainen valtionavustus vesistö-, vesitalous- ja kalataloushankkeisiin, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Oulun kaupunki

Potentiaaliset tulvametsät ja metsäluhdat (POTUT)

SYKEN hallinnoimassa hankkeessa Oulun MKN osatoteutus kohdistuu hankkeessa tuotetun tiedon välittämiseen VYYHTI –verkoston kautta Pohjois-Pohjanmaan vesien- ja ympäristönhoidon toimijoille. Covid 19 epidemian vuoksi vuodelle 2020 suunnitellut fyysiset tilaisuudet peruttiin ja järjestettiin kesäkuussa kaikille avoin webinaari hankkeen teemoista. Toiminta tiivistyy vuoden 2021 aikana.

Rahoitus: MMM, Metso -ohjelma

Maisema-asiantuntijuuden tunnettuuden lisääminen ja osaamisen vahvistaminen

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten maisema-asiantuntijat osallistuivat eri maakunnallisiin ja valtakunnallisiin työryhmiin edistämään maaseudun maiseman-, luonnon- ja vesienhoidon kehittämistyötä. Pohjois-Pohjanmaan maisematoimikuntatyöhön on osallistuttu yhdessä muiden kulttuuriympäristötoimijoiden kanssa nostaen maisema-arvoja Pohjois-Pohjanmaan vetovoimatekijäksi. Olemme toteuttaneet sidosryhmien kanssa ja tuella mm. webinaareja liittyen ajankohtaisiin rahoituskanaviin esim. Kunta-Helmi -ohjelma.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ympäristö-, maisema ja luonnonhoidon asiantuntijat ovat olleet kärkijoukossa kehittämässä vesienhoidon verkostotyötä Suomen Ympäristökeskuksen luotsaamassa valtakunnallisessa vesistökuunnostusverkostossa. Ympäristöasiantuntija Riina Rahkila nimettiin Vesistökuunnostusverkoston Vesistösankariksi. Vesistösankari on henkilö, joka on toiminnallaan vaikuttanut vesistöjemme tilan parantamiseen. Lokakuussa toteutettiin Ympäristöministeriön rahoituksella kansainvälisen maisemapäivän virtuaaliretki neljälle Pohjois-Pohjanmaan kylälle, joista osa sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella. Konsepti oli toimiva ja sai kiitosta. Kylien tekemä työ maiseman ja ympäristön

hyväksi pääsi esille ja samalla tehtiin digiloikkaa niin järjestäjien kuin osallistujien osalta. Virtuaaliretkelle osallistui 35 henkilöä.

Aktiivista tiedottamista tehtiin entistä enemmän sosiaalisen median kanavia hyödyntäen. Pääasiallisena viestikanavana toimi ProAgria Oulun nettisivut. Sosiaalisen median kanavista pääosin hyödynnettiin Oulun maa- ja kotitalousnaisten Facebook –sivuja ja eri hankkeiden Facebook-sivuja. Näillä sivuilla on seuraajia seuraavat määrät: Oulun maa- ja kotitalousnaiset 631, Verkostoilla tehoa vesienhoitoon 514, Pohjoisen maisemahelmet 310 ja Vieraskasvit hallintaan 103.

Myös maiseman- ja luonnonhoidon aiheisiin liittyviä sähköisiä uutiskirjeitä hyödynnettiin vuoden 2020 aikana aktiivisesti. Kokonaisuudessaan uutiskirjeitä lähetettiin vuoden 2020 aikana 10 kpl. Rahoitus: piirikeskus, eri hankkeet.

YRITYSPALVELUT

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat ovat toteuttaneet opetus- ja kulttuuriministeriön tuella Portaas (nais)yrittäjäksi koulutuksen ja koulutusohjelman uudistamisen, valinneet Pohjois-Pohjanmaan Maistuva maaseutu -yrittäjä tunnustuksen saajan, järjestäneet 2 Green Care seminaarilaisuutta ja toteuttaneet digitalisaatiota hyödyntävää sähköistä tiedotusta yritysneuvonnassa. Varsinaisen neuvonnan lisäksi yritysasiantuntijat toimivat alueellisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa jakaen samalla ajankohtaista tietoa ja hyviä käytänteitä alueemme yritysten hyväksi. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten piirikeskuksen yritysasiantuntijat ovat osallistuneet Maa- ja kotitalousnaisten järjestön omiin koulutuksiin sekä yhteistapaamisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön antama taloudellinen tuki on mahdollistanut sen, että maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijat ovat voineet verkostoitua sekä alueellisesti että valtakunnallisesti yrittäjyyttä edistävien tahojen kanssa.

Maa- ja kotitalousnaisten valtakunnallisesti yhteiskäytössä olevassa Portaas (nais) yrittäjäksi -koulutusaineistossa on tarkistettu yritystoimintaa koskevien lakien ajantasaisuus sekä yritystoimintaa koskevien eri määräysten % - ja euromuutokset. Lisäksi koulutusohjelmaa on muokattu ohjeistusten osalta erityisesti koronatilanteen aiheuttamien kokoontumisrajoitusten huomioimiseksi. Koulutuksen ohjeistus on perustunut pienryhmämenetelmiä lähitapaamisessa hyödyntäen. Koulutusaineistoa on nyt muokattu myös niin, että se voidaan toteuttaa verkkokoulutuksena. Portaas (nais) yrittäjyyteen -koulutusta voidaan siten toteuttaa jatkossa erillisin ohjein joko lähi- tai verkkokoulutuksena.

Portaas yrittäjäksi lähikoulutus oli suunniteltu keväällä 2020 toteutettavaksi, mutta se jouduttiin muuttuneen koronatilanteen vuoksi peruuttamaan. Koulutukseen tuolloin ilmoittautuneet eivät olleet halukkaita osallistumaan etäkoulutukseen. Kesän aikana helpottuneen koronatilanteen jälkeen tarjottiin Portaas yrittäjäksi -koulutusta lähitapaamisina. Alkuvuodesta koulutukseen ilmoittautuneista vain yksi yrittäjä oli halukas osallistumaan. Muut olivat jo tehneet muita suunnitelmia. Portaas yrittäjäksi -koulutuskokonaisuus toteutettiin ohjelman mukaisesti (viisi teemaa) yhden yrittäjän kanssa Teams -yhteyksin. Hänen antamansa palaute:

Mielenkiintoista, tehokasta, kiitollinen. Hyviä vinkkejä toimintaan, joka kerran jälkeen tulevat linkit tukevat omaa oppimista, voi vähän kerrallaan perehtyä väliajoilla lisää. Sopii etäkoulutukseksi. Hyvin rakennettu kokonaisuus, hyvä, nykyaikainen ja monimuotoinen. esitys -> keskustelut -> linkit. Oman aikataulun mukaan joustava opiskelu. Tehokasta kun matkat jäi pois.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella toteutettiin Pohjois-Pohjanmaalla kaksi Green Care-lähi-ilaisuutta, Ylivieskassa 1.10.2020 ja Muhoksella 8.10.2020. Tilaisuuksiin oli mahdollisuus

osallistua myös etänä. Tilaisuuksien teemana oli Erilaisia tapoja toteuttaa Green carea yritystoiminnassa - tietoa ja yrittäjien kokemuksia. Tilaisuuksien sisällöt poikkesivat toisistaan niin, että niissä tuli esille Green care-yrittäjyyden monimuotoisuus ja erilaiset toteutustavat. Ylivieskassa painotus oli luonto- ja eläinavusteisissa toiminnoissa. Muhoksella näiden lisäksi kuntouttava toiminta ja osallistava viriketoiminta. Osallistujat, yhteensä 42 henkilöä, kokivat saaneensa uutta tietoa, tutustuneensa uusiin ihmisiin, innostuneensa oman toimintansa kehittämistä ja löytäneensä uusia yhteistyökumppaneita. Tilaisuuksissa esiteltiin myös Pohjoisen maisemahelmet -hanke ja Nordic NaBS -hanke.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella osallistuttiin Maa- ja kotitalousnaisten valtakunnallisten www-sivujen päivittämiseen kokoamalla ja prosessoimalla kehitysehdotuksia yhdessä Maa- ja kotitalousnaisten Keskuksen kanssa. Kehitettäviä kohteita olivat mm. neuvontapalvelujen parempi löydettävyys, vesienhoidon teeman esiin nostaminen sekä asiantuntijoiden näkyvyys sivuilla.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-, yritys- ja maisema-asiantuntijat valitsivat neljännen kerran Pohjois-Pohjanmaan Maistuva maaseutu -yrityksen. Kertomusvuonna tunnustuksen sai Törmälän Tila <https://www.tormalantila.fi/> Vuoden 2020 valinnassa painottuivat erityisesti lähiruoan näkyminen ja käyttö omassa keittiössä, siitä kertominen yrityksen viestinnässä sekä ratkaisut ja selviytyminen koronakriisissä. Yrityksen ympäristö ja maisemakokonaisuus olivat myös arvioinnin kohteena. Törmälän tilalla on pitkä historia menestyvästä maitotilasta kokonaisvaltaista palvelua tarjoavaksi maaseutumatkailuyritykseksi. Yrityksessä on tehty onnistunut sukupolvenvaihdos, ja työ jatkuu edelleen kehittävällä ja positiivisella otteella. Yrittäjälle luovutettiin kunniakirja ja rakennuksen seinään kiinnitettävä laatta.

Elintarvikehygienia, laatu ja omavalvonta

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntijoiden tekemä ruoka- ja elintarvikeyrityksille suunnattu omavalvontaan ja hygieniaan liittyvä koulutus ja neuvonta ovat tärkeitä yritysneuvonnan palveluja. Neuvontatyö on suunnattu erityisesti maaseudulla toimiville ruoka- ja majoituspalveluja tarjoaville yrityksille sekä muille elintarvikkeita käsitteleville yrityksille. Omavalvontasuunnitelmien laadinnassa ja päivytyksessä on ohjattu yrittäjiä. Hygieniaosaamistestejä eri kieliversioineen, erityishygieniaosaamistestejä, uusintatestejä ja hygieniakoulutuksia järjestettiin eri puolilla Pohjois-Pohjanmaata 8 kpl ja niihin on osallistunut 51 henkilöä.

Muita elintarvikeyritysten ohjauskohteita olivat mm. omavalvontaan, teurastukseen, maidonjalostukseen sekä pakkausmerkintöihin liittyvät ohjaukset. Oulun maa- ja kotitalousnaisten elintarvikealan yritysneuvojat tiedottivat aktiivisesti alueemme ruoka- ja elintarvikeyrityksille ajankohtaisista elintarvikealan muutoksista. Maakuntamme elintarvikealan yrittäjille on lähetetty uutiskirje, jossa on tietoa sekä valtakunnallisista elintarvikealan tapahtumista ja koulutuksista sekä ajankohtaisista asioista. Oulun MKN Elintarvike Uutiskirje on lähetetty kerran kuukaudessa, jakelu on n. 300 osoitetta. Suoramyyntistä ja pakkausmerkinnöistä on pidetty eri puolilla maakuntaa erillisiä koulutustilaisuuksia yhdessä eri sidosryhmien kanssa. Elintarvikeyritysten laatutyötä on edistetty mm. auditointikäynnin

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-, elintarvike- ja yritysasiantuntijat osallistuvat aktiivisesti maakuntamme elintarvikkeisiin ja yrittäjyyteen liittyvään kehittämistoimintaa yhdessä eri sidosryhmien kanssa. Kehittämistyön aikana etsitään aktiivisesti myös eri rahoituskanavia, jotta neuvonnallista työtä voidaan tehdä erityisesti pienten yritysten kehittämiseen ja verkostoitumiseen.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yritysasiantuntija on tehnyt taloushallinnon asiantuntija työtä tilitoimistopalveluissa, jossa hänellä on ollut 14 elinkeinoverolainmukaista yrittäjä asiakasta. Asiakkaiden kanssa on käyty neuvontakeskusteluja yrityksen kehittämistä ja talouden vahvistamisesta. Neuvo2020 Kiky palveluja tehtiin 8 kpl.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten eri asiantuntijat ovat osallistuneet eri asiantuntijatehtäviin ProAgria Oulun / Oulun Maa- ja kotitalousnaisten hallinnoimissa ja toteuttamissa hankkeissa kuten Ruokeva, Avaimet yrittäjyyteen ja Tästä selvittää.

Ruokeva -ruokaa kestävästi ja vastuullisesti -hankkeessa järjestettiin Maistuva Oulu tilaisuus 21.1.2020, jossa osallistujia 37 henkilöä. Maistuva -tilaisuuden yhteydessä järjestettiin myös yrityksille mahdollisuus esitellä omia tuotteitaan. Helmikuussa vuorossa olivat ruokalistatyöpajat Kuusamossa, Raahessa, Iissä ja Oulussa. Ruokalistatyöpajoissa oli osallistujia myös muista kunnista, sekä yrittäjiä että ammattikeittiöhenkilöstöä. Ruokalistatyöpajoissa tuottajat ja ammattikeittiöiden henkilöstö pääsivät kokeilemaan ruoanvalmistusta lähituottajien toimittamista sekä uusista luomuraaka-aineista ja maistelemaan ruokia. Ruokalistatyöpajoissa oli yhteensä 79 osallistujaa.

Maistuva-tilaisuuksien ja ruokalistatyöpajojen jälkeen syntyi uutta yhteistyötä tuottajien/jalostajien ja ammattikeittiöiden välillä. Ammattikeittiöille löytyi uusia tuottajakontakteja. Lisäksi ammattikeittiöllä tehtiin testauksia ja tuotekehitystä tuottajien toimittamista raaka-aineista. Tuottajat yhdistivät tuotteitaan uusiin tuotteisiin ja hävikkiin meneviä tuotteita saatiin toiselle jalostajalle ruokatutuontoon. Kehittämisprosessin aikana saatiin näkyville mahdollisia uusia raaka-aineiden arvoketjuja ja niiden jalostusasteen nostamista, josta hyötyy koko ruokaketju. Uusia lähiruokatuotteita saatiin myös kuluttajamarkkinoille. Ammattikeittiöissä oltiin tyytyväisiä uusiin tuotteisiin ja tuottajiin tutustumisesta ja kokeilemisesta. Tuottajat olivat tyytyväisiä päästessään esittelemään tuottamiensa raaka-aineiden käytöstä ja tutustumisesta ammattikeittiöiden tarpeisiin. Kaiken kaikkiaan todettiin, että tästä on hyvä jatkaa yhteistyötä.

Ruokeva-hankkeen toimenpiteistä uutisoivat muun muassa Kaleva, Rantapohja, IiSanomat ja Raahen Seutu -lehdet, instagram ja facebook-päivityksiä tehtiin 63 kpl, tiedotteita julkaistiin 6 kpl, Luonnosta asiakkaalle -materiaalit julkaistiin hankesivuilla, uutiskirjeitä elintarvikealalta julkaistiin 13 ja Ruokeva-hankkeen tarinakarttaa päivitettiin.

Ruokalistatyöpajat ehdittiin järjestää ennen koronarajoituksia. Koronan vaikutuksesta monia lähitilaisuuksia jouduttiin perumaan ja järjestämään ne etänä, kuten Luonnosta asiakkaalle - treffit. Treffit järjestettiin yhteistyössä PSK-aikuisopiston LuotuKasvuun ja Metsäkeskuksen Metsästä monituotebisnestä -hankkeiden kanssa.

Ruokeva – hankkeen kautta osallistuttiin syksyllä Kalariihi -tapahtumaan, jossa nostettiin esille kalaketjussa vedestä pöytään kehitettäviä asioita. Ruokeva -hankkeen työryhmissä todettiin, että kalaketju ruokapöytään saakka vaatii vielä erillisiä toimenpiteitä. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka- ja elintarvikeasiantuntijat ryhtyivät suunnittelemaan uutta Lähikalaa ammattikeittiöille -hanketta yhdessä alan sidosryhmien kanssa.

Rahoitus: Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto, kunnat, ruokapalveluyksiköt

MiniEines Kaksivuotinen hyönteisalan hanke alkoi syksyllä 2018 ja kesti vuoden 2020 loppuun. Hankkeessa koottiin ja julkaistiin tietoa hyönteistuotantoketjun eri vaiheissa toimiville yrityksille ja aktivoitiin maaseutuyrityksiä kiinnostumaan hyönteisten alkutuotannosta ja elintarvikejalostajia kiinnostumaan hyönteisistä nykyisten ja uusien tuotteiden raaka-aineina. Oulun Maa- ja kotitalousnaiset olivat päävastuussa erilaisten tilaisuuksien järjestämisestä ja koronaepidemian vuoksi lähitilaisuuksien peruuntuessa Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat tekivät 6 videota kuhnurintoukkien hyödyntämiseen liittyen.

Hallinnoija Oamk, Rahoitus Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, maaseuturahasto.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-, maisema- ja yritysasiantuntijat osallistuivat ProAgria Oulun hallinnoimien **Tästä selvittää** ja **Avaimet yrittäjyyteen** – hankkeiden toteuttamiseen mm. tekemällä koronatuki hakemuksia alkutuottajille, joilla oli sopimuksia raaka-aineen tuottamisesta ravintoloille. Hankkeiden puitteissa järjestettiin tilaisuuksia, joissa tuotiin esille

uusia markkinointikanavia ja asiakkuuksia kuten Reko-myyntiä ja julkisiin hankintoihin osallistumista Monetran kehittämän dynaamisen hankintajärjestelmän kautta.
Rahoitus: Rahoitus Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, maaseuturahasto / ESR -rahasto

JÄRJESTÖTOIMINTA JA YHTEISÖLLISYYDEN KEHITTÄMINEN

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten yhteisöllistä neuvontaa on toteutettu opetus- ja kulttuuriministeriön tuella. Oulun Maa- ja kotitalousnaiset tarjoavat kansalaisille neuvonnan keinoin elinikäisen oppimisen mahdollisuuksia, elämälle merkitystä antavaa yhteisöllisyyttä ja sosiaalista yhteenkuuluvuuden tunnetta. Toimintavuoden aikana kiinnitettiin edelleen huomioita maa- ja kotitalousnaisten tunnettuuden ja myönteisen mielikuvan kasvattamiseen järjestön vetovoimaisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämiseen. Oulun piirikeskuksen vuoden 2020 Maa- ja kotitalousnaiseksi valittiin Armi Nikola Siikajoelta.

Yhteisöllisyyden lisäämistä tuettiin järjestön yhteisillä teemapäivillä, kuten Naisvoimaa päivä alkuvuodesta ja Impin päivä kesäkuussa. Yhdistyksille ja sidosryhmille välitettiin tietoa Kasvis kampanjasta. Yhteisöllistä toimintaa on varjostanut läpi toimintavuoden jatkunut korona pandemia.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tuella on järjestetty yhteisöllisiä etätapaamisia eli ”Perjantai-pöönä” jäsenistölle ja aiheista kiinnostuneille yhteensä 8, joista Microsoft Teamsin välityksellä järjestettiin 4 kpl, paikan päällä 1 kpl ja live-lähetyksiä 3 kpl ja niihin osallistui 56 sekä live-lähetykset tavoittivat 3980 henkilöä (säilöntälive 680 + kekrilive 1800 + joulukalalive 1500 henkilöä tavoitettu). Aiheita olivat Pieni pala maaseutua -järjestökampanjan teemat kuten puutarhan- ja ympäristönhoitotyöt, ilmastoviisas viljely, niittyjen hoito, Itämeripäivä, sadon säilöntä, lähimatkaileukohteet ja retkievät ja kalaruokien valmistaminen. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten toiminnasta jäsenistölle tiedotettiin toiminnasta lisäksi sähköisillä jäsenuutiskirjeillä, joita lähetettiin 3 kpl ja postin kautta 2 kierokirjettä. Tiedottamisessa on käytetty nettisivuja sekä eri somekanavia.

Oulun Maa- ja kotitalousnaiset ovat jatkaneet kansainvälistymistä pitämällä kirjeitse yhteyksiä Saksan Baden-Württembergin alueen maaseudun naisten järjestön toimijoihin. Pitkään suunniteltu opintomatka Slovakiaan jouduttiin perumaan koronan vuoksi.

Maa- ja kotitalousnaisten järjestön yhdistysten toimintaa on tuettu esim. yhdistysvierailuin koronarajoitusten sallimissa puitteissa. Yhdistyksille on toimitettu materiaalia liittyen sääntömuutoksiin tai sähköisen jäsenrekisterin käyttöönottoon.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten edustajat ovat mukana Naisten valmiusliiton Oulun alueneuvottelukunnassa sekä Vapepan Maakuntatoimikunnassa. Paikallisia maa- ja kotitalousnaisia osallistuu koulutuksiin ja erilaisten valmiusryhmien toimintaan. Yhdistysten jäseniä on kannustettu osallistumaan Nasta -harjoituksiin.

VIESTINTÄ

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten viestintää on tehty pääosin opetus- ja kulttuuriministeriön tuen avulla. Viestinnän kanavina on käytetty sekä sähköistä viestintää (sähköposti, uutiskirjeet, nettisivut, facebook, Youtube, instagram) että muuta kirjallista (kiertokirjeet, lehdet, esitteet) viestintää. Oulun piirikeskuksen asiantuntijoista on tehty esittelyvideot, jotka on julkaistu organisaation nettisivuilla ja Oulun Maa- ja kotitalousnaisten Fb sivulla. Some kanavista käytössä ovat FB, instagram sekä tik-tok. Piirikeskuksen kaikki toimihenkilöt ovat aktiivisesti tuottaneet sähköisille sivustoille postauksia ja jakoja. Lisäksi toimihenkilöt tuottivat Maa- ja kotitalousnaisten toimintaan liittyvää sisältöä asiantuntijaprofileilla muun muassa Twitterissä ja LinkedInissä. Oulun Maa- ja kotitalousnaisten jäsenille sekä monelle alueelliselle sidosryhmälle postitettavassa Maaviesti -lehdessä (ilmestyi vuonna 2020 2 numeroa), Oulun Maa- ja kotitalousnaisten asiantuntijat tuottivat ajankohtaisia neuvonnallisia tekstejä (ruoka, ympäristö, yrittäjäyys,

yhteisöllisyys), joiden toteuttaminen on tehty opetus- ja kulttuuriministeriön tuella. Myös Maa- ja kotitalousnaisten valtakunnallista Koti- ja maaseutulehteä ja välitystuotteita on tehty tunnetuksi eri tilaisuuksissa.

Oulun Maa- ja kotitalousnaisten viestintää on lisäksi tehty kaikissa Oulun Maa- ja kotitalousnaisten / ProAgria Oulun hallinnoimilla hankkeilla. Näille on perustettu omia FB sivuja sekä tehty useita avauksia mm. YouTube ja Instagram kanavissa. Hankkeissa tiedottaminen on sisällytetty kunkin hankkeen kustannusten rahoitukseen. Eri hankkeilla on käytössä kullakin oma erillinen kustannuspaikka ja kirjanpito

HANKKEET

Oulun piirikeskus vastuullisena toteuttajana:

- Ruokeva – ruokaa kestävästi ja vastuullisesti, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, Maaseuturahasto
- VYYHTI II Vesistöt ja Ympäristö Yhdessä Hyvään Tilaan –kehittämishanke, Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
- Verkostoilla tehoa vesienhoitoon, Ympäristöministeriö
- Voimaa vesistöistä, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, Oulun kaupunki
- Vieraskasvit hallintaan – haitallisten vieraslajien hallintaa ja torjuntaan liittyvien prosessien ja innovaatioiden kehittäminen, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, EAKR, Oulun kaupunki
- Pohjoisen maisemahelmet -hanke, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, kunnat
- Ympäristöviisas viljelijä -hanke, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus

Oulun piirikeskus mukana toteutuksessa:

- Arjen sankarit, vastuu osatoteutuksesta, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, ESR -rahasto
- MiniEines, vastuu osatoteutuksesta, Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus, Maaseuturahasto
- Avaimet yrittäjyyteen, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, maaseuturahasto
- Tästä selvittää, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, ESR rahasto
- ELODEA II, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, EAKR
- Potentiaaliset tulvametsät ja metsäluhdat (POTUT), MMM, Ely-keskukset

LIITTEET

LIITE 1.

Maa- ja kotitalousnaisten toimihenkilöinä vuonna 2020 toimineet

Maa- ja kotitalousnaisten Keskus

Hellstedt Mirja, toiminnanjohtaja, päätoimittaja (30.11. saakka)
Jääskeläinen Sari, talous- ja hallintopäällikkö
Lahdenvesi-Korhonen Leena, varatoiminnanjohtaja, kehitysjohtaja, maiseman- ja luonnonhoito
Lehtonen Tuula, toimituspäällikkö, Koti ja maaseutu -lehti, 1.8.2020 80 % työajalla.
Makkonen Tiina, toimituspäällikkö (vs.) (31.8. saakka), viestintäpäällikkö (1.9. alkaen)
Suontausta Marita, kehityspäällikkö, ruoka, ravitseminen ja kotitalous
Velin Helena, järjestöpäällikkö
Ursin Heli, harjoittelija
Winqvist Susanna, viestintäpäällikkö (1.1.–31.8.2020)/erityisasiantuntija, viestintä (1.9. alkaen)

Etelä-Pohjanmaan piirikeskus

Välisalo Terhi, toiminnanjohtaja
Asunmaa Asta, ruoka-asiantuntija
Asunmaa Riikka, maisemasuunnittelija (31.10 saakka)
Turpeinen Marika, maisemasuunnittelija, vanhempainvapaalla 1.3. alkaen)

Etelä-Savon piirikeskus

Mutka-Paintola Kirsi, toiminnanjohtaja
Kukkonen Mervi, ruoka-asiantuntija (31.1. saakka)
Rissanen Katja, (17.8.2020 alkaen)
Pajari Tarja, yritysasiantuntija
Ryhänen Saara, maisema- ja ympäristöasiantuntija

Etelä-Suomen piirikeskus

Haapanen Kirsi, toiminnanjohtaja (28.2 saakka)
Kunnaala Jenni, ruoka-asiantuntija ja järjestöpäällikkö, toiminnanjohtaja (21.4 alkaen)
Hirvonen Auli, maisema-asiantuntija
Koski Katriina, maisema-asiantuntija
Lento-Kemppi Sanna, yritysasiantuntija
Malin Suvi, ruoka-asiantuntija
Nokkonen Satu, ruoka-asiantuntija
Penttilä Outi, ruoka- ja yritysasiantuntija
Puolamäki Laura, maisema-asiantuntija (20.1. alkaen)
Söyrinki Riikka, maisema-asiantuntija
Veteli Hannele, ruoka-asiantuntija (lyhennetty työaika 20%)

Itä-Suomen piirikeskus

Pikkarainen Marjatta, toiminnanjohtaja
Hietakangas Henna, hanketyöntekijä (1.1.-31.3 saakka)
Huikuri Niina, yritysasiantuntija (12.2.-28.2.)
Hypén Soili, yritysasiantuntija
Jokela Sinikka, maisema-asiantuntija (80% työaika)
Jokinen Päivi, maisema- ja ympäristöasiant.
Laitinen Taina, tuottaja
Lehtinen Soile, projektipäällikkö (31.1. saakka)
Louna Sanna, ruoka-asiantuntija (vanhempainvapaalla 29.5. alkaen)
Meriläinen Anu, yritysasiantuntija
Mäkinen Tuuli, ympäristöasiantuntija (1.11.-31.12, 80% työaika)
Niskanen Marja, ruoka- ja yritysasiantuntija
Pietikäinen Vuokko, maisema- ja ympäristöasiant. (12.3.-31.7)
Puhakka Jaana, yritysasiantuntija (9.3. alkaen)
Rinnekarri Johanna, yritysasiantuntija

Rintinen Anna, projektipäällikkö (6.2. alkaen)
Räsänen Marjatta, yritysasiantuntija
Sares Ilona, hankepäällikkö
Smedberg, Jonna, viestintäasiantuntija (17.8. alkaen)

Sulola Heli, yritysasiantuntija
Vänttinen Niina, viestintäasiantuntija

Keski-Pohjanmaan piirikeskus

Varila Kirsi, toiminnanjohtaja
Ainasoja Anu, maisema- ja ympäristöasiantuntija
Vihelä Niina, ruoka- ja ravitsemusasiantuntija

Keski-Suomen piirikeskus

Kivimäki Eeva-Liisa, toiminnanjohtaja
Pummila Mirja, elintarvike- ja yritysasiantuntija
Rintoo Anni, hankevetäjä
Salonen Paula, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija

Lapin piirikeskus

Aho Paula, toiminnanjohtaja, sij. (6.9. saakka)
Vakkuri Essi, toiminnanjohtaja (1.9. alkaen)

Länsi-Suomen piirikeskus

Willman Maija, toiminnanjohtaja
Ajosenpää Terhi, maisema- ja ympäristöasiantuntija
Haapala Sanna, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija
Kari Anna, ruoka-asiantuntija
Kylänpää Janita, ruoka-asiantuntija
Kyyrä Henna, ruoka-asiantuntija
Mäenpää Mari, ruoka- ja yritysasiantuntija
Salminen Katri, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija

Oulun piirikeskus

Tausta-Ojala Maija-Liisa, toiminnanjohtaja
Hellström Kalle, maiseman- ja luonnonhoidon asiantuntija
Hiltunen Soila, elintarvike- ja yritysasiantuntija
Keränen Arja, yritysasiantuntija (19.6. saakka)
Kokko Tuula, yritysasiantuntija
Mahosenaho Taimi, maisema- ja ympäristöasiantuntija
Myllykangas Kaisa, ruoka-asiantuntija
Ojalehto Maija, elintarvikeasiantuntija
Rahkila Riina, projektipäällikkö
Satomaa Maarit, maisema- ja ympäristöasiantuntija
Tiermas Mervi, suunnittelija

Toimintatilastot 2020

LIITE 2.

Taulukko 1. Jäsenet, toimintayksiköt, henkilövuodet 2020

	Maa- ja kotitalousnaisia	Maa- ja kotitalousseuroja, yhdistyksiä	Henkilötyövuodet piirikeskuksissa ja Keskuksessa
Etelä-Pohjanmaa	1958	155	2,65
Etelä-Savo	2128	106	4
Etelä-Suomi	5590	223	9,74
Itä-Suomi	3500	127	15,4
Keski-Pohjanmaa	2200	75	3
Keski-Suomi	613	45	3,5
Lappi	500	32	0,25
Länsi-Suomi	3558	81	7,2
Oulu	3710	291	10,23
Maa- ja kotitalousnaisten Keskus			7,1
Yhteensä	23757	1135	63,07

Toimintatilastot

LIITE 3.

Taulukko 2. Koulutus ja muu osaamisen kehittäminen (opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella tehty työ)

	Kampanjat ja tapahtumat		KOULUTUS JA OSAAMISEN KEHITTÄMINEN								Elintarvike- ja alkoholilainsäädäntöön liittyvät palvelut		Opintomatkat		Yhteensä	
	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat
Etelä-Pohjanmaa	1	100	16+1	189 +43 204/2774 ¹	2	20	0	0	1	9	29	124	0	0	49	442 (ml. live FB 3216)
Etelä-Savo	2	316	8	67	7	268	1	12	1	9					19	672
Etelä-Suomi	36	40184 somepostaukset #kouluruoka #leivonta	62	482	47	95	26	72	15	567	27	133	1	14	19	1363 (some ml. 41547)
Itä-Suomi	42	1321	18	1661	7	7	17	124	13	168	6	100			98	3247
Keski-Pohjanmaa	5	171	6	70	5	62			5	66	9	91	1	23	31	483
Keski-Suomi	5	2260	16	2243	5	36	2	21	13	185					41	4745
Lappi			15	826	1	20	2	141	2	25						1012
Länsi-Suomi	15	81	152	647 1130647 ²	0	0	3	55	25	2342	0	0	0	0	195	647 1 133 125
Oulu	2	56	47	317	13	86	6	45	8	3980	0	0	0	0	76	4484
Yhteensä	108	43 389	342	9087 1 139 087	87	594	57	470	73	7351	71	448	2	37	577	17 095 1 195747

¹ Jouluruokien tuunaus Astan ja Mervin kanssa -livevideo Facebookissa. Tavoitetut 43 204 hlö, sitoutuminen 2774 hlö

² Näihin sisällytetty mm Ruokaneuvo -livet

Toimintatilastot

LIITE 4.

Taulukko 3. Koulutus ja muu osaamisen kehittäminen (Muu kuin opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella tehty työ)

	Kampanjat ja tapahtumat		KOULUTUS JA OSAAMISEN KEHITTÄMINEN										Opintomatkat		Yhteensä	
			Ruoka ja ravitseminen		Maiseiman- ja luonnonhoito		Yrityspalvelut		Yhteisöllisyys		Elintarvike- ja alkoholilain-säädäntöön liittyvät palvelut					
	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat	Kpl	Osallistujat
Etelä-Pohjanmaa	4	1070 ³	9	95	6	142									19	1307
Etelä-Savo			2	12	2	186	66	298	1	34					71	530
Etelä-Suomi	1	3000	62	716	12	421	4	70 11 693 some Sääksjärvi	11	201					90	4 408 16 101 (ml. some)
Itä-Suomi	31	1335	12	172	49	751	86	664	1	7	5	12			191	2897
Keski-Pohjanmaa			3	40	4	48			1	6					8	94
Keski-Suomi	5	1400	2	30			25	274			16	59			48	1763
Lappi															0	0
Länsi-Suomi	0	0	8	1 235 ¹	8	250	0	0	0	0	0	0	0	0	16	12 601
Oulu			1	2	1	15					8	51			3	17
Yhteensä	41	6805	99	13418	82	1813	181	1306 12999	14	248	29	110			436	23617 35 310 (ml. some)

³ Hankkeiden livelähetykset; ruokatarinta sima, glögi, rosolli ja villiruoka yrttijuoma

Toimintatilastot

LIITE 5.

Taulukko 4. Palvelumyynti 2020

	Ruoka- ja ravitsemusneuvonnan palvelut	Tapahtumien ruoka- ja kahvipalvelut		Kyläkävelyt, talkoot	Maiseman- ja luonnonhoidon kartoitus	Maiseman- ja luonnonhoidon suunnittelu	Neuvo 2020	Ympäristösopimus-suunnittelut	Laatu- palvelut	Matkailu- alan tuote- kehitys	Mark- kinoinnin kehit- täminen	Ruoka- ja elin- tarvike- alantuote- kehitys- palvelut	Yritys- palve- lut	Järjestö- ja sidos- ryhmätyöt	Yhteensä
	Kpl	Kpl	Annoksia	Kpl	Asiakkaiden määrä	Asiakkaiden määrä	Asiakkaiden määrä	Asiakkaiden määrä	Kpl	Kpl	Kpl	Kpl	Kpl	Kpl	Kpl
Etelä- Pohjanmaa	16	2	0	0	8	25	1	1	0	0	0	0	2	0	55
Etelä-Savo	0	0	0	0	10	3	31	2	0	0	0	26	0	0	72
Etelä-Suomi		153	2682	3	7	10	63	1	2	3	3	14	2	0	261
Itä-Suomi	3	3	77	0	55	21	39	6	11	2	0	18	56	0	241
Keski- Pohjanmaa	4	133	2105	0	1	8	2	0	0	0	2	0	0	22	211
Keski-Suomi	3	1	400	1	0	4	21	1	18	0	0	1	1	0	51
Lappi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	6
Länsi-Suomi	38	1	450	5	4	9	18	0	0	0	0	1	0	2	78
Oulu	4	0	0	1	4	2	15	2	12	1	3	2	14	3	63
Yhteensä	68	293	5714	10	89	82	190	13	43	6	8	62	81	27	1038

Vuonna 2020 piirikeskuksissa toteutetut hankkeet

LIITE 6.

Hankkeet, joissa piirikeskus on ollut vastuullisena toteuttajana**Etelä-Pohjanmaan mkn**

- Villiruoka valuutaksi (Leader).
- Seinäjoen seudun uudistuvat ruokatarinat (Leader).
- Green Care hoiva (Maaseuturahasto).

Etelä-Savon mkn

- Unelmakauppa – elintarvikkeesta euroja -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Vespaikka – vesistömaisemat vetovoimatekijänä Etelä-Savossa, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus

Etelä-Suomen mkn

- EKKU – Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson kulttuuriympäristöt kartalla. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- Lumolaidun verkostohanke. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- Luonnonryteistä bisnestä. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- Luonnonryteistä lautaselle. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- Ruokaelämyksiä ja tarinoita tutuksi. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- Uudet askeleet elintarvikealalla Kaakkois-Suomessa. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- VoiMa Uusimaa - Voimaa maaseutuyritysten kriisin hallintaan Uudellamaalla. *Rahoitus: Uudenmaan liitto (Ukri-rahoitus)*

Itä-Suomen mkn

- Rannat kuntoon. Oulujärvi LEADER, Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
- Melalahden vesistökuunnostus selvitys. Oulujärvi LEADER, Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELYkeskus.
- ProYritys Kainuu II. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
- ERG (European Region of Gastronomy) Juhlavuosi -hanke, EAKR, Pohjois-Savon liitto.
- Gastronominen Silta maailmalle, yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, Pohjois-Savon ELYkeskus
- Tuovilanlahti Live to the Local, yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto Pohjois-Savon ELY-keskus
- Kulttuurimaisemasta liiketoimintaa – Uusia palveluja ja elinvoimaa, Euroopan maaseuturahasto, Pohjois-Savon ELY-keskus
- ProYritys, Euroopan maaseuturahasto, Pohjois-Savon ELY-keskus
- Green Care laatumerkkiryhmä -yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, P-Savon ELY-keskus.
- Sisältöä kulinaristeille kulttuurista, Euroopan aluekehitysrahasto, Pohjois-Karjalan liitto
- ProYritys Pohjois-Karjala -hanke, Euroopan maaseuturahasto, P-Karjalan ELY-keskus
- Vastuullista proteiinia pöytästä, Euroopan maaseuturahasto, P-Karjalan ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus
- Karelia à la carte -brändin uudistaminen -hanke, Pohjois-Karjalan liiton Tulevaisuusrahasto
- Myllytuotteiden yhteismarkkinointi, Joensuun seudun ja Kiteen maaseutupalvelut.

Keski-Suomen mkn

- Luonnosta tuotteeksi -hanke. Rahoitus Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Keski-Suomen ELY-keskus. Yhteistyökumppani Arktiset Aromit ry.
- Luonnosta yritysryhmähankkeeksi -aktivointihanke 01.05.2020 - 30.09.2020. Rahoitus, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto ja Keski-Suomen ELY-keskus. Yhteistyössä Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- KOTO-hanke (Keski-Suomen Maaseudun KORonasta TOipuminen). Rahoitus, Keski-Suomen Liitto ja Keski-Suomen Maataloussäätiö. Yhteistyössä ProAgria Keski-Suomen kanssa.

Lapin mkn

- Lapin vieraskasvilajit tunnetuksi ja haltuun, Maaseuturahasto

Länsi-Suomen mkn

- Maaseutumatkailun tiedonvälitys Varsinais-Suomessa, Varsinais-Suomen ELY-keskus
- Suomi Syö Satakunnasta - Sikses parasta lähiruokaa, Satakunnan ELY-keskus

- Kotitarveviljelystä enemmän tehoja, Leader -rahoitus
- Pihasta Parempaa Pöytään, Leader- rahoitus
- Avoimet tulet, Leader- rahoitus
- Haitalliset vieraskasvit hallintaan, Leader- rahoitus
- Mushroom road, Leader- rahoitus
- Ura aukeaa kalataloudessa, EMKR kalatalousryhmä
- Kalaherkut haltuun, Selkämeren ja Pyhäjärven kalatalousryhmä

Oulun mkn

- Ruokeva – ruokaa kestävästi ja vastuullisesti, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, Maaseuturahasto
- VYYHTI II Vesistöt ja Ympäristö Yhdessä Hyvään Tilaan –kehittämishanke, Pohjois-Pohjanmaan ELY –keskus, Maaseuturahasto
- Verkostoilla tehoa vesienhoitoon, Ympäristöministeriö
- Voimaa vesistöistä, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, Oulun kaupunki
- Vieraskasvit hallintaan – haitallisten vieraslajien hallintaa ja torjuntaan liittyvien prosessien ja innovaatioiden kehittäminen, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, EAKR, Oulun kaupunki
- Pohjoisen maisemahelmet -hanke, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, kunnat
- Ympäristöviisas viljelijä -hanke, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus
- Arjen sankarit, vastuu osatoteutuksesta, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, ESR -rahasto
- MiniEines, vastuu osatoteutuksesta, Pohjois-Pohjanmaan Ely-keskus, Maaseuturahasto

Hankkeet, joissa piirikeskukset olleet hankepartnerina

Etelä-Pohjanmaan mkn

- Inspect-vieraskasvilajihanke (E-P ELY-keskus/Botnia Atlantica Interreg)
- Cities 2030 (Venetsian yliopisto / Horizon 2020).
- Pohjanmaan ravinneratas (Pohjanmaan vesi ja ympäristö ry/Maaseuturahasto)

Etelä-Savon mkn

- ProKasvu -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Mikkeli – Puumala Georeitti -yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Saimaan Maaseutuhelmet -yritysryhmähanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus
- Hiili hallintaan, ravinteet ruokkimaan -hanke, Euroopan maaseuturahasto, Etelä-Savon ELY-keskus

Etelä-Suomen mkn

- Elinvoimainen maatalo, ELINA II. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- Future Crops. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- HYMY Häme II. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- Kylään maisemaan - maisema kylien identiteetin ja matkailun veturina. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- Lumovoimaa! Luonnonsuojelualueet maaseudun yrittäjien tulonlähteeksi. *Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma*
- Maatilyrittäjien liiketoimintavalmiuksien vahvistaminen. *Rahoitus: Maa- ja metsätalousministeriö*
- MAISA – Maiseman arvo, maaseudun ekosysteemipalveluiden pilottihanke. *Rahoitus: Maa- ja metsätalousministeriö*

Itä-Suomen mkn

- Kantri-Sampo-hanke. Kainuun ammattiopisto. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ELY-keskus.
- EUREGA. Interreg Europe -hanke yhdessä seitsemän muun maan kanssa.
- Liiketoimintaosaamista Pohjois-Savon ruokamatkailuun - Gastro Business -hanke. Savonia AMK. Euroopan sosiaalirahasto, Etelä-Savon ELY-keskus.
- Kuituhampun tuotantoketjun käynnistäminen Kainuussa ja Pohjois-Savossa hankkeessa. Luke. Euroopan maaseuturahasto, Kainuun ja Pohjois-Savon ELY-keskus.
- Vesiviestillä vaikuttavuutta. Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistys. Ympäristöministeriö.
- Tulevaisuutta luonnontuotteista. Pohjois-Karjalan Martat. Euroopan maaseuturahasto, Pohjois-Karjalan ELY-keskus.
- Yhteinen ympäristö – elinvoimaa ympäristöstä. Maaseudun Sivistysliitto. Euroopan maaseuturahasto, Pohjois-Karjalan ELY-keskus.
- Maakuntarajat ylittävä ProAgria Itä-Suomi. ProAgria Itä-Suomi ry. Euroopan sosiaalirahasto, Etelä-Savon ELY-keskus.

- Rural Future. Karelia AMK. Euroopan maaseuturahasto, Pohjois-Karjalan ELY-keskus.
- Kädet Multaan. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus. Ympäristöministeriö.

Keski-Pohjanmaan mkn

- Kädet Multaan. Maa- ja kotitalousnaisten Keskus. Rahoitus ympäristöministeriö.

Länsi-Suomen mkn

- Digisaapas, Rahoitus Varsinais-Suomen liitto
- Kädet multaan, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus. Rahoitus ympäristöministeriö
- FutureCrops. Rahoitus: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma

Oulun mkn

- Avaimet yrittäjyyteen, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, maaseuturahasto
- Tästä selvittäään, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, ESR rahasto
- ELODEA II, Pohjois-Pohjanmaan Ely -keskus, EAKR
- Potentiaaliset tulvametsät ja metsäluhdat (POTUT), MMM, Ely-keskukset

LIITE 7.

Taulukko 6. Piirikeskusten hankkeet 2020

Hankkeiden tuloksia	Kpl	Osallistujia
Koulutuspäiviä	143	1 789
Julkaistu materiaali	171	
Tuettujen infotilaisuuksien määrä	202	4571
Tuettujen esittelytilaisuuksien määrä	67	2 962
Kehitetyt uudet tuotteet, ja menetelmät	86	
Yritysten yhteisten uusien palveluiden määrä	28	
Mukana olevien yritysten määrä	1 276	
Mukanan olevien muiden toimijoiden määrä	570	

Taulukko 7. Paikallistasolla yhteisöllisyyden vahvistaminen ja järjestötoiminta 2020

Yhteisöllinen toiminta				
	Tapahtumia kpl	Osallistujia hlö	Talkootyö- tunnit h	Annoksia
Kokoukset	1 006	7 561	19 146	
Virkistys, kokoontumiset, liikunta, retket	1 547	18 682	12 928	
Kurssit	141	1 615	1 128	
Opintoretket	24	329	552	
Näyttelyt, myyjäiset	97	15 516	2 106	
Muonitus	1 049		12 217	27 609
Muut talkoot	487		8 741	
Naisvoimaa-päivä	17	286	255	
Impin päivä	55	712	486	
Yhteensä	4 423	44 701	57 569	
			Talkootyö- tunnit h	Vuokraus- kertoja
Astioiden vuokraus			1 081	682
	Tapahtumia kpl	Osallistujia hlö	Talkootyö- tunnit h	
Järjestökampanjat				
Kasvistapahtumat	25	1 095		
Hyönteishotellitapahtumat	6	44		
Niittyjen perustaminen	5	21		
Kinkkutemppu		240 000		
Yhteensä	36	241 160		